FJERNT FRA VERDENS VRIMMEL

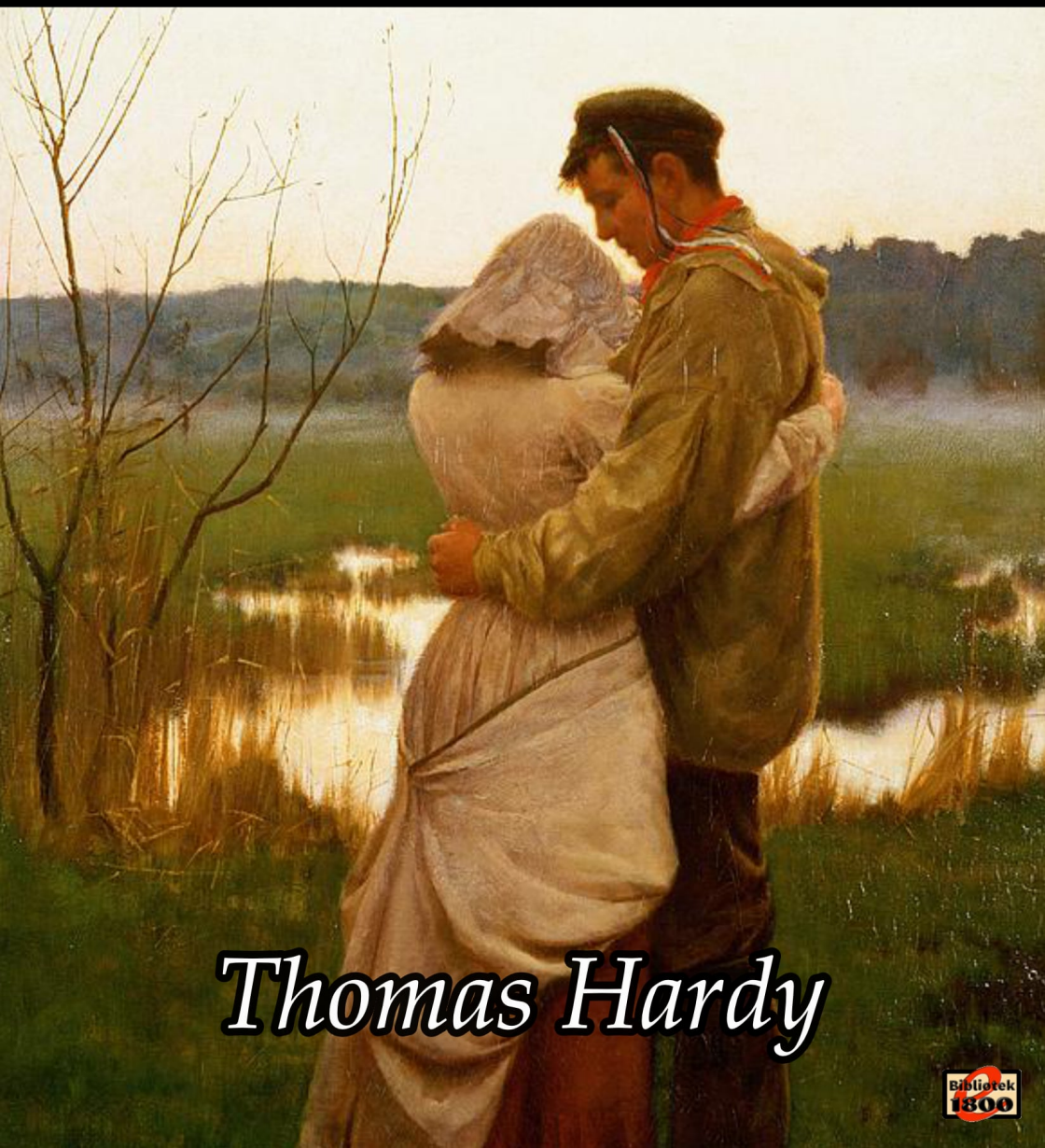

Thomas Hardy

Bibliotek 1800

Thomas Hardy

Fjernt fra verdens vrimmel

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Thomas Hardy: *Fjernt fra verdens vrimmel* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Thomas Hardy: *Fjernt fra verdens vrimmel* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

1. En beskrivelse af forpagter Oak. Et tilfældigt møde.

Når forpagter Oak smilede, nåede hans mund næsten op til begge øren, hans øjne blev til små sprækker, omgivet af rynker, der strakte sig ned over ansigtet ligesom strålerne på en ufuldkommen skitse af den opgående sol.

Han hed Gabriel til fornavn og var til hverdag en ung mand med sund forstand, utvungne bevægelser, anstændig klædedragt og en hæderlig karakter. Om søndagen var han en mand med noget tågede forestillinger, temmelig tilbøjelig til at skyde alt fra sig, stadig generet af sine bedste klæder og en paraply til 7 shilling 6 pence, i det hele en mand, der følte, at han i moralsk henseende holdt sig til den laodiceanske neutralitets uhyre mellemparti, mellem protestanterne i sognet og den drikfældige del af beboerne. Det vil sige, han gik til kirke, men gabte i al hemmelighed, når menigheden nåede til den nicæiske trosbekendelse, og tænkte på. Hvad han vel skulle have til middag, mens han bildte sig ind, at han hørte efter prædikenen. Eller for at beskrive hans karakter, således som den var efter den offentlige mening: når hans venner og kritikere var i slet lune, ansås han noget nær for et slet menneske; når de var fornøjede, ansås han for et ganske godt menneske, og når de ingen af delene var, var han en mand, hvis moralske farve var af en højst blandet karakter.

Da der var seks gange så mange hverdage som søndage, var Oak nærmest sig selv i sine gamle klæder, og det billede, som, figurlig talt, fremstillede sig for naboerne, når deres

indbildningskraft førte begrebet "Gabriel Oak" frem for dem, altid var klædt på denne måde: han gik med en lavpuldet filthat i en temmelig udvidet tilstand, på grund af, at den stadig blev klemt fast på hovedet for ikke at flyve af i blæsevejr, og en frakke som dr. Johnsons; hans underekstremiteter var indesluttede i almindelige læderbenklæder og så eftertrykkeligt store støvler, at de næsten var som små værelser for fødderne, og således indrettede, at den, der havde dem på, godt kunne stå hele dagen i vand uden at vide det, for han, som havde lavet dem, var en samvittighedsfuld mand, der altid søgte ved soliditet og uden ubetimeligt kniberi med hensyn til omfanget at bøde på mulige mangler ved snittet.

I retning af ur førte mr. Oak, hvad man kunne kalde et lille stueur omkring med sig, med andre ord, det var et lommeur, hvad form og bestemmelse angik, og et stueur i størrelse. Dette instrument, som var adskillige år ældre end Oaks bedstefader, havde den ejendommelighed enten at gå for hurtigt eller slet ikke at gå. Desuden svingede den lille viser jævnligt rundt om tappen, og skønt uret viste minutterne med største nøjagtighed, vidste man aldrig bestemt, hvad time det var. Oak helbredte sit ur for dets tilbøjelighed til at stå ved at slå og ryste det, for så begyndte det øjeblikkelig at gå, og de slemme følger af de andre to mangler undgik han ved i stadig sammenligning med og iagttagelse af solen og stjernerne og ved at presse ansigtet op mod naboernes vinduesruder, når han gik forbi, for at se, hvad klokkeslæt de grønne sejerværker indenfor angav. Det er måske ikke uvigtigt at omtale, at da det var forbundet med ubehagelig vanskelighed for Oak at få adgang til sin urlomme på grund af, at den sad temmelig højt oppe i

linningen på hans benklæder (som også førte en tilbagetrukken tilværelse under vesten), kunne uret kun trækkes ud ved at kaste legemet fuldstændig over på den ene side, trykke munden og ansigtet sammen til en masse af rødladent kød på grund af den anstrengelse, det krævede, og trække uret op ved kæden som en spand fra en brønd.

En eller anden med et eftertænksomt sind kunne måske have betragtet Gabriel Oak fra en anden side, hvis han havde set ham gå over en af sine marker en vis, overordentlig mild solskinsmorgen i december. Man kunne da have bemærket, at meget af ungdommens friske farve og bløde linjer havde bevaret sig i hans ansigt indtil manddomsalderen; ja, selv i andre dele af hans legeme var der noget tilbage af drengen. Hvis han havde gjort sig tilbørlig umage for at vise sin højde og sine brede skuldre, ville han have set imponerende ud, men nogle mennesker, byfolk så vel som landboere, har en særegen maner, de viser sig på. Sindet er mere end kød og muskler ansvarligt for dette. Og af en stille beskedenhed, som ville have været meget klædelig for en jomfru, og som stadig syntes at indprente ham, at han ikke havde nogen synderlig fordring på plads i verden, gik Oak så fordringsløst omkring med en svag bøjning, der dog på ingen måde gjorde ham krumrygget. Dette er sikkert en mangel hos et menneske, hvis han stoler mere på sit udsende end på sin evne til at holde ud i længden, men det gjorde Oak ikke. Han var netop nået til den alder, da man ikke længere bruger "ung" som tillægsord til "mand", når man taler om et menneske. Han var kommet til den lyseste periode i mandens liv, hans forstand og hans følelser var fuldstændig adskilte; han var kommet over det tidspunkt, hvor de blandes

uden forskel og viser sig i skikkelse af pludselige indskydelser, under indflydelse af ungdommen, og han var endnu ikke nået det punkt, da de atter forenes i skikkelse af fordomsfuldhed under indflydelse af kone og børn. Kort sagt, han var 28 år og ungkarl.

Den mark, han befandt sig på denne morgen, hævede sig stejlt til en bakkekam, der kaldtes Norcombe Hill. Landevejen fra Norcombe til Casterbridge, der var anlagt i en dyb indskæring, gik gennem en del af denne høj. Oak kom tilfældigvis til at se over gærdet og fik øje på en gulmalet fjedervogn med brogede forsiringer, som kørte ned ad højen, trukken af to heste og kørt af en mand, som gik ved siden af med en pisk lige i vejret. Vognen var læsset med husgeråd og potteplanter, og på toppen af det hele sad en ung, meget smuk kvinde. Gabriel havde kun betragtet dette syn i et halvt minut, da køretøjet pludselig holdt stille lige foran ham.

"Bagsmækken er borte, miss," sagde kusken.

"Så var det den, jeg hørte falde," sagde den unge pige med en blød, skønt ikke synderlig svag stemme. "Da vi kørte op ad bakken, hørte jeg en lyd, jeg ikke kunne forklare mig."

"Jeg løber tilbage."

"Gør det," svarede hun.

De kloge heste stod ganske stille, og kuskens skridt tabte sig mere og mere i det fjerne.

Den unge pige på toppen af læsset sad ubevægelig, omgivet af stole og borde, som lå med benene opad; bagved hende var en højrygget egetræsbænk og foran hende stod, som en prydelse, urtepotter med geranier, myrter og kaktusplanter tillige med en kanariefugl i bur – sandsynligvis havde alle disse ting stået i og

ved vinduerne i det netop forladte hus. Der var også en kat i en vidjekurv, ud af hvis halvåbne låg den kiggede med næsten lukkede øjne og kærligt betragtede de små fugle rundt omkring.

Den unge pige sad en stund og ventede ørkesløs på sin plads, og den eneste lyd, der hørtes, var kanariefuglens hoppen op og ned af pindene i dens fængsel. Derpå så hun opmærksomt ned. Det var ikke på fuglen, heller ikke på katten, men på en aflang pakke i papir, som lå mellem dem. Hun drejede hovedet for at se, om kusken kom; han var endnu ikke at øjne, og hendes blik stjal sig atter tilbage til pakken; det lod til, at hendes tanker ikke kunne forlade genstanden i den. Til sidst tog hun den op, lagde den på skødet og løste båndet op, som holdt papiret sammen; et lille håndspejl på stativ kom til syne, og hun begyndte nu at betragte sig selv opmærksomt i det. Hendes læber skiltes – hun smilede.

Det var en smuk morgen, og solen skinnede på hendes karmoisinrøde trøje, til den antog en glødende skarlagensfarve og kastede et blødt skær over hendes muntre ansigt og sorte hår. Myrterne, geranierne og kaktusserne omkring hende var friske og grønne, og på denne bladløse årstid gav de, på grund af deres sjældenhed, hestene, vognen, bohavet og pigen en særegen ynde. Hvad der gik af hende, at hun således gav en sådan forestilling i spurvenes, solsortenes og den ubemærkede forpagters påsyn – for de var de eneste tilskuere –, om smilet begyndte som fremtvungent for at prøve sine evner i den kunst, kan man ikke vide. Men det endte visselig som et virkeligt smil. Hun rødmede over sig selv, og da hun så sit spejlbillede rødme, rødmede hun endnu stærkere. Denne handling, som ikke

foregik på det sædvanlige sted eller af nødvendighed – ikke i soveværelset ved påklædningen, men på en rejse og i den frie luft – denne ørkesløse beskæftigelse antog derved en karakter af usædvanlighed, som den i sandhed ikke i det væsentlige havde. Det var et ejendommeligt billede. Den svaghed, der nu engang er slået fast som særegen for kvinden, var trådt ud i sollyset, som havde meddelt den originalitetens hele friskhed. Gabriel Oak kunne ikke lade være med at drage en kynisk slutning af denne scene, skønt han gerne ville have været ædelmodig. Det var aldeles ikke nødvendigt, at hun spejlede sig. Hun rettede ikke på sin hat eller glattede sit hår, eller gav et smilehul den rette form, eller noget som helst andet, der kunne vise, at hun havde haft en sådan hensigt, da hun tog spejlet frem. Hun betragtede blot sig selv som en af naturens skønne kvindelige frembringelser, for hendes tanker syntes at glide bort til fjerne skuespil, hvori mænd spillede en rolle – udsigter til mulige triumfer –, og hendes smil havde en lysveksling, som angav, at hun tænkte sig hjerter tabte og vundne. Dette var dog kun gisninger, for den hele række handlinger foregik på en så ørkesløs måde, at det ville have været en ubesindig påstand, at der havde været nogen hensigt til grund for dem alle.

Man kunne atter høre kuskens skridt. Hun svøbte spejlet ind i papiret og lagde det tilbage på dets plads.

Da vognen var kørt fordi, trak Gabriel sig bort fra sit observeringspunkt. og efter at være kommet ned på vejen, fulgte han køretøjet til bommen ved foden af højen, hvor genstanden for hans beskuelse havde gjort holdt for at betale bompenge. Han var vel omtrent tyve skridt fra leddet, da han

hørte et skænderi. Folkene med vognen og manden ved bommen var uenige om to pence.

"Madamens niece sidder deroppe på læsset, og hun siger, at det, jeg har budt Dem, er nok, De gniepind, og hun vil ikke give mere!"

Det var kusken, der talte.

"Godt, så kan madamens niece heller ikke komme igennem," sagde bommanden og lukkede leddet.

Oak så fra den ene til den anden af de stridende parter og faldt i tanker. Der var noget umådelig ubetydeligt ved to pence. Tre pence havde dog nogen pengeværdi – det var et tillæg til daglønnen, som man satte pris på, og som sådant noget, der kunne tinges om. Men to pence – – "Se her," sagde han, idet han gik hen til ledvogteren og gav ham to pence; "Lad det unge fruentimmer komme igennem." Han så op på hende, hun havde hørt hans ord og så ned.

Gabriels træk dannede så fuldstændig middelvejen mellem apostlen Johannes' skønhed og Judas Iskariots hæslighed, således som de var afbildet på vinduet i den kirke, han besøgte, at man ikke kunne have draget et eneste træk frem og sagt, at det var værdigt til at blive bemærket eller udmærket. Pigen med den røde trøje og det sorte hår syntes at have de samme tanker, for hun kastede et ligegyldigt blik på ham og befalede karlen at køre videre. Hun kunne have udtrykt sin tak til Gabriel ved et lille blik, men hun udtalte den heller ikke i ord; det sandsynligste er, at hun ikke følte nogen taknemmelighed, for ved at skaffe hende gennemgang havde han ladet hende tabe sin sag, og man ved nok, hvorledes kvinder optager en hjælp af den art.

Bommanden så efter den bortkørende vogn. "Det var en køn pige," sagde han til Oak.

"Men hun har sine fejl," sagde Gabriel.

"Sandt nok, forpagter."

"Og den største af dem er – nå, ja – den, som det altid er."

"At prutte med folk, hvad? er det ikke?"

"Å nej!"

"Hvad da?"

Gabriel, som måske følte sig lidt såret over den smukke rejsendes ligegyldighed, så tilbage til det sted, hvor han havde iagttaget hende over gærdet, og sagde: "Forfængelighed!"

2. Nat. Fårehjorden. Det indre af et hus. Det indre af et andet hus.

Det var henved midnat den 21. december, den korteste dag i året. En ødelæggende vind fo'r nordfra over den høj, hvorfra Oak en solskinsdag for ikke længe siden havde betragtet den gule vogn og den, der sad på den.

Norcombe Hill, som udgør en del af Norcombe Ewelease, var et af de steder, som indgiver en forbigående den tanke, at han her har en af de jordmasser for sig, som mindre end noget andet på jorden ser ud til at kunne ødelægges. Den var en formløs, hvælvet masse af kalk og jord, en almindelig udgave af disse jordklodens fremstående punkter med glatte omrids, som sikkert vil forblive uforstyrrede på den store forvirringens dag, når langt større højder og svimlende høje granitbrinke styrter ned i afgrunden.

På den nordlige side var højen dækket med en meget gammel, halvt ødelagt bøgeplantage, hvis øverste toppe dannede en linje over kaminen, hvorved den frynsede bue hæver sig mod himlen ligesom en manke. I nat gav disse træer den sydlige skrænt ly mod denne den skarpeste af vinde, som slog imod skoven og kæmpede sig igennem den med en lyd, som om den var utilfreds, eller væltede frem over dens kroner med en svag klagetone. De visne blade i grøften sydede og kogte for de samme vindstød, mens nu og da et pust jog dem ud og hvirvlede dem hen over græsset. Nogle af de senest udfoldede af denne visne mangfoldighed var blevet på de grene, som havde

fostret dem, indtil denne milde vintertid, og idet de nu faldt af, raslede de mod stammerne med små hurtige slag.

Mellem denne halvt skovklædte, halvt nøgne høj og den utydelige, stille horisont, som fra dens top viste sig i ubestemte omrids, lå en hemmelighedsfuld flade af en uudgrundelig farvetone; kun de lyde, som udgik derfra, bibragte én den tanke, at det, den skjulte, dog havde en skikkelse, om end dennes form var af en næsten mere end beskeden art. Det tynde græs, som på sine steder dækkede jorden, berørtes af vindpustene med forskellig styrke og næsten forskellig art; et vindpust gned bladene tungt mod hinanden, et andet fo'r skærende gennem dem, et tredje børstede dem, som var det en blød kost. Et menneskeligt væsen ville her instinktivt stå stille og lytte til, hvorledes træerne til højre og træerne til venstre klagede eller sang til hinanden, som om det var en vekselsang mellem korene i en domkirke, hvorledes hækkene og andet, der stod mod læsiden, derpå optog tonen og lod den synke ned til den ømmeste hulken, og hvorledes det fremfarende vindstød styrtede sig mod syd og ikke mere hørtes.

Himlen var klar, mærkværdigt klar, og det syntes som om stjernernes blinken var pulsslag i ét legeme, sat i bevægelse ved et hjerteslag. Nordstjernen stod vinden lige i øjet, og siden det var blevet mørkt, havde Bjørnen svinget sig omkring den udvendigt mod øst, til den nu stod i en lige vinkel med meridianen. Her så man virkelig, at der var forskel på stjernernes farve, skønt man sjældnere *ser* det i England, end læser om det. Sirius' kongelige pragt skar med sin stålagtige glans i øjnene, Capella var gul, Tyrens øje og Betelgeuse skinnede som ildgløder.

For den, der står alene på en høj en klar nat som denne, er jordens bevægelse mod øst næsten følelig. Denne følelse forårsages måske af stjernernes panoramiske gliden forbi genstanden på jorden, for denne gliden forbi kan iagttages i nogle enkelte stille øjeblikke, eller af den indbildning, at jordens omdrejning bliver tydeligere ved det større overblik over rummet, som man har på en høj, eller af vinden eller af ensomheden. Men hvad end denne følelses ophav er, så er indtrykket af at bevæge sig frem levende og vedvarende. Bevægelsens poesi er en meget brugt talemåde og for at nyde denne i dens episke form, er det nødvendigt, at man står på en høj, omtrent ved midnatstid, og længe og stille iagttager sin fremrykken gennem stjernerne, efter at man først har gjort sig det rigtig klart, hvilken forskel der er mellem én selv og den øvrige del af den civiliserede menneskehed, som på denne tid befinder sig i en horisontal stilling og aldeles ikke bekymrer sig om slige beskæftigelser. Efter en sådan natlig besigtigelse mellem disse stjernegrupper, fjernt fra tankens og synets vanlige tilflugtssteder, ville en og anden måske straks føle sig kapabel til at gå ind i evigheden.

Pludselig begyndte en del række af uventede lyde at lade sig høre på dette sted, højt oppe mod himlen. Der var en klarhed i dem, som vinden ikke havde, og de fulgte så regelmæssigt efter hinanden som intet i naturen. Det var tonerne af forpagter Oaks fløjte.

Tonerne flød ikke uhindrede ud i den frie luft, men de syntes på en eller anden måde at blive dæmpet, og var i det hele alt for svage til at nå højt op eller langt bort. De udgik fra en lille, mørk genstand under hegnet i plantagen – en fårehyrdes hytte –, hvis

omrids nu frembød sig, men hvis hensigt og nytte den uindviede ville have været i forlegenhed med at bestemme.

Den lignede en lille Noahs ark på et lille Ararat, hvis vi ville lade arkens traditionelle omrids og form, som legetøjsfabrikanterne giver den, og som således slås fast i menneskenes forestilling blandt et af deres stærkeste indtryk, fordi det er et af de første, gælder for et tilnærmelsesvis godt mønster. Slige vogterhuse sattes ud på markerne, når den tid, da fårene læmmer, begynder, for at hyrden kan have ly på sin natlige vagt.

Først i den senere tid var folk begyndt at kalde Gabriel "forpagter" Oak. I det år, som gik forud, havde frugterne af anstrengt flid og stadigt godt humør sat ham i stand til at forpagte den lille schæferigård, som Norcombe Hill udgjorde en del af, og besætte den med to hundrede får. Før den periode havde han i kort tid varet ladefoged og endnu tidligere blot fårehyrde; fra sin barndom havde han hjulpet sin fader med at vogte de store ejeres flokke, indtil den gamle Gabriel gik til den sidste hvile.

Således alene og uden hjælp at vove sig ind på en forpagtning som herre og ikke som tyende, med en besætning af får, som endnu ikke var betalt, var et dristigt foretagende af Gabriel Oak, og han var sig sin stilling klart bevidst. Det første, der skulle ske på denne hans nye vej, var at fårene skulle læmme, og da får fra hans tidligste ungdom havde været hans specialitet, afholdt han sig viseligt fra at overlade deres røgt på denne årstid til en uerfaren eller en lejesvend.

Vinden vedblev at blæse omkring hjørnerne af hytten, men fløjtespillet ophørte. En oplyst åbning i form af en retvinkel

viste sig i hytten, og forpagter Oak kom til syne. Han holdt en lygte i hånden, og efter at have åbnet døren bagved sig, gik han ud og syslede travlt omkring i et hjørne af marken i næsten tyve minutter; lygtelyset viste sig og forsvandt atter her og der og oplyste ham eller lod ham i mørke, efter som han stod foran eller bagved det.

Skønt der var en rolig kraft i Oaks bevægelser, var de langsomme, men deres betænksomhed stod i fuldstændig samklang med hans syssel. Da al skønhed hviler på, at det ene står i passende forhold til det andet, kunne ingen nægte, at hans rolige svingninger og drejninger omkring i flokken havde en vis ynde udbredt over sig. Skønt han, når lejligheden fordrede det, kunne handle eller tænke med en lige så merkuragtig hurtighed som byfolk, der er mere vant til det, var ligevægtslæren dog både moralsk, fysisk og mentalt hans hovedstyrke, og han skyldte kun lidet eller intet til øjeblikkets indskydelser.

En nøjere undersøgelse af jorden heromkring viste, selv ved det svage stjerneskær, at det, der tankeløst ville være blevet kaldt en vild skrænt, netop var blevet valgt til forpagter Oaks store foretagende denne vinter. Nogle afskårne ris var stukket ned i jorden på forskellige steder og tækket med strå, og under disse bevægede de hvide skikkelser af hans blide får sig. Fåreklokkens ringen, som havde været tavs under hans fravær, begyndte atter med toner, der var mere bløde end klare, på grund af, at ulden voksede så stærkt, og den vedblev, til Oak atter trak sig tilbage fra flokken. Han vendte tilbage til hytten med et nyfødt lam på armen; det bestod af fire ben, lange nok til et fuldvoksent får, forbundet med en tynd hud, der var så

stor som omtrent det halve af benene i forening, og for øjeblikket udgjorde dyrets hele legeme.

Han lagde det lille stykke liv på en håndfuld hø foran ildstedet, hvorpå der stod en potte med mælk og småkogte. Oak slukkede lyset i lygten ved at puste ind i den og derpå tage tannen af med fingrene, for hytten var oplyst af et lys, der sad fast i en snoet ståltråd. Et par kornsække, der var kastet skødesløst hen, dækkede det halve af gulvet og dannede et temmelig hårdt leje; den unge mand strakte sig ud på dem, løsnede sit uldne halstørklæde og lukkede øjnene. Inden der var gået en så lang tid, som et menneske, der ikke er vant til legemligt arbejde, ville have brugt for at bestemme sig til, på hvilken side han ville ligge, sov forpagter Oak allerede.

Det indre af hytten, således som det nu frembød sig, var lunt og tillokkende, og lyset tilligemed den skarlagenrøde håndfuld ild, hvis særegne farve spejlede sig i alt, dens skær kastede sig på, meddelte selv redskaber og værktøj et fornøjeligt udseende. I en krog stod hyrdestaven, og på en hylde på den ene side var en opstilling af flasker og krukker, som indeholdt de simple lægemidler, som bruges til fårene i sygdomstilfælde; spiritus, terpentin, tjære, magnesia, ingefær og amerikansk olie var de vigtigste. På en trekantet hylde i hjørnet stod brød, flæsk, ost og et krus til øl eller most, hvormed det blev forsynet fra en flaske underneden. Ved siden af levnedsmidlerne lå den fløjte, hvis toner var blevet fremkaldt af den ensomme vogter for at fordrive kedsomheden. Huset blev ventileret gennem to runde huller ligesom kahytsvinduer, med træskodder til at skyde for.

Lammet, som var blevet oplivet af varmen, begyndte at bræge, og lyden meddelte sig til Gabriels øren og hjerne, så han

øjeblikkelig forstod, hvad dette betød; således går det altid med en lyd, man ved, vil komme. Han gik fra den dybeste søvn over til den største årvågenhed med samme lethed, hvormed det modsatte var sket, og da han tog sit ur ud, så han, at den lille viser atter havde snurret sig rundt, tog hatten på og lammet på sine arme og bar det ud i mørket. Efter at have lagt den lille skabning ved dens moder, rejste han sig og undersøgte himlen omhyggelig for at bestemme tiden efter stjernernes stilling.

Hundestjernen og Tyrens Øje, som pegede henimod de hvileløse Plejader, var nået halvvejs op på den sydlige himmel, og mellem dem hang Orion, og dette pragtfulde stjernebillede havde aldrig brændt stærkere end nu, mens det svingede sig frem over randen af landskabet. Castor og Pollux, med deres rolige lys, var næsten nået højden; Pegasus' mørke, øde firkant sneg sig langsomt mod nordvest; langt borte gennem plantagen skinnede Vega som en lampe, der hang mellem de bladløse træer, og Cassiopeias stol stod sirligt opstillet på de øverste grene.

"Klokken er ét," sagde Gabriel. Da han var en mand, som hyppigt havde en følelse af, at der var et vist trylleri ved det liv, han førte, stod han stille, efter at have set på himlen som et nyttigt instrument, og betragtede den med stor påskønnelse som et i højeste grad skønt kunstværk. Et øjeblik syntes det, som om denne talende ensomhed eller snarere den fuldstændige afsondring fra al menneskelig nærhed gjorde indtryk på ham. Menneskelige skikkelser, indblandinger, sorger og glæder var alle, som om de ikke eksisterede, og på hele den del af jordkuglen, som lå i skygge, syntes der ikke at være noget andet fornuftigt væsen end ham selv; han kunne

forestille sig, at de alle sammen var gået om på den del, hvor solen skinnede.

Således beskæftiget, seende langt bort, opdagede Oak lidt efter lidt, at det, han før havde antaget for en stjerne langt nede bagved yderkanterne af plantagen, i virkeligheden slet ikke var nogen stjerne. Det var et kunstigt lys ganske nær ved.

Nogle mennesker er bange, når de føler sig ganske ene om natten, hvor de ønsker selskab og venter at finde det. Men hvad der er langt mere nerverystende er at opdage et eller andet hemmelighedsfuldt selskab, når instinkt, følelse, erindring, overensstemmelse, sandsynlighed, slutningsfølger – enhver slags bevis, der findes på logikernes liste – har forenet sig for at overtyde bevidstheden om, at den er ganske ene.

Forpagter Oak gik hen imod plantagen og banede sig vej gennem grenene mod vinden. En utydelig masse mindede ham om, at der stod et skur, som var rejst på en indskæring i højen, så at taget på bagsiden næsten var i lige højde med jorden. Forsiden dannedes af brædder, som var slået fast til hjørnestolperne og smurt med tjære for at de kunne holde sig mod uvejrets indflydelse. Gennem revnerne i taget og siderne skinnede prikker og striber af lys, og det var disse i forening, som havde tiltrukket sig hans opmærksomhed. Oak gik hen tæt bagved skuret, hvor han, når han lænede sig ud over taget og satte øjet lige til et af hullerne, kunne se tydeligt ned i det indre.

Der var to kvinder og to køer derinde; ved siden af disse sidste stod en spand med dampende klid, overhældt med vand. Den ene af kvinderne var over ungdomsalderen. Hendes ledsagerinde var tilsyneladende ung og fuld af ynde, men han kunne ingen bestemt mening danne sig om hendes udseende,

da hun sad næsten under det hul, han kiggede igennem, så at han så hende i fugleperspektiv, ligesom Miltons Satan første gang så Paradiset. Hun havde ingen hat på, men havde indhyllet sig i en stor kappe, som var kastet skødesløst op omkring hovedet.

"Så, nu kan vi gå hjem," sagde den ældste af kvinderne, idet hun satte hånden i hoften og betragtede deres arbejde. – "Jeg håber da, Tusindfryd kommer sig igen nu. Jeg har aldrig i mit liv været så bange, men det er det samme, om jeg bliver forstyrret i min nattero, når bare hun kommer sig."

Den unge kvinde, hvis øjenlåg øjensynlig var tilbøjelige til at falde til, når den ringeste tavshed indtrådte, gabte uden at åbne munden i nogen generende grad, og Gabriel følte sig smittet og gabte sympatetisk.

"Jeg ville ønske, vi var rige nok til at betale én for at gøre arbejdet," sagde hun.

"Men da vi ikke er det, må vi gøre det selv," fortsatte den anden, "for du må hjælpe mig, hvis du vil blive hos mig."

"Nå, hvorom alting er, så er min hat borte," sagde den yngre. "Jeg tror, den fløj over gærdet. Tænk blot, at sådan en smule vind kunne blæse den af!"

Den ko, som nu stod oprejst, var af Devonshire-racen; den havde et stramt, varmt overtræk af en stærk rød farve på og var aldeles éns fra hoved til hale, som om den var blevet dyppet i sådan en farve. Den anden var grå og hvidplettet. Ved siden af den bemærkede Oak nu en lille kalv, omtrent en dag gammel; den så med idiotiske øjne på de to kvinder og viste derved, at den ikke længe havde været vant til synets fænomen og vendte sig ofte om til lygten, som den øjensynlig troede var månen, da

det medfødte instinkt endnu kun havde haft ringe tid til at lade sig belære af erfaringen. Lucina havde i den senere tid haft meget travlt på Norcombe Hill med fårene og køerne.

"Vi gjorde vist bedst i at sende bud efter noget bygmel," sagde den ældste af kvinderne; "der er ikke mere klid."

"Ja, tante, så snart det bliver lyst, kan jeg ride over efter det."

"Men der er ingen tværsadel."

"Jeg kan ride på den anden; lad kun mig om det."

Da Oak hørte disse bemærkninger, blev han mere nysgerrig efter at se hendes træk, men han blev forhindret i det af kåben, som skyggede, og hans fantasi begyndte at udmale sig de enkelte træk. Selv når vi gøre tydelige iagttagelser fra et sædvanligt standpunkt, farver og former vi alt, hvad vore øjne falder på, efter den trang, vi føler. Havde Gabriel fra først af kunnet se hendes ansigt tydeligt, ville hans vurdering af det som meget smukt eller kun kønt have været afhængigt af, om hans sjæl i det øjeblik trængte til en guddom eller var allerede forsynet med en. Da han i nogen tid havde følt savnet af en tilfredsstillende skikkelse til at udfylde et tiltagende øde hos sig, og da hans stilling desuden gav hans fantasi det sidste spillerum, udmalede han sig hende som en skønhed.

Ved et af disse lunefulde sammenstød af omstændighederne, hvorved naturen som en travl moder synes at hvile et øjeblik fra sin utrættelige arbejden for at mande sig op og bringe sine børn til at smile, tabte pigen kappen og ned faldt nogle lange, sorte hårfletninger på en rød trøje. Oak genkendte hende øjeblikkelig som heltinden fra den gule vogn, myrterne og spejlet; prosaisk taget: som den, der skyldte ham to pence.

De satte kalven hen til dens moder, tog lygten og gik ud, og lyset svandt mere og mere bag højen, indtil det ikke var større end en lille prik. Gabriel Oak vendte tilbage til sine får.

3. En pige til hest. – Samtale.

Det begyndte at gry mod dag, selve dagens opvågnen vækker ny interesse og uden nogen særlig grund, undtagen fordi det, der var sket aftenen forud, netop var sket der, gik Oak atter ind i skoven. Mens han dvælede der i tanker, hørte han en hests hovslag ved foden af højen, og snart viste der sig en brun pony med en pige på ryggen, ridende op ad stien, som førte forbi skuret. Det var den unge kvinde fra den foregående nat. Gabriel tænkte straks på hatten, som hun havde sagt, hun havde tabt; måske var hun kommet for at lede efter den. Han undersøgte hurtigt grøften og efter at have gået en halv snes meter frem, fandt han hatten mellem løvet. Gabriel tog den op og gik tilbage til sin hytte. Her forskansede han sig og så gennem hullet i den retning, hvorfra den ridende nærmede sig.

Hun red frem og så sig omkring, så på den ene, så på den anden side af hækken. Gabriel ville netop træde frem og give hende den savnede genstand tilbage, da noget uventet skete, hvorved han følte sig foranlediget til at opsætte det i øjeblikket. På den anden side af skuret gennemskar stien skoven. Den var ikke indrettet til ridende – kun til fodgængere, og grenene bredte sig ud over den, et par meter fra jorden, så det var umuligt at ride oprejst under dem. Pigen, som ingen ridedragt havde på, så sig omkring som for at overbevise sig om, at ingen menneskelige væsener var at se, kastede sig derpå smidigt tilbage på hestens ryg med hovedet mod dens hale, fødderne mod dens hals og med ansigtet i vejret. Den hurtighed, hvormed hun lod sig glide ned i denne stilling, lignede

isfuglens – lydløsheden høgens. Gabriel havde næsten ikke kunnet følge hende med øjnene. Den høje magre pony var øjensynlig vant til den slags fænomener, for den travede ubekymret videre, og således kom hun ud på den anden side af de nedhængende grene.

Det lod til, at hun var fuldstændig hjemme hvor som helst mellem en hests hoved og hale, og da nødvendigheden af denne usædvanlige stilling var ophørt, efter at hun havde passeret plantagen, begyndte hun at indtage en anden, som øjensynlig var mere bekvem end den første. Hun havde ingen damesadel, og det var ganske tydeligt, at hun ikke kunne sidde fast på den glatte sadel sidelæns. Hun sprang derfor op og indtog sin vanlige oprette stilling, ligesom en kvist strækker sig efter at være blevet bøjet, og efter at hun havde overtydet sig om, at der ingen var i nærheden, satte hun sig således, som det krævedes af sadlen, men som man næppe var berettiget til at vente det af en kvinde, og travede afsted i retning af Tewnell mølle.

Gabriel morede sig over alt dette og var måske tillige lidt forundret, og da han havde hængt hatten op i sin hytte, gik han ud til sine får. En time forløb, og pigen, som nu sad rigtigt på hesten med en pose klid foran sig, vendte tilbage. Da hun nærmede sig huset, kom en dreng hende i møde med en malkespand, og han holdt ponyens tøjler, mens hun lod sig glide ned. Drengen lod spanden blive hos det unge fruentimmer og førte ponyen bort.

Snart hørtes skiftevis en svag og en stærk sprøjtende lyd komme regelmæssigt efter hinanden fra skuret. Det var lyden af malkning. Gabriel tog den tabte hat i hånden og ventede ved den sti, hun måtte følge, når hun forlod højen.

Hun kom med spanden, der stødte mod hendes knæ, i den ene hånd. Den venstre arm holdt hun udstrakt for at bevare ligevægten; der var tilstrækkelig meget af den blottet til hos Oak at fremkalde et ønske om, at begivenheden var indtruffet om sommeren, da hele armen så ville have været bar. Der var nu over hendes ansigt og væsen udbredt en selvbevidst livlighed, hvorved hun ligesom tilkendegav, at der ikke kunne være tale om andet, end at hendes tilværelse var højst nyttig og ønskværdig. Men denne noget dristige forudsætning var ikke stødende, fordi enhver, der så hende, måtte føle, at det var sandt. Det var med hende som med geniet, der forøger sin anerkendte magt ved undtagelsesvis at lægge eftertryk på sine ord, hvilket middelmådigheden ikke kan uden at gøre sig latterlig. Med nogen forbavselse så hun Gabriels ansigt hæve sig ligesom månen bagved hækken.

Forpagterens tågede forestillinger om hendes skønhed blev berigtiget nu, da hun fremstillede sig personlig for ham, og han så da, at de trængte mindre til en forringelse end til en forandring. Han valgte hendes højde som udgangspunkt for sin dom. Hun forekom ham høj, men spanden var lille og gærdet lavt, og når han tog disse omstændigheder med i betragtning, kunne hun ikke være højere end kvinderne i almindelighed anser for kønt. Hvert træk af nogen betydning var tydeligt og regelmæssigt tegnet. De, som kommer en del omkring på landet og har øje for skønhed, har måske lagt mærke til, at man sjældent finder et klassisk ansigt forenet med en figur af samme art hos en engelsk kvinde; fuldendt skønne ansigtstræk er i almindelighed alt for store til den øvrige person, og mennesker, som har en yndefuld, velproportioneret figur på

otte hoveders højde, ser man sædvanligvis et ansigt med højst uregelmæssige linjer. Lad det være sagt, uden at kaste et nymfeagtigt skær over en malkepige, at kritikken ved en undersøgelse af enkelthederne standsede for at vende tilbage til sit udgangspunkt. Og betragtede hendes smukke skabning med bevidst glæde. At dømme efter omridsene af hendes figur, må hun have haft en smuk hals, men siden hendes barndom havde ingen set den. Hvis man havde givet hende en nedringet kjole på, ville hun være løbet hen og have skjult sit hoved i en busk. Og dog var hun på ingen måde undselig, hun drog kun instinktivt linjen mellem det sete og det usete højere, end man gør det i byerne.

At pigens tanker drejede sig om hendes ansigt og skikkelse, så snart hun opfangede Oaks blik, der studerede de samme genstande, var naturligt og næsten beregneligt. Den selvbevidsthed, hun viste, ville have været forfængelighed, hvis den havde været tydeligere, værdighed, hvis den havde været mindre iøjnefaldende. På landet synes det, som om strålerne af en mands blik har en kildrende virkning på pigernes ansigt; hun strøg hen over sit med hånden, som om Gabriel virkelig havde berørt dets lyserøde overflade, og hendes tidligere utvungne bevægelser undergik på samme tid en forandring i retning af blufærdighed. Og dog var det manden, som blev rød, ikke pigen.

"Jeg har fundet en hat," sagde Oak.

"Det er min," sagde hun, og med en følelse af, hvad der passede til forholdene, undertrykte hun sin tilbøjelighed til at le og smilede kun. "Den fløj fra mig i aftes."

"Klokken ét i nat?"

"Ja, det var vel omtrent på den tid." Hun var forundret. "Hvor ved De det fra?" spurgte hun.

"Jeg var her."

"De er forpagter Oak, er De ikke'"

"Det er nok sådan omtrent. Jeg er kommet hertil for nylig."

"En stor forpagtning?" spurgte hun og så sig omkring, idet hun kastede håret tilbage; der, hvor skyggen faldt henover det, var det sort, men der, hvor solen, som allerede havde vist sig på himlen en time, med sine stråler berørte dets krusninger, lånte den dem sin egen farve.

"Nej, ikke stor. Omtrent hundrede." (De indfødte udelader ordet *acres*, når de taler om avlsgårde, i overensstemmelse med sådanne gamle udtryk som "ti enders" (en hjort med ti spidser på geviret).)

"Jeg savnede min hat i morges," sagde hun, "da jeg red til Tewnell mølle."

"Ja, det gjorde De nok."

"Hvor ved De det?"

"Jeg så Dem."

"Hvor?" spurgte hun, og en bange anelse gjorde hver en muskel i hendes ansigt og skikkelse ubevægelig.

"Her – da De red igennem skoven og ned ad højen," sagde forpagter Oak med et fiffigt udtryk, som fremkaldtes af det, han tænkte på, mens han stirrede på et fjernt punkt i den nævnte retning og derpå atter mødte den spørgendes øjne.

Den iagttagelse, han gjorde, bragte ham til at tage øjnene så pludseligt til sig, som om han var blevet grebet i tyveri. Erindringen om de krumspring, hun havde tilladt sig, da hun red gennem skoven, fremkaldte hos den unge kvinde en stærk

hjertebanken og en blussende kind. Han kunne i dette øjeblik se en kvinde blive rød, som ikke i almindelighed var tilbøjelig til det; der var ikke et sted på malkepigen, som ikke antog den stærkeste rosenfarve. Oaks nye bekendtes ansigt gennemgik hurtigt alle graderne fra "Maidens Blush" og Provence-rosen ned til den purpurrøde toscanske rose, og han vendte hensynsfuldt hovedet bort.

Den medfølende mand vedblev at se til den anden side og tænkte på, om hun ikke snart havde fattet sig tilstrækkeligt til atter at kunne se på ham. Han hørte en lyd som af et vissent blad, der bevægede sig for vinden, og så sig om. Hun var gået.

Med en halvt tragisk, halvt komisk mine vendte Gabriel tilbage til sit arbejde.

Der forløb fem morgener og aftener. Den unge kvinde kom regelmæssigt for at malke den sunde ko eller pleje den syge, men tillod sig aldrig at kaste et blik i retning af Oaks hytte. Hans taktløshed havde såret hende dybt, ikke fordi han havde set, hvad han ikke kunne undgå at se, men fordi han havde ladet hende vide, at han havde set det. For ligesom der ingen synd gives, når der intet forbud er, således er intet upassende, når der ingen er til at se det, og det syntes, som om hun følte, at Gabriels spioneri havde gjort hendes opførsel upassende, uden foranledning fra hende selv. Det gjorde ham megen bekymring, det var også *en contre temps*, som pustede liv i en lønlig flamme, han nylig havde følt i den retning.

Bekendtskabet ville måske have været endt og lidt efter lidt være gået over i forglemmelse, hvis der ikke tilfældigvis var sket noget i slutningen af samme uge.

En eftermiddag begyndte det at fryse, og frosten blev stærkere henad aftenen, der pludselig faldt på.

Det var en aften, på hvilken de sovendes ånde frøs fast til lagenerne i hytterne, og folk, der sad omkring ilden i dagligstuen i et hus med tykke mure, frøs på ryggen, mens deres ansigt glødede af varmen fra ildstedet. Mangen en lille fugl satte sig til ro på de bladløse grene uden at få nogen aftensmad.

Da malketiden nærmede sig, holdt Oak som sædvanlig udkig med skuret. Til sidst kom han til at fryse, og efter at have kastet en ekstraportion strøelse omkring fårene, trådte han ind i sin hytte for at dynge mere brændsel på ovnen. Vinden trængte ind under døren, og for at forhindre dette, drejede Oak hytten lidt mere mod syd, men så fo'r vinden ind ad en af ventilerne – som der var to af – én i hver side af hytten.

Gabriel vidste godt, at når han havde ild i ovnen, og døren var lukket, skulle en af ventilerne holdes åben, den nemlig, som ikke var på vindsiden. Han lukkede denne og vendte sig for at åbne den lige overfor; men i samme øjeblik tænkte han, at han ville sætte sig lidt ned og lade begge være lukkede et par minutter, indtil der var blevet varmere. Han satte sig altså ned.

Hans hoved begyndte at smerte ham på en usædvanlig måde, og da han indbildte sig, at han var træt efter de foregående forstyrrede nætter, besluttede Oak at rejse sig, åbne skodden og derpå lægge sig til at sove. Men han faldt i søvn uden at iagttage de nødvendige forsigtighedsregler.

Gabriel har aldrig kunnet sige, hvor længe han var bevidstløs. Da han begyndte at komme til sig selv, syntes han, at der foregik besynderlige ting. Hans hund hylede, hans hoved

smertede ham forfærdeligt – der blev trukket i ham, og en hånd løsnede hans halstørklæde.

Da han åbnede øjnene, så han, at aftenen var gået over til mørke på en forunderlig uventet måde. Den unge pige med den mærkværdigt yndige mund og de hvide tænder var ved siden af ham. Og hvad der var endnu mere – forbavsende i allerhøjeste grad –, hans hoved lå i hendes skød, hans ansigt og hals var i en ubehagelig våd tilstand, og hun var i færd med at knappe hans krave op.

"Hvad i al verden er der på færde?" spurgte Oak tankeløst.

Det lod til, at hun morede sig, men dog i en alt for ringe grad til, at hun kunne smile eller le.

"Ingenting nu," svarede hun, "da De ikke er død. Det er et under, at De ikke blev kvalt i denne hytte."

"Ah, hytten!" mumlede Gabriel. "Jeg har givet ti pund sterling for den hytte, men jeg vil sælge den og sidde i en stråhytte, som de gjorde i gamle dage, og rulle mig sammen i et knippe strå, når jeg skal sove. Den havde nær spillet mig det samme puds forleden dag!" Gabriel slog med knyttet hånd i gulvet for at give sine ord mere eftertryk.

"Det var ikke ganske hyttens skyld," bemærkede hun i en tone, som viste, at hun hørte til en af de sjældne kvinder, som fuldfører en tanke, før de begynder på den sætning, hvori den skal meddeles. "De skulle have tænkt over det og ikke været så tåbelig at lade begge skodderne være lukkede."

"Ja, det skulle jeg vel sagtens," sagde Oak åndsfraværende. Han søgte at gøre sig det tydeligt og at glæde sig over den følelse således at være hos hende, med hovedet hvilende på hendes klædning, før denne begivenhed gled hen i det

forbigangnes masse. Han ønskede, at hun kendte hans følelser, men han ville lige så snart have tænkt på at bære en duft i et net, som at forsøge på at føre sine usynlige følelser i sprogets grove masker. Han forblev altså tavs.

Hun lod ham sidde op, og Oak begyndte at tørre sit ansigt og ryste sig som en Samson.

"Hvorledes kan jeg takke Dem?" sagde han til sidst taknemmeligt, efter at noget af den naturlige farve var vendt tilbage til hans ansigt.

"Å, tal ikke om det," sagde den unge pige smilende, og smilet vedvarede, som om det også skulle gælde for Oaks næste bemærkning, hvad den nu end ville blive.

"Hvorledes fandt De mig?"

"Jeg hørte Deres hund hyle og skrabe på hyttedøren, da jeg kom for at malke (det var heldigt; Tusindfryd skal snart ikke malkes mere for i år, og når denne og næste uge er gået, kommer jeg ikke igen). Hunden så mig og sprang over til mig og tog fat i min kjole. Jeg gik herover og gik allerførst rundt om hytten for at se, om skodderne var lukket. Min onkel har en hytte ligesom denne, og jeg har hørt ham sige til sin hyrde, at han ikke må lægge sig til at sove, uden at skodderne er åbne. Jeg åbnede døren, og der lå De som en død. Jeg hældte mælken over Dem, for jeg glemte, at den var varm og ingen nytte kunne gøre."

"Jeg gad vide, om jeg ville være død," sagde Gabriel sagte, snarere til sig selv end til hende.

"Å nej," svarede pigen. Det lod til, at hun foretrak en mindre tragisk sandsynlighed; når man har frelst et menneskes liv,

skulle éns tale stå i forhold til en sådan ophøjet handling, men hun skyede tanken om det.

"Jeg tror dog, De har frelst mit liv, miss –; jeg ved ikke, hvad De hedder. Jeg kender Deres tantes navn, men ikke Deres."

"Jeg vil ikke så gerne sige det – helst ikke. Der er heller ingen grund til at gøre det, da De sandsynligvis aldrig vil få noget synderligt med mig at gøre."

"Jeg ville dog gerne vide det."

"De kan jo spørge min tante, hun vil sige Dem det."

"Mit navn er Gabriel Oaks."

"Men det er mit ikke. Det lader til, at De holder meget af Deres. De udtaler det i sådan en bestemt tone."

"Det er det eneste, jeg nogensinde får, ser De, så jeg må gøre det meste, jeg kan, ud af det."

"Jeg synes, mit lyder så underligt og så ubehageligt."

"Jeg mener, De kunne snart få Dem et nyt."

"Bevar os! hvor De har mange meninger om andre folk, Gabriel Oak!"

"Ja, ja, miss – undskyld mig – jeg troede, De ville synes om spøgen! Men jeg ved nok, jeg kan ikke måle mig med Dem i at tegne mine tanker på min tunge, om jeg må sige det således. Jeg har aldrig været meget kløgtig indvendig. Men tak skal De have. Kom, giv mig Deres hånd!"

Hun tøvede, for hun var bragt ud af fatning ved den gammeldags måde, Oak sluttede en spøgende samtale på.

"Nå, ja," sagde hun, og rakte ham hånden, idet hun pressede læberne sammen i ærbar passivitet.

Han holdt den kun et sekund; i sin frygt for at røbe for megen følelse gik han til den modsatte yderlighed og berørte hendes

fingre så let, som om han var en snæverhjertet person.

"Det gør mig ondt," sagde han et øjeblik senere i en beklagende tone.

"Hvilket?"

"At jeg gav så hurtigt slip på Deres hånd."

"De kan få den igen, hvis De vil; her er den!" Hun rakte ham den på ny.

Denne gang holdt Oak den længere – mærkværdigt længe. "Hvor den er blød, og det er dog vinter, der er ingen sprækker i huden, og den er slet ikke hård eller sådan noget!" sagde han.

"Så, det er længe nok," sagde hun, dog uden at trække den til sig. "Men De tænker vel på, at De kunne have lyst til at kysse den? Det må De nok, hvis De vil."

"Det tænkte jeg slet ikke på," sagde Gabriel ligefremt; "men jeg vil, hvis – –"

"Nej, De vil ikke!" Hun rev hånden fra ham.

Gabriel følte, at han atter havde gjort sig skyldig i en taktløshed.

"Så, find nu ud af, hvad jeg hedder!" sagde hun drillende og trak sig tilbage.

4. Gabriels beslutning. Besøget. Fejltagelsen.

Den eneste overlegenhed, det rivaliserende køn tåler hos kvinderne, er i reglen en overlegenhed af en ubevidst art. Men når denne er bevidst, kan den undertiden behage ved på samme tid at vise den underordnede mand, at der er mulighed for udelukkende besiddelse.

Denne smukke, vakre pige gjorde snart anerkendelsesværdige fremskridt i den unge forpagters gunst.

Da kærlighed er en overordentlig nøjagtig ågerkarl (en følelse af en uhyre fordel i åndelig henseende ved bytte af hjerter, ligger på bunden af al sand lidenskab, ligesom en uhyre fordel, legemlig eller materiel, ligger på bunden af kærlighed af en lavere art), var Oaks følelser hver morgen lige så følsomme som pengemarkedet med hensyn til beregninger over hans udsigter. Hans hund ventede på sit måltid på en måde, der lignede den, hvorpå Oak ventede den unge piges komme, så meget, at forpagteren følte sig slået af ligheden, følte, at den var nedsættende og ville ikke se på hunden. Han vedblev imidlertid at stå på udkig efter døde bagved gærdet. Og således blev hans følelser stærkere, uden at frembringe nogen tilsvarende virkning på hende. Oak havde endnu intet færdigt og på rede hånd at sige hende, og da han ikke var i stand til at opfinde elskovsfulde talemåder, som ender, hvor de begynder, lidenskabelige udbrud,

"– fulde af lyd og begejstring,
intet betydende – [Note 1)]"

sagde han ikke et eneste ord.

Ved at spørge sig for, fik han at vide, at den unge pige hed Bathsheba Everdene, og at koen ville blive gold om en uge. Han imødeså ottendedagen med rædsel.

Endelig kom den. I et år ville koen ikke give mælk, og Bathsheba Everdene ville ikke mere komme op på højen. Gabriel var nået en højde i tilværelsen, som han ikke ville have troet mulig for kort siden. Han holdt af at sige "Bathsheba" som en personlig fornøjelse i stedet for at fløjte; forandrede sin smag, så han nu syntes om sort hår, skønt han fra dreng af havde svoret til brunt, og afsondrede sig fra alle, skønt den plads, han udfyldte blandt folk, var i en foragtelig grad ringe. Kærlighed er en mulig styrke i en virkelig svaghed. Ægteskabet forvandler adspredthed i sindet til en støtte, hvis magt burde – og lykkeligvis også ofte gør det – stå i lige forhold til den grad af tåbelighed, den fortrænger. Oak begyndte nu at se et klart punkt i den retning og sagde til sig selv: "Hun skal blive min kone, eller jeg bliver, min sjæl, ikke til noget!"

Al denne tid plagede han sig med at finde på et passende påskud til at besøge Bathshebas tante.

Han fandt et, da et af hans får, som havde et levende lam, døde. En dag, der viste et sommerligt ansigt og havde en vinterlig beskaffenhed, en smuk januar-morgen, da der var et så stort stykke blå himmel, at fornøjede folk ønskede sig mere, og af og til et sølvhvidt solglimt, lagde Oak lammet i en pæn søndagskurv og gik med lange skridt over markerne til tantens, mrs. Hursts hus. Hunden George gik bagefter med et meget

bekymret ansigt over den alvorlige retning, de hyrdeanliggender havde taget.

I dyb eftertænksomhed havde Gabriel holdt øje med den blå røg, som snoede sig op mod himlen. Om aftenen havde han sværmerisk fulgt dens spor lige ned gennem skorstenen til det sted, den udgik fra, – set ildstedet og Bathsheba ved siden af i den kjole, hun gik med ude, for de klæder, hun havde haft på på højen, blev ved tankeforbindelsen lige så fuldt optaget i hans kærlighed som hendes person; på dette tidlige punkt af hans elskov forekom de ham at være en nødvendig bestanddel af den yndige sammensætning, der kaldtes Bathsheba Everdene.

Han havde klædt sig net på, som det passede sig til lejligheden, – halvt omhyggeligt net, halvt skødesløst pyntet –, hans dragt passede til en smuk markedsdag eller til en regnfuld søndag. Han polerede sin sølvurkæde grundigt, satte nye snørebånd i sine støvler, gned messingsnørehullerne, gik dybt ind i skoven for at finde en ny spadserestok og skar den ivrigt til på tilbagevejen, tog et nyt lommetørklæde frem fra bunden af sin klædekiste, iførte sig den lyse vest med små buketter af en skøn blomst, som forenede i sig både rosens og liljens skønhed uden deres mangler og brugte al den hårolie, han havde, til sit tørre, rødlige, uafhjælpeligt krøllede hår, indtil han havde bibragt det en glimrende ny farve, der halvvejs lignede guano, halvvejs cement.

Intet forstyrrede tavsheden i huset med undtagelse af nogle spurves sladren på taget; man kunne forestille sig, at skandaler og rygter ikke mindre var de stående emner i disse små forsamlinger på tagene end under dem. Det lod til, at det var et ugunstigt varsel for den noget bagvendte begyndelse af Oaks

indledende skridt, for netop da han kom til havelågen, så han en kat indenfor, som antog forskellige buede former og ondskabsfulde trækninger ved synet af hans hund George. Hunden brød sig ikke om den, for den havde nået en alder, hvor al overflødig gøen knarvornt undgås som ødslen med åndedraget; den gøede endog aldrig af fårene, uden for at holde dem til orden, og da gjorde den det med en fuldstændig ligegyldig mine, som en liturgisk form af de trusler, der oplæses Askeonsdag, som, skønt den var anstødelig, dog måtte foretages en gang imellem, kun for at forskrække hjorden til dens eget bedste.

En stemme lod sig høre fra nogle laurbærbuske, hvor katten var løbet ind.

"Stakkels missekat! Ville et fælt utyske af en hund slå den ihjel! ville den, stakkels missekat!"

"Om forladelse!" sagde Oak til stemmen; "George gik bagefter mig så mild som en nyslået toskilling."

Næsten før Oak havde hørt op med at tale, blev han grebet af tvivl med hensyn til, hvis øren hans svar var nået. Ingen viste sig, og han hørte vedkommende person trække sig tilbage mellem buskene.

Gabriel grundede, grundede så dybt, at eftertænksomheden trak små rynker i hans pande. Hvor udfaldet af et møde lige så sandsynligt kan blive en uhyre forandring til det værre som til det bedre, bibringer hvilken som helst lille afvigelse fra, hvad man har håbet, én en nagende følelse af, at alt vil mislykkes. Oak gik hen til døren, lidt skamfuld. Den prøve, han havde anstillet i sine tanker, havde slet intet til fælles med virkeligheden.

Bathshebas tante var inde.

"Vil De sige til miss Everdene, at der er nogen, som gerne ville tale med hende?" sagde mr. Oak. (At kalde sig selv for *nogen*, uden at sige navnet, er på ingen måde et eksempel på landsbyfolks dårlige opdragelse; det udgår fra en forfinet beskedenhed, som byfolk med deres visitkort og meldinger slet ingen forestilling har om.)

Bathsheba var ude. Det havde øjensynlig været hendes stemme.

"Vil De ikke komme ind, mr. Oak?"

"Å, tak!" sagde Oak og gik bagefter hende hen til ildstedet. "Jeg har et lam til miss Everdene. Jeg tænkte, at hun måske kunne have lyst til at opdrætte det. Det morer i reglen unge piger."

"Ja, måske," sagde mrs. Hurst eftertænksomt, "skønt hun kun er på besøg her. Hvis De vil vente et minut, kommer Bathsheba nok?"

"Ja, tak, så vil jeg vente," sagde Gabriel og satte sig ned. "Jeg kommer egentlig ikke kun for lammets skyld, mrs. Hurst. For at tale rent ud, så ville jeg spørge, om hun havde lyst til at gifte sig."

"Å, nej da!"

"Jo! For hvis hun havde, ville jeg gerne gifte mig med hende. Ved De, om der er nogen anden ung fyr, der går efter hende?"

"Lad mig tænke mig om," sagde mrs. Hurst og ragede op i ilden, hvilket var ganske overflødigt. "Ja, Gud velsigne Dem, nok af dem! Ser De, forpagter Oak, hun ser så godt ud og er desuden så udmærket godt oplært – hun skulle have været lærerinde, men hun var alt for vild. Hendes unge fyre kommer

aldrig her, det er ikke for det – men bevar os – som det nu altid går med fruentimmerne, så må hun have et dusin!"

"Det var uheldigt," sagde forpagter Oak og betragtede sørgmodigt en revne i stengulvet. "Jeg er kun sådan et almindeligt menneske, og den eneste udsigt, jeg havde, var, hvis jeg var den første – – Nå, det nytter ikke, jeg venter, for det var alt, hvad jeg ville, så jeg vil se hjem efter, mrs. Hurst."

Da Gabriel var gået omtrent to hundrede meter ned ad højen, hørte han et "Hallo!" bagved sig, der råbtes i en pibende og højere tone end sædvanlig, når det råbes over marken. Han så tilbage og opdagede en pige, der satte efter ham i fuldt løb, idet hun viftede med et hvidt tørklæde.

Oak stod stille, og den løbende nærmede sig. Det var Bathsheba Everdene. Gabriels farve forhøjedes; hendes var allerede stærk, ikke af sindsbevægelse, som det viste sig, men af at løbe.

"Forpagter Oak! Jeg –," sagde hun og standsede af mangel på vejr, idet hun stod stille foran ham med hovedet på den ene side og hånden på hoften.

"Jeg har netop været ovre for at tale med Dem," sagde Gabriel, hvorved han forhindrede hende fra at sige mere i øjeblikket.

"Ja, det ved jeg," sagde hun og snappede efter vejret ligesom en rødhals; hendes ansigt var rødt og fugtigt af anstrengelse, ligesom en pæon før solen tørrer duggen af dens blade. "Jeg vidste ikke, at De var kommet for at – (Gisp!) – bede om at få mig, ellers var jeg øjeblikkelig kommet ind fra haven. Jeg løb efter Dem for at sige – (Gisp!) – at det var fejl af min tante at sende Dem bort og ikke lade Dem bejle til mig – – (Gisp!)"

Gabriel begyndte at fatte håb.

"Det gør mig ondt, De har løbet så hurtigt for min skyld, min kære," sagde han med en følelse af taknemmelighed for, hvad der skulle komme. "Vent en smule, til De har fået vejret."

"Det var en ren fejltagelse, hvad tante sagde til Dem om, at jeg allerede havde en ung fyr," fortsatte Bathsheba. "Jeg har slet ingen kæreste, (Gisp) og jeg har aldrig haft nogen, og jeg mente, at som det engang er med fruentimmerne, var det en stor skam at lade Dem gå bort i den tro, at jeg havde mange elskere."

"Jeg er sandelig overmåde glad ved at høre det," sagde forpagter Oak og smilede – det var et af hans langvarige, ejendommelige smil – og blev rød af glæde. Han rakte hånden ud for at tage hendes, som hun havde lagt på brystet for at berolige det højtbankende hjerte, efter at hun havde ophørt med at presse den mod siden. I det øjeblik han greb den, gemte hun den på ryggen, så den smuttede ud af hans fingre som en ål.

"Jeg har en rar lille, lun gård," sagde Gabriel med en halv grad mindre sikkerhed, end da han greb hendes hånd.

"Ja, det har De nok."

"Der er en mand, som har lånt mig penge til at begynde med, men de er snart afbetalt, og skønt jeg kun er sådan et hverdags-menneske, er jeg dog gået lidt frem, siden jeg var dreng." Gabriel udtalte "lidt" i en tone, som viste hende, at det var en beskeden form for "en hel del". "Når vi bliver gift," vedblev han, "er jeg overbevist om, jeg kan arbejde to gange så meget som nu."

Han gik frem og strakte atter armen ud. Bathsheba var nået ham på et sted, hvor der stod en lille, forkrøblet kristtorn, som var fuld af røde bær. Da hun så, at han indtog en stilling, som

truede med en mulig indeslutning, om ikke trykken, af hendes person, smuttede hun bagved busken.

"Hør, forpagter Oak," sagde hun med opspilede øjne, "jeg har aldrig sagt, jeg ville gifte mig med Dem."

"Nå! – det er rigtignok en historie!" sagde Oak forfærdet, "at løbe efter én sådan, og så sige, at De ikke vil have mig!"

"Hvad jeg ville sige Dem, var blot det," sagde hun ivrigt og dog halvt bevidst om den besynderlige stilling, hun havde bragt sig selv i, "at der endnu ingen er, der har fået mig til kæreste, i stedet for at jeg skulle have et dusin, som min tante sagde. Jeg *afskyr* således at blive betragtet som mændenes ejendom, skønt jeg muligvis engang bliver at få. Hvis jeg ville have haft Dem, var jeg naturligvis ikke løbet sådan efter Dem. Det ville have været noget af det *dristigste*! Men der var ikke noget ondt i at skynde sig med at berigtige en falsk efterretning, De havde fået."

"Å, nej! – slet ikke noget ondt! Men der er noget, der hedder alt for stor ædelmodighed i at udtale en dom efter øjeblikkets indskydelse." Og Oak tilføjede efter en bedre vurdering af alle omstændighederne: "Jeg er dog ikke så ganske vis på, at der ikke var noget ondt i det."

"Jeg havde virkelig ikke tid til at tænke på, om jeg ville gifte mig med Dem eller ej, før jeg løb, for så ville De være gået ned ad højen."

"Nå," sagde Gabriel, som atter oplivedes, "tænk så lidt på det! Jeg vil vente, miss Everdene. Vil De ægte mig? Gør det, Bathsheba! Jeg elsker Dem langt mere end almindeligt."

"Jeg skal prøve på at tænke over sagen," sagde hun lidt mere frygtsomt, "hvis jeg blot kan tænke i fri luft; tankerne bliver så

adspredte."

"Men De kan komme med en formodning."

"Giv mig da tid!" Bathsheba så tankefuldt ud i det fjerne, bort fra Gabriel.

"Jeg kan gøre Dem lykkelig!" sagde han til hendes nakke over busken. "Om et år eller to, skal De få et klaver – forpagternes koner begynder at få klaver nu, og jeg vil øve mig på min fløjte, så vi kunne spille sammen om aftenen."

"Ja, det ville jeg holde af."

"Og så en lille gig til ti pund til at køre til marked i, og smukke blomster og fugle – høns, mener jeg – de er nyttige," fortsatte Gabriel, som følte, at han holdt ligevægten mellem prosa og vers.

"Det ville jeg holde rigtig meget af."

"Og en drivkasse til agurker ligesom fornemme folk har."

"Ja!"

"Og når brylluppet har stået, vil vi sætte det i avisen mellem giftermåls-anmeldelserne."

"Det ville jeg gruelig gerne!"

"Og børnenes fødsel – hver eneste lille dreng! Og hjemme ved kaminen ville De finde mig, når som helst De så op, der sad jeg. Og når som helst jeg så op, der sad De."

"Vent, vent og tal ikke upassende!" Hendes ansigt formørkedes, og hun var tavs et øjeblik. Han betragtede de røde bær mellem dem så nøje, at det hele resten af hans liv forekom ham, som om kristtorn var et sindbillede på frieri. Bathsheba vendte sig bestemt om imod ham.

"Nej," sagte hun. "Det nytter ikke. Jeg har ikke lyst til at gifte mig med Dem!"

"Prøv!"

"Jeg har prøvet hele tiden, mens jeg har tænkt, for et ægteskab ville på en måde være meget rart. Folk ville tale om mig og sige, at jeg havde ført min krig igennem, og jeg ville triumfere og alt sådant noget. Men en mand – –"

"Nu vel?"

"Å, han var altid til stede, som De siger; når som helst jeg så op, så var han der."

"Ja, naturligvis var han det – det vil sige jeg!"

"Ja, men hvad jeg mener, er, at jeg ikke ville have noget imod at være brud ved brylluppet, hvis jeg kunne blive det uden en mand. Men da en kvinde ikke kan vise sig på den måde alene, vil jeg ikke gifte mig – i det mindste ikke endnu."

"Det er en god snak!"

På grund af denne dom over hendes ord, indtog Bathsheba større værdighed ved at gå lidt længere bort fra ham.

"Jeg ved min sjæl ikke, hvad en pige kan sige dummere end det!" sagde Oak. "Men, kæreste," fortsatte han i en formildende tone, "vær nu ikke sådan!" Oak sukkede dybt og af et ærligt hjerte. "Hvorfor vil De ikke have mig?" sagde han bønligt, idet han sneg sig omkring busken for at komme om til hendes side.

"Jeg kan ikke!" sagde hun og trak sig tilbage.

"Men hvorfor?" sagde han indtrængende, og stod til sidst stille, i tvivl om nogensinde at nå hende.

"Fordi jeg ikke elsker Dem!"

"Ja, men – –"

Hun gabte, så svagt og lidet frastødende, at det næppe var uopdragent. "Jeg elsker Dem ikke!" sagde hun.

"Men jeg elsker Dem! Og hvad mig angår, så vil jeg være tilfreds med, at De synes om mig."

"O, mr. Oak, det er nok! De ville foragte mig."

"Aldrig!" sagde mr. Oak så alvorligt, at han ved det kraftige udtryk ligesom kom helt igennem busken og i hendes arme. "Jeg vil gøre ét her i livet – ét, ganske sikkert –, det er at elske Dem, og længes efter Dem og *vedblive at ønske* Dem til hustru, til jeg dør." Der var nu en naturlig, sand patos i hans stemme, og hans store hænder skælvede synligt.

"Det synes skrækkelig urigtigt ikke at tage Dem, siden De føler så meget," sagde hun lidt bedrøvet og så sig håbløst om efter et eller andet middel, hvorved hun kunne slippe ud af sin moralske forlegenhed. "Hvor jeg ville ønske, jeg ikke var løbet efter Dem!" Det lod imidlertid til, at hun havde en genvej til at komme tilbage til munterheden og antog en skælmsk mine. "Det kunne ikke gå, mr. Oak! Jeg må have én, der kan tæmme mig, jeg er alt for selvstændig, og det kunne De ikke, det er jeg vis på."

Oak så ned ad marken på en måde, som udtrykte, at det var unyttigt at forsøge på at føre beviser.

"Mr. Oak!" sagde hun, og der var sund fornuft og klarhed i hendes ord. "De står Dem bedre end jeg. Jeg har næsten ikke en stilling i verden; jeg er hos min tante ene for at få opholdet. Jeg har fået en bedre opdragelse end De – og jeg elsker Dem slet ikke; det er min side at sagen. Nu Deres: De er nylig begyndt på Deres virksomhed, og De burde efter almindelig fornuft, hvis De i det hele taget gifter Dem, hvilket De sandelig ikke skulle tænke på for øjeblikket, ægte en pige, der har penge, og som kunne besætte en større gård end den, De nu har."

Gabriel så på hende med lidt forundring og megen beundring.

"Det er akkurat mine tanker!" sagde han naivt.

Forpagter Oak havde halvanden kristelig lyd for mange til at gøre lykke hos Bathsheba: nemlig ydmyghed og en overflødig grad af ærlighed. Bathsheba blev fuldstændig bragt ud af fatning.

"Nå! Hvorfor kom De så og gjorde mig ulejlighed," spurgte hun næsten vredt, om ikke ganske, og en rød plet viste sig og blev større på hver kind.

"Jeg kan ikke gøre, hvad jeg finder ville være ville være – –"

"Rigtigt?"

"Nej, klogt!"

"Nu har De gjort en tilståelse, mr. Oak," sagde hun, endog med mere stolthed end før, og slog foragteligt med nakken. "Tror De, at jeg ville gifte mig med Dem efter det? Nej, ikke, når det kommer an på mig."

Han afbrød hende lidenskabeligt.

"Men tro dog ikke sådan noget om mig. Fordi jeg er oprigtig nok til at tilstå, hvad enhver anden i min stilling ville have tænkt på, lader De blodet stige Dem til ansigtet og bliver ærgerlig på mig. Det er noget snak, at De ikke er god nok til mig! De taler som en dame – det har hele sognet lagt mærke til –, og jeg har hørt, at Deres onkel i Weatherbury har en stor gård, meget større end jeg nogensinde får. Må jeg komme om aftenen, eller vil De spadsere med mig om søndagen? Jeg bryder mig ikke om, at De straks skal bestemme Dem, hvis De hellere vil vente."

"Nej, nej, jeg kan ikke! Træng ikke mere ind på mig! Jeg elsker Dem ikke – så det ville være latterligt," sagde hun leende.

Ingen holder af at se, at der gøres løjer med éns følelser af en lystig, ustadig person.

"Godt!" sagde Oak i en fast tone og med en mine som én, der for bestandig giver sine nætter og dage hen til Prædikerens Bog. "Så vil jeg ikke spørge Dem mere!"

5. Bathshebas afrejse. En hyrde. Tragedie.

Den efterretning, som en dag nåede Gabriel, at Bathsheba Everdene havde forladt nabolaget, havde en indflydelse på ham, som ville have forbavset enhver.

Man har måske lagt mærke til, at der ikke er nogen lige vej, ad hvilken man kan komme ud af kærligheden, som man kan komme ind i den. Nogle betragter ægteskabet som en genvej til dette mål, men man har set, at det har slået fejl. Adskillelse, som var det middel, tilfældet bød Gabriel Oak ved Bathshebas forsvinden, er virksom hos folk af et særegent temperament, men den idealiserer ofte den bortfjernede hos andre, særligt hos dem, hvis kærlighed, om den end er stille og rolig, dog tillige er dyb og stadig. Oak tilhørte den rolige del af menneskeheden og følte, at hans hemmelige kærlighed til Bathsheba brændte med en skønnere flamme nu, da hun var borte – det var det hele.

Hans begyndende venskab med hendes tante var blevet afbrudt, da hans bejlen mislykkedes, og han fik alle sine efterretninger om Bathsheba på en indirekte måde. Det viste sig, at hun var rejst til et sted, der hed Weatherbury, over tyve mil derfra, men i hvilken egenskab – som gæst eller for at tage blivende ophold – kunne han ikke opdage.

Gabriel havde to hunde, "George", den ældre, fremviste en ibenholts snudespids, omgivet af en smal rand af lyserødt kød, og et skind, tegnet med pletter, som sad hvor som helst og nærmede sig i farve til hvidt og blygråt, men efter i mange år at

have været udsat for sol og regn, var det grå blevet brændt og udvasket af de mere betydelige lokker, som havde antaget en rødligbrun farve, som om den blå bestanddel af det grå var falmet ligesom indigoen af den samme slags farve i Turners malerier. Det havde oprindelig været hår, men den lange omgang med får lod til lidt efter lidt at have gjort det til uld af dårlig kvalitet og materiale.

Denne hund havde fra først af tilhørt en hyrde med meget ringe moral og af et hidsigt sind, og følgen var, at "George" kendte den nøjagtige grad af fordømmelse, som antydes ved banden og sværgen af alle arter, bedre end den værste gamle mand i nabolaget. En lang erfaring havde lært dyret så nøjagtigt forskellen mellem sådanne udbrud som: "Kom her!" og "For F–, kom så her!", at den vidste på et hår, hvor hurtigt den skulle løbe tilbage fra fårene, hvis hyrdestokken skulle undgås. Skønt den var gammel, var den endnu dygtig og pålidelig.

Den unge hund, "George"s søn, var muligvis sin moders udtrykte billede, for der var ikke megen lighed mellem den og "George". Den var i færd med at lære fåreforretningerne, så at den kunne følge flokken, når den anden døde, men var endnu ikke kommet længere end til begyndelsesgrundene, for den fandt det stadig uoverkommelig vanskeligt at skelne mellem at gøre noget godt nok og gøre det alt for godt. Så ivrig og dog så forkert på det var denne unge hund (den havde ikke noget navn og lød meget villigt en hvilken som helst venlig tiltale), at hvis den blev sendt efter hjorden for at få den frem, gjorde den det så grundigt, at den med største fornøjelse ville have jaget den gennem hele grevskabet, hvis den ikke blev kaldt tilbage eller mindet om at standse ved gamle "George"s eksempel.

Så meget om hundene.

På den anden side Norcombe Hill var en kalkmergelgrube, hvorfra der gennem flere slægtled var ført mergel over til de tilstødende jorder. To gærder var plantet på den i form af et V, som dog ikke gik helt sammen. Den snævre åbning var lige over randen af gruben, og beskyttet med et simpelt rækværk.

En aften, da forpagter Oak var vendt tilbage til huset i den tro, at han ikke mere behøvedes på marken, kaldte han som sædvanlig på de to hunde, før han lukkede dem inde i udhuset til næste morgen. Kun den ene kom – det var den gamle "George"; den anden kunne ikke findes, hverken i huset, på vejen eller i haven. Gabriel erindrede da, at han havde ladet begge hundene blive på højen for at æde et dødt lam (en slags føde, han i almindelighed holdt dem fra, undtagen når der var mangel på andet), og da han tænkte, den lille endnu ikke var færdig med sit måltid, gik han ind for at nyde den usædvanlige luksus at sove i en seng, hvilket han i den senere lid kun havde tilladt sig om søndagen.

Det var en stille, fugtig aften. Lige før daggry vækkedes han af den usædvanlige lyd af en musik, han var fortrolig med. For fårehyrden er lyden af fårenes klokker, ligesom et urs tikken er det for andre, en stedsevarende lyd, som kun gør sig bemærket ved at ophøre eller på en usædvanlig måde forandres fra den velkendte ringen, som for et øvet øre, hvor fjern den end er, betyder, at alt er vel i folden. I den vågnende morgens højtidelige stilhed hørte Gabriel denne tone lyde med usædvanlig voldsomhed og hurtighed. Denne ringen kan fremkomme på to måder: ved fårenes hurtige æden, som når flokken kommer ind på en ny græsgang, hvorved den får en

stødvis hurtighed, eller ved at fårene farer afsted i et løb, hvorved lyden får regelmæssighed. Oaks erfarne øre vidste, at den lyd, han nu hørte, forårsagedes af flokken, der løb afsted med rivende hurtighed.

Han sprang ud af sengen, klædte sig på, fo'r ned ad vejen gennem den tågede dæmring, og steg op ad højen. De fremmeligste får blev holdt adskilt fra dem, der senest ville få lam; af disse var der to hundrede i Gabriels hjord. Disse to hundrede syntes at være forsvundet fra højen. Der var de halvtreds med deres lam indelukkede i den anden del, hvor han havde forladt dem, men de øvrige, hovedstyrken af flokken, var intetsteds at øjne. Gabriel råbte, så højt han kunne: "Ohøi, ohøi, ohøi!"

Ikke en eneste brægen hørtes. Han gik hen til gærdet, det var gennembrudt, og i gennembruddet sås mærkerne af fårenes klove. Temmelig forundret over, at de brøde gennem hegnene på denne årstid, og i den tanke, at det måske var på grund af deres store forkærlighed for vedbend om vinteren, for der voksede en hel del af dette i skoven, fulgte han efter gennem gærdet. De var ikke i skoven. Han kaldte atter; dalene og de fjerneste høje gav genlyd, ligesom da sømændene kaldte på den savnede Hylas på strandbredden i Mysien; men der var ingen får. Han gik gennem plantagen og langs med kammen af højen. På den yderste top, hvor yderkanterne af de to tidligere omtalte gærder holdt op på grund af kammen af kalkgruben, så han den mindste af de to hunde aftegne sig mod himlen – mørk og ubevægelig, som Napoleon på St. Helena.

En rædselsfuld anelse bemægtigede sig Oak. Han gik frem med en følelse, som skulle han synke om; på et punkt var

gærdet gennembrudt, og der så han sporene af sine får. Hunden kom hen til ham, slikkede hans hånd og gjorde tegn, som viste, at den ventede en eller anden stor belønning for en fortrinlig tjeneste, den havde ydet. Oak så ned i afgrunden. Der lå fårene døde og døende – en hob af to hundrede lig imellem hinanden, og i den tilstand, hvor de for øjeblikket var, var der i det mindste to hundrede til.

Oak var en overordentlig velvillig mand. Hans velvillighed sønderrev endda ofte en eller anden klog hensigt, som nærmede sig til list, og førte ham videre som ved tyngdeloven. Det havde bestandig været en skygge i hans liv, at hans hjord skulle ende som levnedsmidler – at der kom en dag, da enhver hyrde blev en skamløs forræder mod sine forsvarsløse får. Hans første følelse var medlidenhed med disse blide fårs og deres ufødte lams alt for tidlige død.

Kun et sekund, og han erindrede endnu et punkt i sagen: Fårene var ikke assurerede. Alt, hvad han i et nøjsomt liv havde sammensparet, var tabt med ét slag; hans håb om at blive uafhængig var kun ringe, ville måske aldrig blive opfyldt. Gabriels kraft, tålmod og flid var blevet så hårdt prøvet fra hans attende til hans otteogtyvende år for at nå det punkt, hvor han nu stod, at det var, som om intet mere var tilbage for ham. Han støttede sig mod rækværket og skjulte ansigtet i sine hænder.

Bedøvelse varer imidlertid ikke evigt, og forpagter Oak vågnede af sin. Det var lige så besynderligt som karakteristisk, at de eneste ord, han ytrede, var i taknemmelighed: "Gud være lovet, at jeg ikke er gift; hvad skulle hun have gjort i den fattigdom, som nu kommer over mig!"

Oak hævede hovedet for at betragte scenen foran sig og se, hvad der var at gøre. Ved den yderste rand af gruben var der en aflang dam og over den hang det formindskede skelet af en nedhængende kromgul måne, som kun havde nogle få dage tilbage; morgenstjernen fulgte efter den til højre. Dammen lyste som en død mands øje, og da verden vågnede, kom en luftning og rystede og forlængede billedet af månen uden at forstyrre det helt, og forandrede genskinnet af stjernen til en fosforlignende stribe på vandet. Alt dette så og mindedes Oak.

Så vidt man kunne skønne, så det ud til, at det hele var gået således til, at den stakkels lille hund, som altid havde den forestilling, at da den blev holdt til at løbe efter fårene, så jo mere den løb efter dem, desto bedre, efter at have fuldendt sit måltid af det døde lam, som måske havde forøget dens kræfter og mod, havde samlet alle fårene i en krog, drevet de frygtsomme skabninger gennem gærdet over den øvre mark og ene ved at plage dem havde givet dem bevægelseskraft nok til at gennembryde det rådne rækværk og således styrtet dem ud over kanten.

"George"s søn havde gjort sit arbejde så grundigt, at den blev anset for en alt for god arbejder til at leve, og blev, sandt at sige, ført bort og skudt kl. 12 den samme dag – endnu et eksempel på den bagvendte skæbne, som så ofte bliver hunde og andre filosoffer til del, når de følger en tankerække til dens logiske slutning og søger at vise en aldeles konsekvent opførsel i en verden, der for størstedelen består af kompromisser.

Gabriels forpagtning var blevet forsynet med det nødvendige af en pranger – på grund af Oaks lovende ydre og karakter – og denne fik visse procent af forpagteren, indtil lånet var afbetalt.

Oak udregnede, at værdien af besætningen, planter og redskaber, som var hans ejendom, omtrent var tilstrækkeligt til at afbetale hans gæld, hvorved han blev en fri mand, som havde de klæder, han stod i, og intet mere.

6. Markedet. Rejsen. Branden.

To måneder hengik. Vi er nået til en dag i februar, på hvilken der blev holdt det årlige tyende-marked i Casterbridge.

I den ene ende af gaden stod der mellem to og tre hundrede livsglade, stærke arbejdere, som ventede på at blive fæstet. Kuskene var kendelige på et stykke piskesnor, der var viklet om deres hatte; folk, som beskæftigede sig med at tække huse, bar et stykke flettet strå; hyrder holdt deres hyrdestave i hænderne, og således kunne de, som ønskede at fæste folk, straks ved første blik se, hvilken stilling vedkommende ønskede.

Blandt mængden var der en atletisk ung fyr, hvis udseende var de øvrige noget overlegent – ja, hans overlegenhed var i virkeligheden så markeret, at den forledte adskillige rødmossede bønder til at nærme sig ham og spørge, om han kunne give dem ansættelse, som om han var forpagter, og til at bruge ordet "Sir", når de tiltalte ham.

Han svar var stadig: "Jeg søger selv en plads – som underforvalter. Kender De én, som har brug for mig?"

Gabriel var nu blevet blegere. Hans øjne var mere dybsindige og hans udtryk mere melankolsk. Han havde gennemgået en prøvelsens tid, som havde givet ham mere end den havde taget. Fra sin beskedne ophøjede stilling som hyrdekonge var han sunket ned til selve Siddims mudrede grave, men havde fået en værdig ro over sig, som han aldrig før havde kendt, og den ligegyldighed for skæbnen, som, skønt den ofte gør en mand til en usling, når den ikke gør det, er en grundvold for hans

højhed. Og således var fornedrelsen blevet til ophøjelse og tabet til gevinst.

Om morgenen havde et kavaleriregiment forladt byen, og en sergent og hans folk havde gået omkring i byens fire gader for at hverve rekrutter.

Da dagen hældede, og Gabriel endnu ikke var fæstet bort, ønskede han næsten, at han havde sluttet sig til dem og var gået i sit lands tjeneste.

Da han var træt af at stå på markedspladsen og det var ham temmelig ligegyldigt, hvilken slags arbejde han påtog sig, besluttede han at tilbyde sig i en anden egenskab end som underforvalter.

Alle landmændene syntes at trænge til hyrder. At vogte får var Gabriels specialitet. Han drejede derfor ned ad en obskur gade, trådte ind i et endnu mere obskurt stræde og gik hen til en smedje.

"Hvor lang tid vil det tage for at lave en hyrdestav?"

"Tyve minutter."

"Hvor meget?"

"To shilling."

Han satte sig på en bænk, og staven blev lavet.

Derpå gik han hen til en butik for færdigsyede klæder, hvis ejer havde mange forbindelser på landet. Da de fleste af Gabriels penge var gået med til hyrdestaven, gjorde han et forsøg på at få sin overfrakke byttet bort med den for hyrder regulerede bluse, og forsøget lykkedes.

Efter at have fuldført denne transaktion, skyndte han sig igen hen til byens centrum og stod på kanten af fortovet som en hyrde med staven i hånden.

Nu, da Oak havde forvandlet sig til hyrde, lod det til, at forvaltere var mest efterspurgte. Der var imidlertid to eller tre forpagtere, som lagde mærke til ham og kom nærmere. Der udspandt sig dialoger, mere eller mindre i følgende form:

"Hvor kommer De fra?"

"Norcombe."

"Det er en lang vej."

"Tyve mile."

"På hvilken gård tjente De sidst?"

"Min egen."

Dette svar virkede ufejlbarligt som et rygte om kolera. Den spørgende landmand gik bort og rystede tvivlende på hovedet. Gabriel var ligesom sin hund alt for god til, at man kunne fæste lid til ham, og han kom derfor heller aldrig længere end hertil.

Det er bedre at modtage en hvilken som helst chance, der tilbyder sig selv, og så at søge at gøre det bedst mulige ud af det, end at få en god plan fuldt færdig og så vente på en lejlighed til at bruge den.

Gabriel ønskede, at han ikke havde hejset sin fane som hyrde, men i stedet for påtaget sig hvilket som helst af de andre arbejder, som var efterspurgt på markedet.

Det begyndte at blive mørkt.

Nogle glade folk fløjtede og sang ved Børsen. Gabriels hånd, som i nogen tid havde ligget ørkesløs i lommen på hans hyrdefrakke, berørte hans fløjte, som han havde gemt der. Her var der en lejlighed til at anvende sin dyrt købte visdom i praksis.

Han trak sin fløjte frem og begyndte at spille "*Jockey to the Fair!*" på en sådan måde, som om han var en mand, der aldrig

havde kendt til et øjebliks sorg. Oak kunne fløjte med en arkadisk blidhed, og lyden af de velkendte toner oplivede hans eget hjerte såvel som hans tilhøreres. Han spillede med ånd og havde på en halv time tjent i pence, hvad der for en så fattig mand som ham var en lille formue.

Ved at forespørge sig erfarede han, at der den næste dag var et andet marked i Shottsford.

"Hvor er Shottsford?"

"Otte mile på den anden side af Weatherbury."

Weatherbury! Det var der, Bathsheba havde begivet sig til for to måneder siden. Denne underretning gjorde den samme virkning på ham som at komme fra nat til dag.

"Hvor langt er der til Weatherbury?"

"Fem eller seks mil."

Bathsheba havde sandsynligvis forladt Weatherbury for længe siden, men stedet havde interesse nok ved sig til at bestemme Oak til at vælge Shottsford marked som sin næste valplads, fordi det lå i omegnen af Weatherbury.

Desuden var Weatherbury-befolkningen på ingen måde uinteressant. Hvis rygtet talte sandhed, var den lige så forvoven, lykkelig, trivelig og ugudelig som nogen befolkning i hele grevskabet.

Oak besluttede den nat at sove i Weatherbury på vejen til Shottsford og begav sig straks på rejsen ad en sti. Der var blevet ham anbefalet som den korteste vej til den omtalte landsby.

Da han havde gået tre eller fire mile, bredte mørket sig over hele landskabet. Han steg op ad en høj og kunne akkurat lige foran sig skelne en fragtvogn, der var kørt hen under et træ med nedhængende grene.

Da han kom nærmere, så han, at der ingen heste var spændt for den, og der var ingen mennesker i nærheden af den. Vognen var øjensynlig blevet stillet der for at stå der natten over, for med undtagelse af et halvt knippe halm, som var lagt på bunden af den, var den helt tom.

Gabriel satte sig ned på vognstangen og tænkte over sin stilling. Han beregnede, at han havde tilbagelagt en temmelig stor del af rejsen, og da han havde været på benene lige siden daggry, følte han sig fristet til at lægge sig på halmen i vognen i stedet for at gå videre til landsbyen Weatherbury og betale for sit logi.

Efter at have spist sine sidste stykker brød og flæsk og efter at have drukket af den flaske æblemost, som han havde været forsynlig nok til at tage med sig, krøb han ind i den forladte vogn. Her spredte han halvdelen af halmen ud som en seng og, så godt som han kunne gøre det i mørket, spredte han den anden halvpart over sig som sengeklæder, idet han fuldstændig dækkede sig til med det. Og han følte sig nu i fysisk henseende så vel som nogensinde i sit liv. For en mand som Oak, der var langt mere indadskuende end sine medmennesker, var det imidlertid umuligt fuldstændig at bandlyse den indvendige melankoli, mens han grundede over sagernes nuværende stilling udadtil. Mens han tænkte på sine sorger både som hyrde og som elsker, faldt han altså i søvn. Hyrder har nemlig det privilegium tilfælles med sømænd, at de kan indstævne søvnens gud i stedet for at behøve at vente på ham.

Da han vågnede efter en søvn, hvis længde han intet begreb havde om, mærkede Oak, at vognen var i bevægelse. Han blev ført afsted langs vejen med en hurtighed, der var temmelig

betydelig for en vogn uden fjedre, og hans hoved gyngede op og ned som en trommestik på en alt andet end behagelig måde. Han kunne høre stemmer, som kom fra den forreste del af vognen. Hans første indskydelse i dette dilemma (som ville have gjort ham forfærdet, hvis han havde været en lykkelig mand, men ulykke er et godt middel mod personlig skræk) fik ham til forsigtigt at kigge frem fra halmen, og det første syn, han så, var stjernerne over sig. Af deres stilling til hinanden sluttede Gabriel sig til, at klokken måtte være omtrent ni – med andre ord, at han havde sovet i to timer. Denne lille astronomiske beregning blev gjort uden nogen positiv anstrengelse, og han vendte sig derfor lydløst om for om muligt at opdage, i hvis hænder han var faldet.

På vognens forsæde kunne han svagt skimte to figurer, som sad med benene udenfor vognen, og af hvilke den ene var kusk. Gabriel fandt snart ud af, at det var fragtkusken, og det så ud til, at de ligesom han selv kom fra Casterbridge marked.

De førte en samtale med hinanden, der fortsattes på følgende måde:

"Det være, som det være vil, hun er en smuk krop, for så vidt udseendet angår. Men det er kun kvindens ydre, og disse fine stykker kvæg er indvendig lige så stolte som Fanden selv."

"Ja – det synes jeg med, Billy Smallbury – det synes jeg med."

Den talendes stemme var af naturen meget rystende, og den blev det endnu mere på grund af vognens rysten. Det var den mand, som holdt tømmerne, der talte.

"Hun er et meget forfængeligt fruentimmer – det siger både den ene og den anden."

"Ak, ja! Det er måske derfor, jeg ikke kan se hende lige i ansigtet. Gudsdød, nej – ikke jeg – he-he-he! Sådan en undselig mand, som jeg er!"

"Ja, hun er meget forfængelig. Man siger, at hun hver aften, når hun går i seng, ser sig i spejlet for at sætte sin natkappe ordentligt på."

"Og hun er ikke engang gift. Ih, du store Gud!"

"Og hun kan spille fortepiano, det siger man i det mindste. Hun spiller så dygtigt, at hun kan få en salmemelodi til at lyde lige så godt som den muntreste slibrige vise, en mand kan ønske sig."

"Næ – er det muligt! Og hvordan betaler hun?"

"Det ved jeg ikke, mr. Poorgrass."

Da Gabriel hørte disse og andre lignende bemærkninger, fik han en vild idé om, at det måtte være Bathsheba, de talte om. Der var imidlertid ingen grunde, han kunne støtte denne formodning på, for skønt vognen kørte i retning af Weatherbury, kunne det dog godt være, at den kørte længere end dertil, og det fruentimmer, som de sigtede til, syntes at være herskerinde på en eller anden gård.

De var nu øjensynlig nær ved Weatherbury og for ikke til ingen nytte at forurolige de talende, smuttede Gabriel uset ud af vognen.

Han satte sig ned ved en hæk og tænkte på, om han skulle søge sig et billigt logi i landsbyen, eller om han skulle sikre sig et endnu billigere ved at lægge sig under en hæk eller i en kornstak.

Lyden af vognens rullen hendøde efterhånden. Han var i begreb med at gå videre, da han på sin venstre hånd bemærkede

et ualmindeligt lysskær, der viste sig omtrent en halv mil borte. Oak iagttog det, og flammerne voksede. Der måtte vare ild i noget.

Gabriel sprang over hækken og kom ned på en pløjet mark, som han styrede lige hen over i retning af ilden. Flammen, som voksede dobbelt, dels fordi han kom den nærmere, og dels fordi den virkelig blev større, oplyste tydeligt en del høstakke, som stod i nærheden af den.

Han nåede hen til grænsegærdet og standsede der for at trække vejret. Det så ud til, at der ikke var en eneste levende sjæl på stedet.

Ilden var opstået i en lang høstak, som var så vidt fortæret, at det var umuligt at frelse den. En stak brænder forskelligt fra et hus. Da vinden blæser ilden indadtil, forsvinder den del, der står i flammer, fuldstændig ligesom smeltende sukker. Men en hø- eller hvedestak, som er sat ordentligt sammen, modstår forbrænding i lang tid, når den begynder på den udvendige side.

Dette var, så vidt Gabriel kunne se, en halmstak, som var sat løseligt sammen, og flammerne fo'r ind i den med lynets hurtighed.

Oak hørte pludselig op med at være en slet og ret tilskuer, da han opdagede, at sagen var mere alvorlig, end han fra begyndelsen havde troet. En røgsky blæste til side, og han så en hvedestak i skrækindjagende nærhed af den brændende og bag den en række andre, som udgjorde den væsentligste del af gårdens kornprodukter; det var altså ikke, som han havde troet, en forholdsvis isoleret halmstak, der stod, men der var en

regelmæssig forbindelse imellem den og de andre stakke i gruppen.

Gabriel sprang over gærdet og så, at han ikke var alene: den første mand, han traf på, løb rundt i stærkt hastværk, som om hans tanker var adskillige, men forud for hans legeme, som de ikke hurtigt nok kunne drage med sig.

"Hallo, mand – ild, ild! O, Mark Clark – kom! Og du, Billy Smallbury – og du, Maryann Money – og du, Joseph Poorgrass, og Matthew der!"

Andre figurer viste sig nu bagved denne råbende mand og imellem røgen, og Gabriel så, at han, langt fra at være alene, var i stort selskab, hvis skygger dansede lystigt op og ned, hvilket fremkaldtes af flammernes hoppende dans og ikke af deres ejeres bevægelser. Forsamlingen – som hørte til den klasse af samfundet, der støber sine tanker i følelsens form og sine følelser i uroens form – gav sig til at arbejde med en forbavsende planløshed.

"Stop renden under hvedestakken!" råbte Gabriel til dem, som stod ham nærmest.

Kornet stod på stenstivere, og når ilden først kom ind *under* denne stak, ville alt være tabt.

"Hent en tjæret presenning – hurtigt!" råbte Gabriel.

Der blev bragt stakkeklæde, og de hængte det som et tæppe tværs over kanalen. Flammerne hørte øjeblikkelig op at gå ind under kornstakken og stod lodret i vejret.

"Stå her med en spand vand og bliv ved at gøre klædet vådt!" sagde Gabriel igen.

Flammerne, som nu blev drevet opad, begyndte at angribe hjørnerne af det store tag, som bakkede hvedestakken.

"En stige!" råbte Gabriel.

"Stigen stod op ad halmstakken og er brændt til aske," sagde en spøgelsesagtig figur i røgen.

Oak greb fat i de afskårne ender af negene, og idet han gravede sine fødder ind og nu og da stak stammen af sin hyrdestav fast, klatrede han op ad den fremstående yderside. Han satte sig straks overskrævs på selve toppen og begyndte med sin hyrdestav at slå de brændende stykker bort, som havde sat sig på den, mens han råbte til de andre, at de skulle skaffe ham en gren og en stige samt noget vand.

Billy Smallbury – en af de folk, som havde været på vognen – havde på denne tid fået fat i en stige, som Mark Clark steg op ad, indtil han nåede op på siden af Oak. Røgen var på dette hjørne kvælende, og Clark, som var en flink fyr og havde fået fat i en spand vand, badede Oaks ansigt og stænkede ham nu og da, mens Gabriel, som nu havde fået en lang bøgegren i den ene hånd, mens han beholdt hyrdestaven i den anden, vedblev at feje stakken og befri den for alle brændende genstande.

På jorden stod der endnu grupper af landsbyfolk, som var beskæftiget med at holde flammerne nede.

Om hjørnet af den største stak, udenfor ildens direkte stråler, stod der en pony, som bar en ung kvinde på sin ryg. Ved hendes side stod der en anden kvinde til fods. Disse to syntes at holde sig i en afstand fra ilden, for at hesten ikke skulle blive stædig.

"Han er hyrde," sagde kvinden til fods. "Ja – han er. Se, hvor hans hyrdestav stråler, mens han slår stakken med den. Og på hans frakke er der, min sandten, brændt to huller. En smuk, ung hyrde er han oven i købet."

"Hvis hyrde er han?" spurgte ryttersken med klar røst.

"Ved det ikke."

"Er de ingen af de andre, som ved det?"

"Nej, ingen af dem alle sammen – jeg har spurgt dem. Han er en helt fremmed, siger de."

"Tror De, laden er udenfor fare?" sagde hun. "Tror De, laden er udenfor fare, Jan Coggan?" sagde den andet kvinde til den mand, som stod hende nærmest i den retning.

"Den er nu udenfor fare – det tror jeg i det mindste. Hvis denne stak var gået, ville laden have fulgt efter. Det er den brave hyrde deroppe, som har gjort den meste gavn – han, som sidder på toppen af stakken og svinger sin store, lange arm omkring som en vindmølle."

"Han arbejder hårdt," sagde den unge kvinde til hest og så op på Gabriel gennem sit tykke uldne slør. "Jeg ville ønske, han var hyrde her. Er der ingen af jer, som kender hans navn?"

"Jeg har aldrig i mit liv hørt den mands navn eller set hans ansigt før."

Ilden begyndte nu at blive dæmpet, og da det ikke mere var nødvendigt, at Gabriel indtog sin ophøjede stilling, beredte han sig til at stige ned.

"Maryann!" sagde den unge pige til hest. "Gå hen til ham, når han kommer ned, og sig til ham, at ejeren ønsker at takke ham for den store tjeneste, han har ydet."

Maryann gik hen imod stakken og mødte Oak ved foden af stigen. Hun overbragte sit budskab.

"Hvor er Deres herre, ejeren?" spurgte Gabriel, som tænkte sig muligheden af at kunne få tjeneste.

"Det er ikke en herre; det er en frøken, hyrde."

"En kvindelig landmand?"

"Ja, det tror jeg. Og oven i købet en rig en," sagde en mand, som stod ved siden af. "Er nylig kommet hertil fra en fjern egn. Tog sin onkels gård, da han døde pludseligt. Plejede at måle sine penge i halvpotteskåle. Man siger nu, at hun har penge i hver eneste bank i Casterbridge og spiller lige så godt klink med en sovereign som du og jeg, hyrde, med en penny."

"Det er hende der bagved på ponyen," sagde Maryann med ansigtet dækket med et stykke klæde med huller i.

Oaks ansigt var blevet helt sort af røgen og varmen, i hans hyrdefrakke var der brændt huller, den dryppede af vand, og hans hyrdestav var blevet tre tommer kortere, end den havde været. Han nærmede sig den slanke, kvindelige skikkelse i sadlen med den ydmyge mine, som stærk modgang havde givet ham. Han løftede med ærbødighed og ikke uden galanteri på hatten, og idet han trådte lige hen til hende, sagde han med nølende stemme: "Har De tilfældigvis brug for en hyrde?"

Hun løftede sløret, som var bundet rundt om hendes ansigt, og så helt forbavset ud.

Gabriel og hans elskede med det kolde hjerte. Bathsheba Everdene, stod ansigt til ansigt.

Bathsheba talte ikke, og han gentog mekanisk med nedslået, melankolsk røst: "Har De tilfældigvis brug for en hyrde?"

7. Genkendelse. En frygtsom pige.

Bathsheba trak sig tilbage i skyggen. – Hun vidste næppe, om hun mest skulle more sig over mødets besynderlige karakter eller være bekymret over det sørgelige ved det. Der var lejlighed til lidt medynk, men også til lidt munterhed: det første over hans stilling, det sidste over hendes egen. Forlegen følte hun sig ikke, og hun erindrede kun Gabriels kærlighedserklæring i Norcombe for at tænke på, at hun næsten havde glemt den.

"Ja," mumlede hun, idet hun påtog sig en værdig mine og atter vendte sig til ham med lidt rødme på kinderne, "jeg trænger til en hyrde. Men –"

"Her er netop den rette mand!" sagde en af landsbyfolkene stilfærdigt.

Overbevisning avler overbevisning.

"Ja. Det er han," sagde en anden bestemt.

"Netop manden," sagde en tredje med hjertelighed.

"I et og alt," sagde nummer fire med glødende varme.

"Sig da til ham, at han kan tale med underforvalteren," sagde Bathsheba.

Alt gik nu igen praktisk til. For at give mødet dets rette romantiske skær ville en sommeraften og ensomhed have været nødvendig.

Man pegede underforvalteren ud for Gabriel, som, idet han søgte at berolige sit hjertes banken over den opdagelse, at denne kvinde var den velkendte og beundrede Venus, trak sig tilbage med ham for at træffe den nødvendige aftale angående engagementet.

Ilden blev efterhånden slukket.

"Folk!" sagde Bathsheba, "efter dette ekstraarbejde skal I have en lille forfriskning. Vil I komme hjem til mig?"

"Det ville være lidt mere ugenert, miss, hvis De ville sende det til Warren's Malthouse," svarede ordføreren.

Bathsheba red derpå videre i mørket, og mændene spadserede til landsbyen i rækker på to og tre.

Oak og underforvalteren blev alene tilbage ved stakken.

"Og nu," sagde underforvalteren til slutning, "antager jeg, at alt er afgjort angående din kommen her, og jeg kan gå hjem. Godnat, hyrde!"

"Kan De skaffe mig et logi?" spurgte Gabriel.

"Det kan jeg sandelig ikke," sagde underforvalteren og gik forbi Oak som en kristen går forbi en fattigbøsse, når det ikke er hans hensigt at yde noget bidrag til den. "Når du følger vejen, indtil du kommer til Warren's Malthouse, hvor du kan træffe dem alle sammen, vil vistnok én af dem kunne sige dig et sted. Godnat, hyrde!"

Underforvalteren, som viste denne nervøse frygt for at elske sin næste som sig selv, gik op ad højen, og Oak spadserede videre til landsbyen, endnu forbavset over mødet med Bathsheba. Glad over at være i nærheden af hende, og slået af den hurtighed, med hvilken den upraktiske pige fra Norcombe her havde udviklet sig til den inspicerende, koldblodige kvinde. Men nogle kvinder mangler kun en tilfældig ophøjelse for straks at passe til den.

Da han til en vis grad var nødt til at opgive sine drømmerier for at finde vejen, nåede han kirkegården og gik rundt om den under volden, hvor der voksede en del gamle kastanjetræer. Da

han kom hen på siden af en træstamme, opdagede han, at der stod en skikkelse bagved den på den anden side. Gabriel standsede ikke sin vandring, og i næste øjeblik sparkede han tilfældigvis til en løst liggende sten. Støjen var tilstrækkelig til at forstyrre den ubevægelige fremmede, som sprang op og indtog en skødesløs stilling.

Det var en slank, ung pige, lidt tyndt påklædt.

"Godaften!" sagde Gabriel hjerteligt.

"Godaften!" sagde pigen til Gabriel.

Stemmen var uventet tiltrækkende; den havde denne bløde, rene klang, som er et udtryk for romantik; det var en sådan stemme, som man så ofte ser beskrevet i romanerne, men kun sjældent hører i det virkelige liv.

"De skal have tak for at sige mig, om jeg er på vej til Warren's Malthouse?" fortsatte Gabriel, først og fremmest for at skaffe sig underretningen og indirekte for at få mere musik at høre.

"Jo, det er den rigtige vej. Det ligger ved foden af højen. Og ved De – –"

Pigen standsede og fortsatte så efter en pause:

"Ved De, hvor længe de holder åbent i Buck's Head Inn?"

Hun syntes at føle sig tiltalt af Gabriels hjertelighed, som han havde følt sig tiltalt af hendes harmoniske røst.

"Jeg har ikke anelse om, hvor Buck's Head er eller noget som helst andet. Tænker De på at gå derhen i aften?"

"Ja – –"

Kvindemennesket pauserede igen. Der var ingen nødvendighed for at fortsatte samtalen, og den omstændighed, at hun dog føjede mere til, syntes at være en følge af et ubevidst ønske om at vise ligegyldighed ved at gøre en bemærkning, for

en sådan frimodighed er netop et særkende for folk, som foretager sig noget hemmeligt.

"De er ikke fra Weatherbury?" sagde hun frygtsomt.

"Nej, jeg er ikke. Jeg er den nye hyrde – netop ankommet."

"Kun en hyrde – og efter Deres væsen at dømme skulle man næsten tro, De var landmand!"

"Kun en hyrde!" gentog Gabriel med sænket røst. Hans tanker vendte sig mod fortiden, hans øjne mod pigens fødder, og for første gang så han, at der lå et bundt af et eller andet.

Hun må have fulgt hans øjnes retning, for hun sagde indsmigrende: "De vil ikke sige noget i sognet om, at De har set mig her, vil De vel – i det mindste ikke en dage tid eller to?"

"Nej, det vil jeg ikke, når De ikke ønsker det," sagde Oak.

"Det skal De sandelig have tak for!" svarede den anden. "Jeg er temmelig fattig, og jeg ønsker ikke, at folk skal vide noget om mig."

Hun blev derpå tavs og rystede over hele legemet.

"De burde have et overstykke på sådan en kold aften," bemærkede Gabriel. "Jeg vil råde Dem til at søge i hus."

"Å, nej! Har De noget imod at gå videre og forlade mig? Jeg takker Dem meget for, hvad De har fortalt mig."

"Jeg vil gå videre," sagde han og føjede nølende til: "Siden De ikke sidder godt i det, vil De måske modtage denne ubetydelighed af mig; det er kun en shilling, men det er alt, hvad jeg har at undvære."

"Ja, jeg vil modtage den," sagde den fremmede taknemmeligt.

Hun rakte sin hånd frem, Gabriel sin. Idet de i mørket famlede efter hinandens hænder, inden han kunne levere hende

pengestykket, hændte der en lille begivenhed, som imidlertid fortalte meget. Gabriels fingre kom til at berøre den unge piges puls. Den slog meget stærkt. Han havde ofte følt de samme hurtige, hårde pulsslag hos lammene, når de var drevet for stærkt. Det tydede på et for stærkt forbrug af en livskraft, der, at dømme efter hendes figur og bygning, i forvejen ikke var meget stor.

"Hvad er der i vejen?"

"Intet."

"Men der er noget."

"Nej, nej, nej! Lad det være en hemmelighed, at De har set mig."

"Meget vel; det skal det blive. Godnat igen!"

"Godnat!"

Den unge pige blev stående ubevægelig ved træet, og Gabriel gik ned mod landsbyen. Han bildte sig ind, at han havde følt sig i skyggen af en meget dyb melankoli, da han berørte denne lille og skrøbelige skabning. Men visdom består i at moderere, hvad der slet og ret er indtryk, og det lykkedes Gabriel kun at tænke meget lidt på det.

8. Warren's Malthouse. Sladderen. Nyt.

Warren's Malthouse var indesluttet af en gammel mur, der var indhyllet i vedbend, og skønt på denne tid af døgnet ikke meget af det ydre var synligt, viste bygningens karakter og formål sig dog tydelig nok. Fra væggene skrådede et udhængende stråtækket tag op imod et punkt i midten, på hvilket der hævede sig en lille trælygte, der var forsynet med røghuller på alle fire sider, og fra disse åbninger kunne man svagt skimte, at en tåge trængte sig ud i den natlige luft. Der var intet vindue foran; men et firkantet hul i døren var forsynet med en enkelt rude, gennem hvilken røde stråler nu trængte sig ud og belyste vedbenden på muren.

Indenfor hørte man stemmer.

Oaks hånd famlede op og ned på døren, indtil han fandt en læderstrop, som han trak i. Den løftede en træklinke, og døren sprang op.

Værelset indenfor var kun oplyst af den rødlige glød fra ovnen, der ligesom den nedgående sol kastede sine stråler horisontalt hen over gulvet. På det flisebelagte gulv var der ved slid dannet en sti fra døren til ovnen og over alt var der ujævnheder på det. En krum bænk af uhøvlet egetræ strakte sig langs med den ene væg, og i et afsides hjørne stod der en lille seng, hvis ejer og hyppige beboer var maltgøreren.

Denne aldrende mand med sit store, hvide hår og skæg sad nu lige foran ildstedet, som han havde sine øjne fæstede på.

Gabriels næse blev hilst velkommen af en atmosfære, som var opfyldt af den søde lugt af nyt malt. Konversationen, som syntes at have drejet sig om ildens oprindelse, hørte øjeblikkelig op, og man mønstrede nøje den indtrædende. Efter at denne operation var tilendebragt, udråbte adskillige med dybsindig mine: "Ah, det et vist den nye hyrde, tror jeg!"

"Vi syntes nok, vi hørte en hånd famle ved døren. Men vi var ikke sikre på, om det ikke var et vissent blad, som blæste op imod den," sagde en anden. "Kom ind, hyrde. Du kan gøre sikker regning på at være velkommen, skønt vi ikke kender dit navn!"

"Gabriel Oak er mit navn!"

Den gamle maltgører, som sad i midten, drejede sig ved disse ord om – hans drejning var som drejningen af en rusten kran.

"Det er dog vel aldrig Gable Oaks sønnesøn derovre fra Norcombe – næ, vel?" sagde han som et formelt udtryk for overraskelse.

"Min fader og min bedstefader var gamle folk af navnet Gabriel," sagde hyrden roligt.

"Syntes jeg ikke nok, jeg kendte den mands ansigt, da jeg så ham på stakken! – syntes jeg det ikke nok! Og hvor gælder rejsen hen nu, hyrde?"

"Jeg har tænkt mig at blive her."

"Jeg har kendt din bedstefader i mange, mange år," fortsatte maltgøreren.

"Ah – har du det!"

"Jeg har kendt din bedstemoder."

"Også hende!"

"Jeg har ligeledes kendt din fader, da han var barn. Min dreng Jakob der og din fader var de bedste venner af verden – det er vist, de var – var I ikke, Jakob"

"Jo, det var vi rigtignok," sagde hans søn, en ung mand på omtrent femogtres år med et halvskaldet hoved og én tand i venstre centrum af overkæben, hvilken tand gjorde sig meget bemærket ved at stikke frem som en milepæl på en bakke. "Men det var Joe, som havde mest at gøre med ham. Min søn William må imidlertid have kendt selve denne mand – har du ikke, Billy, inden du forlod Norcombe?"

"Nej, det var Andrew," sagde Jakobs søn Billy, et barn på fyrre år eller så omtrent, som udviste den specialitet at have en livlig sjæl i et melankolsk legeme.

"Jeg kan huske Andrew," sagde Oak; "han var allerede en fuldt udviklet mand, da jeg kun var et slet og ret barn."

"Ja – forleden dag var jeg og min yngste datter, Liddy ovre til min sønnesøns barnedåb," vedblev Billy.

"Kom her, hyrde, og drik!" sagde maltgøreren og vendte sine øjne, som var røde og matte af at stirre på ilden i så mange år, bort fra den.

"Tag den "Gud-tilgive-mig" op, Jakob. Se, om den er varm, Jakob."

Jakob bøjede sig ned til den omtalte "Gud-tilgive-mig", som var et tohanket, højt krus, der stod i asken, knækket og forbrændt af heden, på den udvendige side lidt dækket med uvedkommende snavs, navnlig i de inderste hankekroge, som på grund af denne dækning vistnok ikke havde set dagens lys i adskillige år – men for enhver fornuftigt tænkende drikker

havde kruset derfor ikke ringere værdi, for det var uomtvisteligt rent på den indvendige side og omkring randen.

Det må bemærkes, at sådant et krus kaldes "Gud-tilgive-mig" i Weatherbury og omegn af uvisse grunde, sandsynligvis fordi dets størrelse må bringe enhver sviregast til at skamme sig over sig selv, når han ser dets bund, efter at have drukket det tomt. Dette er imidlertid kun en slet og ret gisning.

Da Jakob fik ordre til at se, om drikken var varm nok, dyppede han ganske roligt sin pegefinger i den, idet han benyttede den som termometer, og da han havde erklæret, at den næsten havde den rette varmegrad, løftede han kruset og forsøgte meget høflig på at børste noget af asken fra dets bund med sit frakkeskøde, for der var jo en fremmed til stede, nemlig hyrden Oak.

"Et rent krus til hyrden," sagde maltgøreren kommanderende.

"Nej – på ingen måde!" sagde Gabriel i en tone, der skulle udtrykke en dadel over en sådan hensynsfuldhed. "Jeg bryder mig aldrig om snavs i dets naturligt skikkelse, og når jeg ved, hvad slags snavs det er."

Han tog derpå kruset og drak en god slurk, hvorefter han rakte det til sin sidemand.

"Det kunne aldrig falde mig ind at gøre folk ulejlighed med at vaske op, når der er så meget andet arbejde at udrette i verden," fortsatte Oak, efter at have overvundet den opstemning af åndedraget, som altid er en følge af at tage ordentlige slurke af store krus.

"En meget fornuftig mand," sagde Jakob.

"Sandt, sandt, som den gamle kone sagde," bemærkede en kraftig, ung mand, hvis ravn var Mark Clark.

Han var en elskværdig og behagelig gentleman, og at træffe ham hvor som helst på ens rejser var det samme som at slutte bekendtskab med ham; at slutte bekendtskab med ham var det samme som at drikke med ham, og at drikke med ham var ulykkeligvis det samme som at betale for ham.

"Og her er en mundfuld brød og skinke, som frøkenen har sendt, hyrde. Mosten glider bedre ned, når man får lidt fødevarer til. Du skal ikke tygge alt for stærkt, hyrde, for jeg tabte skinken på vejen her udenfor, da jeg bragte den herhen, og måske er den blevet lidt sandet. Men det er da rent snavs, og det ved vi alle sammen, hvad er, som man siger, og man kan se, at du ikke er nogen prikken mand, hyrde."

"Sandt, sandt – aldeles ikke," sagde den venlige Oak.

"Lad ikke tænderne støde helt sammen, så mærker du slet ikke det sandede. Ah! det er vidunderligt, hvad man kan gøre, når man kun bærer sig fiffigt ad."

"Ja, det er netop min mening."

"Ah, han er en værdig sønnesøn af sin bedstefader! Hans bedstefader var netop sådan en pæn mand, som der intet vrøvl var ved!" sagde maltgøreren.

"Drik, Henry Fray – drik!" sagde Jan Coggan højmodigt, en person, som nærede St. Simonske anskuelser om at dele og at dele lige, når der var tale om flydende varer, da kruset viste tegn til at nærme sig ham på dets omvandring imellem dem.

Henry sagde ikke Nej. Han var en mand af mere end middelhøjde med øjenbryn, der gik ham helt op på panden. Han undertegnede altid sit navn "Henery" og holdt strengt på

denne stavemåde, og hvis en eller anden skolemester i forbigående vovede at bemærke, at det andet "e" var overflødigt og gammeldags, fik han det svar, at "H-e-n-e-r-y" var det navn, han var døbt med, og det var det navn, han ville holde fast ved – og han gav dette svar i en tone, som antydede, at han anså ortografiske forskelligheder for at have en hel del at gøre med den personlige karakter.

Mr. Jan Coggan, som havde rakt kruset til Henery, var en mand med et stort, højrødt ansigt, hvis navn mange gange havde været skrevet i Weatherburys og tilstødende sognes ægteskabsprotokoller som forlover og hovedvidne ved utallige ægteskabelige foreninger i de sidste tyve år; han havde også meget hyppigt udfyldt posten som fadder ved barnedåber.

"Kom, Mark Clark, kom! Der er meget mere i tønden," sagde Jan.

"Ja – det vil jeg, som doktoren sagde," svarede mr. Clark, som var tyve år yngre end Jan Coggan, men hvis talenter gik i samme retning som dennes.

"Hvad for noget, Joseph Poorgrass, du har ikke fået en dråbe endnu!" sagde mr. Coggan til en meget frygtsom mand i baggrunden, idet han rakte ham kruset.

"Sådan en undselig mand, som han er!" sagde Jakob Smallbury. "Du har jo næppe haft styrke nok i øjet til at se vor unge frøken ind i ansigtet, efter hvad jeg hører, Joseph?"

Alle så på Joseph Poorgrass med bebrejdende medynk.

"Nej – jeg har næsten slet ikke set på hende," stammede Joseph og gjorde sit legeme mindre, mens han talte, sandsynligvis fordi han havde en svag følelse af, at han ragede

frem på en utilbørlig måde. "Og da jeg så hende, var der ikke en plet på mig, som ikke rødmede!"

"Stakkels fyr!" sagde mr. Clark.

"Det er en løjerlig natur for en mand," sagde Jan Coggan.

"Ja," fortsatte Joseph Poorgrass – hans undseelse, der var en så pinlig fejl, begyndte at fylde ham med lidt velbehag nu, da den blev betragtet som et interessant studium. "Jeg rødmede, rødmede og rødmede hvert minut al den tid, hun talte til mig."

"Jeg tror dig, Joseph Poorgrass, for vi ved alle, at du er en meget bly mand."

"Det er forfærdelig ubehageligt for en mand, stakkels sjæl," sagde maltgøreren. "Og hvor længe har du lidt af det, Joseph?"

"Å, lige siden jeg var dreng! Ja – det gik moder meget nær til hjertet – ja, det gjorde det sandelig. Men det hjalp alt sammen ikke."

"Har du nogensinde gjort noget forsøg på at standse det, Joseph Poorgrass?"

"Ak ja, jeg har prøvet alt muligt. Man har endog taget mig med til Greenhill-markedet og ind i det store skur, hvor kvindfolk red rundt – stående på heste med næsten ingenting på, undtagen deres særke. Men det kurerede mig ikke en bid – nej, ikke en bid. Det har ligget i familien at rødme i flere generationer. Det er da en lykkelig tilskikkelse af Forsynet, at jeg ikke er blevet værre end jeg er – ja, en lykkelig tilskikkelse, og jeg føler mig også overordentlig taknemmelig over det."

"Sandt nok," sagde Jakob Smallbury og anstrengte sine tanker for at se sagen fra et dybsindigere synspunkt. "Det er noget, man ikke kan benægte, at du kunne have været værre; men selv som du er, er det slemt nok for dig, Joseph. For, ser du, hyrde,

skønt det kan være godt nok for et fruentimmer, er det dog forbistret for en mand som ham, stakkels fyr."

Han appellerede til hyrden med et blik, der udtrykte den dybeste medynk.

"Ja, det er det," sagte Gabriel. "Ja, det er meget forbistret for den mand."

"Ja, og han er også meget frygtsom," bemærkede Jan Coggan. "Engang havde han arbejdet sent i Windleton og havde fået sig en lille tår over tørsten og fo'r vild, da han gik hjem gennem Yalbury-skoven; gjorde du ikke, mr. Poorgrass?"

"Nej, nej, nej, ikke den historie!" udbrød den frygtsomme mand.

"Og så fo'r han helt vild," fortsatte mr. Coggan, som ikke ville lade sig afbryde. "Og da det var blevet midnat blev han meget bange, og han kunne ikke finde vej imellem træerne, hvorfor han gav sig til at råbe højt: 'En mand er faret vild! En mand er faret vild!' En ugle sad tilfældigvis i et træ og råbte, som du jo nok ved, at ugler i reglen råber: 'Who, who, who! *(Hvem, hvem, hvem!)* og Joseph, som rystede over hele legemet, sagde: 'Joseph Poorgrass fra Weatherbury. Sir!'"

"Nej, nej, hør nu – det er for meget!" sagde den frygtsomme mand, som helt pludseligt blev en mand med løvemod. "Jeg sagde ikke 'sir'. Jeg tør bande på, at jeg ikke sagde: 'Joseph Poorgrass fra Weatherbury, *sir*!' Nej, nej; hvad ret er, skal være ret, og jeg har aldrig sagt 'sir' til fuglen, da jeg meget vel vidste, at ingen person, som var en gentleman, ville hyle der ved nattetid. 'Joseph Poorgrass fra Weatherbury', det er hvert ord af, hvad jeg sagde, og jeg ville ikke have sagt det, hvis jeg ikke havde været til gilde … Nå, det var en lykke, at det endte, som

det gjorde, må jeg sige," fortsatte Joseph og trak vejret veltilfreds.

Det blev ikke afgjort, hvem der havde ret, og hvem der havde uret; men der blev et øjebliks tavshed.

Gabriel brød tavsheden.

"Hvad slags sted er dette her at leve på, og hvad slags frøken er hun at arbejde under?"

Gabriel rystede lidt, da han således bragte dette emne på tale, som han en tidlang havde gemt i sit inderste hjerte.

"Vi kender kun meget lidt til hende – næsten ingenting. Hun har først vist sig her for få dage siden. Hendes onkel blev syg, og doktoren, der er berømt over hele verden for sin dygtighed, blev kaldet, men han kunne ikke frelse manden. Så vidt jeg kan forstå, er det hendes hensigt at beholde gården."

"Det tror jeg også nok, det er," sagde Jan Coggan. "Ja, det er en meget god familie. Jeg vil lige så gerne tjene under den som under enhver som helst anden. Hendes onkel var en meget rimelig slags mand. Har du kendt ham, hyrde – han var pebersvend?"

"Nej, slet ikke."

"Jeg plejede at komme i huset dengang, da jeg gjorde kur til min første kone, Charlotte, som var hans mejerske. Nå, det var en mand med hjertet på det rette sted, master Everdene, og da jeg var en respektabel ung fyr, fik jeg tilladelse til at komme og besøge hende og drikke så meget øl, jeg ville, men blot ikke tage noget bort med mig – jeg mener naturligvis uden for mit skind."

"Ja, ja, Jan Coggan; vi forstår nok, hvad du mener."

"Og, forstår I, det var dejligt øl, og jeg ville gerne sætte så megen pris på hans venlighed, som jeg kunne, og ville ikke være så uopdragen kun at drikke et fingerbøl fuldt, hvilket ville have været fornemmere overfor mandens ædelmodighed – –"

"Ja, det er sandt, mr. Coggan, det ville det," istemmede Mark Clark.

"– – Og derfor plejede jeg at spise et lod salt, inden jeg gik derhen, og når jeg så kom derhen, var jeg så dejligt tør i halsen, og så gled øllet så godt ned. Lykkelige tider, himmelske tider! Det var det samme som at inddrikke salighed. Du kan huske det, Jakob, du plejede undertiden at følge med mig."

"Ja, vel kan jeg det," sagde Jakob.

"Men denne drikken i mr. Everdenes hus var af den fineste slags og bragte én ikke en smule nærmere til den følsomme mand, end man var i forvejen. Ikke en ed blev tilladt, ikke så meget som en lille én, selv om stemningen var på sit højeste, og det ville have været en stor lettelse for en glad sjæl at blande et lille syndens ord ind hist og her."

"Ja, det er sandt," sagde maltgøreren. "Naturen fordrer sin banden til visse tider, ellers er hun ikke sig selv, og ugudelige udråb er en nødvendighed for livet."

"Men Charlotte," fortsatte Coggan, "ikke et ord af den slags ville Charlotte tillade og heller ikke, at man i mindste måde tog Guds navn forfængeligt … Ak, stakkels Charlotte! Jeg gad vide, om hun var så heldig at komme til Himlen, da hun døde! Men hun havde sjældent megen lykke med sig, og måske gik hun nedad, da det kom til stykket, stakkels sjæl."

"Og har nogen af jer kendt miss Everdenes fader og moder?" spurgte hyrden, som det faldt noget vanskeligt at holde

konversationen gående i den ønskede retning.

"Jeg har kendt lidt til dem," sagde Jakob Smallbury, "men de var byfolk og boede ikke her. Det er flere år siden de døde. Fader, hvad slags folk var frøkenens fader og moder?"

"Vel," sagde maltgøreren, "der var ikke meget at se på ham; men hun var en yndig kvinde; han var forgabet nok i hende, da han var hendes kæreste."

"Plejede at kysse hende snese og hundrede gange, det sagde man da i det mindste," bemærkede Coggan.

"Han var også meget stolt af hende, da de var gift, efter hvad man har fortalt mig," sagde maltgøreren.

"Ja," sagde Coggan. "Han beundrede sin kone så meget, at han plejede at tænde lys tre gange om natten for at se på hende."

"En bundløs kærlighed! En sådan troede jeg ikke eksisterede i hele verden!" mumlede Joseph Poorgrass.

"Jo, det gør der rigtignok," sagde Gabriel.

"Ja, dette er sandt nok. Jeg kendte både manden og konen meget godt. Levi Everdene – det var mandens navn. 'Mand' siger jeg i hastværk, men han hørte til en højere cirkel – han var i sandhed en gentleman – skrædder, som var snesevis af guldstykker værd. Og han blev en meget berømt fallent flere gange."

"Ah, jeg troede, han var en meget simpel mand."

"Oh nej, nej! Den mand fallerede for dynger af penge, hundreder i guld og sølv."

Da maltgøreren var lidt stakåndet, tog mr. Coggan fat på fortællingen, idet han hemmeligt blinkede med øjnene.

"Nå, ja, du vil måske næppe tro det, men den mand – var miss Everdenes fader – var efter nogen tids forløb den mest ubestandige ægtemænd, som nogensinde har levet. Forstå mig vel: han *ville* ikke være ubestandig, men han kunne ikke gøre for det. Den stakkels fyr ønskede sandelig ivrigt nok at være hende tro, men hans hjerte ville sværme, hvad han så end gjorde for at hindre det. Ja, han talte engang i en virkelig forpint tilstand til mig om det. 'Coggan!' sagde han, 'jeg kunne aldrig ønske mig en smukkere hustru, end jeg har fået. Men da jeg har den følelse, at hun er bundet til mig som min lovlige hustru, kan jeg ikke afholde mit ugudelige hjerte fra at sværme omkring, hvad jeg nu end gør for at hindre det.' Men til sidst tror jeg, at han kurerede det ved at få hende til at tage forlovelsesringen af og kalde hende ved hendes pigenavn, når de sad sammen, efter at butikken var lukket, og på denne måde kom jeg selv til at tro, at hun kun var hans kæreste og aldeles ikke var gift med ham. Og da han havde bragt det så vidt, at han helt og holdent kunne bilde sig ind, at han gjorde uret og syndede imod det sjette bud, kom han til at holde lige så meget af hende som nogensinde tidligere, og de levede et komplet eksemplarisk liv i gensidig kærlighed."

"Det var et meget ugudeligt middel at benytte," mumlede Joseph Poorgrass. "Men vi bør føle en dyb glæde, om jeg så må sige, over et lykkeligt Forsyn, som ikke vendte det til det værre. For, ser I, han kunne lige så godt være gået en gal vej og fuldstændig vendt sine øjne mod det ulovlige – ja, mod det allerværste ulovlige, om jeg så må sige."

"Ser du," sagde Billy Smallbury med stærkt eftertryk, "det var mandens vilje at gøre, hvad der var ret, ja, det var såmænd; men

hans hjerte ville ikke samstemme med hans vilje."

"Han blev så meget bedre, at han i sine sidste år blev helt religiøs; blev han ikke, Jan?" sagde Poorgrass. "Han lod sig konfirmere om igen på den højtideligste måde og begyndte at sige Amen i kirken næsten lige så højt som degnen, og han holdt meget af at lave trøsterige vers til gravstenene. Han plejede også at være gudfader til fattige, små hittebørn, og på sit bord havde han en missionærbøsse, som folk måtte lægge deres småpenge i, når de kom på besøg; ja, og han plejede at daske vajsenhusbørnenes øren, når de lo i kirken, til de næppe kunne stå på benene, og gøre andre lignende fromme gerninger."

"Ja, i den tid tænkte han ikke på andet end den slags ting," tilføjede Billy Smallbury. "En dag mødte pastor Thirdly ham og sagde: 'God morgen, mr. Everdene! Det er en smuk dag i dag!' 'Amen,' sagde Everdene helt fraværende, for han tænkte kun på religion, så snart han så en præst. Ja, han var en meget kristelig mand."

"Hans fætter, John, var imidlertid den mest religiøse af familien," sagde den gamle maltgører. "Ingen af de andre var så fromme som han. Han var ur- og klokkemager af håndtering og tænkte ikke på andet end gudelighed, stakkels mand. 'Jeg dømmer enhver klokke efter dens værk,' plejede han at sige når han var i sin gudelige sindsstemning. Det har man da i det mindste fortalt mig."

"Deres datter var aldeles ikke noget smukt barn," sagde Henery Fray. "Jeg ville aldrig have troet, at hun skulle vokse op til at blive sådant et smukt pigebarn, som hun er."

"Det er at håbe, at hendes sind er lige så godt som hendes ansigt."

"Vel, ja; men forvalteren vil få mest at gøre med forretningen og med os. Ah!"

Henery rystede på hovedet, stirrede ind i ilden med et smil, der syntes at indeholde hele bind af ironisk kundskab.

"En løjerlig kristen, han! som Fanden sagde om uglen," bemærkede Mark Clark.

"Ja, det er han," sagde Henery på en måde, som antydede, at ironi nødvendigvis må høre op på et vist punkt. "Mellem os sagt, tror jeg, at den mand lige så godt kunne sige en løgn om søndagen som om hverdagen. Ja, det tror jeg!"

"Guds død, hvad siger du!" sagde Gabriel, dybt rystet.

"Ja, det er sandt nok," sagde Poorgrass. "Der gives folk af én slags og folk af en anden, men den mand – Gud velsigne jeres sjæle!"

Gabriel anså det for passende at skifte emne.

"Du må være en meget gammel mand, maltgører, siden du har så gamle sønner," bemærkede han.

"Fader er så gammel, at han ikke kan huske, hvor gammel han er; kan du vel, fader?" sagde Jakob. "Og i den sidste tid er han også blevet forfærdelig krumbøjet," fortsatte han og betragtede sin faders figur, som var lidt mere bøjet end hans egen. "Man kunne virkelig næsten sige, at fader der er tredobbelt krummet."

"Krogede folk varer altid længe," sagde maltgøreren vredt og ikke i det bedste humør.

"Hyrden ville vist gerne høre din livshistorie, fader – ville du ikke, hyrde?"

"Jo, det ville jeg rigtignok," sagde Gabriel med en sådan hjertelighed, som om han i mange måneder havde længtes efter at høre den. "Hvor gammel mon De kan være, maltgører?"

Maltgøreren klarede sin hals og sagde, idet han talte med den rolige værdighed, som er berettiget, når det emne, man behandler, er anerkendt for at være af en sådan betydning, at ingen stavelse må gå tabt: "Jeg ved ikke, i hvilket år jeg er født, men måske kan jeg opremse de steder, hvor jeg har levet og på den måde finde ud af det. Jeg boede på Juddle-gården der tværs overfor" (han nikkede mod nord) "til jeg var elleve år. Jeg boede i syv år på Lower Twifford" (han nikkede mod øst) "hvor jeg lagde mig efter maltgøreriet. Derfra tog jeg til Norcombe, hvor jeg i toogtyve år hyppede kæmperoer og høstede. Ah, jeg har kendt det gamle sted, Norcombe, i mange år, før der var tænkt på dig, mr. Oak. Så var jeg i Snoodly-under-Drool i fire år som maltgører og hyppede kæmperoer i fire år, og jeg var fjorten gange elleve måneder i Moreford St. Judes." (Han nikkede mod nord-nordvest.) "Gamle Twills ville aldrig fæste mig for mere end elleve måneder ad gangen, for at jeg ikke, såfremt jeg blev ude af stand til at arbejde, skulle blive berettiget til fattigforsørgelse i sognet. Så var jeg tre år i Mellstock, og næste kyndelmisse har jeg været her i enogtredive år. Hvor meget er det?"

"Hundrede og sytten!" klukkede en anden gammel herre, som egnede sig specielt til hovedregning og til kun at tale lidt, hvilken herre hidtil havde siddet ubemærket i en krog.

"Godt, det er altså min alder," sagde maltgøreren med eftertryk.

"O, nej, fader," indvendte Jakob. "Din hyppen kæmperoer var om sommeren og din gøren malt om vinteren, og du må ikke regne hvert halve år for et helt, fader."

"Det er noget snak! Jeg boede der de somre, gjorde jeg ikke? Det er mit spørgsmål. Jeg antager, at det værste, I ville gøre, er at påstå, at jeg slet ikke er så gammel, at det er værd at tale om?"

"Nej, det ville vi til visse ikke," sagde Gabriel indsmigrende.

"Du er en meget gammel mand," bevidnede Jan Coggan, også indsmigrende. "Det ved vi alle, og du må have en vidunderlig stærk konstitution, at du kan leve så længe. Må han ikke, godtfolk?"

"Ja, sandelig, du må have en vidunderlig stærk konstitution, maltgører," sagde de alle enstemmigt.

Da maltgøreren var blevet formildet, var han endog ædelmodig nok til noget at formindske betydningen af den dyd at have levet en hel mængde år, ved at omtale, at det krus, de drak af, var tre år ældre end han selv.

Mens kruset blev undersøgt, kom spidsen af Gabriel Oaks fløjte til syne i hans frakkelomme, og Henery Fray udbrød: "Hyrde, jeg har sikkert nylig hørt dig spille på fløjte i Casterbridge?"

"Ja, det har du," sagde Gabriel og rødmede svagt. "Jeg har været i stor forlegenhed, godtfolk, og var nødt til det. Jeg har ikke været vant til at være så fattig, som jeg nu er."

"Lige meget med det, min kære!" sagde Mark Clark. "Du skal blot ikke tage dig det nær, hyrde, din tid kommer nok. Men du skulle have tak, om du ville spille os et stykke, hvis du ikke er alt for træt?"

"Jeg har hverken hørt tromme eller trompet i denne jul," sagde Jan Coggan. "Spil os et stykke, mr. Oak!"

"Ja, det vil jeg," sagde Gabriel beredvilligt og trak sin fløjte frem og satte den sammen. "En ubetydelig lille melodi, godtfolk; men så godt jeg kan gøre det, skal I med glæde få den at høre!"

Oak istemmede derpå: "*Jockey to the Fair!*" og spillede denne sprudlende melodi tre gange igennem.

"Han blaser meget godt på fløjte – det gør han!" sagde en ung, gift mand, der, da han ikke havde nogen individualitet værd at tale om, var kendt som "Susan Talls mand". Han fortsatte: "Jeg ville ønske, jeg kunne spille så godt på fløjte."

"Han er en dygtig mand, og det er en sand behagelighed for os at have sådan en hyrde," mumlede Joseph Poorgrass blidt og roligt. "Vi må være oprigtigt taknemmelige over, at han ikke spiller frivole sange i stedet for disse glade melodier, for det ville have været lige så let for Gud at have gjort denne hyrde til en utugtig, simpel mand – en syndens mand, om jeg så må sige – som til, hvad han er."

"Det er sandt, det er sandt, som den gamle kone sagde," tilføjede Mark Clark uden at bryde sig om, at han ikke havde hørt mere end et ord eller to af, hvad Joseph havde sagt.

"Ja," tilføjede Joseph, idet han begyndte at føle sig som en mand i Bibelen, "thi det onde trives således i disse tider, at man lige så godt kan blive bedraget af den renest barberede mand i den pæneste hvide skjorte som af den mest pjaltede tigger på landevejen, om jeg så må sige."

"Ja, nu kan jeg erindre dit ansigt, hyrde," sagde Henery Fray og mønstrede Gabriel med tågede øjne, mens denne begyndte

sin anden melodi. "Ja, nu, da jeg ser dig blæse på fløjte, kan jeg kende, at du er den samme mand, som jeg så spille i Casterbridge, for din mund var trukket sammen og dine øjne stirrede vildt som på en kvalt mand – akkurat som nu."

"Det er skade, at det at spille på fløjte, bringer en mand til at se ud som sådan et fugleskræmsel," bemærkede Mark Clark.

"Jeg håber ikke, du tager dig det nær, at den unge mand, Mark Clark, er så uopdragen med hensyn til sin benævnelse af dit ansigt?" hviskede Joseph hemmeligt til Gabriel.

"Aldeles ikke," sagde mr. Oak.

"For af naturen er du en meget smuk mand, hyrde," fortsatte Joseph Poorgrass med indsmigrende glathed.

"Ja, det er du, hyrde!" sagde selskabet.

"Takker jer ret meget," sagde Oak i den beskedne tone, som et pænt væsen fordrede, men privat tænkte han imidlertid, at han aldrig ville lade Bathsheba se sig spille på fløjte.

"Ah, da jeg og min kone blev ægteviede i Norcombe kirke," sagde den gamle maltgører, som ikke syntes om, at han ikke mere var genstand for samtalen, "blev vi anset for at være det smukkeste par i hele nabolaget – det sagde alle mennesker."

"Jeg vil lade mig hænge, om du da ikke har forandret dig noget nu," sagde en stemme med den kraft, som er et særkende for en eftertrykkelig sandhed. Den kom fra den gamle mand i baggrunden.

"Å, nej, nej!" sagde Gabriel.

"Vil du ikke spille mere, hyrde?" sagde Susan Talls mand, den unge gifte mand, som havde talt engang før. "Jeg skulle gå min vej, men når der er musik i vente, føler jeg mig ligesom om jeg var bundet til stolen. Hvis jeg, efter at jeg var gået, tænkte mig,

at der endnu blev spillet, og at jeg ikke var til stede, ville jeg blive helt melankolsk."

"Hvad har du da sådant et hastværk med, Laban?" spurgte Coggan. "Du plejer jo ellers at være den sidste af de sidste."

"Jo, se I, godtfolk, jeg er nylig blevet gift med en kone, og hun er nu mit kald, og ser I så –"

Den unge mand standsede ydmygt.

"Nye herrer, nye love, som man siger," bemærkede Coggan med et skælmsk ansigt.

"Ja, det tror jeg nok – ha, ha!" sagde Susan Talls mand og ønskede dem så Godnat og trak sig tilbage.

Henery Gray var den første til at følge efter. Så rejste Gabriel sig og gik bort med Jan Coggan, som havde tilbudt ham logi.

Fem minutter senere, da de andre havde rejst sig og var i begreb med at gå, kom Fray tilbage i stort hastværk og med et ansigt, der udtrykte, at han havde forfærdelige nyheder at meddele. Hans øjne mødte netop Joseph Poorgrass'.

"Å, hvad er der i vejen, hvad er der i vejen, Henery?" sagde Joseph og fo'r tilbage.

"Hvad er der på færde, Henery?" spurgte Jakob og Mark Clark.

"Forvalter Pennyways – forvalter Pennyways – det sagde jeg jo; ja, det sagde jeg jo ..."

"Hvad er det med ham? Er han blevet grebet i at stjæle?"

"Ja, netop. Nyheden er, at efter at miss Everdene var kommet hjem, var hun gået ud igen for at se, om alt var i orden, sådan som hun plejer, og da hun kom ind igen, traf hun forvalter Pennyways krybende ned ad kornloftstrappen med et halvt knippe byg. Hun fløj løs på ham som en kat – jeg har aldrig set

sådan et mandhaftigt fruentimmer – naturligvis taler jeg mellem os."

"Naturligvis – naturligvis, Henery!"

"Hun fløj løs på ham og, for at gøre en lang historie kort, han tilstod i det hele at have taget fem sække bort, imod at hun lovede ham ikke at forfølge sagen videre. Han blev naturligvis smidt på hovedet ned ad trapperne, og mit spørgsmål er, hvem skal nu være forvalter?"

Dette spørgsmål var af en så dybsindig natur, at Henery var nødt til nu og da at drikke af det store krus, indtil bunden blev tydeligt synlig indvendig. Inden han igen havde stillet det på bordet, kom den unge mand, Susan Talls ægtemand, ind i endnu større hastværk.

"Har I hørt den nyhed, som er ude over hele sognet?"

"Om forvalter Pennyways?"

"Ah – men foruden det?"

"Nej – ikke en bid!" svarede de alle og så Laban Tall lige ind i munden, som om det var deres hensigt at møde hans ord på halvvejen i halsen.

"Hvilken forfærdelig nat!" mumlede Joseph Poorgrass og vred sine hænder krampagtigt. "Nyhedsklokken har ringet i mit venstre øre så stærkt, at der gerne kan være begået et mord, og jeg har set en skade ganske alene!"

"Fanny Robin, miss Everdenes yngste tjenestepige, er ingen steder at finde. De har i to timer ladet døren stå åben, men hun er ikke kommet ind. Og de ved ikke, hvad de skal gøre med hensyn til at gå i seng, af frygt for at lukke hende ude. De ville ikke tage sig det så nær, hvis de ikke havde lagt mærke til, at hun i de sidste dage havde været i sådan et dårligt humør."

"Å – hun er brændt – hun er brændt!" sagde Joseph Poorgrass med dirrende læber.

"Nej, hun er druknet!" sagde Tall.

"Eller det er hendes faders ragekniv!" foreslog Billy Smallbury med en levende sans for detaljerne.

"Vel! Miss Everdene ønsker at tale med én eller to af os, inden vi går til sengs. Frøkenen er næsten helt forvirret, først over det vrøvl med forvalteren og nu med pigen."

De skyndte sig alle at ile op imod gården, undtagen den gamle maltgører, som hverken nyheder, ild, regn eller torden kunne lokke frem af hans hule. Da de andres fodtrin var døet hen, satte han sig atter ned og vedblev som sædvanlig at stirre ind i ilden med sine røde øjne.

Fra sovekammervinduet ovenover deres hoveder sås Bathshebas hoved og skuldre, som var indhyllet i noget mystisk hvidt, at rage ud i luften.

"Er der nogen af mine folk imellem jer?" spurgte hun ængsteligt.

"Ja, frøken, adskillige," sagde Susan Talls mand.

"I morgen tidlig ønsker jeg, at to eller tre af jer skal anstille undersøgelser rundt omkring, om man har set sådan en person som Fanny Robin. Gør det roligt; der er endnu ingen grund til uro. Hun må være gået bort, mens vi alle var ved branden."

"Jeg beder om forladelse, men var der nogen ung mand her i sognet, som gjorde kur til hende, miss Everdene?"

"Det ved jeg ikke," sagde Bathsheba.

"Jeg har aldrig hørt tale om det," sagde to eller tre.

"Det er heller næppe rimeligt," fortsatte Bathsheba. "For havde hun haft en elsker, måtte han da være kommet her i

huset, hvis han havde været en respektabel fyr. Det mest mystiske ved sagen – ja, det eneste, som gør mig alvorligt urolig over hendes fraværelse – er, at Maryann har set hende gå ud af huset kun med sin dagligdags arbejdskjole på – ikke engang en hat."

"Og De mener, frøken – ja, undskyld mine ord –, at et ungt fruentimmer næppe ville gå hen og besøge sin kæreste uden at klæde sig ordentligt på," sagde Jakob og søgte at tænke tilbage på fordums erfaringer. "Det er sandt – det ville hun heller ikke, frøken."

"Jeg tror, hun havde en pakke i hånden, skønt jeg kunne ikke se det ganske nøje," sagde en kvindelig stemme, der kom fra et andet vindue og syntes at tilhøre Maryann. "Men hun havde ingen kæreste her på egnen. Hendes bor i Casterbridge, og jeg tror, han er soldat."

"Ved du hans navn?" spurgte Bathsheba.

"Nej, frøken; hun var meget hemmelighedsfuld i den henseende."

"Måske kunne jeg finde ud af det, hvis jeg begav mig til Casterbridge kaserne," sagde William Smallbury.

"Meget vel; hvis hun ikke vender tilbage i morgen, tag så derhen og prøv på at opdage, hvilken mand det er, og tal med ham. Jeg føler et større ansvar end jeg ville have følt, hvis hun havde haft nogle levende venner eller slægtninge. Jeg håber ikke, hun er kommet til nogen skade gennem en mand af den slags … Og så er der den ubehagelige sag med forvalteren, men ham kan jeg ikke tale om nu."

Bathsheba havde så mange grunde til at føle uro, at det lod til, at hun ikke anså det for umagen værd at dvæle ved nogen

enkelt af dem.

"Gør altså, som jeg har sagt jer!" sagde hun endelig, og lukkede vinduet.

"Ja, ja, frøken, det skal vi nok," svarede de og gik bort.

Den nat hos Coggan var Gabriel Oak, under skjul af lukkede øjenlåg, ivrigt beskæftiget med fantasien og i stærk bevægelse som en flod, der flyder hurtigt under sin is. Natten havde altid været det tidspunkt, hvor han så Bathsheba mest levende, og i de langsomme, mørke timer nu betragtede han ømt hendes billede. Det er sjældent, at fantasiens glæder kan veje op imod det pinefulde ved søvnløshed. Men det gjorde de virkelig denne nat for Oak. For fryden ved blot at se udslettede for en stund hans bevidsthed om den store forskel mellem at se og at besidde.

Han tænkte på planer om at hente sine få mobilier og bøger fra Norcombe. "Den unge Mands bedste Ledsager", "Dyrlægens sikre Vejleder", "Veterinær-Håndbogen", "Det tabte Paradis", "Robinson Crusoe", Ash'es leksikon og Walkingames Aritmetik udgjorde hans bibliotek, og skønt det ikke var stort, havde han dog ved flittigt at benytte det høstet mere kundskab af det end mangen en mand, der har hele boghylder fulde.

9. Hjemstedet. En gæst. Halv fortrolighed.

Ved dagens lys præsenterede Bathsheba Everdenes landsted sig med hensyn til dets arkitektur som en skimlet bygning fra den klassiske renæssancetid, og dertil røbede dets størrelse ved det første øjekast, at det engang havde været hovedbygningen på et lille gods, som ikke længere eksisterede, mens kun den lille forfaldne ejendom var blevet tilbage.

Dets forside var prydet med riflede søjler, udhugget af solide sten, og ovenpå taget ragede hist og her et par skorstene frem, sammenføjede med en hvælvet bue, nogle gavle og andre ejendommelige formationer, der endnu røbede deres gotiske oprindelse. Blødt, brunligt mos, som lignede falmet fløjl, lå som et tæppe over tegltaget, og al slags ukrudt spirede frem fra tagskægget på de lave omliggende bygninger. En grusgang førte fra døren ud til vejen, og her var et endnu tykkere lag af mos og endnu mere grønt og frodigt ukrudt. Denne omstændighed og det søvnige præg, som i det hele taget hvilede over dette prospekt, i modsætning til den anden facades udseende, vakte uvilkårligt den indbildning, at ved bygningens benyttelse til landbrug havde den vendt sig omkring for at se til den anden side.

Der hørtes hin morgen livlige stemmer i de øverst liggende værelser. Idet man begiver sig derop, finder man, at gulvene har en noget uregelmæssig overflade, idet de nemlig snart hæver sig som stejle høje, snart synker ned som dale, og da de for øjeblikket ikke skjules af noget tæppe, kan man se, at

brædderne er halvt spist op af orme. Så snart man lukker en dør op eller i, giver det genlyd i vinduerne, enhver bevægelse efterfølges af en tydelig rysten, og over alt, hvor man går, hører man en lydelig knirken, som om man blev forfulgt af et spøgelse.

I det værelse, hvorfra man havde kunnet høre samtalen, opdagede man Bathsheba og hendes pige, Liddy Smallbury, siddende på gulvet i færd med at ordne en forvirret mængde bøger, papirer, flasker og al slags affald, som var efterladt af stedets forrige beboer. Liddy var omtrent på alder med Bathsheba, og det smukke, friske ansigt var en lovende anbefaling for den unge engelske landsbypige.

Gennem en halvt åben dør kunne man høre lyden af vaskerkonens, Maryann Moneys, gulvskrubbe. Maryann var en person med et kuglerundt ansigt, der var blevet rynket og furet, ikke så meget af alderen som ved en vedholdende, forbavset stirren på fjerne genstande. At tænke på hende var ensbetydende med at blive i godt humør, og at tale om hende var det samme som at fremkalde billedet af et tørret æble fra Normandiet.

"Hold et øjeblik op med at skure!" sagde Bathsheba til hende gennem døren. "Jeg hører noget."

Maryann holdt op med at skure.

Man hørte lyden af en hests hovslag, som nærmede sig bygningens forside. Skridtene sagtnedes, idet de drejede ind på den mosbeklædte sti, som førte op til døren, og lidt efter blev der banket på med en pisk eller stok.

"Hvilken uforskammethed!" sagde Liddy i en sagte tone. "At ride således op ad fodstien! Hvorfor gjorde han ikke holdt ved

porten? Min Gud, det er en gentleman! Jeg kan se toppen af hans hat."

"Vær stille!" sagde Bathsheba.

De videre udtryk for Liddys forbavselse blev fortsat ved pantomimer i stedet for mundtlig meddelelse.

"Hvorfor går mrs. Coggan ikke ud og lukker op?" spurgte Bathsheba.

"Rat-tat-tat-tat!" lød det igen på døren, og denne gang mere eftertrykkeligt.

"Maryann, vil De gå ud!" sagde Bathsheba, idet hendes tanter vaklede mellem en mængde romantiske muligheder.

"Å, frøken – se her, jeg er helt tilsølet!"

Et blik på Maryann var nok til at bevise uigendriveligheden af dette argument.

"Liddy, så må du gå ud!" sagde Bathsheba.

Liddy løftede sine hænder og arme, der var dækket med støv fra det affald, som de havde været i færd med at sortere, og så bønfaldende på sin frøken.

"Nuvel, det behøves ikke heller. Jeg ser, at mrs. Coggan går ud og lukker op!" sagde Bathsheba, idet hun drog et lettelsens suk.

Døren blev åbnet, og en dyb stemme sagde: "Er miss Everdene hjemme?"

"Jeg skal se ad, sir," svarede mrs. Coggan, og et øjeblik efter trådte hun ind i værelset.

"Ak, du gode Gud, det er dog en skrækkelig verden, vi lever i!" vedblev den gode kone, da hun var kommet indenfor. (Mrs. Coggan var en triveligt udseende dame, der havde en forskellig toneart for hver en bemærkning, hun fremkom med, og denne passede nøjagtig for den stemning, hun ville udtrykke.)

"Jeg forsikrer Dem, frøken," vedblev hun, "at jeg ikke plejer at stå i mel til albuerne, fordi jeg laver en budding eller en pandekage; sådan noget sker kun, når jeg pludselig bliver forstyrret. Og her er nu mr. Boldwood, som ønsker at tale med Dem, miss Everdene."

En kvindes dragt udgør en væsentlig del af hendes udseende, og hun er derfor lige så bange for, at hendes kjole skal være i uorden, som for, at der skal være en plet i hendes ansigt.

Bathsheba udbrød øjeblikkelig: "Jeg kan ikke tale med ham, således som jeg ser ud. Hvad skal jeg dog gøre?"

I en forpagterbolig i Weatherbury gik det ikke an at sige, at man ikke var hjemme, mente Liddy. "Sig hellere, at De er støvet og kan ikke komme ned."

"Ja, det lyder meget godt," sagte mrs. Coggan i en kritisk tone.

"Nej, sig blot, at han ikke kan få mig i tale. Det er nok."

Mrs. Coggan begav sig ned ad trapperne og overbragte dette svar, idet hun dog tilføjede på sit eget ansvar: "Frøkenen er i færd med at støve flasker af, sir, og er derfor forhindret i at komme – det er hele sagen!"

"Meget vel!" ytrede den dybe stemme i en ligegyldig tone. "Jeg ønskede blot at spørge, om man havde hørt noget om Fanny Robin?"

"Nej, slet intet, sir, – men vi venter at få noget at vide i aften. William Smallbury er taget til Casterbridge, hvor man antager, at hendes mand opholder sig. Og desuden er der sendt et andet bud afsted for at forhøre sig rundt omkring."

Lyden af hestens hovslag begyndte derpå igen og fjernede sig lidt efter lidt, mens døren blev lukket.

"Hvem er mr. Boldwood?" spurgte Bathsheba.

"En forpagter, som bor ved Lower Weatherbury."

"Er han gift?"

"Nej, frøken."

"Hvor gammel er han?"

"Fyrre år, tænker jeg – meget smuk, men temmelig alvorlig og streng – og dygtig rig."

"Det er dog også ærgerligt med alt dette støv! Jeg er altid plaget af et eller andet kedsommeligt arbejde," udbrød Bathsheba i en klagende tone. "Hvorfor spurgte han vel efter Fanny?"

"Å, fordi han tog sig af hende, da hun var barn og ingen venner havde; han satte hende i skole og skaffede hende en plads her hos Deres onkel. Han er i den henseende en meget god mand, men, ak, Gud ..."

"Hvad mener De?"

"Aldrig har der været en mand, som kvinderne sukkede mere forgæves for! En seks-syv stykker har gjort kur til ham – alle pigerne, både de fine og de simple, i flere miles omkreds har lagt an på at fange ham! Jane Perkins arbejdede som en slave for ham i to måneder; de to frøkener Taylor spildte et år med at vente på ham, og han kostede forpagter Ives' datter søvnløse nætter og for tyve pund nye klæder, men, ak Gud, de penge kunne lige så godt have været kastet ud af vinduet."

I dette øjeblik stak en lille dreng sit hoved ind ad døren. Det var en af Coggans småbørn (navnene Smallbury og Coggan er lige så almindelige i dette distrikt som kartoflerne er i Irland). Den lille fyr havde altid en løs tand eller en dårlig finger, som han viste til sine særlige venner, og han gjorde altid dette med

selvbevidst mine af at være ophøjet over den øvrige menneskehed. Folk undlod da i reglen ikke at udbryde et: "Stakkels barn!" hvilket var lige så meget en lykønskning som et udbrud af medlidenhed.

"Jeg har fået en penny!" sagde mr. Coggan i en slæbende tone.

"Hvem har givet dig den, Teddy?" spurgte Liddy.

"Mis-terr Bold-wood! Han gav mig den, for at jeg skulle lukke porten op."

"Hvad sagde han?"

"Han sagde: 'Hvor skal du hen, min lille mand?' Og jeg sagde: 'Til miss Everdene.' Så sagde han: 'Hun er et adstadigt fruentimmer, er hun ikke, min lille mand?' Og jeg sagde: 'Jo!'"

"Din uartige dreng! Hvorfor sagde du det?"

"Fordi han gav mig en penny!"

"Hvilken skrækkelig uorden der dog er allevegne!" sagde Bathsheba gnavent, da drengen var gået. "Gå Deres vej, Maryann, og tag fat på Deres arbejde eller bestil noget andet! De burde have været gift nu, så at De ikke behøvede at falde mig til besvær."

"Ak ja, frøken – det samme tænker jeg. Men jeg står som en stakkels forvildet høne mellem den fattige mand, som jeg ikke vil have, og den rige mand, som ikke vil have mig. Gud hjælpe mig stakkels sjæl!"

"Er der nogensinde nogen, der har friet til Dem, frøken?" vovede Liddy at spørge, da de atter var alene. "Jeg tør sige, at der må have været en hel mængde!"

Bathsheba tøvede, som om hun ikke ville besvare dette spørgsmål, men da det virkelig stod i hendes magt at svare Ja, var fristelsen til at bryde tavsheden alt for uimodståelig.

"Jeg havde engang en frier," sagde hun, idet billedet af Gabriel Oak trådte frem for hendes indre syn.

"O, det må have været yndigt!" udbrød Liddy. "Og De ville ikke have ham?"

"Han var ikke ganske god nok til mig."

"Det må være rart således at kunne sige Nej, hvor de fleste af os ville være glade ved at sige: 'Mange tak!' Jeg synes, at jeg kan høre det: 'Nej, min herre, jeg er for god til Dem,' eller: 'Kys min fod, om De vil, men min mund bliver gemt til en bedre!' Var De forresten forelsket i ham, frøken?"

"O, nej. Men jeg kunne godt lide ham!"

"Også nu?"

"Nej, det kan du da nok tænke – –. Men hvad er det for fodtrin, jeg hører?"

Liddy kiggede gennem et vindue, der vendte ud til gården. Mørket var imidlertid begyndt at falde på, men hun kunne dog tydeligt skelne en skare mænd, som nærmede sig bagdøren. De nærmede sig i den skønneste orden, med langsomme, afmålte bevægelser; nogle var klædt i hvide frakker og benklæder, andre i et gråmeleret stof, og to eller tre kvinder, der gik med træsko, dannede bagtroppen.

"Filistrene er over os!" udbrød Liddy, mens hun trykkede sin næse flad på ruden.

"Det er godt. Maryann, vil De gå ned og opholde dem i køkkenet, indtil jeg er klædt på, og derpå kan De vise dem ind i salen."

10. Frøkenen og hendes folk.

En halv time senere trådte Bathsheba i fuldt toilette og ledsaget af Liddy ind i den gammeldags sal, hvor hun fandt sine folk stillet op i en lang række. Hun tog plads ved bordet, greb en pen og åbnede sin regnskabsbog. Ved siden af hende stod en lille lærredssæk, hvoraf hun tog en håndfuld penge op. Liddy tog plads ved sin frøkens venstre side og begyndte at sy, mens hun dog af og til løftede hovedet op fra sit arbejde og så sig omkring eller med en privilegeret persons mine tog et af de pengestykker, der lå foran hende, og betragtede det som for at beundre dets kunstneriske værd. Hun sørgede nemlig omhyggeligt for, at hendes ansigt ikke udtrykte det mindste spor af, at hun nærede noget ønske om at komme i besiddelse af det.

"Før jeg nu begynder, mine gode folk, har jeg to ting at tale om," sagde Bathsheba. "Den første er, at forvalteren er blevet afskediget på grund af tyveri, og at jeg har besluttet, at jeg for fremtiden slet ikke vil have nogen forvalter, men at jeg vil bestyre alting efter mit eget hoved og med mine egne hænder."

Folkene drog et dybt åndedrag, som umiskendeligt røbede den største forbavselse.

"Den næste ting er, at jeg vil spørge jer, om I har hørt noget om Fanny?"

"Nej, ikke det mindste, frøken!"

"Har I foretaget jer noget?"

"Jeg mødte forpagter Boldwood," sagde Jakob Smallbury, "og jeg og to af hans folk undersøgte Wood Pond, men vi fandt

intet."

"Og den nye hyrde har været ved Buck's Head i den tanke, at hun skulle være gået derhen, men ingen havde set hende," berettede Laban Tall.

"Har William Smallbury ikke været ved Casterbridge?"

"Jo, frøken, men han er ikke kommet hjem endnu. Han lovede at være tilbage klokken seks."

"Den mangler nu et kvarter i seks," sagde Bathsheba, idet hun så på sit ur. "Jeg antager, at han straks vil være her – –. Nuvel, så er det bedst vi begynder." Hun så ned i sin bog. "Joseph Poorgrass, er De der?"

"Ja, sir – frøken, mener jeg," sagde den person, der var blevet kaldt på. "Jeg passer nøje til navnet Poorgrass (tyndt eller fattigt græs), for jeg er en ringe ting, som intet værd har i mine egne øjne. Måske er det anderledes i andre folks øjne, men jeg taler ikke om det, skønt den offentlige mening kan der ikke lægges skjul på."

"Hvad bestiller De her på gården?"

"Jeg passer køretøjerne hele året rundt, og i såtiden skyder jeg skader og spurve; desuden hjælper jeg til med at slagte grisene."

"Hvor meget skal De have?"

"Ni shilling og ni pence, hvis De vil være så god, sir – frøken, mener jeg."

"Det er ganske rigtigt. Nu vel, her er ti shilling; det kan slå lige til denne gang, eftersom jeg er ny her på gården."

Bathsheba rødmede svagt ved tanken om denne ædelmodighed, som hun viste offentligt, og Henery Fray, der

havde nærmet sig hendes stol, kastede sine øjenbryn i vejret, for derved at udtrykke sin forundring.

"Hvor meget skylder jeg Dem – den mand derhenne i krogen – hvad er Deres navn?" spurgte Bathsheba.

"Matthew Maon!" sagde en besynderlig skikkelse, der var så tæt indhyllet i klæder, at man måtte være i stor uvidenhed, om der fandtes noget andet indenfor disse. Denne skikkelse nærmede sig nu på tåspidserne, dog ikke i nogen bestemt retning, men svingende frem og tilbage.

"Matthew Mark, siger De? Tal kun ud. Jeg skal ingen fortræd gøre Dem," bemærkede den unge forpagterske venligt.

"Matthew Maon, frøken!" sagde Henery Fray berigtigende bagved hendes stol, hvortil han imidlertid var rykket frem.

"Matthew Maon!" mumlede Bathsheba, idet hun vendte sine smukke øjne til bogen. "Jeg ser, at den sum, der er sat ved Deres navn, beløber sig til ti shilling og to og en halv penny."

"Ja, frøken," svarede Matthew, hvis stemme lød som et vindpust mellem visne blade.

"Her er pengene! Og nu den næste! Andrew Candle. De er en ny mand, hører jeg. Af hvilken grund forlod De den gård, hvor De før havde arbejde?"

"O-o-o-m for-r-r-la-la-la-del-del-se-se, frø-ø-ø-ken! O-o-o-m for-r-r-la-la-la – – –"

"Manden stammer, frøken," sagde Henery Fray i en dæmpet tone. "Han blev afskediget, fordi han den eneste gang, han talte tydeligt, sagde nogle tåbeligheder til sin husbond. Han er en meget dygtig arbejder, men han kan ikke tale ti sammenhængende ord, om han så derved kunne frelse sit liv."

"Andrew Candle, her er Deres løn. Ja, De behøver ikke at takke mig. – Her kommer nok to kvindelige arbejdersker; hvor er de?"

"Her er vi, frøken!" lød det i en skingrende forening fra baggrunden af salen.

"Hvori har jeres arbejde bestået?"

"I at passe tærskemaskinen og binde høbundterne sammen og jage hønsene bort, når de kom ind i sæden."

"Ja, nu ser jeg det. – Er det ordentlige arbejdersker?" spurgte hun derpå Henery Fray i en sagte tone.

"Å, spørg mig ikke, frøken! De er de bedste arbejdersker under solen," mumlede Henery Fray.

"Tag plads!"

"Hvem, frøken?"

"De selv."

Joseph Poorgrass, der befandt sig i baggrunden af værelset, rystede næsten over hele legemet af frygt for en eller anden skrækkelig tildragelse, da han hørte Bathsheba tale således i al korthed og så Henery liste sig hen i en krog af salen.

"Nu til den næste! Laban Tall, vil De vedblive at arbejde for mig?"

"Enten for Dem, frøken, eller for enhver anden, der betaler mig godt," svarede den unge ægtemand.

"Det er sandt. Manden skal jo leve!" sagde en kvinde, som netop var trådt ind i salen med klaprende træsko.

"Hvad er det for en kone?" spurgte Bathsheba.

"Jeg er hans retmæssige hustru," vedblev stemmen i en endnu mere fordringsfuld tone.

Denne dame udgav sig for at vare femogtyve år; hun så ud til at være tredive, gik for at være femogtredive og var i virkeligheden fyrre. Hun var en kvinde, der aldrig – således som tilfældet er med andre nygifte koner – røbede nogen blidhed eller hjertelighed –, måske fordi hun ikke havde sådanne følelser at røbe.

"Så, det er De?" sagde Bathsheba. "Nuvel, Laban, vil De så blive her på gården?"

"Ja, det vil han, frøken!" svarede den skingrende stemme, som tilhørte Labans retmæssige hustru.

"Manden kan vel tale for sig selv, antager jeg?"

"Ak, Gud, nej, frøken! Han er simpelthen et stykke værktøj. Skikkelig nok, men en stakkels klodrian," svarede konen.

"He-he-he!" lo den gifte mand.

De andres navne blev råbt op på samme måde.

"Nu tror jeg, at jeg er færdig med jer," sagde Bathsheba og strøg en hårlok, der havde forvildet sig frem, tilbage. "Er William Smallbury vendt tilbage?"

"Nej, frøken!"

"Den nye hyrde vil behøve en mand under sig," foreslog Henery Fray og forsøgte atter at komme til at indtage en officiel stilling ved at gøre en sidelæns bevægelse hen imod hendes stol.

"Nå – det vil han. Hvem kan han få?"

"Unge Cain Ball er en meget god fyr," sagde Henery, "og hyrde Oak har vel ikke noget imod hans ungdom?" tilføjede han og vendte sig med et undskyldende smil til hyrden, som lige var trådt ind på scenen og nu stod lænet opad en dørstolpe med armene over kors.

"Å, nej, det gør ikke noget," sagde Gabriel.

"Hvorfor har Cain fået det navn?" spurgte Bathsheba.

"Jo, forstår De, frøken, hans stakkels moder, som ikke var en bibellærd kone, begik en fejltagelse ved hans dåb, idet hun nemlig troede, at det var Abel, som dræbte Kain, hvorfor hun kaldte ham Kain, al den tid det dog var hendes mening, at han skulle hedde Abel. Præsten bragte vel sagen i orden, men det var for sent, for her i sognet kunne han aldrig slippe fri for det første navn. Det er meget uheldigt for drengen."

"Det er lidt uheldigt."

"Ja – men vi mildne på det så godt, som vi kan, og kalder ham Cainy. Ak, stakkels enke! Hun græd næsten hjertet ud af livet på sig af sorg over det. Hun er blevet opdraget af meget hedenske forældre, som aldrig sendte hende til kirke eller skole, og her kan man altså se, hvorledes forældrenes synder hævner sig på børnene."

Mr. Frays ansigt påtog sig det udtryk af en mild grad af melankoli, som kræves, når vedkommende, som er genstand for den omtalte ulykke ikke hører til ens egen familie.

"Meget vel; Cainy Ball bliver altså underhyrde. Og De forstår fuldstændig Deres pligter? – Jeg mener Dem, Gabriel Oak."

"Jo tak, miss Everdene, fuldstændig," sagde hyrde Oak fra dørstolpen. "Hvis der er noget, jeg ikke forstår, vil jeg spørge mig for."

Gabriel var lidt forbløffet over den mærkværdige kulde, der var udbredt over hendes væsen. Ganske vist kunne ingen, som ikke vidste noget i forvejen, nogensinde have drømt om, at Oak og den smukke kvinde, han stod foran, nogensinde havde været andet end fremmede for hinanden. Men måske var hendes mine den uundgåelige følge af den sociale ophøjelse, der var

foregået med hende, fra en hytte til et stort hus med marker. Et sådant tilfælde er ikke eksempelløst på højere steder. Når man i den senere tids digteres værker finder, at Jupiter og hans familie var flyttet fra deres indskrænkede bolig på Olympens top til den store sky ovenover, viser deres ord også en tilsvarende forøgelse af arrogance ag tilbageholdenhed.

Man hørte fra entreen fodtrin, som både var vægtige og afmålte, hvilke egenskaber imidlertid var købt på hurtighedens bekostning.

Alle: "Der kommer Billy Smallbury fra Casterbridge!"

"Og hvad nyt bringer han?" sagde Bathsheba, mens William, efter at være marcheret lige ind i midten af hallen, tog et lommetørklæde ud af sin hat og tørrede sin pande lige fra dens centrum til dens fjernere grænser.

"Jeg ville have været her tilbage, frøken," sagde han; "hvis det ikke havde været for vejrets skyld."

Han stampede derpå hårdt med begge fadderne, og ved at se ned opdagede man, at hans støvler var dækkede med sne.

"Nå, hvad nyt om Fanny?" sagde Bathsheba.

"Vel, frøken, for at sige det rent ud, hun er løbet bort med soldaterne!" sagde William.

"Nej, det gør en adstadig pige som Fanny ikke!"

"Jeg vil fortælle Dem alle enkelthederne. Da jeg kom til Casterbridge-barakkerne, sagde de, at det ellevte dragonregiment var marcheret bort, og at nye tropper var kommet i stedet. Det ellevte marcherede forrige uge til Melchester. Marchordren kom fra regeringen som en tyv om natten, således som det er hans natur at komme, og det ellevte vidste det ikke, førend det var på marchen."

Gabriel havde lyttet efter med interesse.

"Jeg så dem marchere," sagde han.

"Ja," fortsatte William, "de red stolt ned ad gaden, mens de spillede: '*Den pige, jeg har ladet tilbage,*' efter hvad man fortæller, i herlige, triumferende toner. Og der var ikke et tørt øje i hele byen imellem værtshusfolkene og de navnløse kvinder!"

"Men de er vel ikke gået i krig?"

"Nej, frøken, men de skulle indtage deres pladser, som er gået i krig, hvilket er meget nært forbundet med det. Og så sagde jeg til mig selv: Fannys unge mand var én af regimentet, og hun er gået efter ham. Se, der har De hele sagen, frøken!"

"Fandt De ud af, hvad han hed?"

"Nej, der var ingen, som vidste det. Jeg tror, han var højere i rang end menig."

Gabriel forholdt sig tavs grundende og sagde intet, for han var i tvivl.

"Nå, ja, det er under alle omstændigheder ikke rimeligt, at vi får mere at vide i aften," sagde Bathsheba. "Men en af jer gør bedst i at løbe over til mr. Boldwood og fortælle ham, hvad vi ved."

Derpå rejste hun rejste sig; men inden hun trak sig tilbage, henvendte hun nogle få ord til dem med en smuk værdighed, hvortil hendes sørgedragt føjede en besindighed, som næppe var at finde i ordene selv.

"Husk nu vel på, at I har en herskerinde i stedet for en hersker. Jeg kender ikke endnu mine evner eller mine talenter i retning af landvæsenet, men jeg skal gøre mit bedste, og hvis I tjener mig vel, skal jeg også tjene jer. Lad ikke nogen uærlige folk imellem jer (hvis der er nogen, men det håber jeg ikke) tro,

at jeg ikke, fordi jeg er et fruentimmer, forstår forskellen imellem, at det går dårligt og at det går godt."

Alle: "Næ-æ-æ-æ!"

Liddy: "Udmærket godt sagt!"

"Jeg skal være oppe, inden I er vågne; jeg skal være i marken, inden I er oppe, og jeg skal have spist morgenmad, inden I er i marken. Kort sagt, jeg skal forbavse jer alle."

Alle: "Ja-a-a-a!"

"Og nu godnat!"

Alle: "Godnat, frøken!"

Hermed fjernede denne lille thesmothet [Note 2)] sig fra bordet og svævede ud af hallen, mens hendes sorte silkekjole slikkede nogle få halmstrå op og slæbte dem langs henad gulvet med en kradsende lyd. Liddy, der var betaget af en vis storhedsfornemmelse, svævede afsted bagefter Bathsheba med en lidt mildere værdighed, der ikke var fri for at være parodisk, og døren blev lukket.

11. Melchester. Snevejr. Et møde.

Man kan ikke tænke sig et mere skummelt prospekt end det, som denne aften frembød sig i udkanten af byen Melchester senere hen på denne samme snefulde aften – hvis man kan kalde noget et prospekt, når dets hovedbestanddel er mørke.

Det var en aften, på hvilken sorgen kan komme til den gladeste uden at forårsage nogen stærk følelse af uoverensstemmelse; på hvilken hos meget modtagelige folk kærlighed bliver til trøstesløshed, håb synker ned til at blive til tvivl, og tro til håb.

Scenen forestillede en offentlig sti, der på den venstre side var begrænset af en flod, bagved hvilken der hævede sig en høj mur. På den højre side lå der en strækning land, halvt eng og halvt moseland, der i det fjerne stødte op til en stor hede.

Vi vender os til den venstre side. Hvis noget kunne være mørkere end skyen, som bevægede sig på himlen, var det muren; hvis noget kunne være mørkere end muren, var det floden under den. På bygningen ragede hist og her skorstene op, og på dens facade skimtedes vinduer, men dog kun på den øverste del.

Nogle ubeskrivelige slag, der forbavsede ved deres regelmæssighed, trængte sig med besvær gennem den tykke atmosfære. Det var en naboklokke, som slog ti. Klokken stod i fri luft; men da den var belagt med adskillige tommer sne, havde dens stemme tabt sin klang.

På denne tid sagtnede sneen: ti fnug faldt, hvor der før var faldet tyve, for ét fyldte for ti.

Ikke længe efter bevægede en skikkelse sig langs med flodbredden.

Af omridset, der tegnede sig på den farveløse baggrund, kunne en skarp iagttager have fundet ud af, at det var en *lille* skikkelse. Dette var alt, hvad man kunne bemærke. En menneskelig skikkelse lod det til at være. Skyggen gik langsomt fremad, men uden megen anstrengelse, for sneen var ikke mere end to tommer dyb. På samme tid blev nogle ord højt udtalt: "Én, to, tre, fire, fem!"

For hvert ord gik den lille skygge omtrent et halvt dusin skridt fremad. Det var åbenbart, at vinduerne højt oppe på muren blev talt. Ordet "fem" betegnede det femte vindue fra enden af muren. Her ophørte vejen. Skikkelsen bøjede sig. Da fløj en snebold over floden mod det femte vindue. Den klaskede mod muren adskillige meter fra sit mål. Ideen var en mands, men blev udført som af en kvinde. Ingen mand, som nogensinde i sin barndom havde set en fugl, en kanin eller et egern, kunne have kastet så usikkert, som man der blev vidne til.

Nok et forsøg og nok et, indtil efterhånden muren blev plettet af den fastklæbende sne. Til sidst slog et lille stykke mod det femte vindue. Ved dagens lys ville man kunne have set, at floden var af denne dybe, glatte slags, som løber med den rindende punktlighed, og så snart den tillader sig en uregelmæssig ilen, bliver standset med en lille malstrøm.

Man hørte intet som svar på signalet uden en rislen og klukken af et af disse usynlige kredsløb, blandet med nogle svage toner, som en melankolsk mand ville have kaldet mumlen og en lykkelig mand latter, forårsaget af vandets plasken mod

små, ubetydelige genstande på andre steder af strømmen. Atter blev der banket på vinduet på samme måde.

Da hørte man en larm, der øjensynlig blev frembragt ved, at vinduet åbnedes. Denne lyd påfulgtes af lyden af en stemme, der kom fra samme kant.

"Hvem der?"

Stemmen var mandhaftig og viste ikke megen overraskelse. Da den høje mur var en kasernemur, og da man i armeen betragtede giftermål med unåde, var der sandsynligvis før denne aften blevet givet tegn og meddelelser over floden.

"Er det sergent Troy?" lød det skælvende fra det tilsølede sted i sneen.

Denne person lignede så fuldstændig en blot skygge på jorden og den anden talende så aldeles en del af bygningen, at man ville have sagt, at muren talte med sneen.

"Ja!" hørte man skyggen svare mistænksomt. "Hvad er du for en pige?"

"O Frank, kender du mig ikke?" sagde pletten. "Din kone, Fanny Robin!"

"Fanny!" sagde muren, yderst forbavset.

"Ja!" sagde pigen med en halvt undertrykt skælven.

Det lød ikke, som var det en hustru, der talte, og manden opførte sig på en måde, som en ægtemand sjældent plejer. Samtalen fortsattes.

"Hvordan er du kommet her?"

"Jeg spurgte om, hvilket der var dit vindue. Tilgiv mig!"

"Jeg ventede dig ikke i aften. I sandhed, jeg tænkte slet ikke på, du ville komme. Det var et under, du traf mig her. Jeg har tjeneste i morgen."

"Du sagde, jeg skulle komme!"

"Ja vel – jeg sagde, du *kunne* komme."

"Ja, jeg forstod, at jeg kunne komme. Er du glad ved at se mig, Frank?"

"O, ja, naturligvis!"

"Kan du – komme ned til mig?"

"Min kære Fanny, nej! Retræten er blæst, kasernens porte er lukket, og jeg har ikke lov. Det er, som var vi alle i Melchester fængsel til i morgen tidlig."

"Så skal jeg ikke se dig før!"

Ordene blev udtalt med en stemme, der skælvede af skuffelse.

"Hvordan er du kommet herhen fra Weatherbury?"

"Jeg er gået et stykke af vejen – resten med fragtmanden."

"Jeg er overrasket."

"Ja, det er jeg også. Og, Frank, hvornår vil det ske?"

"Hvilket?"

"Det, du har lovet."

"Det husker jeg ikke ganske."

"Å, jo, det gør du! Tal ikke sådan! Det tynger mig til jorden. Det bringer mig til at sige, hvad du burde sige først."

"Bryd dig aldrig om det – sig det!"

"O, må jeg? Det er, hvornår skal vi giftes, Frank?"

"O, jeg forstår dig. Nu vel – du skal have passende klæder først."

"Jeg har penge. Skal det ske ved lysning eller ved kongebrev?"

"Ved lysning, antager jeg."

"Og vi bor i to sogne."

"Gør vi? Hvordan det?"

"Jeg bor i St. Marys sogn og du ikke. Så skal der lyses i begge."

"Siger loven det?"

"Ja. O, Frank, jeg er bange for, at du anser mig for at være for ivrig! Gør det ikke, kære Frank – hører du –, for jeg elsker dig så højt. Og du har mange gange sagt, du ville ægte mig og – og – jeg – jeg – jeg –"

"Græd nu ikke! Det er så tåbeligt. Når jeg har sagt det, vil jeg naturligvis også gøre det."

"Og skal jeg lade lyse i mit sogn og vil du gøre det samme i dit?"

"Ja!"

"I morgen?"

"Ikke i morgen. Vi vil opsætte det i nogle dage."

"Du har officerernes tilladelse?"

"Nej, endnu ikke."

"O, hvordan kan det være? Du sagde, at du næsten havde den, da du forlod Casterbridge."

"Sagen er, at jeg glemte at bede om den. Du kommer så pludselig og uventet på denne måde."

"Ja, ja, det gør jeg. Det var forkert af mig at trætte dig. Nu vil jeg gå. Vil du komme og besøge mig i morgen hos mrs. Twill's i North Street? Jeg holder ikke af at komme til kasernerne. Der flakker uanstændige fruentimmer omkring dem, og man anser mig for at være sådan én."

"Ganske rigtigt. Jeg vil komme til dig, min kære! Godnat!"

"Godnat, Frank. Godnat!"

Og man hørte igen vinduet blive lukket. Den lille plet bevægede sig bort. Da hun gik omkring hjørnet, hørte man et undertrykt udbrud indenfor muren.

"Ho, ho, sergent, ho, ho!" En ordstrid påfulgte, men den var utydelig, og den gik tabt i en sagte, skraldende latter, som næppe kunne skelnes fra vandets sagte rislen udenfor.

12. Landmand. En regel. En undtagelse.

Det første offentlige vidnesbyrd om Bathshebas beslutning om at være landmand i egen person og ikke mere at lade sig repræsentere ved en forvalter, var hendes nærværelse den påfølgende markedsdag ved kornmarkedet i Casterbridge.

Den lave, men store hal, som blev båret af toscanske piller og i den sidste tid var blevet beæret med navn af kornbørs, var propfuld af mænd, som stod sammen i klynger på to og tre og talte med hinanden.

Imellem disse plumpe bønder sneg der sig en kvindelig skikkelse, den eneste af hendes køn, som fandtes i salen. Hun var smukt, ja endog elegant påklædt. Det havde krævet lidt karakterfasthed – langt mere end hun i begyndelsen havde bildt sig ind – at indtage en position her, for så snart hun var trådt ind, var de støjende samtaler ophørt, næsten hvert eneste ansigt havde vendt sig imod hende, og de som allerede var vendt denne vej, havde mønstret hende skarpt.

Kun to eller tre af landmændene var personlige bekendte af Bathsheba, og dem havde hun styret hen imod. Men hvis hun skulle være den praktiske kvinde, hun havde bestemt at vise sig som, måtte der gøres forretninger, og derfor var det nødvendigt, at hun indlod sig med folk, hvorfor hun også til sidst samlede selvtillid nok til djærvt at tale til og svare mænd, som hun kun kendte af omtale. Ligesom de andre landmænd havde hun sine prøvesække og tog kornene op i hånden for at

underkaste dem en nærmere prøve på fuldstændig Casterbridger-manér.

Skønt hun var en kvinde i sin fulde blomst og kraft, tillod hun mærkværdigt nok altid dem, hun talte med, at fuldende deres sætninger, inden hun begyndte at tage ordet. Når hun akkorderede om priserne, holdt hun bestemt fast på sin egen, hvilket var meget naturligt for en handlende, og pruttede stadig på de andres priser, hvilket var uundgåeligt for en kvinde. Men der var en elasticitet i hendes fasthed, som gjorde den forskellig fra stivsindethed, ligesom der også var en naivitet ved hendes prutten, som frelste den fra at være simpel.

De af landmændene, hun ikke indlod sig i handel med (og det var den største del af dem), spurgte stadig hinanden: "Hvem er hun?"

Svaret var i reglen: "Proprietær Everdenes niece; har overtaget Weatherbury-gården; jaget forpagteren på døren og sværger på, at hun vil gøre alt selv!"

Den spørgende rystede da i reglen på hovedet.

"Ja, det er skade, at hun er så halsstarrig," sagde da gerne den første. "Men vi burde være stolte af hende her – hun liver op i den gamle hal. Hun er da sådan en nysselig pige, at snart én eller anden vil få fingre i hende."

Det ville være ugalant at formode, at det aparte og ny ved, at hun var optaget af en sådan beskæftigelse, havde næsten lige så meget at gøre med magnetismen som hendes ansigts og bevægelsers skønhed. Interessen var imidlertid almindelig, og den lørdag debat på markedet var, hvad den end har været for Bathsheba som købende og sælgende landmand, uomtvistelig en triumf for hende som kvinde. Ja, den sensation, hun vakte,

var i sandhed så iøjnefaldende, at hun ved to eller tre lejligheder, hvis hun havde fulgt sit instinkt, simpelthen ville have indskrænket sig til at spadsere som en dronning mellem disse markernes guder, som en lille søster til en lille Jupiter, og fuldstændig ville have forsømt at afslutte nogen handel.

De talrige beviser på hendes tiltrækningskraft blev kun stillet i et endnu stærkere lys, fordi der var en bestemt undtagelse. Kvinder synes at have øjne i hvert af deres bånd for den slags sager. Uden at se lige på ham var Bathsheba sig dog bevidst, at der var sådan et sort får imellem flokken. Det gjorde hende i begyndelsen noget perpleks. Hvis der havde været en respektabel minoritet på den ene side, ville det have været et højst naturligt tilfælde. Hvis ingen havde taget hensyn til hende, ville hun have taget hele sagen med ligegyldighed – sådanne tilfælde var før indtruffet. Hvis alle, denne mand indbefattet, havde vist hende opmærksomhed, ville hun havde betragtet det som en selvfølge – det havde folk gjort før. Men undtagelsen – det var det mærkelige, netop på grund af dens lidenhed.

Hun vidste snart besked med nonkonformistens udseende. Han så ud som en fuldstændig gentleman med stærkt markerede romerske træk, en oprejst holdning og et roligt væsen. Der var en egenskab, som i en fremragende grad var karakteristisk for ham – nemlig værdighed.

Han havde øjensynlig for nogen tid siden nået den indgang til midalderen, hvor en mands udseende i reglen ophører at forandre sig for et dusin år eller så. Femogtredive og halvtreds var grænserne for hans alders variation – han var måske i en af disse aldre eller i en alder, der lå imellem dem.

Det må bemærkes, at gifte mænd på fyrre år i reglen er villige og ædelmodige nok til at kaste forbigående blikke på enhver blot nogenlunde smuk kvinde, som de træffer på deres vej. Bathsheba var overbevist om, at denne mand, som var så uimodtagelig for ethvert indtryk, ikke var en gift mand.

Da markedet var forbi, skyndte hun sig ud til Liddy, som ventede på hende ved siden af den gule gig, de var kørt til byen i. Hesten var spændt for, og de travede afsted.

"Jeg har forsøgt det, Liddy, og det er overstået. Jeg har ikke noget imod at gøre det igen, for de vil nu alle være vant til at se mig der, men i morges var det lige så slemt som at blive gift – alles øjne var fæstede på mig!"

"Jeg vidste nok, at det ville blive tilfældet," sagde Liddy. "Mænd er sådan nogle grusomme nogle til at se på fruentimmer."

"Men der var en mand, som havde for megen forstand til at spilde sin tid på mig."

Denne meddelelse blev givet i en sådan form, at Liddy ikke et øjeblik kunne tro, at hendes frøken i mindste måtte være blevet stødt.

"En meget smuk mand!" fortsatte hun. "Rank, omtrent fyrre, antager jeg. Har du nogen anelse om, hvem han kan have været?"

Det kunne Liddy ikke tænke sig.

"Kan du slet ikke gætte dig til det?" sagde Bathsheba og følte sig lidt skuffet.

"Jeg har ikke ringeste anelse om det, men det gør desuden intet til sagen, siden han tog mindre notits af Dem end enhver

af de andre. Hvis han havde taget *mere* notits, ville det derimod have haft en meget stor betydning."

Bathsheba havde akkurat den modsatte anskuelse, og de kørte videre i tavshed. En lav vogn, som blev trukket hurtigt afsted af en prægtig hest, indhentede og kørte forbi dem.

"Der er han jo!" sagde hun.

Liddy så op.

"Ham der! Det er proprietær Boldwood – naturligvis er det det – den mand, De ikke kunne modtage forleden dag, da han kom på besøg."

"Ah, proprietær Boldwood!" mumlede Bathsheba og så på ham, mens han kørte udenom dem. Proprietæren drejede ikke sit hoved en eneste gang, men med øjnene fæstede på et punkt langt fremme på vejen, kørte han forbi lige så ligegyldig og ubevidst, som om Bathsheba og hendes yndigheder havde været tynd luft.

"Han er en interessant mand – synes du ikke det?" bemærkede hun.

"Å, jo, meget interessant! Det siger alle," svarede Liddy.

"Gud ved, hvorfor han er så indesluttet og ligegyldig og øjensynlig så fjernt borte fra alt, hvad han ser omkring sig?"

"Man siger – men man ved det ikke for vist –, at han har haft en bitter skuffelse, da han var en ung og lykkelig mand. Man siger, at en kvinde har flanet med ham og narret ham."

"Det siger folk altid – og vi ved meget godt, at kvinderne næsten aldrig narrer mændene; det er mændene, som narrer os. Jeg antager, det simpelthen er hans natur at være så tilbageholden."

"Simpelthen hans natur – ja, det antager jeg med, frøken – ikke en smule andet."

"Men det er dog altid mere romantisk at tænke på, at han er blevet behandlet grusomt, stakkels tingest! Måske er det dog virkelig tilfældet, når det kommer til stykket."

"Ja, det kan De stole på, det er. Ak ja, frøken, det er han. Jeg føler mig overbevist om, at det er tilfældet."

"Vi er imidlertid meget villige til at gå fra den ene yderlighed til den anden i vore tanker om folk. Det skulle ikke forbavse mig, om han, når alt kommer til alt, var lidt af begge dele – lige midt imellem begge dele – lidt grusomt behandlet og lidt tilbageholden."

"Å, nej, frøken – jeg kan ikke tro, at han er midt imellem begge dele!"

"Det er mest sandsynligt."

"Vel, ja, det er det. Jeg er overbevist om, at det er mest sandsynligt. De kan tage mit ord for, frøken, at det er, hvad der er i vejen med ham."

13. *Sortes Sanctorum*. Valentinsbrevet.

Det var søndag eftermiddag, den 13. februar. Da middagen var forbi, havde Bathsheba af mangel på bedre selskab anmodet Liddy om at komme ind og sidde hos hende. Den gamle bygning var trist ved vintertid, inden lysene blev tændt og skodderne lukket; stedets atmosfære syntes at være lige så gammel som murene; hver krog havde sin egen temperatur, for ilden blev ikke tændt i denne del af huset tidligt på dagen, og Bathshebas nye fortepiano, som i øvrigt var et temmelig gammelt et, så særlig skævt og hældende ud på det ujævne gulv, inden aftenen kastede en skygge over dets mindre fremstående hjørner og skjulte dets skrøbeligheder.

På bordet lå der en gammel bibel i kvartformat, indbundet i læderbind. Liddy så på den og sagde: "Har De nogensinde, frøken, fundet ud af, hvem De skal giftes med, ved hjælp af Biblen og nøglen?"

"Vær ikke sådan en nar, Liddy! Som om man kunne finde ud af den slags ting."

"Ja, ja, det har alligevel en hel del at sige!"

"Nonsens, barn!"

"Og det får éns hjerte til at slå forfærdeligt; nogle tror på det, andre ikke; jeg tror på det."

"Meget vel, lad os prøve det," sagde Bathsheba. "Gå ud og hent yderdørsnøglen!"

Liddy hentede den.

"Jeg ville ønske, det ikke var søndag," sagde hun, da hun vendte tilbage. "Måske er det ikke rigtigt at gøre sådan noget på

en søndag."

"Hvad der er rigtigt om hverdagen, er også rigtigt om søndagen!" svarede Bathsheba i en tone, som i sig selv var et bevis.

Bogen blev åbnet – Bathsheba udsøgte det specielle vers i Ruths Bog, og de sublime ord mødte hendes øre. De bragte hende til at bæve lidt og gjorde hende lidt undselig. Det var visdom i det abstrakte, som stod overfor dårskab i det konkrete. Dårskab i det konkrete rødmede, men holdt imidlertid fast ved sin beslutning og lagde nøglen på bogen. En rustplet lige på verset, som var frembragt ved et tryk af en jerngenstand, viste, at det ikke var første gang. Den gamle bog var blevet brugt i det øjemed.

"Vær nu rolig og tavs," sagde Bathsheba.

Verset blev gentaget; bogen drejede sig rundt; Bathsheba rødmede.

"For hvem prøvede De?" spurgte Liddy nysgerrigt.

"Det siger jeg ikke!"

"Lagde De mærke til, hvad mr. Boldwood tog sig for i kirken i morges, frøken?" fortsatte Liddy og røbede ved denne bemærkning, hvilket spor hendes tanker var gået ind på.

"Nej, jeg gjorde såmænd ikke!" sagde Bathsheba med rolig ligegyldighed.

"Hans stol er lige overfor Deres, frøken."

"Det ved jeg."

"Og De så ikke, hvad han tog sig for?"

"Nej, vist gjorde jeg ikke; det siger jeg dig jo!"

Liddys ansigt blev smallere, og hun lukkede sine læber fast sammen.

Denne bevægelse var uventet og ikke ganske efter ønske.

"Hvad gjorde han da?" spurgte Bathsheba.

"Han vendte ikke en eneste gang sit hoved om for at se på Dem."

"Hvorfor skulle han også gøre det?" spurgte hendes frøken igen, mens hun så lidt fornærmet ud. "Jeg har ikke bedt ham om det."

"O, nej. Men alle andre lagde mærke til Dem, og det var løjerligt, han ikke gjorde det. Men det ligner ham fuldstændig. Han er jo rig og gentlemanagtig, hvad skulle han så bryde sig om det!"

Bathsheba henfaldt i en tavshed, hvormed det snarere var hensigten at udtrykke, at hendes anskuelser om denne sag gik over Liddys forstand, end at hun intet havde at sige.

"Kors – jeg havde nær glemt det Valentins-brev [Note 3)], jeg købte i går!" udbrød hun så.

"Valentins-brev! Til hvem, frøken?" sagde Liddy. "Til proprietær Boldwood?"

Det var det eneste navn imellem alle mulige gale navne, som netop i dette øjeblik forekom Bathsheba mere passende end det rigtige.

"Vel, nej! Det er kun til lille Teddy Coggan. Jeg har lovet ham noget, og dette vil være ham en smuk overraskelse. Liddy, du gør bedst i at bringe mig min skrivepult, og jeg vil straks sende det afsted."

Bathsheba fremtog af sin skrivepult et stort kort med farvede billeder, som hun sidste markedsdag havde købt hos papirhandleren i Casterbridge. På midten var der en lille oval åben plads; denne stod blank, for at afsenderen her kunne

indflette nogle ømme ord, som bedre passede til den specielle lejlighed end dem, som det ville have været muligt for bogtrykkeren at anbringe på det.

"Her skal der skrives noget," sagde Bathsheba. "Hvad skal det være?"

Liddy svarede hurtigt: "Jeg antager sådant noget som:

Rosen er rød,
violen blå,
nel'ken er sød,
du lige så!"

"Ja, sådan skal det være. Det passer netop til sådan et tykkindet barn som ham," sagde Bathsheba.

Hun skrev ordene med små, men læselige bogstaver, lagde kortet i en konvolut og dyppede pennen for at skrive adressen på.

"Hvor det ville være morsomt at sende det til den tossede gamle Boldwood, og hvor han ville blive nysgerrig!" sagde den ustyrlige Liddy, idet hun hævede sine øjenbryn og hengav sig til en højtidelig glæde, der grænsede til frygt, mens hun tænkte på den omtalte mands moralske og sociale storhed.

Bathsheba gjorte en pause for at tænke tanken til bunds. Boldwoods billede var begyndt at pine hende – et billede af Daniel i hendes kongerige, som holdt på at knæle mod øst, mens forstanden og den sovende fornuft sagde, at han lige så gerne kunne følge trop med de andre og yde hende det officielle, beundrende blik, som dog aldeles ikke kostede noget. Hun var langt fra at føle sig alvorligt bekymret over hans ligegyldighed. Men det var dog lidt nedtrykkende, at den mest ansete og rige mand i sognet skulle holde sine øjne borte fra

hende, og at en pige som Liddy skulle tale om det. Liddys forslag var derfor i begyndelsen snarere foruroligende end fornærmende.

"Nej, det vil jeg ikke gøre. Han ville ikke kunne se noget morsomt i det."

"Han ville ærgre sig til døde," sagde den vedholdende Liddy.

"Jeg bryder mig egentlig ikke synderlig om at sende det til Teddy," bemærkede dennes frøken. "Han er sommetider et lidt uartigt barn."

"Ja – det er han!"

"Lade os da slå plat og krone om det, ligesom mændene gøre," sagde Bathsheba. "Altså: Krone Boldwood. Plat Teddy. Nej, vi vil ikke slå plat og krone med penge på en søndag; det ville i sandhed være at friste Djævelen."

"Slå plat og krone med denne salmebog; der kan ikke være noget syndigt i dét, frøken."

"Meget vel. Hvis den falder åben, er det Boldwood – lukket, Teddy. Nej, det er mere rimeligt, at den falder åben. Åben, Teddy – lukket Boldwood."

Bogen blev kastet op i luften og faldt ned lukket.

Bathsheba gabte lidt, tog pennen og adresserede det til Boldwood.

"Tænd nu et lys, Liddy! Hvilket segl skal vi bruge? Her er et hoved af en enhjørning – det er der ikke noget ved. Hvad er det? – to duer – nej. Det skal være noget ekstraordinært, skal det ikke, Liddy? Her er et med et motto – jeg kan huske, det er et morsomt et, men jeg kan ikke læse det. Vi vil prøve det, og hvis det ikke passer, tager vi et andet."

Et stort rødt segl blev anbragt på det. Bathsheba førte den varme lak helt op til øjnene for at læse ordene.

"Det er udmærket!" udbrød hun og kastede overgivent brevet ned. "Det ville endog kunne få bugt med en præsts højtidelighed, ja selv med en degns."

Liddy så på ordene i seglet og læste: "*Gift dig med mig!*"

Samme eftermiddag blev brevet afsendt, blev sorteret om aftenen i Casterbridge posthus for at blive sendt tilbage til Weatherbury den næste morgen.

Denne handling blev udført, uden at der i mindste måde blev reflekteret over den. Bathsheba havde et svagt kendskab til kærlighed som et skuespil, men til subjektiv kærlighed kendte hun ikke noget.

14. Virkningen af brevet. Et andet brev.

I mørkningen om aftenen på St. Valentins dag satte Boldwood sig som sædvanlig til sit aftensmåltid ved en strålende ild af gamle træklodser. På kamingesimsen foran ham stod der et taffelur, på hvilket der var anbragt en ørn og på ørnens vinger lå det brev, som Bathsheba havde sendt. Pebersvendens blik var uafbrudt fæstet på det, og mens han spiste og drak, læste han stadig i fantasien ordene på det, skønt de var alt for langt borte, til at han kunne se dem: "*Gift dig med mig!*"

Siden Boldwood om morgenen havde modtaget brevet, havde hans tanker været i høj grad optaget af det. Brevet måtte have en oprindelse og et motiv; at det sidstnævnte var overmåde lille, havde Boldwood naturligvis ikke ringeste anelse om.

Da Boldwood gik til sengs, stillede han valentinsbrevet i hjørnet af spejlet. Han var sig dets tilstedeværelse bevidst, selv når han vendte ryggen til det. Det var første gang i hans liv, at en sådan begivenhed var indtruffet. Den samme fortryllelse, som forårsagede, at han tænkte, det var en handling, som havde et vel overvejet motiv, hindrede ham fra at betragte det som en uforskammethed. Han så igen hen i retning af brevet. Nattens hemmelighedsfulde indflydelse gav brevets afsenderske en skikkelse. En eller andens – en *kvindes* – hånd havde gået blidt hen over det papir, som bar hans navn – hendes skjulte øje måtte have iagttaget hvert et bogstav, som hun havde skrevet – hendes hjerne havde under skrivningen forestillet sig hans

billede. Hvorfor havde hun tænkt på ham? Hendes mund – var læberne røde eller blege? – havde antaget et vist udtryk, mens pennen løb hen over papiret. Hvorledes havde det udtryk været?

Synet af den skrivende kvinde som supplement til de skrevne ord havde ingen individualitet. Hun var en tåget skabning, og det måtte hun vel også være i betragtning af, at hendes original i dette øjeblik lå i en sund søvn og hverken tænkte på kærlighed eller på brevskriveri. Når som helst Boldwood slumrede ind, antog hun en skikkelse og hørte relativt op med at være et syn; når han vågnede, var brevet der og retfærdiggjorde drømmen.

Brevets indhold havde kun beskæftiget ham i ringe grad i sammenligning med den kendsgerning, at det var ankommet. Pludselig kom han til at tænke på, om der ikke skulle findes mere i konvolutten, end hvad han havde trukket frem. Han sprang ud af sengen, tog brevet, rystede konvolutten og undersøgte den.

Der var ikke mere i den. Boldwood så, som han havde gjort hundrede gange den foregående dag, på det røde segl.

"Gift dig med mig!" sagde han højt.

Den højtidelige og tilbageholdne landmand lukkede brevet igen og stak det i spejlrammen. Idet han gjorde det, fik han øje på sit eget spejlbillede, som viste et mat og magert udseende. Han så, hvor tæt sammentrykket hans mund var, og at hans øjne stod vidt opspilede, vildt stirrende. Han følte sig urolig og utilfreds med sig selv på grund af denne nervøse ophidselse og vendte tilbage til sengen.

Det begyndte at dages. Solen var endnu ikke steget højt på himlen, da Boldwood stod op og klædte sig på. Han gik udenfor huset og stod lænet til et rækværk, fordybet i sine egne tanker.

Støjen af lette hjul afbrød ham. Det var postvognen – en skrøbelig, tohjulet vogn, der næppe var tung nok til at modstå et pust af vinden. Kusken rakte et brev frem. Boldwood greb det og åbnede det i den tro, at det var et nyt anonymt brev. I så høj grad er folks ideer om sandsynlighed en ret og slet følelse af, at det forbigangne vil gentage sig, at de ofte ikke giver sig tid til at tænke, om det faktum, at en begivenhed én gang har fundet sted, ikke i mange tilfælde netop er den omstændighed, som gør dens gentagelse usandsynlig.

"Jeg tror ikke, det er til Dem," sagde manden, da han så, hvad Boldwood gjorde. "Skønt der intet navn er på, tror jeg dog, det er til Deres hyrde."

Boldwood så da på adressen:

"Til den nye hyrde,
Weatherbury Farm,
Nærved Casterbridge."

"O – hvilken fejltagelse! – Det er ikke til mig. Og det er heller ikke til *min* hyrde. Det er til miss Everdenes hyrde. De gør bedst i at tage det med til ham – Gabriel Oak – og sig, at jeg har åbnet det af en fejltagelse."

I dette øjeblik viste der sig en stor og en lille skikkelse oppe på højen. Det var Gabriel Oak og George.

"Vent lidt," sagde Boldwood. "Der er manden oppe på højen. Jeg vil selv bringe ham brevet."

For Boldwood var det nu ikke længere blot et brev til en anden mand. Det var en gunstig lejlighed. Han trådte ind på den snedækkede mark med et ansigt, der tydeligt røbede, at han nærede en bestemt plan.

Gabriel steg i dette øjeblik ned ad højen til højre og styrede øjensynlig sin gang imod "Warren's Malthouse".

Boldwood fulgte efter i nogen afstand.

15. Et morgenmøde. Brevet igen.

Det klare lys udenfor malthuset trængte ikke ind i dets indre, der, som sædvanlig, blev oplyst af ilden fra kaminen.

Efter at maltgøreren havde ligget i klæderne i nogle få timer, sad han nu ved siden af et trebenet bord og spiste sit brød og sin skinke til morgenmad. Denne blev spist efter det tallerkenløse system, som består i at anbringe et stykke brød på bordet, kødet fladt oven på brødet, sennep på kødet og salt oven på det hele. Så skærer man det vertikalt igennem med en stor lommekniv, indtil man når træbordet, hvorpå det afskårne stykke bliver spiddet på kniven, løftet op og sendt den vej, som al føde skal gå. Maltgørerens mangel på tænder syntes ikke i nogen følelig grad at formindske hans tyggeevne. Han havde i så mange år været uden tænder, at tandløshed mindre blev følt som en mangel end hårde gummer som en fordel. Han syntes i sandhed, jo mere han nærmede sig graven, at liste sig bort fra den, så snart han kom den nærmere, indtil det blev tvivlsomt, om han overhovedet nogensinde ville nå den.

I asken lå der en dynge kartofler, som blev stegt til fordel for hvem som helst, for "Warren's Malthouse" var en slags landsbyklub, da der ingen kro var der på stedet.

"Jeg siger, siger jeg, at vi får en smuk dag, og så kommer der en byge hen imod aften," var en bemærkning, som man nu pludselig hørte trænge sig ind gennem døren, der var blevet åbnet et øjeblik i forvejen, og Henery Frays skikkelse spadserede hen imod ilden, idet han stampede sneen af støvlerne, da han var kommet omtrent halvvejs.

Matthew Maon, Joseph Poorgrass og andre karre- og fragtkuske fulgte lige i hælene på ham med store lygter, der hang og dinglede i deres hænder, hvilket viste, at de lige var kommet fra staldene, hvor de havde været ivrigt beskæftiget siden klokken fire om morgenen.

"Nå, hvordan går det hende uden en forvalter?" spurgte maltgøreren.

Henery Fray rystede på hovedet og smilede et af sine bitre smil, hvorved han trak alt kødet på panden sammen til nogle rynker på midten.

"Hun vil angre det – det vil hun sikkert!" sagde han. "Benjy Pennyways var ikke nogen pålidelig mand eller en ærlig forvalter – lige så stor en bedrager som Judas Iskariot selv. Men at hun kan tænke sig at styre det hele alene!"

Han tillod sit hoved at svinge til siden tre eller fire gange i tavshed.

"Det går aldrig i livet – aldrig!"

Dette sidste blev af alle anerkendt for at være slutningen på en eller anden melankolsk tale, som var blevet udtrykt i tanker alene, mens han rystede på hovedet. Henery bevarede imidlertid adskillige tegn på fortvivlelse på sit ansigt for at antyde, at der ville være brug for dem straks igen, når han atter begyndte at tale.

"Alt vil blive ødelagt og vi selv med!" sagde Mark Clark.

"Et stivsindet pigebarn, det er, hvad hun er – og vil aldeles ikke lytte til noget råd. Stolthed og forfængelighed har ruineret mangen en fusker; du store Gud, når jeg tanker på det, bliver jeg helt melankolsk af sorg."

"Ja, det er sandt, Henery, det gør du; det har jeg selv set," sagde Joseph Poorgrass bevidnende.

"Det ville ikke gøre en stærk mand nogen skade at have, hvad hun har under sin hat," sagde Billy Smallbury, som netop var trådt ind. "Hun taler et udmærket sprog og må have noget forstand et eller andet sted. Kan du forstå mig?"

"Ja, vist kan jeg det, vist kan jeg det; men ingen forvalter – jeg havde fortjent den plads," jamrede Henery. "Men sådan skulle det vel nu være. Éns skæbne er éns skæbne, og den hellige skrift er ingenting, for når man handler godt, bliver man ikke belønnet i forhold til sit arbejde, men bliver på en eller anden gemen måde snydt for sin belønning."

"Nej, nej, det er jeg ikke enig med dig i," sagde Mark Clark bestemt; "Vorherre er en komplet gentleman i den henseende."

"Godt arbejde, god betaling, om jeg så må sige," attesterede Joseph Poorgrass.

Der indtrådte en kort pause, og som en slags mellemakt vendte Henery sig om og blæste lygterne ud, som det tiltagende dagslys efterhånden gjorde overflødige, selv i malthuset med dets ene vinduesrude.

"Jeg gad vide, hvad et fruentimmer, der agerer landmand, kan ville med en harpe, et hakkebræt, et fortepiano eller hvad det nu er, de kalder det?" sagde maltgøreren. "Liddy sagde, at hun havde fået et nyt et."

"Fået et fortepiano?"

"Ja. Hun syntes, at hendes gamle onkels tingest ikke var god nok for hende. Hun har købt alt muligt nyt. Der er tunge stole for de fede, små og lette for de slanke, store ure, som i størrelse nærmer sig taffelure, til at stå på kamingesimserne."

"Malerier, af hvilke størsteparten er indsat i dejlige rammer."

"Lange hestehårssæder i sofaerne med hestehårspuder ved hver ende."

"Spejle til dagligstuen."

"Bøger, som er fulde af løgn, for de ugudelige."

Man hørte nu en fast, lydelig trampen udenfor; døren blev åbnet omtrent seks tommer, og et menneske på den anden side råbte: "Hør, godtfolk, har I plads til et par nyfødte lam?"

"Ja vist så, hyrde!" svarede forsamlingen.

Døren blev slået tilbage, så den stødte mod muren og rystede fra top til tå af slaget. Mr. Oak viste sig i indgangen med et strålende ansigt, halmbånd bundet om anklerne for at holde sneen ude, et læderbælte om livet uden på frakken og i det hele med et udseende, der var et indbegreb af sundhed og kraft. Fire lam hang over hans skuldre, og hunden, George, som det var lykkedes Gabriel at hente fra Norcombe, spankulerede højtideligt ind.

"Nå, hyrde Oak, hvorledes går det med lammefødslerne i år, om jeg så må sige?" sagde Joseph Poorgrass.

"Forfærdeligt anstrengende," sagde Oak. "Jeg har i de sidste fjorten dage været gennemblødt i det mindste to gange om dagen enten af sne eller af regn. Cainy og jeg har ikke lukket et øje i nat."

"Og oven i købet meget få tvillinger, hører jeg, om jeg så må sige?"

"Alt for få. Ja, det er en meget løjerlig lammefødsel i år. Vi vil ikke være færdige til Vor Frues dag [Note 4)]."

"Og forrige år var det hele forbi før Sexagesima søndag [Note 5)]," bemærkede Joseph.

"Bring resten herind, Cainy," sagde Gabriel, "og løb så tilbage til fårene. Jeg kommer snart."

Cainy Ball, en ung fyr med et livligt ansigt og et lille cirkelrundt hul, der fungerede som mund, trådte frem og afleverede to lam, hvorpå han trak sig tilbage, som han havde fået befaling til. Oak tog sine lam ned fra deres unaturlige ophøjede stilling, svøbte dem ind i hø og anbragte dem rundt om ilden.

"Vi har intet lammehus her, som jeg plejede at have i Norcombe," sagde Gabriel, "og det er sådan en plage at bringe de små svage til et hus. Hvis ikke Deres hus lå her, maltgører, så ved jeg ikke, hvad jeg skulle gøre i dette hårde vejr. Og hvordan har De det så i dag, maltgører?"

"Å, hverken syg eller bekymret, hyrde, men ikke yngre."

"Ja – jeg forstår."

"Sæt Dem ned, hyrde Oak!" fortsatte den gamle maltgører. "Og hvorledes stod det til på det gamle sted, Norcombe, da De var derovre efter Deres hund? Det kunne nok more mig at se det gamle bekendte sted igen, men jeg ville vel sagtens ikke kende en eneste sjæl der nu."

"Nej, det ville De vel ikke. Der er overmåde meget forandret."

"Er det sandt, at Dicky Hills træhus er revet ned?"

"Ak ja – det er mange år siden, og også Dickys hytte lige ovenover."

"Å, nej da!"

"Jo. Og Tompkins gamle æbletræ, der plejede at bære så voldsomt mange frugter, er faldet."

"Faldet? – det er dog vel ikke Deres mening? Ah! Forbavsende tider, vi lever i – forbavsende tider!"

"Og kan De huske den gamle kilde, som plejede at være midt på pladsen? Den er lavet om til en solid jernpost med en stor sten igennem."

"Jøsses ja – hvor nationernes udseende forandrer sig, og hvilke store revolutioner vi oplever at se nu til dags! Ja – og det er det samme her! De har netop nu talt om frøkenens løjerlige handlemåde."

"Hvad har I sagt om hende?" spurgte Oak, idet han gjorde en skarp vending om imod de andre og blev meget varm.

"Disse midaldrende mænd har beskyldt hende både for stolthed og forfængelighed," sagde Mark Clark. "Men jeg siger: lad hende bare føre tøjlerne. Gud velsigne hendes smukke ansigt – skulle jeg ikke gerne ville kysse det – lige på hendes kirsebærrøde læber."

Den galante Mark Clark gjorde her et velkendt smask med sine egne.

"Mark," sagde Gabriel alvorligt, "læg nu vel mærke til dette: ikke disse lapserier – ikke dette vindbøjtelagtige væsen – ikke denne friskfyragtige tone, når talen er om miss Everdene. Jeg tillader det ikke. Forstår De?"

"Ja, fuldstændig vel, som den gamle kone sagde," svarede mr. Clark.

"Jeg formoder, De har talt imod hende," sagde Oak og vendte sig til Joseph Poorgrass med et meget bistert blik.

"Nej, nej – ikke et ord, jeg – det er en stor glæde, at hun ikke er værre, end hun er; det er, hvad jeg siger," sagde Joseph og rødmede og skælvede af skræk. "Matthew sagde lige –"

"Matthew Maon, hvad har De sagt?" spurgte Oak.

"Jeg? De ved da nok, at jeg ikke ville gøre en orm fortræd – nej, ikke én underjordisk orm," sagde Matthew Maon og så meget venlig ud.

"Vel, nogen må have gjort det – og hør nu vel efter, godtfolk!"

Skønt Gabriel var et af de roligste og blideste mennesker på jorden, hævede han sig dog her, som det passede til lejligheden, med martialsk kraft.

"Det er min næve!"

Her hævede han sin næve og slog et slag eller to med den i maltgørerens bord, som for at sikre sig, at alles øjne dannede sig et billede af hans næve, inden han gik videre.

"Nu vel, den første mand i sognet, som jeg hører taler ondt om vor frøken" – (her blev næven hævet og faldt ned, som om det havde været Thors hammer) – "han skal komme til at lugte og smage denne – eller jeg vil være en hollænder."

Alles ansigter udtrykte meget tydeligt, at deres tanker ikke et øjeblik vandrede til Holland på grund af denne erklæring, idet de nemlig meget godt vidste, at det kun var en kraftig talemåde, og Mark Clark råbte: "Hør, hør! som bedemanden sagde."

Hunden George så op ved hyrdens trussel, og skønt den kun ufuldkomment forstod engelsk, begyndte den dog at gø.

"Nå, tag nu ikke sådan på veje, hyrde, men sæt Dem ned," sagde Henery med en forsonende fredsommelighed, som man skal søge efter magen til i hele kristenheden.

"Vi hører, at De er en overordentlig god og begavet mand, hyrde," sagde Joseph Poorgrass med en betydelig grad af ængstelse, mens han stod bagved maltgørerens sengested, hvortil han for en sikkerheds skyld havde trukket sig tilbage.

"Det er en stor ting at være begavet; vi ville ønske, vi var det; ville vi ikke, godtfolk?"

"Jo, det ville vi rigtignok!" sagde Matthew Maon med et lille ængsteligt smil til Oak for at vise, hvor overordentlig venskabelig stemt han ligeledes var.

"Hvem har sagt jer, at jeg er begavet?" sagde Gabriel Oak.

"Det hører vi allevegne fra," sagde Matthew. "Vi hører, at De kan regne tiden ud efter stjernerne lige så godt som vi kan gøre det efter sol og måne, hyrde."

"Ja, jeg kan lidt af den slags," sagde Gabriel.

"Og at De kan lave solure og skrive folks navne på deres vogne næsten som kobberplader med smukke blomster og store, lange haler. Det må være en herlig ting for Dem, hyrde, at være sådan en begavet mand. Joseph Poorgrass plejede at skrive navnene på farmer James Everdenes vogne, inden De kom, og han kunne aldrig huske, hvilken vej han skulle vende J'erne og E'erne – kunne du vel, Joseph?"

Joseph rystede på hovedet for at udtrykke, hvor absolut sandt det var, at han ikke kunne.

"Og så gjorde du det den fejle vej, gjorde du ikke, Joseph? Og hvor farmer James plejede at skælde og bande og kalde dig et fæ – plejede han ikke, Joseph? – når han så, hvorledes der var vendt op og ned på bogstaverne i hans navn," fortsatte Matthew Maon med følelse.

"Ja, det plejede han," sagde Joseph spagt. "Men ser I, fejlen var ikke så meget min, for næsten ingen moders sjæl kan huske, om disse I'er og E'er vendte ansigtet fremad eller bagud, og jeg har oven i købet altid haft sådan en dårlig hukommelse."

"Det er meget uheldigt for dig, Joseph, da du også er sådan en ulykkelig mand i andre henseender."

"Ja, det er det. Men et lykkeligt Forsyn har sørget for, at det ikke er værre, end det er, og det føler jeg mig taknemmelig over. Hvad hyrden der angår, så er jeg vis på, at frøkenen burde have gjort ham til sin forvalter – han ville netop have været den rette mand til den plads."

"Jeg har ikke noget imod at tilstå, at jeg havde ventet det," sagde Oak frimodigt. "Ja, jeg havde virkelig håbet at få pladsen. Men forresten har miss Everdene lov til at være sin egen forvalter, når hun har lyst til det – og at lade mig vedblive at være en simpel hyrde."

Oak trak vejret dybt, så melankolsk ind i ilden og syntes hensunken i tanker, som ikke var af den mest håbefulde beskaffenhed.

Den stærke varme fra ilden begyndte nu at påvirke de næsten livløse lam, så at de brægede og slog kraftigt ud med lemmerne på halmen, hvorved de for første gang anerkendte det faktum, at de var født. Deres larm voksede til et kor af "bæh"-lyde, hvorpå Oak tog malkekrukken ud fra ildstedet, trak en lille tepotte frem af sin frakkelomme, fyldte den med mælk og lærte de af de små hjælpeløse skabninger, som ikke skulle bringes tilbage til deres mødre, hvorledes de skulle drikke af tuden – et fif, de lærte med forbavsende hurtighed.

"Og jeg har hørt, at hun ikke engang lader Dem få huden af de døde lam?" fortsatte Joseph Poorgrass, mens hans øjne betragtede Oaks operationer med den nødvendige melankoli.

"Nej, jeg får dem ikke," sagde Gabriel.

"De bliver meget dårligt behandlet, hyrde," vovede Joseph igen at sige i håb om til syvende og sidst at få Gabriel til allieret i sine beklagelser. "Jeg tror, hun har noget imod Dem – det tror jeg."

"O, nej – aldeles ikke," svarede Gabriel hurtigt, og der undslap ham et suk, som næppe kunne være fremkaldt af den omstændighed, at lammehuderne blev ham berøvet.

Inden der kunne gøres nogen ny bemærkning, formørkede en skygge døren, og Boldwood trådte ind i malthuset, idet han hilste på hver især med et nik, som dels var af en venligsindet og dels af en nedladende beskaffenhed.

"Ah, Oak, jeg tænkte nok, De var her!" sagde han. "Jeg mødte postvognen for ti minutter siden, og der blev stukket mig et brev i hånden, som jeg åbnede uden at læse adressen. Jeg tror, det er til Dem. De må undskylde min fejltagelse."

"Ah, ja – det gør ikke det mindste, mr. Boldwood – ikke det mindste," sagde Gabriel straks.

Der var ikke et menneske på hele jorden, som han korresponderede med, og heller ikke var det muligt, at der kunne komme et brev til ham, hvis indhold ikke hele sognet med glæde måtte læse.

Oak trådte til side og læste følgende, som var skrevet med en ham ukendt håndskrift:

> "Kære ven!
> Jeg kender ikke Deres navn, men jeg tror, at disse få linjer vil nå Dem, som jeg skriver for at takke Dem for Deres venlighed imod mig den aften, da jeg på en ugudelig måde forlod Weatherbury.

Jeg sender Dem også de penge tilbage, som jeg skylder Dem, og som De må undskylde, at jeg ikke kan beholde som en gave. Alt er endt godt, og jeg er så lykkelig at kunne meddele Dem, at jeg skal giftes med den unge mand, som har gjort kur til mig i nogen tid – sergent Troy ved det 11. Dragonregiment, som nu ligger i kvarter i Melchester. Jeg ved, at han ville protestere imod, at jeg havde modtaget noget undtagen som lån, da han nemlig er en højst respektabel og meget ærekær mand – ja, i virkeligheden med adeligt blod i sine årer.

Jeg ville være Dem meget forbunden, om De, kære ven, for tiden ville holde dette brevs indhold hemmeligt. Det er vor mening at overraske Weatherbury ved snart at komme dertil som mand og kone, skønt jeg rødmer ved at tilstå det for en næsten fremmed. Sergenten er vokset op i Weatherbury.

Idet jeg atter takker Dem for Deres venlighed, tegner jeg mig som

Deres meget hengivne

Fanny Robin."

"Har De læst det, mr. Boldwood?" sagde Gabriel. "Hvis ikke, er det bedst, De gør det. Jeg ved, De nærer interesse for Fanny Robin."

Boldwood læste brevet og så bekymret ud.

"Fanny, stakkels Fanny! Den afslutning, hun stoler så sikkert på, er endnu ikke kommet, det skulle hun vel erindre – og måske kommer den aldrig."

"Hvad slags mand er denne sergent Troy?" spurgte Gabriel.

"Hm! – jeg er bange for, han er en mand, man ikke kan bygge meget håb på i sådanne sager som denne," mumlede farmeren, "skønt han er en flink fyr og dygtig til alting. Der knytter sig også en lille romantisk historie til ham. Hans moder var en fransk guvernante, og der synes at have været en hemmelig forbindelse imellem hende og afdøde lord Severn. Kort tid efter blev hun gift med en fattig læge, og så længe der kom penge til huse, gik alt godt; ulykkeligvis for hendes dreng, døde hans bedste venner, og han fik da en plads som anden fuldmægtig på en prokurators kontor i Casterbridge. Han forblev der i nogen tid og kunne måske have arbejdet sig op til en anset stilling af en eller anden slags, hvis han ikke havde fået den vilde nykke at lade sig hverve. Jeg betvivler meget, at lille Fanny nogensinde vil overraske os på den måde, hun omtaler – jeg betvivler det overmåde meget. En dum pige – dum pige!"

Døren blev hurtigt smækket op igen, og ind trådte Cainy Ball, løbende ganske åndeløs, med røde og åbne læber som mundstykket på en skillingstrompet, og pustende med megen støj og med stærk ansigtsudvidelse.

"Nå, Cainy Ball," sagde Oak strengt, "hvorfor vil du løbe så hurtigt og tabe vejret? Det må jeg evig og altid sige dig, at du ikke skal."

"Å – jeg – et åndedrag – gik – den gale vej, mr. Oak, og fik mig til at hoste – hok – hok!"

"Nå – hvorfor er du kommet?"

"Jeg har løbet for at sige Dem," sagde den unge hyrde og støttede sit udmattede, ungdommelige legeme mod dørstolpen, "at de må komme straks. To får til har fået tvillinger – det er, hvad der er i vejen, hyrde Oak."

"Nå, det er det," sagde Oak og sprang op og tænkte for øjeblikket ikke mere på stakkels Fanny; "du er en god dreng, at du kommer løbende og siger mig det, Cainy, og du skal en eller anden dag komme til at lugte en stor plumbudding som traktement. Men inden vi går, Cainy, bring mig så tjærepotten, og vi vil mærke disse her og dermed være færdige med dem."

Oak tog et mærkejern frem af sine ubegrænset store lommer, dyppede det i potten og malede på de små lams bagdele forbogstaverne til *hendes* navn, som han holdt så meget af at tænke – "B. E.", hvilket for hele egnen betegnede, at for fremtiden tilhørte disse lam farmer Bathsheba Everdene og ingen anden.

"Nu, Cainy, tag dine to på ryggen og afsted!"

"Godmorgen, mr. Boldwood!"

Hyrden løftede de seksten store ben og fire små legemer op, som han selv havde bragt med, og forsvandt med dem i retning af lammemarken lige ved.

Deres legemer var nu i en glinsende og håbefuld tilstand, der på en behagelig måde kontrasterede imod deres halvdøde tilstand for en halv time siden.

Boldwood fulgte ham et lille stykke vej op ad marken, standsede – og vendte atter tilbage. Han tog derpå en kraftig beslutning, der gik ud på ikke at vende tilbage, og fulgte ham så igen. Da han nærmede sig det hjørne, hvor fårestien var bygget,

tog farmeren sin lommebog frem, åbnede den og lod den ligge åben i sin hånd. Der viste sig et brev – Bathshebas.

"Jeg ville spørge Dem, Oak," sagde han med forstilt ligegyldighed, "om De ved, hvis håndskrift dette er?"

Oak så i bogen og svarede straks med rødmende ansigt: "Miss Everdenes!"

Oak var blevet rød i hovedet simpelthen ved bevidstheden om at skulle udtale hendes navn. Han følte nu en pinefuld trykken, der fremkaldtes af en ny tanke. Brevet kunne naturligvis ikke være andet end anonymt, ellers kunne denne forespørgsel ikke have været nødvendig.

Boldwood misforstod hans forvirring. Følsomme mennesker er altid på rede hånd med deres: "Det er mig!" i stedet for at lade deres ræsonneren gå i objektiv retning.

"Spørgsmålet var fuldstændig lovligt," fortsatte han – og der var noget uoverensstemmende ved den dybe alvor, med hvilken han gav sig til at argumentere for et valentinsbrev.

"De ved, at man altid venter, at der bliver anstillet private forespørgsler. Det er deri, at – at morskaben ligger."

Hvis ordet "morskab" havde været "pinsel", kunne det ikke være blevet udtalt med et mere tvungent og uroligt ansigt end Boldwoods.

Han tog snart efter afsked med Gabriel, og den ensomme og tilbageholdne mand vendte tilbage til sit hus for at spise frokost, mens han følte en jagende smerte af skam og anger over så vidt at have røbet sin sindsstemning ved disse febrilske spørgsmål til en fremmed. Han stillede igen brevet på kamingesimsen og satte sig ned for at tænke over de

omstændigheder, som ledsagede det sete i det lys, som var frembragt ved den underretning, han havde fået af Gabriel.

16. "Alle Helgenes" og "Alle Sjæles".

En hverdag morgen rejste en lille forsamling, der væsentligst bestod af kvinder og børn, sig fra deres stole i det støvede skib i "Alle Helgeners Kirke" i Melchester ved slutningen af en gudstjeneste uden prædiken. De var i begreb med at sprede sig, da faste fodtrin af et menneske, der kom fra indgangen og spadserede op ad hovedgangen, tiltrak sig deres opmærksomhed. Trinnene gav ekko med en ringen som er usædvanlig i en kirke; det var klirren af sporer.

Alle så sig om.

En ung kavalerisoldat i en rød uniform med tre sergentstriber på ærmet spadserede op ad gangen med en forlegenhed, som kun blev yderligere accentueret ved hans fodtrins umådelige kraft og ved den beslutning, man kunne læse i hans ansigt, om ikke at vise nogen forlegenhed. En let rødme var steget op til hans kinder, da han var færdig med at løbe spidsrod imellem disse kvinder; men efter at være gået igennem korporten, standsede han ikke, før han var kommet helt op til alterrækværket.

Her stod han et øjeblik alene.

Den fungerende præst, som endnu ikke havde afført sig sin messeskjorte, bemærkede den nyankomne og fulgte ham til altergangsstedet. Han hviskede noget til soldaten og gav derefter et tegn til degnen, som igen hviskede noget til et ældre fruentimmer, der øjensynlig var hans hustru, og de gik også op ad altertrapperne.

"Det er et bryllup," mumlede nogle af de kvindelige tilskuere, og deres ansigter opklaredes. "Lad os vente."

De fleste satte sig ned igen.

Klokken slog halv elleve.

"Hvor er bruden?" hviskede nogle af tilskuerne.

Den unge sergent stod rolig imellem de gammeldags piller. Hans ansigt vendte mod sydøst, og han var lige så tavs, som han var rolig.

Tavsheden voksede op til en omstændighed, som det var værd at lægge mærke til, efterhånden som minutterne forløb, og der ingen andre viste sig og ikke en sjæl rørte sig.

Klokken slog et kvarter i elleve, og dens slag var næsten en pinefuld afbrydelse af tavsheden og fik mange af forsamlingen til at fare forfærdet sammen.

"Jeg gad vide, hvor bruden er!" hviskede igen en stemme.

Man begyndte nu at høre den svage slæben med fødder og den kunstlede hosten, som røber en nervøs venten. Til sidst lød der en fnisen. Men soldaten rørte sig ikke. Der stod han, med ansigtet imod sydøst, rank som en søjle og med huen i hånden.

Klokken slog igen.

Kvinderne opgav deres nervøsitet, og fnisen og grinen blev mere almindelig. Så påfulgte der en dødsstilhed. Alle var spændt på, hvad enden ville blive. Nogle personer må have bemærket, hvor besynderligt kvarterslagene syntes at fremskynde tidens flugt. Man var næsten vis på, at det var en ondskabsfuldhed, at de fire hele slag lød igen. Så påfulgte den dybe, hule lyd af de tolv slag oppe i tårnet. Det gjorde indtryk på kvinderne, og der lød denne gang ingen fnisen.

Præsten smuttede ind i skriftestolen, og degnen forsvandt. Sergenten havde endnu ikke vendt sig. Hvert eneste fruentimmer i kirken var spændt på at se hans ansigt, og han syntes at vide det.

Endelig vendte han sig og gik med sammenpressede læber ned gennem skibet, trodsende dem alle. To krumbøjede og tandløse gamle tiggere så på hinanden og lo, uskyldigt nok, men lyden af deres latter havde en løjerlig skæbnesvanger virkning på dette sted.

Lige overfor kirken var der en brolagt plads, over hvilken adskillige gammeldags træbygninger, som stod rundt omkring, kastede en malerisk skygge. Da den unge mand gik ud ad døren, ville han krydse over denne plads, og midt på denne mødte han da et lille fruentimmer. Udtrykket i hendes ansigt, som røbede en stærk ængstelse, blev ved synet af hans ansigt næsten til skræk.

"Nå? "sagde han med undertrykt vrede og uden at se på hende.

"O, Frank, jeg har begået en fejltagelse! Jeg troede, at kirken med spiret var 'Alle Helgener', og jeg var ved døren præcis klokken halv elleve, som du havde sagt. Jeg ventede til kvart over elleve og fandt da ud af, at jeg var i 'Alle Sjæles'. Men jeg blev ikke meget bange, for jeg tænkte, det kunne lige så godt ske i morgen."

"Du nar – således at holde mig for nar! Men sig ikke mere."

"Skal det være i morgen, Frank?" spurgte hun forvirret.

"I morgen!" og han lod en hæs latter høre. "Jeg kan forsikre dig, at jeg ikke vil genopleve dét i nogen tid."

"Men når det kommer til stykket," udbrød hun med skælvende stemme, "var fejltagelsen da ikke så forfærdelig! Nå, kære Frank, hvornår skal det være?"

"Åh, hvornår? Gud ved det!" sagde han med let ironi, vendte sig fra hende og gik hurtigt bort.

17. På markedspladsen.

Om lørdagen var Boldwood som sædvanlig i markedshuset, da hans drømmes forstyrrerske trådte ind og blev synlig for ham. Adam var vågnet op af sin dybe søvn, og se! der var Eva. Farmeren tog mod til sig og så for første gang virkelig på hende.

Sindsbevægelsernes årsager og virkninger stod ikke i det sædvanlige forhold til hinanden. Resultatet af den kapital, som anvendes til produktionen af hvilken som helst bevægelse af mental natur, er undertiden lige så umådelig stort, som sagen selv er absurd lille. Når kvinder er i lunefuldt humør, undlader deres sædvanlige opfattelse, enten af ligegyldighed eller af medfødt ufuldkommenhed, at lære dem dette, og heraf kom det, at Bathsheba i dag var bestemt til at skulle blive forbavset.

Boldwood så på hende – ikke skælmsk, kritisk eller bevidst, men ligefrem stirrende, på samme måde som en høstmand ser op på et jernbanetog, der farer fordi – som noget fremmed for hans element, som han kun svagt forstod. For Boldwood havde kvinder været fjerntstående fænomener snarere end nødvendighedsartikler – kometer af så ubestemt udseende, bevægelse og vedvaren, at han ikke havde anset det for sin pligt at overveje, om deres baner var lige så geometriske, uforanderlige og underkastede lovene som hans egen, eller om de var lige så absolut foranderlige, som de, overfladisk betragtet, syntes at være.

Han så hendes sorte hår, hendes regelmæssige ansigtstræk og profil og hendes hages og hals' rundhed. Han så derefter det parti, som dannedes af hendes øjenlåg, øjne og øjenbryn og

hendes ørens facon. Derefter lagde han mærke til hendes figur, hendes kjole og endog selve hendes skosåler.

Boldwood syntes, at hun var smuk, men overvejede, om han også havde ret i denne anskuelse. For det forekom ham umuligt, at denne legemliggjorte eventyrskikkelse, når hun var så yndig, som han bildte sig ind, kunne have gået omkring så længe uden at vække begejstring hos mændene og fremkalde langt mere røre, end Bathsheba havde gjort, skønt det, hun *havde* fremkaldt, ikke var så ringe. Efter hans bedste overbevisning kunne hverken natur eller kunst forbedre dette fuldkomne eksemplar af en ufuldkommen menneskeslægt. Hans hjerte begyndte at røre sig i ham. Man må erindre, at, skønt Boldwood var 40 år gammel, havde han aldrig før set på en kvinde med sit fulde blik.

Var hun virkelig smuk? Han kunne ikke engang nu forvisse sig om, at hans anskuelse virkelig var rigtig. Han sagde hemmeligt til en nabo: "Anses miss Everdene for at være smuk?"

"Å ja! Man lagde en hel del mærke til hende, første gang hun kom her, hvis De kan huske det. I sandhed en meget smuk pige."

En mand er aldrig mere lettroende, end når det gælder om at modtage gunstige anskuelser om den kvindes skønhed, han er halvt eller helt forelsket i. Et barns ord har i denne henseende så megen vægt, som om det var en professors ved universitetet. Boldwood var nu tilfredsstillet.

Og denne henrivende kvinde havde virkelig sagt til ham: "Gift dig med mig!" Hvorfor skulle hun have gjort en så forunderlig ting? Boldwoods blindhed for forskellen imellem at billige, hvad omstændighederne bringer med sig, og at opfinde, hvad de ikke

bringer med sig, var mage til Bathshebas mangel på begreb om, at der måske kan komme store resultater ud af små begyndelser.

Hun stod i dette øjeblik meget koldt og handlede med en pyntelig ung farmer og gjorde regnskab op med ham lige så ligegyldigt, som om hans ansigt havde været bladene i en regnskabsbog. Det var tydeligt, at der ved en natur som hans ikke var noget tiltrækkende for en kvinde med Bathshebas smag. Men Boldwood blev rød lige ned til fingerspidserne af begyndende jalousi; han betrådte for første gang dørtærsklen til "den krænkede elskers Helvede". Hans første indskydelse var at gå hen og kaste sig imellem dem. Dette kunne gøres, men kun på én måde – ved at bede om at måtte se en prøve på hendes korn. Boldwood opgav den tanke. Han kunne ikke stille denne forespørgsel; det var at nedværdige yndigheden at bede den om at købe og sælge, og det stred imod hans forestilling om hende.

Al denne tid var Bathsheba sig bevidst endelig at være brudt ind i denne ærværdige fæstning. Hun vidste, at hans øjne fulgte hende over alt. Dette var en triumf, og hvis den var kommet på naturlig måde, ville sådan en triumf have været hende så meget desto behageligere, netop på grund af det pikante, der var ved, at den havde ladet vente så længe på sig. Men den var blevet fremkaldt ved snildhed, og hun vurderede den kun, som hun vurderede en kunstig blomst eller en voksfrugt.

Da hun var en kvinde, som var i stand til at ræsonnere fornuftigt om emner, som hendes hjerte intet havde at gøre med, angrede Bathsheba oprigtigt, at et lune, som lige så meget skyldte sin eksistens til Liddy som til hende selv, havde forledt

hende til at forstyrre en mands ro, som hun respekterede for højt til med overlæg at ville drille ham.

Hun fattede denne dag næsten den beslutning, at bede ham om forladelse næste gang, de mødtes igen. Det værste ved dette arrangement var, at hvis han troede, hun gjorde nar ad ham, ville en undskyldning forhøje fornærmelsen, når den ikke blev troet, og hvis han troede, hun ville have ham, ville det tage sig ud som et yderligere bevis på hendes ivrighed.

18. Boldwood overvejer. Et besøg.

Boldwoods person var den mest aristokratiske, som dette afsides liggende kvarter af Weatherbury kunne prale af. Hans hus stod noget tilbage fra vejen, og staldene, som for en farm er, hvad et ildsted er for et hus, lå bagved med deres nederste dele omgivet af laurbærbuske. Indenfor den blå dør, som stod halvt åben, kunne man på denne tid se ryggen og halerne af et halvt dusin varme og fede heste, som stod i deres båse. Man kunne endvidere høre, men ikke se, hvorledes disse samme dyrs munde var travlt beskæftigede med at vedligeholde den ovennævnte fedme og varme ved at æde masser af havre og hø. Et ungt hingsteføls urolige og skyggeagtige skikkelse vandrede op og ned i en bås for enden af stalden, mens alle de ædendes stadige gniden tænder nu og da blev afbrudt af en grimes raslen eller en fods trampen.

Farmer Boldwood spadserede selv op og ned bagved hestene. Her plejede den enlige mand, efter at have sørget for, at hans firføddede undergivne blev fodret, at spadsere op og ned om aftenen i sine egne tanker, indtil månens stråler trængte ind gennem de med spindelvæv besatte vinduer, eller totalt mørke indhyllede scenen.

Hans firskårne perpendikularitet viste sig mere fuldstændig nu end i markedshusets trængsel og støj. Under hans eftertænksomme gang mødte hans fod gulvet med hæl og tå samtidig, og hans smukke, røde ansigt var bøjet tilstrækkelig langt ned til at skjule den tavse mund og den vel afrundede, skønt lidt fremstående og brede hage.

Faserne i Boldwoods liv var almindelige nok, men hans natur var ingenlunde almindelig. Spirituelt og mentalt ikke mindre end socialt er en almindelig hverdagsstilling ikke noget afgørende bevis for, at en mand ikke har evner, som rager op over hans stilling.

Den rolighed, som mere end noget andet ved hans karakter og vaner bemærkedes af tilfældige iagttagere og fuldstændig syntes at ligne al anden afkræftelse, må have været den fuldstændige balance imellem enormt antagonistiske kræfter – positive og negative i den rette sammenblanding. Når hans ligevægt blev forstyrret, gik han straks til yderligheder.

Boldwood var således hverken varm eller kold. Når en følelse bemægtigede sig ham, beherskede den ham; en følelse, som ikke beherskede ham, var fuldstændig skjult. Den var enten stillestående eller hurtig, men aldrig langsom. Han blev altid dødeligt ramt eller slaget gik helt udenom. Grundene i almindelige folks karakterer var hos ham frugtbare strande, men hans karakters dybde var så stor, at den i virkeligheden var bundløs.

I hans konstitution fandtes der ingen lette strenge, hverken for det gode eller for det onde. Streng i handlingens omrids, mild i dens detaljer, var han helt igennem alvorlig. Han var ikke meget selskabelig i glade folks og spotteres øjne eller for dem, der betragtede hele livet som en spøg, men han var dog ikke utålelig for de alvorlige og dem, som havde gjort bekendtskab med sorgen.

Bathsheba var langt fra at drømme om, at den mørke og tavse skikkelse, hun så ligegyldig havde kastet et såkorn i, var et drivhus med tropisk styrke. Hvis hun havde kendt Boldwoods

karakter, ville den dadel, som havde ramt hende, have været forfærdelig og den plet, der var kommet på hendes hjerte, uudslettelig. Havde hun endydermere kendt den magt for godt eller ondt, hun nu havde over denne mand, ville hun have skælvet ved sit ansvar. Heldigvis for hendes nuværende, uheldigvis for hendes fremtidige ro havde hendes forstand endnu ikke fortalt hende, hvad Boldwood var. Ingen vidste det fuldstændigt, for skønt det var muligt at drage slutninger om hans åndelige kapaciteter fra gamle højvandsmærker, som endnu var svagt synlige, havde man endnu aldrig set ham under de stærke storme, som havde forårsaget dem.

Farmer Boldwood kom hen til stalddøren og så ud over de flade marker. Bagved det første stykke jord var der et hegn og på den anden side af det en eng, som hørte til Bathshebas farm.

Det var nu tidligt forår – den tid, da man sætter fårene på græs, for at de kan få den første afgrøde af engene. Vinden, som havde blæst fra øst i adskillige uger, havde drejet sig til syd, og man var kommet – næsten uden en begyndelse – midt ind i foråret. Det var den tid af foråret, på hvilken man må antage, at dryaderne vågner op til sæsonen.

Da Boldwood stirrede ud over de fjerne enge, så han der tre skikkelser. Det var miss Everdene, hyrde Oak og Cainy Ball.

Da Bathshebas skikkelse strålede for farmerens øjne, oplyste den ham, som månen oplyser et stort tårn. Legemet er sjælens skal; på den afspejler de indre lidenskaber sig. Der var i Boldwoods udseende en forandring fra dets tidligere uimodtagelighed, og hans ansigt viste, at han nu havde tabt magten over sig selv, for første gang i sit liv, og at han følte, at

hans stilling var meget udsat. Det er den sædvanlige erfaring, som stærke naturer gør, når de elsker.

Endelig fattede han en beslutning. Det var at gå lige over og dristigt spørge lige ud om hende.

Den isolerede stilling, hans hjerte var kommet til at indtage på grund af hans tilbageholdenhed i disse mange år, uden en kanal, gennem hvilken nogen som helst lidenskab kunne få luft, havde haft sin virkning. Det er blevet bemærket mere end én gang, at årsagerne til kærlighed hovedsagelig er subjektive, og Boldwood var et levende vidnesbyrd om sandheden af denne sætning. Han havde ingen moder at gøre til genstand for sin kærlighed, ingen søster for sin ømhed og ingen letfærdige forbindelser for sine sanser. Han følte sig nu overvældet af den oprigtige elskers sande kærlighed.

Han nærmede sig lågen, som førte ind til engen. Frøkenen og hyrden var beskæftiget med at "vænne et lam til", hvilken operation foretages, når som helst et får har mistet sit eget afkom, idet nemlig så én af et andet fårs tvillinger bliver givet det som erstatning. Gabriel havde flået de døde lam og var beskæftiget på vanlig måde med at binde huden over legemet på det levende lam, mens Bathsheba åbnede en lille fåresti, der var indhegnet af fire risgærder, som moderen og det ombyttede lam blev drevet ind i, og hvor de skulle blive, indtil den gamle havde fattet kærlighed til den unge.

Da denne manøvre var tilendebragt, så Bathsheba op og fik øje på farmeren ved lågen, hvor han stod under et piletræ, der var i fuld blomst. Gabriel, for hvem hendes ansigt var ligesom en aprildags ubestemte glans, og som altid iagttog de ringeste forandringer på det, opdagede øjeblikkelig, at noget udefra

gjorde sin indflydelse gældende på det i form af en stærk, selvbevidst rødmen. Han vendte sig også om og så Boldwood.

Idet han straks satte disse tegn i forbindelse med det brev, Boldwood havde vist ham, fattede Gabriel mistanke om, at hun ved dette middel havde begyndt et koketteri, som siden var blevet fortsat, han vidste ikke hvorledes.

Farmer Boldwood havde læst den pantomime, som røbede, at de var sig hans nærværelse bevidst, og denne fornemmelse kunne han ikke udholde. Han var endnu ude på vejen, og når han gik videre, håbede han, at ingen af dem ville kunne fatte mistanke om, at det oprindelig havde været hans hensigt at træde ind på engen. Han passerede forbi under en overvældende følelse af uvidenhed, undseelse og tvivl. Måske var der i hendes væsen tegn på, at hun ønskede at se ham – måske ikke –, han kunne ikke læse en kvindes ansigt. Denne erotiske filosofis kabbala syntes at bestå af de sublimeste anskuelser, udtrykt på den mest vildledende måde.

Enhver drejning, ethvert blik, ethvert ord og enhver betoning indeholdt et mysterie, som var helt forskelligt fra den oprindelige betydning, og endnu havde han ikke kunnet gætte et eneste af disse mysterier.

Hvad Bathsheba angik, da lod hun sig ikke narre til at tro, at farmer Boldwood var gået forbi i forretninger eller for at spadsere en tur. Hun samlede sandsynlighederne under ét og hun kom til det resultat, at hun selv var ansvarlig for, at Boldwood havde vist sig der. Det bekymrede hende meget at se, hvilken stor brand en lille gnist kan tænde. Bathsheba var ikke en kvinde, der lagde ægteskabsplaner, og heller ikke indlod hun sig på med overlæg at drive gæk med mændenes følelser, og

enhver nøje iagttager af hende ville have følt sig overrasket over, at Bathsheba kunne være så langt fra at være en kokette, mens hun dog i så meget lignede, hvad man forstår ved en sådan.

Hun besluttede aldrig mere, hverken med blik eller tegn, at afbryde denne mands livsstrøm. Men en beslutning om at undgå en djævel fattes sjældent, førend djævelen er så vidt fremskreden, at det er umuligt at undgå ham.

19. Fårevasken. Tilbuddet.

Boldwood aflagde hende endelig et besøg. Hun var ikke hjemme.

"Naturligvis!" mumlede han.

Under sin betragtning af Bathsheba som kvinde havde han glemt at tage hendes stilling som landmand med i beregning, – at da hun var lige så meget og i lige så stor udstrækning farmer som han selv, var hun i reglen vidt omkring på denne tid af året. Dette og alt andet, hvad Boldwood gjorde sig skyldig i at overse, var en ganske naturlig følge af hans sindsstemning og en endnu naturligere følge af omstændighederne. Alt, hvad der i høj grad bidrager til at idealisere kærligheden, var til stede her: lejlighedsvis iagttagelse af hende på afstand og mangel på selskabeligt samliv med hende – bekendtskab for synets vedkommende, ubekendtskab for talens vedkommende. De mindre menneskelige elementer blev holdt ude af syne; de ubetydeligheder, som i så stort mål trænger sig ind i enhver jordisk handlen og gøren, var skjult af den tilfældighed, at elskeren og den elskede genstand ikke stod på en sådan fod med hinanden, at de besøgte hinanden, og hos Boldwood var der næppe vakt en tanke om, at hun havde huslige, realistiske bekymringer, eller at hun som alle andre havde hverdagsøjeblikke, hvor man helst måtte se så lidt som muligt af hende for at beholde en så smuk erindring som muligt om hende. Således var hun kommet til at indtage en plads som en halvgudinde i hans fantasi, mens hun i virkeligheden levede og

åndede indenfor sin egen horisont som en skabning, der var lige så plaget som han selv.

Det var henimod slutningen af maj, da farmeren besluttede ikke længere at lade sig opholde af trivialiteter eller at udsatte sagen længere. Han var på dette tidspunkt blevet vant til at være forelsket; lidenskaben forfærdede ham nu mindre, selv når den pinte ham mere, og han følte sig situationen voksen. Da han havde spurgt om hende i hendes hjem, havde de sagt, at hun var beskæftiget på det sted, hvor fårene blev vasket, og han havde da søgt hende der.

Den dam, hvor fårevasken fandt sted, var et fuldstændig cirkelrundt stenbassin midt på engen, fuldt af det klareste vand. Her var hyrde Oak, Jan Coggan, Maon, Cainy Ball og adskillige andre forsamlet, alle dryppende af vand lige op til hovedet, og Bathsheba stod hos i en ny ridedragt – den eleganteste, hun nogensinde havde båret – med hestens tømmer slynget om armen. Flasker med æblemost rullede omkring på grønsværet. De blide får blev puffet ud i dammen af Coggan og Matthew Maon, som stod ved den ene side af dammen i vand til livet; Gabriel, som stod på brinken, dukkede dem derefter under, mens de svømmede over, med et instrument, som lignede en krykke, og som var lavet til at hjælpe de udmattede dyr, når ulden blev fyldt med vand og de begyndte at synke. Ved den anden side af dammen blev de så hjulpet op af Cainy Ball og Joseph, som om muligt var endnu mere våde end de andre; de lignede delfiner under en kilde; hver en fold i deres klæder dryppede af vand.

Boldwood kom lige hen og bød hende godmorgen med så megen tilbageholdenhed, at hun ikke kunne andet end tro, at

han var kommet over til vaskningen for dens egen skyld, i det håb at træffe hende der; hun syntes endvidere, at hans blik var strengt, og at der var et foragtende udtryk i hans blik. Bathsheba sørgede øjeblikkelig for at trække sig tilbage og sneg sig langs med floden, til hun var et stenkast borte; hun hørte fodtrin i græsset og havde en bevidsthed om, at kærlighed omgav hende som en parfume. I stedet for at vende sig eller vente gik Bathsheba videre imellem de høje siv; men Boldwood syntes at være fast bestemt på at tale med hende og gik videre, indtil de var helt forbi flodens krumning. Uden at blive set kunne de her høre de vaskendes plasken og råben.

"Miss Everdene!" sagde farmeren.

Hun skælvede, vendte sig og sagde: "Godmorgen!"

Hans tonefald var så vidt forskelligt fra, hvad hun havde ventet sig til en begyndelse. Han talte svagt, men med eftertryk. Ved få ord udtrykker man ofte mere end ved en hel strøm af ord. Boldwood fortalte alt med dette ene ord.

"Jeg føler – næsten for meget – til at tænke," sagde han med højtidelig ligefremhed. "Jeg er kommet for at tale med Dem uden omsvøb. Mit liv har ikke været mit eget, efter at jeg rigtig har set Dem, miss Everdene – jeg er kommet for at give Dem et ægteskabstilbud."

Bathsheba søgte at bevare en fuldstændig neutral holdning, og hele den bevægelse, man kunne spore hos hende, var, at hun lukkede læberne, som hidtil havde været lidt adskilte.

"Jeg er nu enogfyrre år gammel," fortsatte han. "Jeg er måske blevet anset for en decideret pebersvend, og jeg var også decideret pebersvend. I mine yngre dage kunne jeg aldrig forestille mig mig selv som ægtemand, og jeg har heller ikke

anstillet beregninger over det emne, efter at jeg er blevet ældre. Men vi forandres alle, og hos mig er forandringen på dette område kommet ved at se Dem. Jeg har i den sidste tid mere og mere følt, at min nuværende levevis i enhver henseende er slet. Frem for alt ønsker jeg Dem til min hustru."

"Jeg føler, mr. Boldwood, at jeg har overmåde megen agtelse for Dem, men dog føler jeg ikke – hvad der ville berettige mig til – at modtage Deres tilbud," stammede hun.

Denne betalen værdighed tilbage med værdighed syntes at åbne de følelsers sluser, som Boldwood hidtil havde holdt lukket.

"Mit liv er en byrde uden Dem," udbrød han med sagte røst. "Jeg ønsker Dem – jeg ønsker, at De skal give mig tilladelse til atter og atter at sige, at jeg elsker Dem."

Bathsheba svarede intet, og hesten ved hendes arm syntes at føle sig så bevæget, at den så op i stedet for at gnave græs.

"Jeg tror og håber, at De bryder Dem tilstrækkeligt om mig til at kunne lytte til, hvad jeg har at sige Dem."

Bathshebas øjeblikkelige indskydelse ved at høre disse ord var at spørge, hvorfor han mente det, men så huskede hun på, at det, langt fra at være en indbildsk formodning fra Boldwoods side, kun var en naturlig slutning, som var støttet på alvorlige refleksioner, der havde deres udspring fra bedrageriske præmisser, som hun selv havde givet anledning til.

"Jeg ville ønske, jeg kunne sige høflige smigrerier til Dem," fortsatte farmeren i en roligere tone, "og indfatte min rå følelse i en yndefuld form, men jeg har hverken evner eller tålmodighed til at lære den slags ting. Jeg ønsker Dem til hustru – så rasende, at ingen anden følelse kan rummes i mig, men jeg

ville næppe have udtalt mit ønske, hvis De ikke havde forledt mig til at nære håb."

"Valentinsbrevet igen! Å, det Valentinsbrev!" sagde hun til sig selv, men ikke et ord til ham.

"Hvis De kan elske mig, så sig det, miss Everdene. Hvis De ikke kan – så sig ikke nej."

"Mr. Boldwood! Det er pinligt at måtte sige, at jeg er så overrasket, at jeg ikke ved, hvorledes jeg skal svare Dem på en passende måde og med tilbørlig respekt – men jeg er kun lige i stand til at udtale min følelse – jeg mener min mening: at jeg er bange for, jeg ikke kan gifte mig med Dem, hvor megen agtelse jeg end har for Dem. De er en alt for værdig personlighed til, at jeg kan passe for Dem, sir."

"Men, miss Everdene!"

"Jeg – jeg ville ikke – jeg ved, jeg aldrig burde have drømt om at sende Dem det Valentinsbrev – tilgiv mig, sir – det var en kåd gerning, som ingen kvinde, der har nogen agtelse for sig selv, burde have gjort. Når De kun vil tilgive mig min tankeløshed, lover jeg, aldrig at – –"

"Nej, nej, nej. Sig ikke tankeløshed! Lad mig tro, det var noget mere – at det var en slags profetisk instinkt – begyndelsen til en følelse af, at De ville holde af mig. De piner mig ved at sige, at det var gjort i tankeløshed – jeg har aldrig tænkt på at betragte det i det lys, og jeg kan ikke udholde det. Ah! jeg ville ønske, jeg vidste, hvorledes jeg skulle vinde Dem! Men det kan jeg ikke gøre – jeg kan kun spørge, om jeg allerede har vundet Dem. Hvis jeg ikke har, og det ikke er sandt, at De er kommet ubevidst til mig, som jeg er kommet ubevidst til Dem, kan jeg ikke sige mere."

"Jeg er ikke blevet forelsket i Dem, mr. Boldwood – det må jeg bestemt sige."

Hun tillod for første gang et meget lille smil at glide henover sit alvorlige ansigt, mens hun sagde dette, og den hvide række tænder i overmunden samt hendes skarpt afskårne laber, som vi allerede har fremhævet, kunne et øjeblik vække en tante om hjerteløshed, som imidlertid øjeblikkelig blev modsagt af hendes venlige øjne.

"Men vil De ikke tænke over – i venlighed og medlidenhed tænke over – om De ikke kan bære over med mig som ægtemand? Jeg er bange for, jeg er for gammel for Dem, men tro mig, jeg vil bære større omsorg for Dem, end mangen mand på Deres egen alder ville gøre. Jeg vil beskytte Dem og frede om Dem med hele min styrke – det vil jeg i sandhed. De skal ingen bekymringer have – ikke plages af huslige forretninger og leve fuldstændig i ro, miss Everdene. Overopsynet over mejeriet skal blive besørget af en mand – det kan jeg godt have råd til – De skal ikke få så meget at bestille som at stikke hovedet ud af døren på den tid, hvor høet bliver avlet, eller at tænke over vejret i høsttiden. Jeg holder ganske vist meget af kalechevognen, fordi det er den samme, som min stakkels fader og moder kørte i, men hvis De ikke synes om den, vil jeg sælge den, og De skal få Deres egen ponyvogn. Jeg kan ikke sige, hvor højt De synes mig at stå over enhver anden tanke og genstand på jorden – ingen ved – Gud alene ved, hvor meget De er for mig!"

Bathshebas hjerte var ungt, og det svulmede af sympati for denne mand med den følelsernes dybde, som talte så ligefremt.

"Sig det ikke, sig det ikke! Jeg kan ikke udholde at tænke, at De føler så meget, og at jeg slet ingenting føler. Og jeg er bange for, de lægger mærke til os, mr. Boldwood. Vil De lade sagen hvile nu? Jeg kan ikke samle mine tanker. Jeg vidste ikke, at De ville tale om dette til mig. O, det er ugudeligt af mig at have bragt Dem til at lide således!"

Hun var både forfærdet og ophidset over hans heftighed.

"Sig da, at De ikke giver mig et absolut afslag. Sig ikke endeligt Nej."

"Jeg kan intet gøre. Jeg kan ikke svare."

"Jeg må igen tale til Dem om det?"

"Ja."

"Jeg må tænke på Dem?"

"Ja, jeg antager, De må tænke på mig."

"Og håbe at vinde Dem?"

"Nej – håb ikke! Lad os nu gå."

"Jeg vil komme igen i morgen."

"Nej – nej. Giv mig tid!"

"Ja – jeg vil give Dem hvilken som helst tid," sagde han alvorligt og taknemmeligt. "Nu er jeg lykkeligere."

"Nej – jeg beder Dem! Bliv ikke lykkeligere, hvis lykken stammer fra, at jeg indvilliger i Deres ønske. Vær neutral, mr. Boldwood! Jeg vil tænke over sagen."

"Jeg vil vente," sagde han.

Og så vendte hun sig bort.

Boldwood slog øjnene mod jorden og stod længe som en mand, der ikke vidste, hvor han var. Virkeligheden dukkede derpå atter op for ham som smerten af et sår, der er modtaget i

en ophidset tilstand, som dæmper den, og han gik så også videre.

20. Uro. Saksesliben. En strid.

"Han er så uinteresseret og venlig at tilbyde mig alt, hvad jeg kan ønsk," sagde Bathsheba grundende.

Men hvad enten Boldwood af naturen var venlig eller det modsatte af venlig, så udøvede han i det mindste ingen venlighed der. Den reneste kærligheds kostbareste tilbud er kun selvnydelse og aldeles ikke ædelmodighed.

Da Bathsheba ikke i mindste måde var forelsket i ham, kunne hun med roligt overlæg betragte hans tilbud. Det var et tilbud, som mange kvinder i nabolaget, der var i hendes egen stilling, og ikke få af højere rang, ville have været rasende efter at modtage og stolte over at offentliggøre. Fra ethvert synspunkt lige fra det politiske til det lidenskabelige, var det ønskeligt, at hun, en enlig, ung pige, skulle gifte sig, og gifte sig med denne alvorlige, velhavende og ansete mand. Han var lige for hånden; hans indtægter var tilstrækkelige og hans gode egenskaber endog større, end man kunne fordre. Havde hun følt, hvad hun ikke følte, nogen som helst attrå efter den ægteskabelige stand i det abstrakte, kunne hun som en kvinde, der jævnligt appellerede til sin forstand for befrielse fra sine luner, ikke med god grund have forkastet ham. Som et giftermålsobjekt var Boldwood uforkastelig; hun agtede ham og holdt af ham, men hun ville dog ikke have ham. Hun elskede ham ikke, og desuden var hendes stilling som absolut herskerinde over en farm og et hus ny for hende, og nyhedsinteressen havde endnu ikke begyndt at tabe sig.

Men hun opfyldtes dog af en uro, som talte noget til hendes fordel, for der er kun få, som ville have følt således. Foruden de omtalte grunde, med hvilke hun bekæmpede sine indvendinger, havde hun en stærk følelse af, at da hun havde været den, som havde begyndt legen, burde hun også ærligt tage konsekvenserne af det. Men hendes modstræben vedvarede. Hun sagde i samme åndedrag, at det ville være uædelmodigt ikke at agte Boldwood og at hun ikke kunne gøre det, om det så gjaldt hendes liv.

Bathsheba var en impulsiv natur under en eftertænksom maske. En Elisabeth i forstand og en Maria Stuart af ånd, udførte hun ofte de mest forvovne handlinger med et væsen, der tydede på den største forsigtighed. Mange af hendes tanker var fuldendte syllogismer; ulykkeligvis vedblev de altid at være tanker. Kun få var ufornuftige forudsætninger, men ulykkeligvis var det dem, som hyppigst voksede ud til at blive til handlinger.

Dagen efter erklæringen traf hun Gabriel Oak nede i enden af haven, hvor han var beskæftiget med at slibe sine sakse til fåreklipningen. Alle de omliggende hytter var mere eller mindre scener for den samme operation. En skurrende lyd, som fremkaldtes af slibningen, trængte sig ud i luften fra alle dele af landsbyen som fra et rustkammer forud for et felttog. Fred og krig kysse hinanden i forberedelsestiden, idet nemlig segle, leer, sakse og medekroge mødes med sværd, bajonetter og lanser i den fælles fornødenhed at blive skarpe og spidse.

Cainy Ball drejede håndtaget på Gabriels slibesten, mens hans hoved udførte en melankolsk gyngen op og ned med hver drejning af hjulet. Oak stod omtrent som Eros, når han er

fremstillet beskæftiget med at skærpe sine pile: figuren svagt bøjet, vægten af legemet lagt over på saksen, og hovedet på siden med en kritisk sammentrækning af læberne, og sammentrukne øjenlåg.

Hans herskerinde kom hen og så i tavshed et minut eller to på dem. Så sagde hun: "Cainy, gå hen på den søndre eng og fang følhopper. Jeg skal dreje slibestenen. Jeg ønsker at tale med Dem, Gabriel."

Cainy gik bort og Bathsheba tog fat i håndtaget. Gabriel havde set op med spændt forbavselse, undertrykt denne forbavselse og slået øjnene ned igen.

Bathsheba drejede håndsvinget og Gabriel holdt saksen.

Den løjerlige bevægelse, der er forbundet med at dreje et hjul, har en forunderlig tilbøjelighed til at bedøve sindet. Hjernen bliver omtåget, hovedet tungt, og legemets tyngdepunkt synes lidt efter lidt at sætte sig som en blyklump et sted imellem øjenbrynene og issen. Bathsheba følte disse ubehagelige symptomer efter to eller tre dusin omdrejninger.

"Vil De dreje, Gabriel, og lade mig holde saksen," sagde hun. "Det snurrer rundt i hovedet på mig, og jeg kan ikke tale."

Gabriel drejede.

Bathsheba begyndte derpå, men lidt forlegent, idet hun nemlig tillod sine tanker nu og da at strejfe bort fra, hvad hun sagde, for at passe saksen, hvis slibning krævede lidt opmærksomhed: "Jeg ønskede at spørge Dem, om folkene gjorde nogle bemærkninger om, at jeg gik bagved sivene med mr. Boldwood i går?"

"Ja, de gjorde," sagde Gabriel. "De holder ikke saksen rigtigt, miss – jeg vidste nok, De ikke ville kunne gøre det – hold den

således!"

Han slap håndtaget, og idet han fuldstændig indesluttede begge hendes hænder i sine egne (han tog hver af hænderne således, som man undertiden griber et barns hånd, når man lærer det at skrive), tog han fat om saksen tillige med hende.

"Bøj spidsen således!" sagde han.

Mens han talte, beholdt han hendes hænder temmelig længe i sine.

"Det er nok!" udbrød Bathsheba. "Slip mine hænder. Jeg vil ikke have dem holdt! Drej håndtaget!"

Gabriel tog roligt sine hænder bort, trak sig tilbage til håndsvinget, og slibningen fortsattes.

"Syntes folkene, at det var løjerligt?" sagde hun igen.

"'Løjerligt' er just ikke udtrykket, miss!"

"Hvad sagde de?"

"At det var sandsynligt, at farmer Boldwoods navn og Deres eget ville blive udtalt sammen fra prædikestolen inden året var omme."

"Jeg syntes nok, jeg kunne se det på dem! Men der er ikke noget om det. En mere tåbelig bemærkning har jeg aldrig i mit liv hørt, og jeg ønsker, at De skal modsige den; det er derfor, jeg er kommet."

Gabriel så vantro og melankolsk ud, men han syntes dog at føle sig lettet.

"De må have hørt vor samtale?" fortsatte hun.

"Vel, altså, Bathsheba!" sagde Oak, idet han standsede håndsvinget og med forbavselse så hende ind i ansigtet.

"Miss Everdene, mener De?" sagde hun med værdighed.

"Jeg mener, at hvis mr. Boldwood virkelig talte om ægteskab, vil jeg ikke gå hen og fortælle en løgn og sige, at han ikke gjorde det, blot for at behage Dem. Jeg har allerede søgt at behage Dem for meget, til at det kan være til mit eget gavn."

Bathsheba betragtede ham forbavset og gjorde store øjne. Hun vidste ikke, om hun skulle ynke ham på grund af hans skuffede kærlighed til hende eller blive vred på ham, fordi han havde overvundet den.

"Jeg sagde, at jeg ønskede, De skulle sige, at det ikke er sandt, at jeg skal giftes med ham," mumlede hun med en lille afvigelse i sin forsikring.

"Ja, det kan jeg sige til dem, hvis De ønsker det, miss Everdene. Og jeg kunne ligeledes give min mening til kende for Dem om, hvad De har gjort."

"Ja, det tvivler jeg ikke om. Men jeg ønsker ikke at høre Deres mening."

"Nej, det kan jeg tænke," sagde Gabriel bittert.

Med Bathsheba var en hurtig handling en ubetænksom handling, men, hvad der ellers ikke altid er tilfældet, når der blev vundet tid, blev der også vundet fornuft. Det må imidlertid tilføjes, at der kun meget sjældent blev vundet tid. På dette tidspunkt var Gabriel Oaks mening om hende og hendes gerninger den eneste i sognet, som hun anså for at være sundere end hendes egen. Og hans karakters retskaffenhed var i den grad hævet over enhver tvivl, at hun i hvilket som helst spørgsmål, endog når det gjaldt om hendes kærlighed til eller ægteskab med en anden mand, kunne gøre regning på, at han ville fatte sin mening med den samme uinteresserethed og give den til kende, når han blev spurgt. Fuldstændig overbevist om

det umulige ved hans egen bejlen, tvang en højmodig beslutning ham til ikke at træde hindrende i vejen for en andens bejlen. Det er en elskers mest stoiske dyd, ligesom manglen derpå er en elskers mest tilgivelige synd. Da hun vidste, at han ville svare oprigtigt, stillede hun spørgsmålet til ham, skønt hun må have vidst, hvor pinligt et emne det var for ham. Således er nogle bedårende kvinders egoisme. Måske var det en undskyldning for, at hun således pinte den hæderlige mand, at der på nært hold absolut ikke var nogen anden, som var i besiddelse af en sund dømmekraft.

"Nå, hvad er Deres mening om min opførsel?" sagde hun roligt.

"At den er enhver alvorlig, blid og anstændig kvinde uværdig."

Øjeblikkelig bredte der sig en vredesrødme over Bathshebas ansigt. Men hun undlod at give sin følelse ord, og hendes tunges tavshed bevirkede kun, at man lagde mere mærke til hendes ansigts veltalenhed.

Det næste, Gabriel gjorde, var at begå et misgreb.

"Måske De ikke kan lide, at jeg er så rå at give Dem en reprimande, for jeg ved, det er råhed, men jeg tænkte, det kunne gøre Dem godt."

Hun svarede øjeblikkelig sarkastisk: "Tværtimod. Min mening om Dem er så ringe, at jeg i Deres dadel ser fornuftige folks ros."

"Det glæder mig, at De ikke bliver vred over det, for jeg sagde det oprigtigt og fuldstændig alvorligt ment."

"Ja så! Men det er uheldigt for Dem, at når De ikke forsøger på at tale spøgende, er De morsom – ligesom De også, når De

ønsker at undgå at være alvorlig, undertiden kan sige et fornuftigt ord."

Det var et hårdt slag, men Bathsheba var umiskendeligt vred, og af den grund havde Gabriel aldrig i sit liv været roligere, end han nu var. Han sagde intet.

Hun udbrød da: "Jeg antager, det må være mig tilladt at spørge, hvorved jeg specielt har handlet uværdigt? Ved ikke at gifte mig med Dem måske?"

"Nej, på ingen måde!" sagde Gabriel roligt. "Jeg har for længe siden opgivet at tænke på den sag."

"Eller at ønske det, kan jeg tænke!" sagde hun, og det var tydeligt, at hun ventede en ufortøvet benægtelse af denne formodning.

Hvad end Gabriel følte, indskrænkede han sig dog til koldt at gentage hendes ord: "Eller at ønske det!"

En kvinde kan behandles med en bitterhed, som er hende behagelig, og med en råhed, som ikke fornærmer hende. Bathsheba ville have fundet sig i at blive revset for sin letsindighed, hvis Gabriel samtidig havde erklæret, at han endnu elskede hende: en ikke gengældt lidenskabs heftighed kan tåles, selv om den smerter og forbander – der er en triumf i ydmygelsen og en vis ømhed i uenigheden. Det var, hvad hun havde ventet, og hvad hun ikke havde fået. At blive sat i rette, fordi den, der satte hente i rette, så hende i det kolde morgenlys for åbne skodder uden al illusion, var til at blive rasende over. Han var heller ikke færdig endnu. Han fortsatte i en mere ophidset tone: "Min mening er (siden De spørger mig om den), at De i høj grad er at dadle, fordi De slet og ret til tidsfordriv har gjort narrestreger med en mand som mr. Boldwood. At lægge

an på en mand, De ikke bryder Dem om, er ikke nogen rosværdig handling. Og selv om De, miss Everdene, havde en alvorlig tilbøjelighed for ham, kunne De vel have vist ham det, som man viser ægte kærlighed, og ikke ved at sende ham et Valentinsbrev."

Bathsheba lagde saksen ned.

"Jeg kan ikke tillade nogen mand at – at kritisere min private opførsel!" udbrød hun. "Og heller ikke vil jeg et øjeblik tåle det. De vil altså behage at forlade gården ved ugens slutning!"

Det må have været en besynderlighed – under alle omstændigheder var det en kendsgerning –, at når Bathsheba var oprørt af en jordisk sindsbevægelse, rystede hendes underlæbe, og når hun var oprørt af en højere følelse, rystede hendes overlæbe.

I dette tilfælde rystede hendes underlæbe.

"Meget vel. Det skal jeg!" sagde Gabriel roligt.

Han havde været knyttet til hende ved en smuk tråd, som det smertede ham at ødelægge ved at bryde den over, snarere end ved en lænke, som han ikke kunne bryde.

"Det ville endog være mig kærere at gå straks," føjede han til.

"Gå da straks i Himlens navn!" sagde hun, mens hendes øjne skød lyn imod hans, skønt de aldrig mødte dem. "Lad mig ikke mere få Deres ansigt at se!"

"Meget vel, miss Everdene – det skal ske!"

Og han tog sin saks og gik bort fra hende med rolig værdighed, som Moses forlod Farao.

21. Bekymringer i fårehjorden. En anmodning.

Gabriel Oak havde i omtrent fireogtyve timer hørt op med at passe Weatherbury-fåreflokken, da en søndag eftermiddag de ældre herrer Joseph Poorgrass, Matthew Maon, Fray og et halvt dusin andre kom løbende op til farmerhuset.

"Hvad er der dog i vejen, folk?" sagde Bathsheba, som mødte dem i døren, lige som hun var i begreb med at gå ud på vejen til kirke, og befriede for et øjeblik sine to røde læber fra den sammentrykte stilling, som hun havde anbragt dem i, mens hun foretog den operation at trække en snæver handske på.

"Tres!" sagde Joseph Poorgrass.

"Halvfjerds!" sagde Maon.

"Nioghalvtreds!" sagde Susan Talls ægtemand.

"– får har gennembrudt hegnet," sagde Fray.

"– og er løbet ind på en ung kløvermark," sagde Tall.

"– ung kløvermark!" sagde Maon.

"– kløvermark!" sagde Joseph Poorgrass.

"Og de kunne sprænges," sagde Henery Fray.

"Det kunne de," sagde Joseph.

"Og vil alle være så døde som luseæg, hvis de ikke bliver hentet ud og helbredet!" sagde Tall.

Josephs ansigt var blevet helt fortrukkent og foldet af bekymring. Frays pande var furet både på kryds og på tværs, på samme måde som et faldgitter, for at udtrykke en dobbelt fortvivlelse. Laban Talls læber var tynde og hans ansigt havde et strengt udtryk. Matthew hang med munden og hans øjne

vendte sig den vej, som den stærkeste muskel tilfældigvis drejede dem.

"Ja," sagde Joseph, "og jeg sad hjemme og læste i Biblen og sagde til mig selv: 'Der er ikke andet end korintere og thessaloniere i dette fordømte testamente', da der trådte én ind, og hvem anden var det end Henery. 'Hør, Joseph,' sagde han, 'fårene har sprængt – –'"

For Bathsheba var dette et øjeblik, da tanke var tale og tale udbrud. Hun havde desuden næppe genvundet sin sindsligevægt efter den forstyrrelse, den havde lidt ved Oaks bemærkninger.

"Det er tilstrækkeligt – det er tilstrækkeligt! – o, I narre!" udbrød hun, kastede parasol og bønnebog i entreen, og løb ud ad døren i den betegnede retning. "At komme til mig i stedet for selv straks at hente dem! O, I enfoldige dumrianer!"

Hendes øjne havde nu deres mørkeste og mest funklende skær. Da Bathshebas skønhed nærmere hørte til den befriede-dæmoniske end til den vanæret-englelige skole, så hun aldrig så godt ud, som når hun var vred – og i særdeleshed, når virkningen blev forhøjet ved en pyntelig fløjlskjole, som hun omhyggeligt havde iført sig foran et spejl.

Alle de gamle mænd løb i en forvirret skare bagefter hende til kløvermarken, og da der engang var sat liv i dem, hvad hendes nærværelse altid bevirkede, satte de afsted efter fårene med fuld kraft. Størstedelen af dyrene lå ned, fuldstændig medtagne, og kunne ikke jages op. De blev båret ud og de andre drevet ind på den tilstødende mark. Efter få minutters forløb faldt her adskillige flere om, og de lå hjælpeløse og sløve ligesom de andre.

Med melankolsk, bristende hjerte så Bathsheba på disse bedste eksemplarer af hendes bedste flok, mens de lå der og rullede sig. På mange af dem stod fråden i munden, og deres åndedrag var hurtigt og kort, og alles legemer var stærkt udvidede.

"O, hvad skal jeg gøre, hvad skal jeg gøre?" sagde Bathsheba hjælpeløs. "Får er sådan nogle uheldige dyr! – der er altid noget, som hænder dem! – jeg har aldrig kendt en flok, som har levet et helt år, uden at gå i den ene eller den anden snare."

"Der er kun én måde at frelse dem på," sagde Tall.

"Hvilken måde? Sig mig det hurtigt!"

"De må stikkes i siden med en tingest, som er lavet til det formål."

"Kan De gøre det? Kan jeg?"

"Nej, frøken! Vi kunne ikke gøre det, hverken De eller jeg. Det må gøres på et bestemt sted. Hvis man kommer blot en tomme for meget til højre eller til venstre, stikker man fåret ihjel og dræber det. I reglen kan ikke engang en hyrde gøre det."

"Så må de altså dø," sagde hun i en resigneret tone.

"Kun en mand i nabolaget forstår den kunst," sagde Joseph. "Han kunne kurere dem alle, hvis han var her."

"Hvem er det? Lad os få fat på ham."

"Hyrde Oak," sagde Matthew. "Ah, han er en dygtig og talentfuld mand!"

"Ja, det er han!" sagde Joseph Poorgrass.

"Det er sandt – han er manden," sagde Tall.

"Hvor tør I nævne den mand i min nærværelse?" sagde hun ophidset. "Jeg har sagt jer, at I aldrig må hentyde til ham, og hvis I vil blive hos mig, vil jeg også råde jer til at afholde jer fra

det. Ah," føjede hun til, og hendes ansigt opklaredes, "farmer Boldwood kan gøre det!"

"O, nej, frøken!" sagde Matthew, "to af hans fåreflokke kom ind i nogle vikker forleden dag og var akkurat som disse. Han sendte lynsnart en mand til hest herhen for at hente Gabriel, og Gabriel tog derhen og frelste dem. Farmer Boldwood har den tingest, man gør det med. Det er et rør med en skarp, prikkende indretning indeni. Er det ikke. Joseph?"

"Jovel – et rør," gentog Joseph. "Det er, hvad det er."

"Javel, til visse – det er maskinen," istemte Henery Fray tankefuldt med en orientalsk ligegyldighed for tidens flugt.

"Hør," udbrød Bathsheba, "stå ikke der med jeres 'Javel'er' og 'Tilvisse'r' og tal til mig! Få øjeblikkelig fat i én, der kan kurere fårene!"

Alle fo'r da konsternerede afsted for, som det var befalet, at få fat på én, uden mindste begreb om, hvor han var at finde. Efter et minuts forløb var de forsvundet, og hun stod alene med den døende flok.

"Aldrig vil jeg sende bud efter ham – aldrig!" sagde hun bestemt.

Et af fårene trak her sine muskler forfærdeligt sammen, udvidede sig og sprang højt op i luften. Det var et forbavsende spring. Fåret faldt tungt ned og lå stille.

Bathsheba gik hen til det. Fåret var dødt.

"O, hvad skal jeg gøre – hvad skal jeg gøre!" udbrød hun igen og vred sine hænder. "Jeg vil ikke sende bud efter ham. Nej, jeg *vil* ikke!"

Det kraftigste udtryk for en beslutning falder ikke altid sammen med den største kraft i selve beslutningen. Det bliver

ofte udslynget for at understøtte en aftagende overbevisning, som, mens den var stærk, aldeles ikke fordrede noget udtryk for at bevise, at den var det. Meningen med Bathshebas: "Nej, jeg vil ikke!" var egentlig: "Jeg tror, jeg må!"

Hun fulgte sine folk gennem lågen og vinkede med hånden ad en af dem. Laban besvarede hendes signal.

"Hvor opholder Oak sig?"

"På den anden side dalen i Nest Cottage."

"Spring op på den rødbrune hoppe og rid tværsover og sig, at han straks må vende tilbage – at jeg har sagt det."

Tall løb over på marken og var i løbet af to minutter på ryggen af "Pall", den rødbrune, uden sadel og med kun en grime til tømme. Han red i galop ned ad højen.

Bathsheba iagttog ham. Det samme gjorde alle de andre. Tall fo'r afsted over mark og dal, red over broen og steg op fra dalen gennem Springmead og Whitepits på den anden side. Den hytte, Gabriel havde trukket sig tilbage til, inden han tog endelig afsked fra stedet, var synlig som en hvid plet på den modsatte høj.

Bathsheba spadserede frem og tilbage. Folkene gik ind på marken og forsøgte at mildne de sløve skabningers smerte ved at gnide dem. Intet hjalp.

Bathsheba vedblev at spadsere frem og tilbage. Man så hesten stige ned ad højen, og den kedelige vejlængde måtte tilbagelægges i modsat orden: Whitepits, Springmead, broen, dalen og marken. Hun håbede, at Tall havde haft åndsnærværelse nok til at overlade Gabriel hoppen og selv vende tilbage til fods.

Den ridende nærmede sig. Det var Tall.

"O, hvilken dårskab"! sagde Bathsheba.

Gabriel var intetsteds at se.

"Måske er han allerede taget bort?" sagde hun.

Tall kom ind på marken og sprang af med et ansigt, der var lige så tragisk som Mortons efter slaget ved Shrewsbury.

"Nå?" sagde Bathsheba, som ikke ville tro, at hendes mundtlige *lettre-de-cachet* muligvis ikke var blevet adlydt.

"Han siger: *Tiggere kan ikke give befalinger!*" svarede Laban.

"Hvad for noget!" sagde den unge farmer og åbnede sine øjne på vid gab og samlede vejret til et udbrud.

Joseph Poorgrass trak sig nogle så skridt tilbage bag ved et risgærde.

"Han siger, at han ikke vil komme tilbage, medmindre De på en høflig og passende måde beder ham om at komme, som det sømmer sig én, der beder om en gunst."

"Oho, så det er hans svar! Hvad har han at gøre sig vigtig af? Hvem er jeg da, siden jeg skal behandles således? Skal jeg tigge en mand, som har tigget mig?"

Et andet får sprang i luften og faldt død ned.

Folkene så alvorlige ud, som om de undertrykte deres mening.

Bathsheba vendte sig til siden med øjnene fulde af tårer. Den forlegenhed, hun på grund af sin stolthed og arrighed var kommet i, kunne ikke skjules længere; hun brast ud i en bitter gråd; de så det alle, og hun forsøgte ikke længere at skjule det.

"Jeg ville ikke græde over det, miss," sagde William Smallbury medlidende. "Hvorfor ikke bede ham om det på en blidere måde? Jeg er er vis på, han så ville komme. Gable er en god mand i så henseende."

Bathsheba dæmpede sin sorg og tørrede sine øjne.

"O, det er en ugudelig grusomhed imod mig – det er det – det er det!" mumlede hun. "Og han driver mig til at gøre, hvad jeg ikke ville have gjort; ja, det gør han! – Tall, kom indenfor!"

Efter at være faldet sammen på denne måde, som ikke var meget værdig for overhovedet for en bedrift, gik hun ind i huset med Tall i hælene på sig. Her satte hun sig ned og skrev hurtigt en billet imellem de små konvulsiviske suk, som følger efter et anfald af gråd. Skønt billetten blev skrevet i hastværk, var den ikke desto mindre høflig. Hun holdt den lidt på afstand og ville lige til at lægge den sammen, da hun føjede følgende ord til på foden af papiret: "*Forlad mig ikke, Gabriel!*"

Da hun lagde den sammen, var hun lidt rødere i hovedet og trykkede sine læber sammen, som om hun derved ville opsætte, indtil det var for sent, den samvittighedshandling at undersøge, om det også kunne forsvares at benytte den slags krigslist. Billetten blev sendt bort på samme måde, som det mundtlige bud var blevet det, og Bathsheba ventede inde i huset på resultatet.

Det var et kvarter, fuldt af ængstelse, som hengik mellem buddets bortgang og lyden af hestens trampen igen udenfor. Denne gang kunne hun intet se, men idet hun lænede sig over den gamle pult, hvor hun havde skrevet brevet, lukkede hun sine øjne som for at holde både håb og frygt ude.

Hun gik ud, da hun kunne høre hesten vende tilbage, og så op. En bereden skikkelse passerede imellem hende og skyggen og fortsatte vejen hen imod fåremarken.

Gabriel så på hende.

Det var et øjeblik, hvor en kvindes øjne og tunge talte absolut modsatte ord. Bathshebas blik udtalte den inderligste taknemmelighed, og hun sagde: "O, Gabriel, hvor kunne De behandle mig så uvenligt!"

En så ømt formet bebrejdelse for hans tidligere tøven var den eneste sætning i sproget, som han kunne tilgive, at den ikke var en tak for hans beredvillighed nu.

Gabriel mumlede et forvirret svar og skyndte sig til værket. Hun kunne læse i hans blik, hvilken sætning i billetten, der havde hidkaldt ham. Bathsheba fulgte ham hen til fårene.

Gabriel var allerede imellem de opsvulmede, henstrakte dyr. Han havde kastet sin frakke af, trukket sine skjorteærmer op og taget det frelsende instrument frem af sin lomme. Det var et lille rør eller en trokar med en lancet indvendig, og Gabriel begyndte at bruge den med en behændighed, som ville have gjort en hospitalslæge ære. Han lod sin hånd glide hen over fårets venstre side og udsøgte det rette sted, hvor han derpå anbragte lancetten, som den stod i røret, skar hul i skindet og vommen, derpå trak han pludselig lancetten tilbage og skød røret ind i stedet. En luftstrøm, som var tilstrækkelig stærk til, at den kunne have slukket et lys, når man havde holdt det ved åbningen af røret, strømmede ud igennem dette.

Man siger, at den blotte lindring efter en lidelse er en vellyst i øjeblikket. Disse stakkels skabningers udseende udtrykte det også nu. Niogfyrre operationer blev fuldført med held. På grund af det stærke hastværk, som var blevet nødvendigt på grund af den vidt fremskredne tilstand, som nogle af flokken var i, sigtede Gabriel fejl én gang, men også kun én gang – ramte udenfor målet og bibragte straks det lidende får et

dødeligt slag. Fire var døde; tre kom sig uden nogen operation. Hele antallet af de får, som havde skejet ud og udsat sig selv for så stor fare, var altså syvoghalvtreds.

Da den forelskede mand var hørt op med sit arbejde, kom Bathsheba hen og så ham lige i ansigtet.

"Gabriel, vil De blive hos mig?" sagde hun, idet hun smilede indsmigrende og ikke gjorde sig den ulejlighed ved smilets slutning at føre læberne sammen igen, for der skulle snart påfølge et nyt smil.

"Det vil jeg!" sagde Gabriel.

Og hun smilede til ham igen.

22. Den store lade og fåreklipperne.

Gabriel havde i den sidste tid, For første gang efter at ulykken havde ramt ham, i en mærkelig grad været uafhængig i sine tanker og kraftig i sine handlinger – betingelser, som, magtesløse uden en gunstig lejlighed, ligesom også en gunstig lejlighed er til ingen nytte uden dem, ville have givet ham et sikkert og bestemt skub opad, når de gunstige konjunkturer havde indfundet sig. Men denne uhelbredelige slentren ved siden af Bathsheba Everdene stjal hans tid på en ødelæggende måde. Foråret gik hen uden at bringe ham til at svømme ovenpå, og niptiden [Note 6)], som ikke kunne gøre det, ville snart indfinde sig.

Det var den første juni, og fåreklipningssæsonen kulminerede, idet hele landskabet lige til den magreste græsgang var lutter sundhed og farve. Alt det grønne var ungt og friskt, enhver pore var åben og enhver stilk svulmede af stærke væskestrømme. Gud var tydeligt til stede på landet, og Djævelen var gået til byen med alt det verdslige.

Mr. Jan Coggan fungerede som mesterklipper; anden og tredje klipper, som arbejdede i udøvelsen af deres kald, fordrer ingen definition ved navn; Henery Fray var fjerde klipper, Susan Talls mand femte, Joseph Poorgrass sjette, unge Cainy Ball medhjælper og Gabriel Oak opsynshavende over det hele. De klippede i den store lade, som i den anledning kaldtes "Klippe-Laden", og som i sin grundplan lignede en kirke med tværgange. Bygningens rummelige ender, som svarede til kirkens skib og alterplads, var indhegnet med risgærder, og alle

fårene var samlet i en skare indenfor disse indelukker, og i det ene hjørne var der lavet en fåresti til at gribe fårene i, og i denne blev der til stadighed holdt to eller tre får rede for klipperne, så at de kunne gribe dem uden at spilde tiden. I baggrunden var de tre kvinder Maryann Money samt Temperance og Soberness Miller beskæftiget med at samle ulden op og flette reb af den. De blev godt hjulpet af den gamle maltgører, som, når maltsæsonen fra oktober til april var forbi, gjorde sig nyttig på en af de tilstødende gårde.

Bagved det hele stod Bathsheba og iagttog folkene nøje for at passe på, at ingen af ligegyldighed skar eller sårede dyrene, og at de blev klippet tæt. Gabriel, som flagrede og svævede for hendes strålende øjne ligesom et møl, klippede ikke uafbrudt, idet han nemlig anvendte halvparten af sin tid til at passe på de andre og udvælge fårene for dem. For øjeblikket var han i færd med at række et krus med en mild drik omkring, som blev taget fra en tønde, som stod i hjørnet, samt med at skære brød og ost.

Efter at Bathsheba havde kastet et blik hist og givet en advarsel her og holdt en forelæsning for en af de yngre operatører, som havde tilladt sig at lade det sidst klippede får blande sig i flokken, uden at han først havde stemplet det igen med hendes forbogstaver, kom hun igen hen til Gabriel, da han lagde fødemidlerne bort og trak et forskrækket får hen til sin klippeplads, hvor han med en behændig armbevægelse kastede det om på ryggen. Han klippede lokkerne af hovedet og begyndte på halsen, mens hans herskerinde roligt så til.

"Det rødmer over fornærmelsen," mumlede Bathsheba og betragtede den rødme, som bredte sig over fårets hals og skuldre, hvor de blev blottet af den klirrende saks – en rødme,

som mangen en baldronning ville have misundt dem på grund af dens finhed.

Stakkels Gabriels sjæl var fuld af fryd over at have hende hos sig, mens hendes øjne kritisk betragtede hans dygtige saks, som tilsyneladende hvert øjeblik skulle skære ind i kødet, men dog aldrig gjorde det. Han nærede intet ønske om at samtale med hende; det var ham nok, at hans skønne dame og han selv dannede én gruppe, som udelukkende var deres egen og ikke indesluttede andre mennesker i denne verden.

Hun måtte altså føre hele samtalen. Der gives en veltalenhed, som intet siger, og det var Bathshebas, og der gives en tavshed, som siger meget; det var Gabriels. Opfyldt af sin indre lykke, vedblev han at klippe lammet, indtil han var færdig med det.

"Vel gjort og hurtigt gjort!" sagde Bathsheba, idet hun så på sit ur, da han havde gjort det sidste tag med saksen.

"Hvor længe, miss?" spurgte Gabriel og tørrede sin pande.

"Der er gået treogtyve og et halvt minut, siden De tog den første lok fra dets pande. Det er første gang, jeg nogensinde har set et får blive klippet på mindre end en halv time."

Det rene, glinsende får rejste sig op af sin uld – fuldstændig lig Afrodite, som man kan tænke sig hende, da hun rejste sig af havets skum –, så forbavset og forfærdet ud over tabet af sin beklædning, som lå på gulvet i en blød dynge, idet den det, man kunne se, kun var den indre overflade, som, da den aldrig havde været udsat for ydre påvirkninger, var uden ringeste plet eller fejl.

"Cainy Ball!"

"Ja, mr. Oak; her er jeg!"

Cainy løber nu frem med tjærepotten. "B. E." bliver på ny stemplet på den nyklippede hud, og bort springer det enfoldige får ud imellem den klippede flok udenfor. Så kommer Maryann frem, kaster de løse lokker ind i midten af ulden, ruller den sammen og bærer den hen i baggrunden som tre og et halvt pund uforfalsket varme til vinterglæde for ukendte og fjerntboende folk, som imidlertid aldrig ville lære at kende den superlative komfort, som findes hos ulden, som den her er, ny og ren – førend det olieagtige, som er ved dens natur, mens fåret lever, er tørret, stivnet og vasket ud –, hvilket i øjeblikket gør den lige så meget bedre end anden uld, som fløde er bedre end mælk og vand.

Men den hjerteløse skæbne kunne ikke lade Gabriels lykke fuldstændig ubeskåret denne morgen. Vædderne og de gamle moderfår og de to-årige havde undergået operationen, og folkene skulle nu i færd med de unge får, der skulle klippes første gang, da Oaks tro på, at hun ville være så venlig at blive stående og holde ham med selskab, mens denne operation foregik, blev ubehageligt afbrudt ved, at farmer Boldwood viste sig i del yderste hjørne af laden.

Ingen syntes at have bemærket hans ankomst, men vist var det, at han var der. Boldwood medbragte altid en vis social atmosfære, som enhver, der kom ham nær, følte, og samtalen, som Bathshebas nærværelse havde dæmpet noget, gik nu helt i stå.

Han krydsede over imod Bathsheba, som vendte sig for at hilse på ham med en fuldstændig naturlig mine. Han talte til hende med svag røst, og hun dæmpede instinktmæssigt sin egen stemme ned til samme toneart. Hun var langt fra at ønske

at få udseende af at stå i en hemmelig forbindelse med ham, men kvinder i hendes alder lader sig let påvirke af ældre folk, ikke alene i valget af ord, men også med hensyn til stemmens tonefald.

Hvad de talte om, kunne ikke høres af Gabriel, som var for stolt til at komme nærmere, skønt for meget interesseret i det til slet ikke at tage sig af det. Resultatet af deres dialog var, at den galante farmer tog hendes hånd for at hjælpe hende over rækværket ud i det klare solskin udenfor. Stående ved siden af de allerede klippede får, fortsatte de deres samtale. Om fåreflokken? Øjensynligt ikke. Gabriel opstillede den ikke usande teori, at under en rolig samtale om en eller anden nærtstående genstand er den talendes øjne i almindelighed fæstede på denne. Bathsheba betragtede alvorligt et foragteligt strå, som lå på jorden, på en måde, som mindre tydede på fårekritik end på kvindelig forlegenhed. Hun blev mere eller mindre rød i kinderne, og Gabriel fortsatte sin klippen, tilbageholdende og melankolsk.

Hun forlod Boldwoods side, og han spadserede frem og tilbage alene i næsten et kvarter. Så viste hun sig igen i sin nye, myrtegrønne ridedragt, der sluttede om hendes liv, som skallen slutter om frugten, og unge Bob Coggan førte hendes hest frem, mens Boldwood hentede sin egen fra det træ, hvor han havde bundet den.

Oak kunne ikke tage sine øjne fra dem, og da han forsøgte på at fortsætte klipningen samtidig med, at han iagttog Boldwoods opførsel, kom han til at klippe fåret i lysken. Dyret sprang op; Bathsheba så øjeblikkelig hen imod det og opdagede blodet.

"O, Gabriel!" råbte hun med streng stemme, "De, som er så streng imod de andre folk – se der, hvad De selv gør."

For en uindviet var der ikke meget at klage over ved denne bemærkning, men for Oak, som vidste, at Bathsheba meget godt vidste at det var hende selv, som var årsag til det stakkels fårs sår, fordi hun havde såret fårets klipper på et endnu ædlere sted, indeholdt denne bemærkning en brod, som ikke blev mildnet ved hans bevidsthed om, at han både var hende og Boldwood underlegen. Men en mandig beslutning om kraftigt at erkende, at han ikke længere nærede en elskers interesse for hende, hjalp ham lejlighedsvis til at skjule en følelse.

"Flasken!" råbte han med en stemme, der ikke røbede den ringeste bevægelse.

Cainy Ball kom løbende, såret blev salvet og klipningen fortsattes.

Boldwood hjalp Bathsheba blidt i sadlen, og inden de red bort, talte hun igen til Oak i samme bydende og drillende herskertone.

"Jeg rider nu over og ser mr. Boldwoods Leicester-får. Tag min plads i laden, Gabriel, og hold folkene ordentligt til arbejdet."

Hestenes hoveder blev drejet om, og de travede afsted.

Boldwoods dybe kærlighed var en sag, som vakte megen interesse blandt alle rundt omkring ham.

"Det bliver nok til ægteskab," sagde Temperance Miller og fulgte dem med øjnene, så længe hun kunne se dem.

"Ja, det tror jeg også bliver enden på det," sagde Coggan og fortsatte sit arbejde uden at se op.

Henery Fray stillede nogle ynkelige øjne op, idet han sagde: "Jeg kan ikke se, hvorfor et fruentimmer skulle tage sig en mand, når hun er djærv nok til selv at styre sit kram og ikke trænger til et hjem, for det er at tage chancen fra et andet fruentimmer. Men lad hende kun gifte sig, om hun vil. Måske er det på høje tid. Jeg tror, farmer Boldwood kyssede hende bagved sivene forleden dag under fårevasken – det tror jeg."

"Det er en løgn!" sagde Gabriel.

"Ah, hyrde Oak – hvor kan De nu vide det?" sagde Henery blidt.

"Fordi hun har fortalt mig alt, hvad der passerede," sagde Oak med en farisæisk følelse af, at han ikke i denne sag var som de andre klippere.

"Ja, De har ret til at tro det," sagde Henery ondskabsfuldt, "men jeg har nu mine egne tanker og mange års erfaringer at bygge mine anskuelser på."

"Ja, du er en meget gammel mand, Henery," sagde maltgøreren i en stridbar tone. "Men du er dog ikke så gammel en mand, at det er værd at tale om – nej, du er overhovedet slet ikke nogen gammel mand. Du har ikke endnu mistet halvparten af dine tænder, og så længe man har dem, er man ikke nogen gammel mand. Er det noget at tale om tres år, når der er folk, som er langt forbi de fire snese – det er en påstand, der er så svag som vand."

Det var en stadig skik i Weatherbury at lade mindre uenigheder falde, når maltgøreren skulle tilfredsstilles.

"Svag som vand, ja!" sagde Jan Coggan.

"Maltgører, vi ved alle, at De er en forbavsende gammel mand, og ingen kan modsige det."

"Nej, ingen!" sagde Joseph Poorgrass. "De er en sjældent gammel mand, maltgører, og vi respekterer Dem alle for den gave."

Striden blev på denne måde bilagt, og Oak fortsatte sin klippen og sagde ikke et ord mere. Han var blevet melankolsk, og hans ro var borte. Bathsheba havde antydet, at hun ville have ham over hans kammerater ved at indsætte ham til forvalter, hvilket embede nødvendigvis måtte udfyldes. Han havde ikke stræbt efter denne post af hensyn til farmen, men af hensyn til hende selv, som elsket af ham og ikke gift med en anden, havde han stræbt efter den. Hans beskrivelse af hende syntes nu temmelig vaklende og utydelig. Han tænkte, at det foredrag, han havde holdt for hende, var en af de mest tåbelige vildfarelser. Så langt fra at kokettere med Boldwood havde hun tværtimod gjort nar af ham ligesom af en anden.

Han var fuldt og fast overbevist om, at hans uopdragne kammeraters forventninger ville gå i opfyldelse, og at han en dag ville se Boldwood som miss Everdenes ægtefælle. På dette tidspunkt af sit liv havde Gabriel lykkeligt overvundet den uvilje, som de fleste drenge i hele kristenheden har mod at læse Biblen; han gentog stadig ved sig selv: "Jeg finder den kvinde mere bitter end døden, hvis hjerte er lutter snarer og fangenet." Men det var blot et slet og ret udbrud – en følge af stormen, for i sit hjerte forgudede han Bathsheba lige så højt som før.

"Arbejderne skal have noget godt at leve af i aften," sagde Cainy Ball, idet han gav sine tanker en ny retning. "I morges så jeg dem lave puddings ude i mælkekammeret, og de var min tro lækre, jeg har aldrig i mit liv set dem så store og fede."

"Og der var også to bøtter med dej til æbletærter," tilføjede Maryann.

"Nu vel, jeg håber at skulle gøre min pligt i enhver henseende," sagde Joseph Poorgrass i en fornøjet, veltilfreds tone. "Ja, i sandhed, spise- og drikkevarer er en god ting; de styrker nerverne og er legemets gud, uden hvilket det forsmægter, om jeg tør udtrykke mig således."

23. Endnu en erklæring.

Det lange bord, som der var lagt en pyntelig dug over, var anbragt på græsplænen udenfor huset, med den ene side op imod det brede vindue i dagligstuen. Miss Everdene sad tæt op til vinduet og sad således ved den øverste bordende uden dog at blande sig mellem arbejderne.

Bathsheba var den aften usædvanlig bevæget; hendes røde kinder og læber dannede en prægtig modsætning til hendes blonde hår. Det lod til, at hun ventede på assistance, for ved hendes venstre side stod en plads ledig, efter at måltidet var begyndt. Hun bad derpå Gabriel om at tage plads og hjælpe hende med at besørge de dermed forbundne pligter, hvilket han også gjorde med stor villighed.

I dette øjeblik kom mr. Boldwood ind ad porten og gik tværs over græsplænen hen til det vindue, som Bathsheba sad ved. Han gjorde en undskyldning, fordi han kom så sent, hvilket var meget mod hans vilje, forsikrede han.

"Gabriel," sagde miss Everdene, "tør jeg bede Dem om at være så god at flytte Dem igen og overlade pladsen til mr. Boldwood?"

Oak gik i tavshed tilbage til sin tidligere plads.

Den kavalermæssige forpagter var meget omhyggeligt påklædt den aften, i en ny frakke og hvid vest. Desuden var han øjensynlig i et strålende humør og følgelig meget talelysten.

Det samme var tilfældet med Bathsheba nu, efter at han var kommet, skønt den ukaldede nærværelse af Pennyways,

underforvalteren, der var blevet afskediget på grund af tyveri, for en lille tid forstyrrede hendes sindsro.

Da aftensmåltidet var til ende, begyndte Coggan for egen regning at istemme en sang uden at gøre fordring på, at nogen skulle lytte til den.

Melodien blev modtaget med en tavs anerkendelse af de forsamlede bordgæster, ligesom en eller anden bekendt kunstners præstation, der ikke behøver nogen lydelig bifaldsytring for at man kan slutte sig til dens værd.

"Nå, mr. Poorgrass, nu kommer Deres sang," sagde Coggan.

"Å, jeg er kun en dårlig sanger, jeg mangler det, man kalder talent," sagde Joseph beskedent.

"Passiar, Joseph, jeg kan ikke forstå, at du vil være så utaknemmelig, det kan jeg ikke!" sagde Coggan, hvis stemme udtrykte en høj grad af såret følelse. "Og jeg ser desuden," tilføjede han, "at frøkenen ser skarpt hen på dig, som om hun ville sige: 'Å, syng engang for os, Joseph Poorgrass!'"

"Min tro, det gør hun også! Så må jeg vel til det! Hvorledes skal jeg kunne udholde det blik! Rødmer jeg ikke allerede? Vær så god at betragte mit ansigt, naboer, og sig mig, om blodet alt for forræderisk er steget op i mit ansigt."

"Å nej, du rødmer kun sådan, som det fornuftigvis bør være," sagde Coggan.

"Ja, en meget fornuftig rødme," bekræftede Oak.

"Jeg har altid gjort mig umage for at holde rødme borte fra mine kinder, når en skønhed fæstede sine øjne på mig," sagde Joseph i en afgjort tone, "men det er ikke altid, at en god vilje hjælper."

"Må vi så bede om Deres sang, Joseph!" sagde Bathsheba henne fra vinduet.

"Som De ønsker, frøken," sagde han i en eftergivende tone. "Men jeg ved virkelig ikke, hvad jeg skal synge. Jeg er bange for, at det kun bliver en stakkels ballade ud af min egen kogebog."

"Bravo! Bravo!" udbrød selskabet i kor.

Poorgrass, der således blev opmuntret til sit hverv, istemmede nu en sang, som gik fuldstændig efter egen melodi, og i hvilken han gik fra den ene dur lige over i den anden.

Det første vers vandt ikke desto mindre et så levende bifald, at mr. Poorgrass begyndte på det næste, men midt under denne præstation blev den unge Bob Coggan grebet af en af den slags griller, som småfolk undertiden får, når andre personer er mest oplagt til at være alvorlige. For at bekæmpe og lægge skjul på sin latter havde lille Bob Coggan nemlig puttet en ubegribelig mængde af sit lommetørklæde ned i sin hals, og hans mund blev således for en kort tid hermetisk tillukket, men dette havde til følge, at hans munterhed pludselig med en skrattende, opsigtsvækkende lyd skaffede sig luft gennem næsen. Joseph lagde mærke til det, og med kinder, der rødmede af harme og fortørnelse, holdt han straks op med at synge. Coggan undlod til gengæld ikke at give Bob en ordentlig ørefigen.

"Gå videre. Joseph, gå videre, og bryd dig blot aldrig om den unge vindbøjtel," sagde Coggan. "Det er en særdeles gribende ballade. Begynd nu igen – det næste vers; jeg skal hjælpe dig med de høje toner, når det kniber for dig med vejret."

Den hjælpsomme Coggan istemmede et par strofer af sangen, men det hjalp ikke rigtigt; sangeren kunne ikke atter komme i stemning. Bob Coggan blev sendt hjem til straf for sin

slette opførsel, og roligheden blev genoprettet af Jakob Smallbury, der frivilligt gav en sang til bedste af en i sandhed gribende virkning.

Det var endnu den smukkeste tid af aftenen, skønt nattens slør begyndte at lægge sig sagte over jorden. Solen havde søgt skjul bagved træerne, som for at gøre en sidste anstrengelse før døden, og derpå begyndte den at forsvinde langsomt i horisonten, mens tusmørket bredte sig stærkere og stærkere over omgivelserne.

Solen var til sidst helt forsvundet, men ikke desto mindre blev man siddende og talte så muntert sammen, som om man befandt sig mellem guderne i Homers Himmerige. Bathsheba tronede endnu stadig inden for vinduet, beskæftiget med at strikke, mens hun dog af og til så op fra arbejdet for at betragte den livlige scene udenfor.

Pludselig savnede Gabriel forpagter Boldwood på dennes plads ved den øverste ende af bordet. Oak vidste ikke, hvor længe han havde været borte, men det var øjensynligt, at han var gået bort, da tusmørket var begyndt at falde på. Mens han tænkte på dette, kom Liddy ind i værelset med lys, og deres skin kastedes ud over det lange bord og mændene omkring det. Bathshebas skikkelse blev derved atter synlig mellem dem og lyset, der nu røbede, at Boldwood havde trukket sig længere tilbage i værelset og nu sad i nærheden af hende.

Derpå kom aftenens store spørgsmål: Ville miss Everdene i aften synge den sang for dem, som hun altid sang så yndigt? Ville hun synge den, før de gik hjem?

Efter et øjebliks betænkning samtykkede Bathsheba og gjorde tegn til Gabriel, som straks skyndte sig op i den

himmelske sfære.

"Har De bragt Deres fløjte med?" hviskede hun.

"Ja, frøken!"

"Vil De så spille til min sang?"

Hun stod i vinduesåbningen med sit ansigt vendt mod mændene; lyset var bagved, og Gabriel stod ved hendes højre side, mens Boldwood stod nærmere ved hende inde i værelset. Hun istemte sangen, i begyndelsen sagte, næsten skælvende, men lidt efter lidt blev tonerne klare og svulmende.

I forening med Gabriels fløjtespil understøttede Boldwood sangen med sin dybe bas, men han sang så dæmpet, som om han ikke ville give det udseende af, at han ville præstere en virkelig duet. Ikke desto mindre gav den dybe stemme dog en forøget ynde til hendes smukke sang. Arbejderne sad stille og tavse, næsten med tilbageholdt åndedræt, for ikke at gå glip af en eneste tone, og ved slutningen af melodien lød der et udbrud af glæde, som i oprigtighed langt overgik den mest stormende applaus.

Det er næppe nødvendigt at meddele, at Gabriel den aften ikke kunne undlade at lægge mærke til forpagterens adfærd overfor deres unge værtinde. Alligevel var der dog slet ikke noget usædvanligt eller særligt at bemærke i hans væsen eller opførsel. Boldwood betragtede hende kun, når alle de øvrige så til en anden side; når de betragtede hende, vendte han sig om, når de takkede eller roste hende, var han tavs, når de udtrykte deres begejstring, fremmumlede han kun sin tak. Betydningen lå i den forskellige måde, de udtrykte sig på, skønt disse udtryk i sig selv ikke havde nogen betydning, og den følelse af

skinsyge, som elskere desværre så ofte plages af, lod ikke Oak undervurdere disse tegn.

Bathsheba ønskede dem derpå godnat, gik bort fra vinduet og trak sig tilbage til den anden del af værelset, hvorefter Boldwood lukkede vinduerne og skodderne og blev alene med hende. Oak gik imidlertid bort under de løvrige træer. Da arbejderne havde fattet sig efter det blide indtryk, som Bathshebas sang havde gjort på dem, rejste de sig for at tage bort, og ved denne lejlighed henvendte Coggan sig til Pennyways, idet han sprang over bænken for at slippe ud i det fri, med de ord: "Jeg holder meget af at rose, hvor ros er på rette sted, og det tør jeg sige er tilfældet her."

"Jeg er vis på, at jeg ikke ville have troet det, hvis jeg ikke havde set det med mine egne øjne," sagde Joseph Poorgrass. "Her mangler ikke så meget som en kop, ikke en eneste af de smukke knive og gafler, ja, endog alle de tomme flasker står på deres plads ligesom ved begyndelsen, og ikke det mindste stykke af nogen ting er blevet borte."

"Jeg er vis på, at jeg ikke fortjener halvdelen af al den ros, I giver mig," sagde den dydige tyv i en gnaven tone.

"Nu vel, jeg siger blot det om Pennyways, at når han virkelig beslutter at udføre en god gerning, så gør han det også til gavns; det kunne vi bedst se i aften. Ja, naboer, jeg er stolt over at kunne sige, at han ikke har stjålet det mindste."

"Nu vel, det er smukt gjort af Dem, og vi takker Dem for det, Pennyways," sagde Joseph, og til denne mening sluttede også resten af selskabet sig med synlig hjertelighed.

I denne afskedens time fandt der en bevæget scene sted indenfor skodderne.

Miss Everdene og Boldwood var alene. Hendes kinder havde nu mistet lidt af deres glimrende farve, men hendes øjne var lige så strålende som før – strålende af en triumf, som hun måske snarere havde anet end ønsket.

Hun stod op bagved en lav lænestol, som hun lige havde rejst sig op fra, mens han knælede i den og således bøjede sig over dens ryg hen imod hende, mens han holdt hendes hånd i begge sine hænder. Hans ansigt bar udtryk af en lykke, som næsten kunne kaldes overvældende.

"Jeg vil forsøge at elske Dem," sagde hun i en sagte, skælvende tone, som var ganske ulig den, hun plejede at tale i. "Og hvis jeg kan være sikker på, at jeg i enhver retning vil blive Dem en god hustru, så vil jeg ikke betænke mig længere på at ægte Dem. Men, mr. Boldwood, i en så alvorlig sag er det både rigtigt og hæderligt, at en kvinde tøver, og jeg vil ikke i aften give Dem noget højtideligt løfte. Jeg vil hellere bede Dem om at vente nogle få uger, indtil jeg bedre kan overse min stilling."

"Men De har jo al grund til at tro, at De da – – –"

"Jeg har al grund til at håbe, at jeg om fem eller seks uger vil være i stand til at love at blive Deres hustru," sagde hun i en fast tone. "Men husk det nøje, at jeg *endnu* ikke har lovet det."

"Det er nok, jeg vil ikke bede Dem mere. Jeg kan vente på disse kære ord. Og nu godnat, miss Everdene!"

"Godnat!" sagde hun yndefuldt – næsten ømt, og Boldwood trak sig derpå tilbage med et lykkeligt smil.

Bathsheba kendte ham nu bedre; han havde åbnet hele sit hjerte for hende, indtil han næsten var forekommet hende som det sørgelige billede af en prægtig fugl, der mangler de fjer, som skulle smykke den. Hun var næsten blevet forfærdet ved at

tænke på de svundne dage, og hun tænkte nu blot på at gøre bod uden at bryde sig om at overveje, om ikke den straf, hun underkastede sig selv, ikke var større end brøden virkelig fortjente. Der var alvorlige ting nok at tænke på, men lidt efter lidt aflokkede hun dog billedet dets lyse sider, for det er en mærkværdig lethed, en kvinde kan skifte sind med og atter trøste sig, især når der er en, om end nok så lille, triumf med i spillet.

24. Den samme nat. Fyrreplantagen.

Iblandt de mangfoldige pligter, som Bathsheba selv havde påtaget sig efter at have afskediget sin forvalter, var også den at se sig om i huset, inden hun gik til sengs, for at påse, at alt var i god behold og sikret for natten. Gabriel havde næsten hver aften forud forrettet dette arbejde og våget over hendes sager så omhyggeligt, som nogen specielt dertil udnævnt opsynsmand kunne have gjort, men denne kærlige opofrelse var for en stor del ukendt for hans frøken, og hvad der var kendt, blev modtaget, uden at han fik megen tak for det. Kvinderne bliver aldrig trætte af at beklage sig over mandens ubestandighed i kærlighed, men de synes kun at ringeagte hans stadighed.

Da man bedst kan iagttage, når man er usynlig, bar hun i almindelighed en blændlygte i hånden og vendte nu og da lyset for at undersøge hjørner og kroge med en hovedstads-politibetjents koldblodighed. Denne koldblodighed må have skyldt sin tilværelse ikke så meget til frygtløshed med hensyn til forventet fare som til hendes mangel på mistanke til, at der var nogen fare på færde; det værste, hun frygtede for at opdage, var nemlig, at en hest ikke var ordentligt opstaldet, at alle hønsene ikke var kommet i hus, eller at en dør ikke var lukket.

Denne aften blev bygningerne inspiceret som sædvanlig, og hun gik rundt til gårdens kostald. Hendes vej tilbage til huset førte ad en sti gennem en ung plantage af fine fyrretræer, som var blevet plantet nogle år tidligere for at beskytte gården mod nordenvinden. På grund af bladenes tætte sammenbygning foroven, var der skummelt her ved skyfri middagstid, tusmørke

om eftermiddagen, mørkt som midnat ved tusmørketiden og sort som Ægyptens niende plage ved midnatstide. At beskrive stedet er at kalde det en stor, lav, naturligt formet hal, hvis loft hvilede på slanke piller af levende træ, og hvis gulv var dækket af et blødt, tykt tæppe af døde grene og jordslåede kogler med en gruppe græsblade hist og her.

Dette stykke sti var altid det mest befrygtede sted på hendes natlige spadseretur, skønt hendes forestilling om faren, inden hun begav sig på vej, ikke var levende nok til at bevæge hende til at tage en ledsager med sig. Da Bathsheba sneg sig frem her, ubemærket som tiden, forekom det hende, at hun kunne høre fodtrin fra den modsatte ende af vejen. Der var ganske vist en raslen af fodtrin. Hendes egne blev øjeblikkelig så svage, som om hun vandrede på sne. Hun beroligede sig igen ved at tanke på, at stien var offentlig, og at den vejfarende sandsynligvis var en mand fra landsbyen, mens hun samtidig beklagede, at mødet ville finde sted omtrent på det mørkeste sted af hendes runde, skønt ganske vist næsten lige udenfor hendes dør.

Støjen nærmede sig, kom tæt hen, og en figur var øjensynlig lige ved at glide forbi hende, da noget hang fast i hendes skørt og naglede det med kraft til jorden. Det uventede ryk havde nær berøvet Bathsheba balancen. Da hun rettede sig op igen, stødte hun imod varme klæder og knapper.

"Et ordentligt sammenstød, på min ære!" sagde en mandlig stemme en fod eller så over hendes hoved. "Har jeg gjort Dem nogen skade, kammerat?"

"Nej!" sagde Bathsheba, og forsøgte på at gå videre.

"Vi er nok på en eller anden måde blevet hæftet sammen, tror jeg."

"Ja."

"Er De et fruentimmer?"

"Ja."

"En dame, skulle jeg have sagt."

"Det er lige meget."

"Jeg er en mand."

"O!"

Bathsheba trak igen blidt i skørtet, men til ingen nytte.

"Er det en blændlygte, De har? Jeg synes det," sagde manden.

"Ja."

"Hvis De vil tillade mig, vil jeg åbne den og satte Dem i frihed."

En hånd greb lygten, den blev åbnet, strålerne trængte sig frem af deres fængsel, og Bathsheba betragtede sin stilling med forbavselse.

Den mand, hun var fasttøjret til, strålede i metal og højrødt. Han var soldat. Hans pludselige tilsynekomst gjorde samme virkning i mørket som lyden af en trompet, når der hersker fuldstændig tavshed. Mørket blev nu aldeles besejret, mindre af lygtens skin end af, hvad lygten skinnede på. Denne åbenbarings kontrast imod hendes forventninger om at se en eller anden mørk figur i mørke klæder var så stor, at den på hende havde samme virkning som en forvandlingsscene i et eventyrspil.

Det blev øjeblikkelig tydeligt, at den militære mands spore var blevet indviklet i de silkekniplinger, som garnerede hendes kjoles nederdel. Han fik et glimt af hendes ansigt at se.

"Jeg skal på et øjeblik gøre Dem fri, frøken," sagde han med nyfødt galanteri.

"O, nej – jeg kan selv gøre det, ellers tak," sagde hun hurtigt og dukkede sig for at udføre denne forretning.

Det var ikke så let en sag, som man skulle tro. Sporen havde i disse få øjeblikke viklet sig således ind i kniplinger, at det sandsynligvis ville tage nogen tid at få skilsmissen tilvejebragt.

Han bukkede sig også, og lygten, som stod på jorden imellem dem, kastede sit skin ud fra sin åbne side mellem fyrretræerne og bladene med samme virkning, som om den havde været en stor St. Hans orm. Den sendte sine stråler opad på deres ansigter og aftegnede på over halvdelen af plantagen gigantiske skygger både af manden og kvinden.

Han så hende stift ind i øjnene, da hun et øjeblik slog dem op. Bathsheba så ned igen, for hans blik var for stærkt til, at hendes øjne således ligefrem kunne mødes med hans. Men ved at skæve til ham, havde hun bemærket, at han var ung og smækker, og at han havde tre snore på ærmet.

Bathsheba trak igen i kjolen.

"De er fange, miss; det er ingen nytte til at lægge dølgsmål på det," sagde soldaten tørt. "Jeg må skære Deres kjole i stykker, hvis De har sådan et hastværk."

"Ja – vær så god at gøre det," udbrød hun hjælpeløs.

"Det ville ikke være nødvendigt, hvis De kunne vente et øjeblik."

Og han befriede en snor fra det lille hjul. Hun trak sin egen hånd tilbage, men enten af en hændelse eller med overlæg berørte han den. Bathsheba blev vred, hun vidste næppe hvorfor.

Han fortsatte sin viklen op, men det syntes alligevel ingen ende at ville få. Hun så igen på ham.

"Tak for synet af et sådant smukt ansigt!" sagde den unge sergent uden nogen ceremonier.

Hun blev rød i hovedet af forlegenhed.

"Det var mod min vilje, at jeg viste det," svarede hun stift og med så megen værdighed – der dog kun var meget lille –, som hun kunne byde over i en stilling, hvor hun var komplet fange.

"Jeg kan endnu bedre lide Dem for den uhøfligheds skyld, miss," sagde han.

"Jeg skulle hellere have set – jeg ville ønske – De aldrig havde vist Dem for mig ved at trænge ind her!"

Hun trak igen i kjolen, og kniplingerne begyndte at give efter.

"Jeg fortjener en sådan revselse, som Deres ord giver mig. Men hvorfor skulle sådan en smuk og pligtopfyldende ung pige nære en sådan modvilje mod hendes faders køn?"

"Å, gå Deres vej!"

"Hvad for noget, skønhed, og trække Dem med mig? Se blot! jeg har dog aldrig i mit liv set sådan en sammenslyngning!"

"O, det er skammeligt af Dem! De har med vilje gjort det værre for at beholde mig her – det har De!"

"Nej, det tror jeg virkelig ikke," sagde sergenten med en livlig blinken med øjnene.

"Men jeg siger Dem, De har gjort det!" udbrød hun vredt. "Jeg gør fordring på at vikle det op selv. Tillad mig nu!"

"Naturligvis, miss; jeg er ikke af stål."

Han føjede et suk til, der havde så megen skælmskhed ved sig, som et suk kan have uden fuldstændig at tabe sin natur som suk.

"Jeg er taknemmelig for skønhed," fortsatte han, "selv om den bliver kastet til mig som et ben til en hund. Disse øjeblikke vil alt for snart være forbi!"

Hun lukkede sine læber i determineret tavshed. Bathsheba overvejede i sit stille sind, om hun ved et kraftigt og desperat ryk kunne befri sig, selv med fare for at efterlade en del af sin nederdel bag sig. Denne tanke var forfærdelig. Kjolen, som hun havde taget på for at se stadselig ud ved aftensmåltidet, var det bedste stykke i hele hendes garderobe; der var ikke en anden af hele hendes lager, der klædte hende så godt. Og så at vise sig med den halve nederdel revet af! Hvilken kvinde i Bathshebas stilling, som af naturen ikke var frygtsom, og som ikke var længere borte fra sine folk, end at de kunne høre, når hun kaldte, ville have købt sin flugt fra en pyntelig soldat for så høj en pris!

"Giv Dem god tid; det vil snart være gjort, tror jeg nok," sagde hendes koldblodige ven.

"Disse narrestreger ærgrer og – og – –"

"Ikke for grusom!"

"– insulterer mig!"

"Det er sket, for at jeg kan have den glæde at gøre min undskyldning for en så henrivende kvinde, hvilket jeg straks gør i al ydmyghed, miss," sagde han og bukkede dybt.

Bathsheba vidste virkelig ikke, hvad han skulle sige. "Jeg har set en god mængde kvinder i min tid," fortsatte den unge mand mumlende og mere tankefuld end hidtil, mens han samtidig kritisk betragtede hendes bøjede hoved, "men jeg har aldrig set så smuk en kvinde som Dem. Tro mig eller tro mig ikke – bliv vred eller mild over det – mig er det lige meget."

"Hvem er De da, siden andres mening kan være Dem så ligegyldig?"

"Ikke en fremmed. Sergent Troy. Jeg opholder mig her på stedet. – Så! endelig blev det løst, der kan De se. Deres fine fingre var mere ivrige end mine. Jeg ville ønske, det havde været knudernes knude, som ikke havde været til at løse."

Det blev værre og værre. Hun fo'r op, og det samme gjorde han. Hvorledes nu på en anstændig måde komme bort fra ham – det var nu hendes vanskelighed. Hun sneg sig sidelæns tomme for tomme, med lygten i hånden, indtil hun ikke længere kunne se hans røde trøje.

"Ah, skønhed – farvel!" sagde han.

Hun gav intet svar, og da hun var kommet tyve eller tredive meter bort, vendte hun sig og løb ind i huset.

Liddy havde just trukket sig tilbage for at gå til hvile. Da Bathsheba gik op på sit eget værelse, åbnede hun pigens dør en tomme eller to, og sagde: "Liddy, opholder der sig nogen soldat her i landsbyen – sergent et eller andet – ret gentlemanagtig af en sergent at være, og smuk – en rød trøje med blå opslag?"

"Nej, miss ... Nej, siger jeg, men det kan i virkeligheden godt være sergent Troy, som er hjemme med orlov, skønt jeg har ikke set ham. Han var her engang på den måde, mens regimentet lå i Casterbridge."

"Ja, det er navnet. Har han overskæg – ingen bakkenbarter eller hageskæg?"

"Ja, det har han."

"Hvad slags person er han?"

"O, miss – jeg rødmer ved at sige det – en *munter* mand. Men jeg ved, at han er meget dygtig og flink og kunne have ført sig

op som en squire, sådan en begavet ung laps, som han er! Han er en doktors søn af navn, hvilket er en hel del, og han er en jarls søn af natur."

"Hvilket er en hel del mere. Tænk bare! Er det sandt?"

"Ja. Og han blev så godt opdraget og blev sendt til Casterbridge lærde skole for mange, mange år siden. Lærte alle sprog, mens han var der, og man sagde, at han nåede så vidt, at han kunne nedskrive kinesisk stenografisk, men det svarer jeg ikke for, thi det var kun noget, man sagde. Men han bortødslede sin medfødte gave og lod sig hverve som soldat, men selv da avancerede han til sergent, uden at det kostede ham synderlig umage. Ah! hvilken velsignelse det er at være af god fødsel; adeligt blod skinner igennem selv i de meniges rækker. Og er han virkelig kommet hjem, miss?"

"Jeg tror det. Godnat, Liddy!"

Når alt kom til alt, hvor kunne så en livfuld skørtebærerske vedblive at være fornærmet på manden? Der gives lejligheder, ved hvilke unge piger som Bathsheba ser en hel del igennem fingre med ukonventionel opførsel: når de ønsker at blive rost, hvilket er ofte, når de ønsker at blive behersket, hvilket er undertiden, og når de ikke vil høre på nonsens, hvilket er sjældent. Netop nu var den første følelse i stigen hos Bathsheba med en blanding af den anden. Af et tilfælde eller af djævelsk ondskab var vedkommende blevet gjort interessantere ved at være en smuk fremmed, som åbenbart havde kendt bedre dage.

Hun kunne derfor ikke rigtig komme på det rene med, om det var hendes mening, at han havde insulteret hende eller ikke.

"Er der nogensinde hændt noget så løjerligt!" udbrød hun endelig til sig selv, da hun var på sit eget værelse. "Og er der

nogensinde nogen, der har handlet så lavt, som jeg gjorde – at skulke mig bort på den måde fra en mand, som både var høflig og venlig!"

Det var tydeligt, at hun nu ikke anså hans ligefremme ros af hendes person for en fornærmelse.

Det var en skæbnesvanger forsømmelse af Boldwood, at han aldrig en eneste gang havde fortalt hende, at hun var smuk.

25. Det nye bekendtskab beskrevet.

Idiosynkrasi og afveksling havde forenet sig om at stemple sergent Troy som et ikke almindeligt væsen.

Han var en mand, for hvem erindring var en byrde og forudopfattelse en overflødighed. Da han simpelthen kun følte for, tog hensyn til og brød sig om, hvad han havde for øjnene, var han kun sårbar i øjeblikket. Hans seen frem i tiden var et flygtigt glimt med øjnene nu og da: denne plan til en bevidsthed om forbigangne og kommende dage, som gør det forbigangne synonymt med det patetiske og fremtiden til et ord for årvågenhed og forsigtighed, var ukendt for Troy. For ham var fortiden i går, fremtiden i morgen, aldrig dagen efter.

Af denne grund måtte han i en vis belysning betragtes som en af de lykkeligste af sin stand. For man vil med stor sandsynlighed kunne argumentere, at erindring mindre er en naturgave end en sygdom, og at forventning i dens eneste behagelige form – den absolutte tros – er en umulighed, mens den i form af håb og de underordnede sammensætninger, tålmodighed, utålmodighed, beslutning og nysgerrighed, er en stadig strøm imellem glæde og smerte.

Da sergent Troy var aldeles uskyldig i den praksis at vente noget, blev han aldrig skuffet. Til at sætte imod denne negative gevinst må der have været nogle positive tab, der skrev sig fra en vis indskrænkning af smagen og følelsen for noget højere. Men begrænsning af evnernes område bliver aldrig anerkendt for at være et tab af selve den tabende: i denne egenskab kontrasterer den moralske eller æstetiske ufuldkommenhed på

en heldig måde med den materielle, siden de, som lider, ikke bryder sig om det, mens de, som bryder sig om det, snart hører op med at lide. Man kan ikke kalde det en fornægtelse af noget, at man aldrig har ejet det, og hvad Troy aldrig havde nydt, savnede han heller ikke; men da han var sig fuldt bevidst, at han nød, hvad alvorlige folk savnede, syntes hans evners område større end deres.

Han var fuldstændig sanddru overfor mænd, men overfor kvinder løj han med stor ugenerthed. Han passerede aldrig den linje, som adskiller de pæne laster fra de hæslige, og skønt derfor hans moralske sæder aldrig vandt bifald, var misbilligelsen af dem dog ofte blevet dæmpet af et smil.

Hans forstand og hans tilbøjeligheder havde sjældent nogen gensidigt virkende indflydelse, idet de nemlig efter fælles samtykke havde skilt sig fra hinanden for længe siden; som en følge deraf hændte det sommetider, at mens hans hensigter var så hæderlige, som man kunne ønske sig det, dannede enhver speciel handling en mørk baggrund, som stillede dem i en smuk belysning. Da sergentens lastefulde faser skyldtes den uvilkårlige tilskyndelse og hans dydige faser koldt overlæg, havde de sidstnævnte en beskeden tendens til hyppigere at blive hørt end set.

Troy var lutter aktivitet, men hans aktivitet var mindre af en bevægelig end af en vegeterende natur, og da den aldrig var baseret på noget originalt valg af grundvold eller retning, blev den anvendt på en hvilken som helst genstand, tilfældet bragte på hans vej. Heraf var det en følge, at mens han ofte nåede op til noget glimrende i tale, fordi den var uvilkårlig, faldt han ned til under det middelmådige i handling, fordi han var ude af stand

til at lede den fremspirende kraft. Han havde en hurtig opfattelse og betydelig karakterstyrke, men da han ikke var i besiddelse af evne til at forene dem, blev opfattelsen engageret af trivialiteter, mens den ventede på viljen til at lede den, og styrken bortødsledes i unyttige afløbsrender, fordi den ikke påagtede opfattelsen.

Han var velopdragen af en mand af middelklassen at være – ualmindeligt velopdragen af en menig soldat at være. Han talte flydende og uophørligt. Han kunne være ét og synes et andet; han kunne ses tale om kærlighed og tænke på middagsmad, aflægge ægtemanden et besøg for at se på hustruen, være ivrig efter at betale og have til hensigt at skylde.

Hvad angik hans forhold til kvindekønnet, da var han kommet til det resultat, at det eneste alternativ for smigreri var at bande og sværge. Der gives ingen tredje metode. "Behandl dem pænt, og du er fortabt," plejede han at sige.

Denne persons offentlige fremtræden i Weatherbury fulgte hurtigt efter hans ankomst dertil. En uge eller to efter klipningen nærmede Bathsheba, der følte sig umådelig lettet i sit sind på grund af Boldwoods fraværelse, sig hømarkerne og så over hegnet ind på høstfolkene. De bestod i omtrent lige forhold af knortede og slangebøjede skikkelser; de første var mændene, de sidste kvinderne, som var iført sejldugshætter, dækkede med nankin, der hang som et tæppe ned over deres skuldre. På den første eng var de allerede beskæftiget med at læsse hø; kvinderne rev det sammen i stakke og mændene læssede det på vognen.

Bagved vognen viste der sig en skinnende højrød plet, som ubekymret beskæftigede sig med at læsse ligesom de øvrige.

Det var den galante sergent, som for sin fornøjelses skyld var kommet til høstarbejde, og ingen kunne nægte, at han ved denne frivillige yden arbejde på en travl tid viste gårdens ejerinde en sand riddertjeneste.

Så snart hun var trådt ind på marken, så Troy hende, og idet han stak sin høtyv i jorden og tog sin spadserestok op, kom han frem. Bathsheba rødmede af halvt vred forlegenhed, og lod sine øjne såvel som sine fødder følge stien i en direkte linje.

26. Scene på grænsen af hømarken.

"Ah, miss Everdene!" sagde sergenten og løftede på sin lille hue. "Jeg tænkte mindst på, at det var Dem, jeg talte med forleden aften. Og dog, hvis jeg havde tænkt mig om, måtte jeg have kunnet indse, at 'kornmarkedets dronning' (hvad der er sandt, må være sandt til enhver tid, både om dagen og om natten, og jeg hørte Dem benævne således i går i Casterbridge) ikke kunne være nogen anden kvinde. Jeg kommer nu herhen for at bede Dem tusinde gange om tilgivelse, fordi mine følelser forledte mig til at udtrykke mig for stærkt overfor en fremmed. Jeg er ganske vist ikke fremmed her på stedet – jeg er sergent Troy, som jeg fortalte Dem, og jeg har, da jeg var dreng, en utallig masse gange hjulpet Deres onkel på disse marker. Jeg har gjort det samme for Dem i dag."

"Jeg formoder, at jeg må takke Dem for det, sergent Troy," sagde "kornmarkedets dronning" i en ligegyldigt taknemmelig tone.

Sergenten så krænket og bedrøvet ud.

"Nej, det behøver De sandelig ikke, miss Everdene," sagde han. "Hvor kunne De tro, at det var nødvendigt!"

"Det glæder mig, at det ikke er det."

"Hvorfor, om det må være mig tilladt at spørge således, uden at fornærme Dem?"

"Fordi jeg ikke har synderlig lyst til at takke Dem for noget som helst."

"Jeg er bange for, at jeg med min tunge har revet et hul, som mit hjerte aldrig vil kunne reparere. O, hvilke utålelige tider! at

det skal gå en mand ilde, fordi han ærligt siger en kvinde, at hun er smuk! For det var det meste, jeg sagde – det må De selv tilstå, og det mindste, jeg kunne sige – det tilstår jeg selv."

"Der gives ingen tale, jeg bedre kunne undvære end penge."

"Ja, det er sandt. Men den bemærkning synes at gå noget udenom sagen."

"Den betyder, at jeg hellere vil se Dem forsvinde, end jeg vil have deres selskab."

"Og jeg vil hellere have forbandelser fra Dem end kys fra nogen anden kvinde; derfor vil jeg blive her."

Bathsheba var absolut målløs. Og dog kunne hun ikke andet end føle, at den hjælp, han ydede, forbød hende at vise ham hårdt bort.

"Nå," fortsatte Gray, "jeg formoder, der må gives en slags ros, som er råhed, og det må vel være den, jeg benytter mig af. Men samtidig gives der en slags behandling, som er uretfærdighed, og det er den, De benytter. Fordi en simpel, plump mand, som aldrig har lært at lægge skjul på sine følelser, udtaler sine tanker uden netop at have det til hensigt, skal han spidses af som en søn af en synder."

"Således står sagerne imellem os sandelig slet ikke," sagde hun og vendte sig bort. "Jeg tillader ikke fremmede at være djærve og uforskammede – end ikke i deres ros af mig."

"Ah – det er ikke selve faktum, men metoden, som krænker Dem," sagde han sorgløst. "Men jeg har den sørgelige tilfredsstillelse at vide, at mine ord, hvad enten de er behagelige eller fornærmende, er umiskendeligt sande. Ville De, at jeg skulle have set Dem og fortalt mine bekendte, at De var et meget almindeligt kvindemenneske, for at spare Dem for den

forlegenhed at blive stirret på, når De kom i nærheden af dem? Nej, det ville jeg ikke. Jeg kunne ikke fortælle en så latterlig løgn for at opmuntre et ugift fruentimmer i England til en alt for overdreven beskedenhed."

"Det er alt sammen påfund – hvad De siger!" udbrød Bathsheba og lo imod sin vilje ad sergentens snu fremgangsmåde. "De har en sjælden fantasi, sergent Troy. Hvorfor kunne De ikke have gået forbi mig den aften uden at sige noget? – det var alt, hvad det var min hensigt at bebrejde Dem."

"Fordi jeg ikke ville. Den halve fornøjelse ved en følelse ligger i at være i stand til at udtrykke den straks i øjeblikket, og jeg gav min luft. Det ville have været akkurat det samme, hvis De havde været det stik modsatte – grim og gammel –; jeg ville have givet mine følelser udbrud på samme måde."

"Hvor længe er det siden, De er blevet bebyrdet med en så stærk følelse?"

"Å, lige siden jeg var stor nok til at skelne yndighed fra vanskabthed."

"Jeg håber, at Deres sans for den forskel, De taler om, ikke standser ved ansigterne, men i lige så fuldt mål udstrækker sig til de moralske sæder."

"Jeg vil ikke tale om moral eller religion – hverken om min egen eller om nogen som helst andens, skønt jeg ville måske have været en meget god kristen, hvis I smukke kvinder ikke havde gjort mig til en afgudsdyrker."

Bathsheba gik videre for at skjule et smil, som hun ikke kunne tilbageholde. Troy fulgte efter, idet han svingede med stokken.

"Men – miss Everdene – De må tilgive mig."

"Næppe."

"Hvorfor?"

"Fordi De siger sådanne løjerlige ting."

"Jeg har sagt, at De er smuk. Og det vil jeg blive ved med at sige, for, ved Jupiter, det er De! Den smukkeste kvinde, jeg nogensinde har set – hvis det ikke er sandt, vil jeg ønske, jeg må falde død om her på stedet. Ja, ved den store –"

"Ti stille – ti stille! Jeg vil ikke høre på Dem – De er så ugudelig!" sagde hun i en urolig tilstand, der vaklede imellem ærgrelse over at høre på ham og tilbøjelighed til at høre mere.

"Jeg siger igen, at De er den mest bedårende kvinde. Der er ikke noget mærkeligt i. at jeg siger det, er der vel? Jeg er vis på, at den kendsgerning er tydelig nok, miss Everdene! Måske siger jeg min mening for kraftigt til at behage Dem og måske bliver den derved for utydelig til at overbevise Dem. Men den er sandelig ærligt ment, og hvorfor kan De ikke undskylde den?"

"Fordi den ikke er korrekt. Det forekommer mig ikke *ganske* sandt, at jeg er bedårende," svarede hun undvigende.

"Forekommer det Dem ikke, så siger jeg med al respekt, at i så fald skyldes det Deres beskedenhed, miss Everdene. Men alle må dog sikkert have fortalt Dem, hvad alle lægger mærke til? Og De skulle tage deres ord for, hvad de siger."

"De siger ikke akkurat det."

"Å jo, det må de!"

"Vel, jeg mener lige i ansigtet på mig, således som De gør," fortsatte hun, idet hun lod sig lokke længere ind i en samtale, som det havde været hendes hensigt strengt at forbyde sig.

"Men De ved, at de tænker det?"

"Nej – det vil sige – jeg har ganske vist hørt Liddy og de andre mene, at – men –"

Hun standsede.

Kapitulation – det var meningen med det simple svar, tilbageholdent, som det var – kapitulation, ukendt for hende selv. Aldrig har en fragmentarisk, endeløs sætning udtalt en mere fuldkommen mening. Den ugenerte sergent smilede ved sig selv. Hendes tone og mine betegnede umiskendeligt, at sæden, som skulle danne grundvolden, havde slået rod; resten var et slet og ret tids spørgsmål og beroede på tilfældet.

"Der kommer sandheden frem," sagde soldaten til svar. "Fortæl aldrig mig, at en ung dame kan leve i en beundringsbrummen uden at vide noget om det. Ah, miss Everdene, De er – tilgiv min ligefremme måde at udtrykke mig på –, De er snarere en uretfærdighed imod vor race end noget andet."

"Hvorledes? Virkelig?" sagde hun og slog øjnene op.

"O, det er sandt nok. Det kan lige så godt hænde mig at blive hængt for et får som for et lam – det er et gammelt landligt udtryk, som ikke har stor betydning, men det er godt nok for en rå soldat, – og jeg vil derfor sige min mening uden at tage hensyn til, hvad der behager Dem, og uden at håbe eller have til hensigt at få Deres tilgivelse. Vel, miss Everdene, det er på den måde, at Deres gode udseende må gøre mere ondt end godt her i verden." (Sergenten så ned ad engen i kritisk distraktion.) "Efter al sandsynlighed bliver i gennemsnit en mand forelsket i enhver ordinær kvinde. Hun kan ægte ham; han er tilfreds og fører et nyttigt liv. Sådanne kvinder som Dem er der altid et hundrede stykker, som efterstræber, – Deres øjne ville hos

snese og atter snese tænde en uudslukkelig elskovsild for Dem – De kan kun ægte én af de mange. Lad os sige, at af disse vil tyve forsøge at drukne bitterheden over forsmået kærlighed i drik! Andre tyve vil henslæbe deres liv uden et ønske om eller et forsøg på at gøre sig bemærket i verden, fordi de ingen ærgerrighed har ud over deres kærlighed for Dem! Atter andre tyve – muligvis min ringe person imellem dem – vil altid følge efter Dem, være til stede, hvor der er rimelighed for at se Dem, og gøre fortvivlede ting. Mændene er sådanne standhaftige narre! Resten vil måske med mere eller mindre held søge at overvinde deres lidenskab. Men alle disse mænd ville lide sorg. Og ikke alene disse nioghalvfems mænd, men også de nioghalvfems kvinder, som de ellers ville have ægtet, vil lide sorg tillige med dem. Der har De min historie. Det er derfor jeg siger, at en så bedårende kvinde som De, miss Everdene, næppe er en velsignelse for hendes race."

Den smukke sergents ansigt var under denne tale lige så strengt alvorligt som John Knox', da han tiltalte sin glade, unge dronning.

Da han mærkede, at hun intet svar gav, sagde han: "Læser De fransk?"

"Nej; jeg begyndte på det, men da jeg kom til verberne, døde fader," sagde hun ligefremt.

"Jeg gør det – når jeg har lejlighed til det, hvilket i den sidste tid ikke har været ofte (min moder var pariserinde) – og franskmændene har et ordsprog: '*Qui aime bien, châtie bien*' – 'Den, som elsker meget, tugter meget.' Forstår De mig?"

"Ah!" svarede hun, og der var endog en lille skælven at mærke i den i almindelighed så kolde, unge piges stemme, "hvis De

blot kan slås halvt så indtagende, som De kan tale, må De være i stand til at gøre et bajonetsår til en fornøjelse."

Og så mærkede stakkels Bathsheba straks den fælde, hun var gået i, ved at gøre ham denne tilståelse. Da hun hurtigt forsøgte på at redressere sin uagtsomhed, gik hun fra slemt til værre.

"Tro imidlertid ikke, at jeg har nogen fornøjelse af, hvad De fortæller mig," tilføjede hun.

"Det ved jeg, De ikke har – det ved jeg fuldstændig godt," sagde Troy med et ansigt, der udtrykte den inderligste overbevisning, og dette udtryk forandrede han til et fortrædeligt udtryk. "Når et dusin mænd er rede til at tale ømt til Dem og yde Dem den beundring, De fortjener, uden at tilføje den advarsel, De trænger til, er det let forståeligt, at min stakkels blanding af ros og dadel ikke kan gøre Dem megen fornøjelse. Nar, som jeg måske er, er jeg dog ikke så indbildsk at tro det."

"Jeg tror ikke desto mindre, De – er indbildsk," sagde Bathsheba nølende og skævede til et rør, som hun feberagtigt trak i med den ene hånd; hun var nemlig i den sidste tid blevet febrilsk under det system, som soldaten brugte at gå frem efter – ikke fordi hans smigreriers natur var helt ubemærket, men fordi deres kraft var overvældende.

"Jeg ville ikke tilstå det for nogen anden – og jeg tilstår det heller ikke fuldstændig for Dem, men der var dog måske nogen selvtillid i min naragtige formodning forleden aften. Jeg vidste, at hvad jeg sagde i beundring for Dem, var en mening, som alt for ofte var blevet Dem påtvunget for at behage Dem. Men jeg tænkte ganske vist, at Deres venlige natur ville hindre Dem i at dømme en ubetvunget tunge hårdt – hvilket De har gjort – og

tænke ilde om mig og krænke mig denne morgen, da jeg arbejder hårdt for at frelse Deres hø."

"Vel, De behøver ikke at tænke mere på det; måske det ikke var Deres mening at være rå imod mig ved at udtale, hvad De tænkte; jeg tror i sandhed, at det ikke var det," sagde den snu kvinde med pinefuld, uskyldig alvor. "Og jeg takker Dem, fordi De har ydet mig hjælp her. Men – men, pas på, De ikke igen taler til mig på den måde eller på nogen anden måde, med mindre jeg taler til Dem."

"O, miss Bathsheba! Det er for hårdt!"

"Nej, det er ikke. Hvorfor er det det?"

"De vil aldrig tale til mig, for jeg bliver ikke længe her. Jeg vender snart igen tilbage til øvelsernes elendige kedsomhed – og måske vil vort regiment snart få rejseordre. Og nu berøver De mig den eneste lille glæde, jeg har i dette kedelige liv. Vel, måske er ædelmodighed ikke en kvindes mest fremtrædende karakteristik."

"Hvornår rejser De bort herfra?" spurgte hun med nogen interesse.

"Om en måned."

"Men hvad fornøjelse kan De have af at tale med mig?"

"Kan De spørge, miss Everdene – De, som jo dog ved – hvad min forbrydelse er baseret på?"

"Hvis De virkelig bryder Dem så meget om en naragtig ubetydelighed af den slags, har jeg ikke noget imod at gøre det," svarede hun ubestemt og tvivlende. "Men De kan ikke i virkeligheden bryde Dem om et ord fra mig? De siger det kun – jeg tror, De kun siger det."

"Det er uretfærdigt – men jeg vil ikke gentage bemærkningen. Jeg er alt for taknemmelig over at få et sådant bevis på Deres venskab til for nogen pris at ville klage over den tone, det bliver givet i. Jeg bryder mig *virkelig* om det, miss Everdene. De anser måske en mand for at være naragtig, fordi han bryder sig om slet og ret et ord – akkurat et godmorgen. Måske er han det – jeg ved det ikke. Men De har aldrig været en mand, der har set på en kvinde, og denne kvinde har været Dem selv."

"Meget sandt."

"Så ved De heller ikke, hvad det er for en erfaring at gøre – og Himlen forbyde, at De nogensinde må lære det at kende."

"Nonsens, smiger! Hvorledes er det? Jeg er interesseret i at få det at vide."

"For at fatte mig kort: det er ikke uden at føle sig ulykkelig at være i stand til at tænke, høre eller se i nogen retning, undtagen i én, og end ikke dér uden pinsel."

"Ah, sergent, det går ikke – De er anmassende!" sagde hun tvivlende. "Deres ord er for pralende til at være sande."

"Ved en soldat ære, det er jeg ikke."

"Men *hvorfor* er det således? – Naturligvis spørger jeg slet og ret for tidsfordriv."

"Fordi De er så bedårende – og jeg er så bedåret."

"Ja, De ser ud til det."

"Det er jeg sandelig."

"Men de så mig jo første gang forleden aften."

"Det gør ingen forskel. Lynet virker øjeblikkelig. Jeg elskede Dem dengang straks – ligesom jeg nu gør det."

Bathsheba betragtede ham nysgerrigt, fra foden og opad, lige så højt, som hun kunne lide at have sit blik, hvilket ikke var fuldstændig så højt som hans øjne.

"De kan ikke og De gør det ikke," sagde hun alvorligt. "Der gives ingen sådan pludselig følelse i folk. Jeg vil ikke længere høre på Dem. Jeg ville ønske, jeg vidste, hvad klokken er – jeg må gå – jeg har allerede spildt alt for megen tid her."

Sergenten så på sit ur og sagde hende det.

"Hvad for noget, har De ikke et ur, miss?" spurgte han.

"Jeg har ikke noget netop i øjeblikket – jeg skal købe mig et nyt."

"Nej, De skal have et forærende. Ja – De skal. En gave, miss Everdene – en gave!"

Og inden hun vidste, hvad den unge mand havde til hensigt, lå der et tungt guldur i hendes hånd.

"Det er et ualmindelig godt ur at eje for en mand som mig," sagde han roligt. "Det ur har en historie. Tryk på fjederen og åbn bagkapslen!"

Hun gjorde det.

"Hvad ser De?"

"Et våben og et motto."

"En krone med fem spidser og nedenunder: '*Cedit Amor rebus!*' – 'Kærlighed føjer sig efter omstændighederne.' Det er jarlerne af Severns motto. Dette ur har tilhørt den sidste lord og blev foræret min moders mand, en læge, for at han kunne benytte det, indtil jeg blev myndig, på hvilket tidspunkt det skulle gives til mig. Det er hele den formue, jeg nogensinde har arvet. Det ur har i sin tid reguleret kejserlige interesser. – Nu er det Deres."

"Men, sergent Troy, jeg kan ikke modtage det – jeg kan ikke!" udbrød hun forbavset, idet hun gjorde store øjne. "Et guldur! Hvad er det, De gør? Vær ikke sådan en hykler!"

Sergenten trak sig tilbage for at undgå at så sin gave igen, som hun vedblivende holdt hen imod ham. Bathsheba fulgte, efterhånden som han trak sig tilbage.

"Behold det – miss Everdene – behold det!" sagde det forunderlige indskydelsernes barn. "Den kendsgerning, at det er i deres besiddelse, giver det ti gange så høj en værdi for mig. Et mere plebejisk ur vil gøre lige så megen nytte, og den glæde at vide, hvis hjerte mit gamle slår imod – vel, jeg vil ikke tale om det. Det er nu i langt værdigere hænder, end det nogensinde tidligere har været."

"Men jeg kan virkelig ikke beholde det," sagde hun i en fuldstændig ulykkelig tilstand. "O, hvor kan De gøre sådan noget, det vil sige, hvis De virkelig mener det! Give mig Deres døde faders ur, og sådan et værdifuldt et! De skulle ikke være så ryggesløs, det skulle De sandelig ikke, sergent Troy."

"Jeg elskede min fader! Godt, men bedre, jeg elsker Dem højere. Det er grunden til, at jeg kan gøre det," sagde sergenten med en så udsøgt naturlighed i betoningen, at det var tydeligt, at det ikke alt sammen var komediespil nu.

Hendes skønhed, som han, mens den havde været i ro, havde rost for spøg, havde i sine animerede faser rørt ham for alvor, og skønt hans alvor var mindre, end hun bildte sig ind, var den sandsynligvis større, end han selv bildte sig ind.

Bathsheba var aldeles forvildet, og hun sagde med halvt tvivlende stemme: "Kan det være muligt! O, hvor kan det være muligt, at De bryder Dem om mig, og så pludseligt! De har set

så lidt til mig. Jeg er måske i virkeligheden ikke så – så smuk, som jeg synes Dem at være. Vær god og tag det tilbage; o, gør det! Jeg kan og vil ikke have det. Tro mig, Deres ædelmodighed er for stor. Jeg har aldrig vist Dem en eneste venlighed, og hvorfor skulle De da være så venlig imod mig?"

Et forstilt svar var igen på hans læber, men det blev standset, og han så på hende med fængslede blikke. Sandheden var, at som hun nu stod – ophidset, forvildet og ærlig som dagen – retfærdiggjorde hendes skønhed så fuldstændig de tillægsord, han havde anvendt på den. At han var helt forbavset over sin dumdristighed i at fremkomme med dem som falske.

"Ah, hvorfor?" sagde han og vedblev at se på hende.

"Og mine arbejdsfolk ser mig følge Dem omkring på marken og forbavses over det. O, dette er forfærdeligt!" fortsatte hun uden at ane den forvandling, hun fremkaldte.

"I begyndelsen var det ikke ganske min mening, at De skulle beholde det, for det var mit eneste fattige patent på adelskab," udbrød han kluntet, "men, på min ære, nu ville jeg ønske, De ville beholde det. Al spøg til side, kom! Nægt mig ikke den lykke at bære det for min skyld? Men De er for elskelig til at de behøver at tænke på blot at være venlig som andre er."

"Nej, nej; sig det ikke. Jeg har grunde til at være tilbageholden, som jeg ikke kan forklare."

"Så lad være. Lad være," sagde han og modtog endelig uret tilbage; "jeg må nu forlade Dem. Og vil De tale til mig i de få uger, jeg opholder mig her?"

"Ja, jeg vil. Skønt, jeg ved ikke, om jeg vil! O, hvorfor kom De og forstyrrede mig således!"

"Måske jeg ved at sætte en snare har fanget mig selv. Sligt er hændet før. Vel, vil De lade mig arbejde på Deres marker?" sagde han indsmigrende.

"Ja, det antager jeg; hvis det er Dem en fornøjelse."

"Miss Everdene, jeg takker Dem."

"Nej, nej!"

"Farvel!"

Sergenten løftede på huen, bukkede, satte den på igen og vendte tilbage til den fjerntstående gruppe høstfolk.

Bathsheba kunne nu ikke stå ansigt til ansigt med høstfolkene. Ophidset og næsten grædefærdig vendte hun hjem, idet hun mumlede: "O, hvad har jeg gjort! Hvad betyder det! Jeg ville ønske, jeg vidste, hvor meget af det, der var sandt!"

27. Bierne sættes i kube.

Weatherbury-bierne var dette år sene med deres sværmen. Det var i den sidste del af juni måned og dagen efter mødet med Troy på hømarken, at Bathsheba stod i sin have og iagttog en sværm bier i luften og gættede på, hvor det var sandsynligt, at den ville sætte sig. Ikke alene var de sene dette år, men også urolige. Undertiden steg en hel sæson igennem alle sværmene ned på de allerlaveste grene, som f.eks. på en ribsbusk eller et espalier-æbletræ. Næste år kunne de med akkurat samme enstemmighed begive sig lige op til den øverste gren af et højt, tyndt æbletræ og der byde alle påtrængende trods, som kom for at tage dem uden at være bevæbnet med stiger og stokke.

Dette var for øjeblikket tilfældet. Bathshebas øjne, som hun skyggede for med den ene hånd, fulgte den opstigende sværm, indtil den endelig slog sig ned på et af de omtalte høje træer.

Da mændene og kvinderne alle var travlt beskæftiget med at få høet ind – selv Liddy havde forladt huset for at give en håndsrækning med – besluttede Bathsheba om muligt selv at bringe bierne i kube. Hun havde beklædt kuben med græs og honning, hentet en stige, børste og hage, gjort sig selv usårlig ved at væbne sig med læderhandsker, stråhat og et stort flors-slør – som tidligere havde været grønt, men nu var falmet til snustobaks-kulør – og var steget et dusin trin op ad stigen. Pludselig hørte hun ti meter borte en stemme, der begyndte at få en forunderlig evne til at ophidse hende.

"Miss Everdene, lad mig hjælpe Dem; De skulle ikke forsøge på sådan en gerning alene."

Troy var netop i begreb med at åbne havelågen.

Bathsheba kastede børsten, hagen og den tomme kube ned, trak i en forfærdelig forvirring sin kjole så tæt om anklerne som muligt og gled ned ad stigen, så godt hun kunne. Da hun havde nået jorden, var Troy der også, og han bukkede sig ned for at tage kuben op.

"Hvilket heldigt tilfælde, at jeg slentrede her hen i dette øjeblik!" udbrød sergenten.

Hun fik øjeblikkelig sin stemme igen.

"Hvad for noget! Og De vil bringe dem i kube for mig?" spurgte hun på en måde, der for en trodsig ung pige måtte anses for at være stammende, skønt den ville have taget sig djærv nok ud, hvis hun havde været en frygtsom ung pige.

"Om jeg vil!" sagde Troy. "Ja, naturligvis vil jeg det! Hvor De ser blomstrende ud i dag!"

Troy kastede sin stok fra sig og satte foden på stigen for at stige op.

"Men De må have sløret og handskerne på, ellers vil de stikke Dem forfærdeligt."

"Ah, ja. Jeg må have sløret og handskerne på. Vil De være så venlig at vise mig, hvorledes man gør dem rigtigt fast?"

"Og De må også have den bredskyggede hat på, for der er ingen skygge på Deres hue, som kan holde sløret ude, og bierne vil da kunne nå Deres ansigt."

"Ja, lad mig endelig også få den bredskyggede hat på!"

Således arrangerede altså en lunefuld skæbne, at hendes hat skulle tages af – med slør og alt, hvad der var knyttet til den – og sættes på hans hoved, mens Troy kastede sin egen hue hen i

en stikkelsbærbusk. Så skulle sløret bindes rundt om hans hals og handskerne trækkes på ham.

Han så så besynderlig ud i denne forklædning, at hun, skønt hun var befippet og urolig, ikke kunne lade være at le ham lige op i ansigtet. Således blev der taget en ny pæl bort fra den palisade af koldt væsen, som havde holdt ham på afstand.

Bathsheba så op fra jorden, hvor hun stod, mens han var travlt beskæftiget med at børste og ryste bierne fra træet, idet han samtidig med den anden hånd holdt kuben oppe, for at de kunne falde ned i den. Hun benyttede et ubemærket øjeblik, mens hele hans opmærksomhed var optaget af denne operation, til at ordne sit toilette lidt. Han kom ned med kuben, som der fulgte en sværm bier bagefter, holdt i stiv arm.

"På min ære," sagde Troy gennem sløret, "at holde denne kube oppe, gør mere ondt i ens arm end en hel uges fægtning."

Da manøvren var tilendebragt, nærmede han sig hende.

"Vil De være så god at løse op for mig og lukke mig ud? Jeg er lige ved at blive kvalt i dette silkebur."

For at skjule sin forlegenhed under den uvante beskæftigelse at løse båndet om hans hals, sagde hun: "Jeg har aldrig set det, De talte om."

"Hvilket?"

"Fægtning."

"Ah! Ville De gerne se det?" spurgte Troy.

Bathsheba tøvede med at svare. Hun havde fra tid til anden hørt forbavsende beretninger om denne besynderlige og hæderfulde beskæftigelse, at fægte, af folk, som boede i Weatherbury, og som tilfældigvis havde opholdt sig en stund i Casterbridge, nær ved barakkerne. Mænd og drenge, som havde

kigget gennem sprækker eller over mure ind i barakgården, vendte tilbage med beretninger om, at det var den mest glimrende ting, man kunne tænke sig. Hun sagde derfor mildt, hvad hun følte stærkt:

"Ja, jeg ville overmåde gerne se det."

"Og det skal De også få lov til! De skal se mig gøre det."

"Nej! Hvorledes?"

"Lad mig tænke over det."

"Ikke med en spadserestok – det bryder jeg mig ikke om at se. Det må være et virkeligt sværd."

"Ja, naturligvis, og jeg har intet sværd her, men jeg tror, jeg kunne få et hen imod aften. Hør nu, vil De gøre dette?"

Troy bøjede sig nu over hende og fremmumlede et forslag med svag røst.

"O nej, i sandhed!" sagde Bathsheba og rødmede. "Takker Dem overmåde meget, men det kunne jeg ikke på nogen måde."

"Jo, det kan De vist godt! Ingen vil få det at vide."

Hun rystede på hovedet, men på en sådan måde, at hendes afslag blev svagere.

"Hvis jeg skulle gøre det," sagde hun, "måtte jeg tage Liddy med. Må jeg ikke nok det?"

Troy så ligegyldigt ud i luften.

"Jeg kan ikke se, hvorfor De vil have hende med," sagde han koldt.

Et ubevidst samtykkende blik i Bathshebas øjne røbede, at noget mere end hans kulde havde bragt hende til også at føle, at Liddy var overflødig ved den påtænkte scene. Hun havde følt det, allerede mens hun stillede forslaget.

"Vel, jeg vil ikke bringe Liddy med – og jeg vil komme. Men kun en meget kort tid," tilføjede hun, "en meget kort tid."

"Det vil ikke tage fem minutter," sagde Troy.

28. Gruben imellem bregnerne.

Højen overfor den ene ende af Bathshebas bolig forlængede sig til et udyrket stykke land, der på denne tid af året var dækket med høje tætte krat af bregnebuske, fyldige og gennemsigtige efter den nylig tilendebragte, hurtige vækst og strålende i en ren og uplettet grøn farve.

Klokken otte på denne midsommeraften, mens guldkuglen i vest med sine lange, prægtige stråler endnu strejfede toppene af bregnerne, kunne man imellem dem høre en blød raslen af en kvindekjole, og Bathsheba viste sig midt imellem dem, mens deres bløde, fjerede arme kærtegnede hende lige op til hendes skuldre. Hun standsede, vendte om, gik tilbage over højen og ned igen til sin egen dør, hvorfra hun kastede et afskedsblik til det sted, hun netop havde forladt, efter at have besluttet, at hun, alt vel overvejet, dog ikke ville forblive i nærheden af stedet.

Hun så en mørk plet af uægte rød farve bevæge sig rundt om højen. Den forsvandt på den anden side.

Hun ventede et minut – to minutter – tænkte på Troys skuffelse, når hun ikke opfyldte sit løfte om at komme, bandt sin hat på igen, løb op gennem haven, klatrede over bænken og fulgte den oprindelige retning. Hendes hjerte bankede og hun bogstavelig talt skælvede over sin egen dristighed: at indlade sig på et så vildt foretagende; hun trak vejret kort og hurtigt, og hendes øjne strålede med en usædvanlig glans. Men gå måtte hun. Hun kom til randen af en grube midt imellem bregnerne. Troy stod nede på bunden og så op imod hende.

"Jeg hørte Dem rasle igennem bregnerne, inden jeg så Dem," sagde han, idet han kom op og gav hende hånden for at hjælpe hende ned ad skråningen.

Gruben var en halvkugleformet hule, naturligt formet, omtrent tredive fod i diameter, og lav nok til at tillade solen at nå deres hoveder. Når man stod i midten, mødtes skyen over hovedet af en cirkelrund horisont af bregner; disse voksede næsten lige til enden af skråningen og hørte så pludselig op. Den midterste del af grøntbæltet var dækket med et tæt, dunet tæppe af mos og græs, som stod blandet sammen og gav således efter, at foden var halvt begravet i det.

"Nuvel," sagde Troy og trak sværdet frem, der strålede i solskinnet med pragtfuld glans, "først har vi fire hug til højre og fire til venstre; fire stød til højre og fire til venstre. Infanteri-hug og -parader er efter min mening mere interessante end vore, men de er ikke så klirrende. Infanteristerne har syv hug og tre stød. Så meget til fortale. Vort hug ét er dernæst, som om man såede korn – således."

Bathsheba så en slags regnbue fra oven ned gennem luften, og Troys arm var rolig igen.

"Hug to, som om man hegnede – således. Tre, som om man mejede – således. Fire, som om man tærskede – på denne måde. Så det samme til venstre. Stødene er disse: Én, to, tre, fire til højre; én, to, tre, fire til venstre."

Han gentog dem.

"Vil De have dem igen?" sagde han. "Én, to –"

Hun afbrød ham hurtigt: "Jeg vil hellere være fri, skønt jeg bryder mig ikke om Deres to'er og fire'r, men Deres ét'er og tre'er er forfærdelige."

"Meget vel. Jeg vil udelade ét'erne og tre'erne. Derefter hug, stød og parader sammen."

Troy viste dem.

"Så er der fortsat øvelse – på denne måde."

Han gjorde bevægelserne som før.

"Disse er de stereotype former. Infanteriet har to djævelske hug opad, som vi er for menneskelige til at bruge. Således – tre, fire."

"Hvor morderisk og blodtørstigt!"

"De er ikke frie for at være dødbringende. Nu vil jeg være mere interessant og vise Dem lidt fri fægtning – gøre alle, såvel infanteri- som kavaleri-huggene og -stødene hurtigere end lynet og i flæng mellem hinanden –, idet jeg følger reglerne akkurat tilstrækkeligt til at regulere instinktet, men ikke til at lænkebinde det. De er min modstander, men med den forskel fra virkelig krig, at jeg hver gang skal hugge et hårsbred eller måske to uden om Dem. Hvad De end gør, pas på, De ikke viger tilbage."

"Det kan De være vis på, jeg ikke skal gøre!" sagde hun uovervindelig.

Han pegede på et punkt omtrent halvanden meter foran ham. Bathshebas eventyrlige ånd begyndte at finde lidt behag i disse øvelser, som var hende helt nye. Hun indtog den anviste stilling overfor Troy.

"For nu just at få at se, om De har mod nok til at lade mig gøre, hvad jeg vil, skal jeg anstille en forberedende prøve."

Som introduktion svingede han sværdet til hug nummer to, og det næste, hun blev sig bevidst, var, at spidsen og klingen med et glimt fløj henimod hendes venstre side, lige ovenover

hendes læbe; så viste de sig igen på hendes højre side, som om de kom frem af hendes ribben efter øjensynligt at være gået igennem hele hendes legeme. Det tredje, hun blev sig bevidst, var, at hun så det samme sværd, fuldstændig rent og frit for blod, holdt vertikalt i Troys hånd. Alt gik så hurtigt som elektricitet.

"O!" udbrød hun forfærdet og trykkede hånden i siden. "Har De hugget mig igennem? – nej, De har ikke! Men hvad i al verden har De da gjort?"

"Jeg har ikke rørt Dem," sagde Troy roligt. "Det var et slet og ret kunstgreb af hånden. Sværdet passerede bagved Dem. Nu er De vel ikke bange, er De? For hvis De er bange, kan jeg ikke vise Dem noget. Jeg giver Dem mit ord på, at jeg ikke alene ikke skal gøre Dem skade, men end ikke røre Dem."

"Jeg tror ikke, jeg er bange. De er ganske vis på, at De ikke vil gøre mig skade?"

"Fuldstændig vis."

"Er sværdet meget skarpt?"

"Å nej – stå blot så stille som en statue. Nu!"

I et øjeblik var atmosfæren omdannet for Bathshebas øjne. Lynglimt udgik fra den lavtstående sols stråler, over hende, rundt om hende, foran hende – næsten som om de skød frem af jorden og himlen – Troys klinge syntes på engang at være alle steder og dog intetsteds specielt. Disse omcirklende glimt var ledsaget af en skarp hvislen, der næsten lød som en piben – som også på engang sprang frem fra alle sider af hende. Kort sagt, hun var indesluttet i et firmament af lyn og skarp hvislen, der lignede en sky, fuld af meteorer, lige foran hende.

Aldrig, siden det brede sværd blev det nationale våben, er der blevet udvist mere behændighed i håndteringen af det end af sergent Troys hænder, og aldrig havde han været så udmærket oplagt til at håndtere det som nu i aftensolskinnet imellem bregnerne med Bathsheba. Med hensyn til hans hugs nærhed kan man dristigt påstå, at hvis det havde været muligt for sværdets eg at efterlade en permanent substans i luften, hvor som helst det fløj forbi, ville det uberørte rum, som var blevet tilbage, have været en fuldstændig form af Bathshebas figur.

Nu blev hans bevægelser atter langsommere, og hun kunne se hver enkelt. Sværdets hvislen var hørt op, og han standsede helt.

"Den lok hår, som stikker frem der, trænger til at sættes i orden," sagde han, inden hun havde rørt sig eller talt. "Vent lidt, jeg vil gøre det for Dem."

En sølvbue strålede på hendes højre side. Sværdet var faldet. Lokken faldt til jorden.

"Brillant stået!" sagde Troy. "De veg ikke en fodsbred tilbage. Vidunderligt hos en kvinde!"

"Det var, fordi jeg ikke ventede det. O, De har ødelagt mit hår!"

"Kun én gang til!"

"Nej – nej! Jeg er bange for Dem – det er jeg virkelig!" udbrød hun.

"Jeg skal slet ikke røre Dem – ikke engang Deres hår. Jeg vil kun dræbe den larve, som sidder på Dem. Nu stille!"

Det så ud til, at en larve var kommet fra bregnerne og havde valgt sig forsiden af hendes livstykke til hvilested. Hun så spidsen fare imod hendes bryst og tilsyneladende trænge ind i

det. Bathsheba lukkede sine øjne, fuldt overbevist om, at hun endelig var blevet dræbt. Da hun imidlertid mærkede, at hun befandt sig som sædvanlig, åbnede hun dem igen.

"Der er den, se," sagde sergenten og holdt sit sværd hen foran hendes øjne.

Larven var spiddet på dets spids.

"Men det er jo trolddom!" sagde Bathsheba forbavset.

"O, nej – behændighed."

"Men hvor kunne De hugge en krølle af mit hår med et sværd, som ikke er skarpt?"

"Ikke skarpt! Dette sværd kan rage som en barberkniv. Se her."

Han berørte fladen af sin hånd med klingen, og idet han derpå løftede den, viste han hende, hvorledes han havde raget en tynd del af overhuden af.

"Men De sagde, førend De begyndte, at det var sløvt og ikke kunne skære mig."

"Det var for at få Dem til at stå stille og på den måde sikre Dem Deres uskadthed. Risikoen for at komme til at gøre Dem skade, hvis De bevægede Dem, var for stor til, at jeg ikke var nødt til at fortælle Dem en usandhed for at formindske den."

Hun gyste.

"Jeg har altså ikke været en tomme fra at miste livet, og har ikke vidst det!"

"For at tale mere nøjagtigt, De har to hundrede og femoghalvfems gange ikke været en halv tomme fra at blive levende parteret."

"Grusomt, grusomt er det af Dem!"

"De har ikke desto mindre været fuldstændig sikker. Mit sværd fejler mig aldrig."

Og Troy stak atter sværdet i skeden.

Bathsheba, som var overvældet af hundrede tumultuariske følelser, som var en følge af den nys foregåede scene, satte sig uden at tanke over det ned på en lyngbænk.

"Jeg må nu forlade Dem," sagde Troy blidt.

"Jeg vil være så fri at tage og gemme denne som en erindring om Dem."

Hun så ham bukke sig ned til græsset, tage lokken op og sno den rundt om fingeren, løsne en knap i brystet på sin frakke og omhyggeligt putte lokken indenfor. Hun følte sig magtesløs til at modstå eller nægte ham den. Han var alt i alt for meget for hende, og Bathsheba syntes at være som én, der, når han vender ansigtet imod en opstående vind, mærker, at den blæser så stærkt, at den standser hans åndedrag.

Han rykkede nærmere hen og sagde: "Jeg må forlade Dem."

Han rykkede endnu nærmere. Et minut senere, og hun så hans højrøde figur forsvinde imellem bregnerne næsten i et øjeblik, som en fakkel, der bliver hurtigt svinget frem og tilbage.

Dette minuts mellemrum havde bragt blodet til at stige op til hendes ansigt, fået hende til at brænde, som om der var ild i hende lige ned til hendes fodsåler, og fuldstændig fordunklet hendes tanker. Det havde bibragt hende et slag, der ligesom Moses' slag på bjerget endte med en flydende strøm – her en strøm af tårer. Hun følte sig til mode som en, der havde begået en stor synd.

Den omstændighed, som havde fremkaldt dette, var, at Troys mund blidt havde berørt hendes. Han havde kysset hende.

29. Særegne omstændigheder ved en spadseretur i skumringen.

Vi ser nu dårskabens element tydeligt blande sig med de mange afvekslende enkeltheder, der udgjorde Bathsheba Everdenes karakter. Det var næsten fremmed for hendes egentlige natur. Det var kommet derind som en væske på en af Eros' pile og havde derpå gennemtrængt og gennemsyret hele hendes væsen. Skønt Bathsheba havde alt for megen forstand til at lade sig beherske af sin blødagtighed, så var hun dog alt for blødagtig til at bruge denne forstand på den bedste måde. Måske forbavser en kvinde ikke i noget tilfælde sin livsledsager mere end ved den forunderlige evne, hun er i besiddelse af, til at tro på de smigrerier, som hun ved er falske – undtagen måske ved at betvivle de kritiske bemærkninger, som hun ved er sande.

Bathsheba elskede Troy på samme måde, som kun indbildske kvinder kan elske, når de har sagt sig løs fra deres indbildskhed. Når en stærk kvinde ligegyldigt lader sin styrke ubenyttet, er hun værre end en svag kvinde, som aldrig har haft nogen styrke at lade ubenyttet. Grunden til hendes uselvstændighed er sagens nyhed. Hun er aldrig blevet øvet i at gøre sit bedste ved en sådan lejlighed. Svaghed er dobbelt svag, når den er ny.

Bathsheba var sig ikke bevidst at være svag i denne sag. Skønt hun i én forstand var en kvinde af verden, så ville det, når alt kom til alt, sige en verden, der består af uerfarne stuehelte, hvor heste danner den passerende skare og intetsigende snak

den travle summen, hvor en rolig kanin- eller harefamilie lever på den anden side af din brandmur, hvor hvermand i sognet er din fortrolige, og hvor beregningen er indskrænket til torvedagene. Til den dannede smag i de gode, moderne selskaber kendte hun kun lidet og til den foreskrevne skånsel af det slette aldeles intet. Hvis hendes videstgående tanker i denne retning var blevet bestemt udtrykte med ord (og det var de aldrig blevet af hende selv), ville de kun være steget til en sådan højde, at hun ville have følt trang til en mere behagelig vejleder end sin forstand. Hendes kærlighed var fuldstændig som et barns, og skønt den var varm som sommerluft, var den dog frisk som forårsbrisen. Hendes fejl lå i, at hun ikke gjorde noget forsøg på at beherske sine følelser ved streng og omhyggelig undersøgelse af følgerne. Hun ville vise andre den slibrige og tornede vej, men hun fejede ikke for sin egen dør.

Troys fejl var imidlertid skjult for en kvindes blik, mens han gode sider var på overfladen; således stod han i modsætning til den ligefremme Oak, hvis fejl lå åbenlyst selv for den mindst klartseende og hvis dyder var skjult som metallet i minerne.

Forskellen mellem kærlighed og agtelse vistes tydeligt i Bathshebas opførsel. Hun havde med den største åbenhjertighed omtalt sin tilbøjelighed for Boldwood til Liddy, men hun havde kun talt med sit eget hjerte angående Troy.

Al denne bedårelse så Gabriel og var bekymret over den lige fra den tid, da han gik til sit markarbejde, og indtil den tid, da han vendte tilbage fra det, ja, endog mangen en nat i adskillige timer. At han ikke blev elsket, havde hidtil været en stor sorg for ham, at Bathsheba nu var blevet fanget i dette net, var ham en større sorg end den første, ja, den trængte næsten denne helt i

baggrunden. Det var noget, der stemmede overens med den af Hippokrates ofte anførte bemærkning angående de fysiske smerter.

Det er en ædel, skønt måske lidet lovende kærlighed, som ikke engang frygt for at vække had hos den ene elskede afskrækker fra at bekæmpe hans eller hendes fejl. Oak besluttede sig til at tale med sin herskerinde. Han ville grunde sin anklage på, hvad han anså for hendes uærlige adfærd mod forpagter Boldwood, der nu var borte hjemmefra.

En gunstig lejlighed indtraf en aften, da hun var gået en kort spadseretur ad en lille sti gennem de nærliggende kornmarker. Det var mørkt, da Oak, som ikke havde været langt ude i marken den dag, gik ad den samme sti og mødte hende, da hun gik hjemad i dybe tanker, som han syntes.

Hveden var høj og stien var snæver; således var vejen fuldstændig som en sunken rende mellem den buskede tykning på hver side. To mennesker kunne ikke gå forbi hinanden uden at deres legemer stødte sammen, og Oak trådte derfor til side for at lade hende gå forbi.

"O, er det Gabriel?" sagde hun. "De går Dem nok også en tur. Godnat!"

"Jeg tænkte, jeg ville gå ud og møde Dem, da det er temmelig silde," sagde Oak, vendte sig om og fulgte hende lige i hælene, da hun helt let var smuttet forbi ham.

"Jeg takker Dem virkelig, men jeg er ikke meget bange af mig."

"Å nej; men der er slette mennesker rundt omkring."

"Jeg har aldrig mødt nogen."

Nu mente Oak, at han med en vidunderlig snildhed havde ført den galante sergent på tale ved betegnelsen "slette mennesker". Men på en gang styrtede hele planen, og det gik pludselig op for ham, at det rigtignok var en plump og alt for fræk måde at begynde på. Han forsøgte en anden indledning.

"Og da den mand, som naturligvis skulle komme for at møde Dem, er fraværende, så – jeg mener forpagter Boldwood – ja, så tænkte jeg, at jeg ville gå," sagde han.

"Nå, ja." Hun gik videre uden at vende sit hoved om, og i lang tid hørtes intet uden hendes kjoles raslen imod de tunge kornaks. Derpå begyndte hun igen med et næsten bittert tonefald: "Jeg kan ikke rigtig forstå, hvad De mente med, at mr. Boldwood naturligvis skulle møde mig."

"Jeg mente for det bryllups skyld, som man siger snart skal finde sted mellem Dem og ham, frøken. Tilgiv, at jeg taler åbenhjertigt til Dem!"

"Man siger noget, der ikke er sandt," svarede hun rask. "Der skal intet ægteskab finde sted mellem os."

Nu, da øjeblikket var kommet, kom Gabriel frem med sin lidet fordulgte mening. "Godt, miss Everdene," sagde han; "uden at tale om, hvad folk siger, så har jeg aldrig i mit liv set nogen frier, hvis *han* ikke frier til Dem."

Bathsheba ville sandsynligvis have endt samtalen dér og derpå fuldstændig have forhindret emnets videre omtale, hvis ikke hendes stillings bevidste svaghed tilskyndede hende til at bruge list og gøre sig umage for at bedre den.

"Siden den genstand er blevet berørt," sagde hun med eftertryk, "er jeg glad ved, at der tilbyder sig en så gunstig lejlighed til at forklare en fejltagelse, der er meget hyppig og

meget ærgerlig. Jeg har ikke udtrykkelig lovet mr. Boldwood noget. Jeg har aldrig brudt mig om ham. Jeg agter ham, og han har bedt mig indstændigt om at gifte mig med ham. Men jeg har ikke givet ham noget afgørende svar. Så snart han vender tilbage, vil jeg gøre det, og svaret vil blive, at jeg på ingen måde vil tænke på at ægte ham."

"Det lader til, at folk er fulde af vildfarelser."

"Det er de."

"Forleden dag fortalte de, at De drev gæk med ham, og De beviser, at de ikke gør det. Til sidst har de sagt, at De ikke gjorde det, og straks begynder De at vise –"

"At jeg gør det, mener De vel."

"Nu vel, jeg håber, de siger sandhed."

"Det gør de, men de anvender den galt. Jeg driver ikke gæk med ham. Men på den anden side har jeg heller intet at gøre med ham."

Efter alt at dømme var Oak uheldigvis på en forkert måde kommet til at tale til hende om Boldwoods rival. "Jeg ville ønske, at De aldrig havde mødt den unge sergent Troy, miss," sagde han med et suk.

Bathshebas gang begyndte at blive urolig.

"Hvorfor?" spurgte hun.

"Han er ikke god nok for Dem."

"Har nogen bedt Dem om at tale til mig om det?"

"Nej, slet ingen."

"Så synes jeg ikke, at sergent Troy kommer os ved her," sagde hun halsstarrigt. "Men jeg må sige, at sergent Troy er en velopdragen mand og enhver kvinde værdig. Han er af god herkomst."

"At han er mere lærd og af bedre herkomst end de andre soldater, er kun et bevis for hans værd. Det viser, at hans levned er i tilbagegang."

"Jeg kan ikke indse, hvad dette har med vor samtale at gøre. Mr. Troys vandel er på ingen måde i tilbagegang, og hans overlegenhed er et bevis for hans værd."

"Jeg tror slet ikke, han har nogen samvittighed. Jeg kan ikke lade være, miss, med at bede Dem om ikke at have noget med ham at gøre. Hør mig denne ene gang – kun denne gang! Jeg siger ikke, at han er sådan et slet menneske, som jeg havde troet – jeg vil bede til Gud, at han ikke er det. Men siden vi ikke ved nøjagtigt, hvorledes han er, hvorfor vil De da ikke opføre Dem, som om han *var* slet, blot for Deres egen sikkerhed? Fæst ikke lid til ham, miss; jeg beder Dem om ikke at fæste lid til ham."

"Hvorfor, sig mig det?"

"Jeg kan godt lide soldater, men denne ene kan jeg ikke lide," sagde han hårdnakket. "Beskaffenheden af hans kald må have ført ham på afveje, og hvad der kan være til morskab for naboerne, er til ødelæggelse for kvinden. Når han prøver på at tale til Dem igen, hvorfor vil De da ikke vende Dem bort fra ham med et kort Farvel, og når De ser ham komme ad én vej, går De da ad en anden. Når han siger noget morsomt, lad da være med at se det bidende idet, og smil ikke, og omtal ham til dem, som vil fortælle Deres udtalelser videre, som hin fantastiske mand eller sergent, hvad han nu hedder, eller den mand, hvis familie er gået i hundene. Vær ikke ligefrem uartig mod ham, men uskyldigt uhøflig, og se på den måde at blive ham kvit."

Hjertet på en lille rødkælk, der ved juletider er holdt fanget indenfor vinduesruden, har ingensinde banket så voldsomt, som Bathshebas hjerte gjorde nu.

"Jeg siger – jeg siger igen – at det ikke tilkommer Dem at tale om ham. Hvorledes han end bliver omtalt, er mig aldeles ligegyldigt," råbte hun vildt. "Jeg ved dette, a-a-at han er fuldstændig samvittighedsfuld – undertiden endog så ligefrem, at det grænser til råhed –, men han siger altid sin mening om én lige i ansigtet."

"O!"

"Han er så god som nogen her i sognet! Han er endog meget omhyggelig med sin kirkegang – ja, det er han!"

"Jeg er bange for, at ingen nogensinde har set ham der. Jeg har i det mindste aldrig."

"Grunden til det er," sagde hun ærgerlig, "at han i al stilhed går ind ad den gamle fæstningsdør, lige når gudstjenesten begynder, og sætter sig bagved pulpituret. Det har han fortalt mig."

Den anførte overdrivelse af Troys fuldkommenhed lød for Gabriels øren som det trettende slag af en klokke, der er i ulave. Den blev ikke alene modtaget med den fuldstændigste mistro, men den kastede tvivl over alle de forsikringer, der var gået forud.

Oak var bekymret over at se, hvor fuldstændigt hun stolede på ham. Han fyldtes med dyb medlidenhed, da han svarede med en stemme, hvis fasthed blev ødelagt ved bevidstheden om hans store bestræbelser for at holde den, således: "De ved, miss, at jeg elsker Dem og vil vedblive at elske Dem. Dette omtaler jeg kun for at bringe Dem til at huske på, at jeg i hvert tilfælde ikke

ønsker at tilføje Dem nogen skade. Jeg har mistet alt ved min higen efter penge og andre gode ting, og jeg er ikke så tåbelig at gøre krav på Dem nu, da jeg er fattig, og De har alt forud for mig. Men, kære Bathsheba, dette beder jeg Dem om at betænke: både for at holde Dem selv i ære blandt tjenestefolkene, og ligefrem af ædelmodighed overfor en agtværdig mand, der elsker Dem så højt som jeg, skulle De være mere forsigtig i Deres væsen mod denne soldat."

"Ti, ti, ti!" udbrød hun med en undertrykt hulken.

"Er De ikke mere for mig end mine egne anliggender, ja, endog mere end mit liv!" vedblev han. "Kom, lyt til, hvad jeg siger! Jeg er seks år ældre end De, og mr. Boldwood er ti år ældre end jeg, og betænk – jeg beder Dem betænke det, førend det er for sent – hvor tryg De vil være i hans hånd!"

Oaks hentydning til sin egen kærlighed for hende mildnede til en vis grad hendes vrede over hans mellemkomst. Men hun kunne i virkeligheden ikke tilgive ham, at han lod sit ønske om at gøre vel imod hende fortrænge ønsket om at agte hende, lige så lidt som at han omtalte Troy på en så foragtelig måde.

"Jeg ønsker, at De skal tage et andet sted hen," sagde hun, idet hun blegnede, mens hun udtalte de skælvende ord. "Bliv ikke et øjeblik længere her på gården. Jeg behøver Dem ikke – jeg beder Dem om at tage bort!"

"Det er meningsløst," sagde Oak roligt. "Dette er anden gang, De foregiver at ville afskedige mig, og til hvad nytte er det?"

"Foregiver! De *skal* tage bort, min herre – jeg vil ikke høre Deres irettesættelser! *Jeg* er herskerinde her."

"Tage bort, sandelig – hvad tåbeligt vil De finde på næste gang? Vil De behandle mig ligesom enhver anden Dick, Tom og

Harry, da De dog ved, at for kort tid siden var min stilling lige så god som Deres? På min ære, Bathsheba, det er alt for uforskammet! De ved desuden, at jeg ikke kan tage bort uden at bringe sagerne i en sådan uorden, at De ikke ville kunne finde ud af noget, før – Gud ved hvornår, med mindre De vil love mig at have en forstandig mand som underforvalter eller bestyrer eller andet sådant. Jeg vil straks tage bort, hvis De lover dét."

"Jeg behøver ingen forvalter, og jeg vil for fremtiden være min egen bestyrer," sagde hun bestemt.

"Nu vel da; De skulle være mig taknemmelig, fordi jeg ville blive. Hvorledes ville det gå med gården, hvis kun en kvinde skulle tage sig af den? Men læg mærke til, at jeg ikke ønsker, at De må komme til at føle Dem takskyldig mod mig. Det gør jeg ikke. Hvad jeg gør, det gør jeg. Undertiden synes jeg, at jeg ville blive så glad som en fugl ved at forlade dette sted – for husk på, at jeg vedbliver at blive betragtet som et nul. Jeg blev født til noget bedre. Imidlertid ønsker jeg ikke, at Deres foretagender må tilintetgøres, hvilket de *må* blive, hvis De forholder Dem på denne måde … Jeg hader således ligefrem at tage mine egne forholdsregler, men, på min ære, Deres udfordrende væsen får én til at udtale, hvad man til en anden tid ikke ville have drømt om. Jeg tilstår, at jeg har blandet mig vel meget i Deres sager. Men De ved ret godt, hvorledes det er, og hvem det er, som jeg holder for meget af, og at jeg føler mig alt for ringe, til at jeg skulle være uhøflig mod hende."

Det var mere end sandsynligt, at hun hemmeligt og ubevidst agtede ham en smule for hans strenge redelighed, som var blevet antydet i hans tonefald endnu mere end i selve ordene. I hvert tilfælde mumlede hun noget om, at han gerne kunne

blive, hvis han ville. Hun sagde mere bestemt: "Vil De lade mig ene nu? Jeg befaler det ikke som herskerinde – jeg beder om det som kvinde, og jeg forventer, at De ikke vil være så uhøflig at afslå det."

"Sandelig vil jeg, miss Everdene," sagde Gabriel ydmygt. Han undrede sig over, at begæringen skulle komme i det øjeblik, for uenigheden var forbi, og de var på en meget afsidesliggende høj, fjernt fra enhver menneskelig bolig, og det var sent på aftenen. Han stod stille og lod hende gå i forvejen, indtil han kun kunne se hendes skikkelse mod skyerne.

En ængstelig fortolkning af hendes ivrighed efter at blive ham kvit på dette sted påfulgte nu. En skikkelse rejste sig tilsyneladende fra jorden ved siden af hende. Figuren var efter alt at dømme Troys. Oak ville ikke engang være en tilfældig lurer, og han gik straks tilbage, så at der var et par hundrede meters afstand mellem ham og de elskende.

Gabriel vendte hjem ad den vej, der førte over kirkegården. Da han gik forbi fæstningen, huskede han på, hvad hun havde sagt angående Troys dydige sædvane om at komme uset ind kirken ved gudstjenestens begyndelse. Da han ikke troede, at den lille galleridør, der var blevet hentydet til, var i brug mere, gik han op ad den yderste trappe, hvor den befandt sig helt øverst oppe, for at undersøge den. Den svage glans, der nu blev synlig på den nordvestlige himmel, var tilstrækkelig til at vise, at en vedbendgren var vokset mere end én fod fra muren og tværs over døren, og havde nydeligt snoet sig omkring panelet hen til stensøjlen. Dette var et slående bevis for, at døren i det mindste ikke havde været åbnet, siden Troy kom tilbage til Weatherbury.

30. Glødende kinder og tårefyldte øjne.

En halv time senere kom Bathsheba tilbage til sit hjem. Da lysskæret slog hende i møde, blussede hendes kinder af den rødme og bevægelse, der nu ikke manglede meget i at være kronisk hos hende. De sidste afskedsord, som Troy, der havde fulgt hende lige til døren, havde udtalt, lød endnu for hendes øren. Han havde budt hende farvel for to dage, der, efter hans sigende, skulle tilbringes i Bath på besøg hos nogle venner. Han havde tillige kysset hende anden gang.

Det er ikke mere end rimeligt overfor Bathsheba her at forklare et lille træk, som ikke kom for lyset før lang tid efter: at Troys fremstilling af sig selv, der kom så pludseligt denne aften på stien, ikke var nogen bestemt, forud overlagt plan. Han havde antydet, at han ville komme – hun havde forbudt det; og det var kun muligheden for, at han endnu kunne komme, der fik hende til at afskedige Oak, da hun befrygtede et møde mellem dem netop da.

Hun sank nu ned i stolen, urolig og forvirret over alle disse nye og rystende begivenheder. Derpå sprang hun op, som om hun havde fattet en beslutning, og hentede sin skrivepult fra et bord.

På tre minutter og uden ophold eller standsning havde hun skrevet et brev til Boldwood med adresse til hinsides Casterbridge, hvori hun mildt, men bestemt sagde, at hun nøje havde overvejet det tilbud, som han havde givet hende og venligt havde givet hende tid til at give et afgørende svar på, og

at hendes endelige bestemmelse var, at hun ikke kunne ægte ham. Hun havde omtalt sin hensigt til Oak om at vente, til Boldwood var kommet hjem, med at meddele ham sit afgørende svar. Men Bathsheba fandt det rigtigst ikke at opsætte det.

Det var umuligt at sende dette brev afsted førend den næste dag. Men for dog at undertrykke sin iver for at blive af med det og således iværksætte beslutningen, rejste hun sig for at levere det til en eller anden kone, der var i køkkenet.

Hun standsede i gangen. Der blev ført en samtale i køkkenet, hvis genstand var Bathsheba og Troy.

"Hvis han ægter hende, vil hun opgive landbruget."

"Det vil blive et prægtigt liv, men der vil dog komme nogen sorg imellem lystigheden, det siger jeg."

"Jeg ville kun ønske, at jeg havde en halvt så god husbond."

Bathsheba havde alt for megen indsigt til at optage det alvorligt, som hendes tjenestefolk sagde om hende, men hun havde også alt for mange af de kvinderne egne, overflødige talegaver til at hun skulle lade det uænset, som var blevet sagt, indtil det døde hen af sig selv. Derfor udbrød hun pludselig: "Hvem taler I om?"

Der opstod en pause, før nogen af dem svarede. Til sidst sagde Liddy frejdigt: "Hvad der blev sagt, var noget angående Dem selv, frøken."

"Jeg syntes det nok! Maryann og Liddy og Temperance – herved forbyder jeg jer at mene sådant noget. I ved godt, at jeg ikke bryder mig det mindste om mr. Troy. Enhver ved, hvordan jeg hader ham. Ja," gentog den unge, egensindige kvinde, "*hader ham!*"

"Ja, det ved vi, frøken," sagde Liddy, "og det gør vel alle."

"Jeg hader ham også," sagde Maryann.

"Maryann – å, din vendekåbe! Hvor kan du dog sige sådan noget snak!" sagde Bathsheba ophidset. "Det er ikke længere siden end i morges, at du beundrede ham af dit ganske hjerte. Ja, Maryann, du kan vel nok huske det!"

"Ja, frøken, men det gjorde De også. Han er en vild krabat nu, og De gør ret i at hade ham."

"Han er *ingen* vild krabat! Hvor tør du sige mig det lige op i øjnene? Hverken jeg eller du eller nogen anden gør ret i at hade ham. Men jeg er en enfoldig kvinde. Hvad kommer det mig ved, hvad han er? Du ved, at det intet er. Jeg bryder mig ikke om ham; jeg agter ikke at forsvare hans gode rygte, hører du! Læg mærke til, at hvis nogen af jer taler et ondt ord om ham, vil I straks blive sagt op."

Hun kastede brevet fra sig og skyndte sig tilbage til dagligstuen, fulgt af Liddy, der var tung om hjertet og som havde forgrædte øjne.

"O, frøken!" sagde Liddy blidt og så medlidende på hende, "det gør mig ondt, at vi således har misforstået Dem! Jeg troede, De brød Dem om ham, men nu ser jeg, at De ikke gør det."

"Luk døren, Liddy!"

Liddy lukkede døren og fortsatte: "Folk siger altid noget snak, frøken. For fremtiden vil jeg svare: 'Naturligvis kan en dame som miss Everdene ikke elske ham!' Jeg skal give dem det tydeligt sort på hvidt."

Bathsheba udbrød: "O, Liddy, er du dog så enfoldig! Kan du ikke forstå en halvkvædet vise? Kan du ikke se, og du er dog selv

en kvinde!"

Der faldt som skæl fra Liddys øjne.

"Ja, du må have været blind, Liddy!" sagde hun ubekymret i sin fortvivlelse og sorg. "O, jeg elsker ham til vanvid, ja, selv til døden. Vær ikke bange for mig, skønt jeg måske nok kan skræmme en uskyldig ung pige. Kom – kom nærmere hen til mig." Hun lagde sin arm omkring Liddys hals. "Jeg må udtale mig for nogen; det fortærer mig. Har du nu fået nok at vide til at du kan bære over med min ulykkelige benægtelse af det? O, Gud, hvilken usandhed det var! Himlen og min kærlighed tilgive mig det! Og ved du, at en kvinde, der elsker, aldeles ikke lægger vægt på den bagvaskelse, der er rettet mod hendes elskede? Så, forlad mig nu, jeg trænger til at være ganske ene."

Liddy gik hen imod døren.

"Liddy, kom! Sværg mig højtideligt til, at han ikke er noget slet menneske, men at alt, hvad de siger om ham, er usandhed!"

"Men, frøken, hvor kan jeg sige, at han ikke er det, når –"

"Du er en utaknemmelig pige. Hvor kan du være så hårdhjertet at gentage, hvad de siger? Følelsesløse menneske, som du er … Men jeg vil nok se, om du eller nogen anden i landsbyen eller byen tør driste sig til at sige sådan noget!" Hun fo'r op og gik med afmålte skridt frem og tilbage mellem kaminen og døren.

"Nej, frøken, jeg tror det ikke – jeg ved, at det ikke er sandt," sagde Liddy, som blev bange over Bathshebas usædvanlige heftighed.

"Jeg formoder, at du kun indvilliger for at glæde mig. Men, Liddy, han kan ikke være så slet, som man siger. Hører du?"

"Ja, frøken, ja."

"Og du tror ikke, han er det, vel?"

"Jeg ved ikke, hvad jeg skal sige, frøken," sagde Liddy og begyndte at græde. "Hvis jeg siger nej, tror De mig ikke, og hvis jeg siger ja, bliver De heftig."

"Sig, at du ikke tror det – sig det!"

"Jeg tror ikke, han er så slet, som folk gør ham."

"Han er aldeles ikke slet … Mit stakkels liv og hjerte, hvor jeg dog er svag!" klagede hun på en slap, vankelmodig måde uden at ænse Liddys nærværelse. "O, hvor jeg ville ønske, at jeg aldrig havde set ham. At elske er kvindens ulykke. Jeg vil aldrig tilgive min skaber, at jeg er blevet en kvinde, og dyrt har jeg måttet betale den ære at være i besiddelse af et smukt ansigt." Hun holdt inde og vendte sig til Liddy. "Mærk dig dette, Lydia Smallbury, at hvis du nogensinde gentager et eneste ord af, hvad jeg her har sagt dig indenfor disse fire vægge, vil jeg aldrig have tillid til dig eller holde af dig eller have dig et øjeblik længere hos mig – ikke et øjeblik."

"Jeg behøver ikke at gentage noget," sagde Liddy med en for den simple klasse sjælden værdighed, "men jeg ønsker ikke at forblive hos Dem. Og hvis de ønsker det, vil jeg tage bort ved slutningen af høsten eller denne uge eller i dag … Jeg kan ikke indse, at al skylden skal væltes over på mig, og at jeg skal overfuses for intet!" sluttede den spinkle pige fornærmet.

"Nej, nej, Liddy, du må endelig blive!" sagde Bathsheba, idet hun i sin lunefulde urimelighed fra at være hovmodig blev bedende. "Du kan ikke regne med min opførsel, når jeg er så forvirret som nu. Jeg betragter dig ikke som et tyende – du er min veninde. Kære, kære – jeg ved ikke, hvad jeg gør, siden den skrækkelige hjertekval har tynget og fortæret mig. Hvorledes vil

dette ende? Jeg tror, at jeg får flere og flere bekymringer. Jeg tænker sommetider på, om jeg er fordømt til at skulle dø i ensomhed. Gud skal vide, at jeg er venneløs nok!"

"Jeg vil ikke regne med noget som helst, og jeg vil heller ikke forlade Dem!" hulkede Liddy og følte sig tilskyndet til at række sine læber frem til Bathsheba for at kysse hende.

Så kyssede Bathsheba Liddy, og alt var igen klappet og klart.

"Jeg græder ikke ofte, gør jeg vel, Liddy? Men du har lokket tårer frem i mine øjne," sagde hun og smilede gennem tårer. "Prøv på at anse ham for et godt menneske, vil du ikke nok, kære Liddy?"

"Jo vist vil jeg, frøken."

"Han er en på en måde en jævn og støt mand, der er blevet vild, ser du. Det er bedre, end som mange er, vilde og tøjlesløse på en støt kurs. Jeg er bange for, at det er dét, jeg er. Lov mig at bevare min hemmelighed – gør det Liddy! Lad dem ikke få at vide, at jeg har fældet tårer for hans skyld, for det ville være frygteligt for mig og ville ikke gøre ham noget godt, den stakkel!"

"Selv døden skal ikke kunne fravriste mig det, frøken, når jeg har foresat mig at holde på noget, og jeg vil altid være Deres veninde," sagde Liddy med eftertryk og bragte på samme tid nogle flere tårer frem i sine egne øjne, ikke fordi det var særlig nødvendigt, men fordi hun havde en kunstnerisk følelse af at måtte gøre sin lykke ved at vedligeholde en rest af det maleriske, der synes at gøre indtryk på kvinder i slige øjeblikke. "Jeg tror, at Gud holder af, at vi bliver ved at være gode venner, ikke?"

"Ja, sandelig."

"Og kære frøken, De vil ikke pine og plage mig, vil De vel? For så kommer De til at se så mægtig ud som en løve, og så bliver jeg bange. De må vide, jeg synes, at De måtte være svær at få bugt med for en hvilken som helst mand, når De har et af Deres anfald."

"Nej, gør du virkelig?" sagde Bathsheba og smilede svagt, skønt der var noget hos hende, der alvorligt oprørtes ved denne mandhaftige fremstilling af hende. "Jeg håber da ikke, at jeg er en så fræk, ukvindelig skabning?" vedblev hun lidt beklemt.

"O nej, ikke ukvindelig, men så almægtigt kvindelig, hvilket undertiden omtrent vil sige det samme. Å, frøken," sagde hun, efter at have trukket vejret meget tungt ind og sendt det meget tungt ud. "Jeg ville ønske, at jeg blot havde halvt så mange fejl i den retning, som De. Det er en stor fordel for en stakkels pige i disse tider!"

31. Dadel. Heftighed.

Med det forsæt at slippe bort fra mr. Boldwoods rækkevidde for det tilfælde, at han skulle vende tilbage for personligt at besvare hendes note, gik Bathsheba den næste aften ud for at opfylde et løfte, som hun havde givet Liddy nogle timer tidligere. Som pant på deres forsoning var der tilstået Bathshebas selskabsdame en uges frihed til at besøge sin søster, som var gift med en mand, der havde god afsætning på kurvemagerarbejde og hestekrybber, og hvis hus, der på alle sider var omgivet af et tæt gærde af hasselkrat, lå ikke langt fra Yalbury. Det var endvidere arrangeret således, at miss Everdene skulle beære dem med et besøg en dag eller to, for at hun kunne besigtige nogle snilde indretninger, som denne skovbeboer havde indført på sine enemærker.

Da hun havde givet Gabriel og Maryann de fornødne befalinger om at efterse, at alt var lukket af for natten, gik hun ud. Just da en betimelig tordenbyge var hørt op; den havde forfrisket luften og yndigt vædet den blotte overflade af jorden, mens alt nedenunder var så tørt som nogensinde. Friskhed duftede én i møde fra de brogede omgivelser af bakker og dale, som om jorden drog ånde som et jomfrueligt bryst, og de glade fugle sang deres lovsange dertil. Foran hende skete der en forandring i skyernes indbyrdes beliggenhed ved et frygteligt lyn, der viste sig i nærheden af en skjult sol, som dvælede i det fjernestliggende nordvestlige hjørne af det himmelrum, som kan overses i denne midsommertid.

Hun havde næsten tilbagelagt de tre engelske mil og havde lagt mærke til, hvorledes dagen hældede, hvorledes tiden til handling blidt smeltede sammen med tiden til betragten, for atter at vige pladsen for tiden til bøn og søvn, da hun oppe på højen så netop den mand, hun så ængsteligt søgte at undgå, komme hen imod sig. Boldwood gik ikke med de rolige skridt, der viste hans tilbageholdte styrke, således som han ellers plejede at gå, og hvorved han altid syntes at vakle mellem to tanker. Hans gang var nu langsom og sløv.

Boldwood havde først nu fået øjnene op for kvindens privilegier i henseende til vankelmodighed, uden hensyn til den skade og sorg, hun derved bibringer andre. At Bathsheba var en fast og bestemt karakter, langt mindre inkonsekvent end hendes jævnaldrende, havde været hans stadige håb, for han havde troet, at disse egenskaber ville lede hende til at vælge ham for hans soliditets skyld, og at hun ville give ham sit Ja, skønt hun måske ikke ville strømme over af strålende, uhildet kærlighed til ham. Men nu blev denne fornuftslutning kastet tilbage som strålerne fra et ituslået spejl. Opdagelsen var ikke mindre en pinsel end en overraskelse.

Han gik med sænket hoved og så ikke Bathsheba, førend de var et stenkast fra hinanden. Han så op ved lyden af hendes fodtrin, og hans forandrede udseende vidnede tilstrækkeligt om den følelsernes dybde og styrke, som hendes brev havde lammet.

"O, er det Dem, mr. Boldwood?" fremstammede hun, og hendes kinder blussede af en rødme, hvori der stod skrevet, at hun ikke følte sig ganske skyldfri.

De, der har magt til at bebrejde, kan ved tavshed finde mere virkningsfulde midler til det end ord. Der er udtryk i øjet, som ikke kommer over læberne, og bebrejdelserne, som kommer fra de sammenknebne, tavse læber, er større end de, som kan høres med det udvortes øre. Det er både storheden og kvalen ved de indadvendte sindsstemninger, at de ikke giver sig til kende på en lydelig måde. Boldwoods blik forblev ubesvaret.

Da han så, at hun vendte sig lidt til siden, sagde han: "Hvad, er De bange for mig?"

"Hvorfor spørger De om det?" sagde Bathsheba.

"Jeg syntes, De så således ud," sagde han. "Og det er mere besynderligt, fordi det ville stå i en så stor modsætning til mine følelser."

Hun fik sin selvbeherskelse tilbage, fæstede sine øjne roligt på ham og tav.

"De ved, hvordan denne følelse er," sagde Boldwood eftertænksomt. "Den er stærk som døden, ingen affærdigelse ved et overilet brev kan have nogen virkning på den."

"Jeg ville ønske, at De ikke havde så meget til overs for mig," hviskede hun. "Det er ædelmodigt af Dem, og mere end jeg fortjener, men jeg må ikke høre på det nu."

"Høre på det? Hvad tror De da, jeg har at sige? Jeg må ikke ægte Dem, det er nok. Deres brev var mere end tydeligt nok. Jeg ønsker ikke at lade Dem høre mere – det gør jeg ikke."

Det var ikke muligt for Bathsheba at lede sin vilje i nogen bestemt retning, så at hun kunne frigøre sig fra denne forlegne stilling. Hun sagde forvirret: "Godaften!" og ville til at gå. Boldwood gik nedtrykt og svag hen imod hende.

"Bathsheba – elskede – er det virkelig den endelige beslutning?"

"Ja, det er det."

"O, Bathsheba, hav medlidenhed med mig!" Boldwood brast i gråd. "For Guds skyld, ja – jeg er kommet på det lave, det laveste standpunkt, at trygle om en kvindes medlidenhed!"

Bathsheba beherskede sig. Men hun kunne næppe tydeligt udtale de ord, der kom over hendes læber: "Det er kun at yde en kvinde ringe ære at tale på den måde." Det blev kun udtalt hviskende, for noget på én gang sorgfuldt og ængsteligt svækkede hendes bestemte, kvindelige karakter ved synet af en mand, der viste sig så fuldstændig behersket af sin lidenskab.

"Jeg går for vidt med hensyn til dette, og er afsindig," sagde han. "Jeg er ikke koldsindig nok til at bønfalde Dem her, og dog bønfalder jeg Dem. Jeg ville ønske, De vidste, hvor megen hengivenhed for Dem, jeg er i besiddelse af. Men dette er umuligt. Hav almindelig menneskelig overbærelse med en ensom mand, og stød mig ikke bort nu!"

"Jeg støder Dem jo ikke bort – hvor kan jeg også det? De har jo aldrig tilhørt mig." I sin uskyldigt-rene tilståelse af, at hun aldrig havde elsket ham, glemte hun for et øjeblik den tankeløse leg på hin dag i februar.

"Men der var en tid, da De brød Dem om mig, førend jeg tænkte på Dem. Jeg bebrejder Dem intet, for selv nu føler jeg, at det ubekendtskab og det skumle mørke, hvori jeg skulle have levet, hvis De ikke havde indtaget mig ved Deres brev – Valentinsbrev, kaldte De det – ville have været værre end mit kendskab til Dem, skønt det har bragt mig denne sorg. Men, siger jeg, der var en tid, da jeg ikke vidste af Dem at sige og ikke

brød mig om Dem, og dog blev jeg hendraget til Dem. Og hvis De siger, at De ikke opmuntrede mig, kan jeg kun modsige Dem."

"Hvad De kalder opmuntring var en barnagtig leg, fremkaldt af øjeblikkets indskydelse. Jeg har senere bittert, ja bittert angret det og har fældet mange tårer over det. Kan De endnu vedblive at minde mig om det?"

"Jeg anklager Dem ikke, jeg begræder det. Jeg antog *det* for alvor, som De påstår var spøg, og nu siger De, at det, som jeg beder om må være spøg, er alvor, beklagelig alvor. Vore sindsstemninger mødes på urette steder. Jeg ville ønske, at Deres følelser var mere som mine eller mine mere som Deres! O, kunne jeg blot have forudset den smerte, som denne letsindige leg ville forårsage mig, jeg ville da have forbandet Dem, men da jeg kun har været i stand til at se det bagefter, kan jeg ikke gøre det; dertil elsker jeg Dem for højt! Men det er svagt, tåbeligt, letsindigt at vedblive således … Bathsheba! De er den første kvinde med ånd og karakter, som det nogensinde er faldet mig ind at elske, og det er, fordi jeg har været så nær ved at kunne gøre fordring på Dem, at dette afslag er så tungt for mig at bære. Hvor De vakte forhåbninger hos mig! Men jeg bør ikke tale til Dem for ikke at bevæge Dem og gøre Dem bekymret over min smerte, det er dog ikke til nogen nytte. Jeg må bære det; min smerte vil ikke formindskes ved, at jeg forårsagede Dem smerte."

"Men jeg har en inderlig, dyb medlidenhed med Dem," sagde hun alvorligt.

"O, det behøver De ikke! Deres dyrebare kærlighed er noget så ophøjet ved siden af Deres medlidenhed, at tabet af denne

samtidig med Deres kærlighed ikke vil volde mig forøget sorg, lige så lidt som vindingen ved Deres medlidenhed vil lade den forekomme mig mindre følelig. O, elskede! Hvor kærligt De talte til mig bagved sivene ved den lille dam, og i laden ved fåreklipningen, og hin dyrebare time den sidste aften i Deres hjem! Hvor er Deres venlige ord – Deres alvorlige håb om at være i stand til at komme til at elske mig? Hvor er Deres faste overbevisning om, at De med tiden ville komme til at bryde Dem om mig? Er virkelig alt dette glemt?"

Hun rystede af indre bevægelse, så ham roligt og åbent ind i øjnene og sagde med sin sagte, faste stemme: "Mr. Boldwood! Jeg lovede Dem intet. Ville De bare have haft, at jeg skulle være forblevet hårdhjertet, da De gjorde mig den første højeste tilståelse, som en mand kan gøre en kvinde, den at han elsker hende? Jeg var nødt til at lægge følelser for dagen, hvis jeg ikke ville anses for en utaknemmelig, hårdhjertet kvinde. Dog var hver glædesytring beregnet efter den dag – og dagen just efter ytringen. Hvorledes kunne jeg vide, at det, der er lægedom for alle andre mand, var sårende pile for Dem? Giv mig ret og vær venligere mod mig!"

"Nuvel – lad os ikke mere tale om den sag! Ét er sikkert: De var næsten min, nu er De det ikke. Alt er forandret, og husk på, at det kun er Deres skyld. Engang var De intet for mig, og da var jeg tilfreds. Nu er De atter intet for mig, og hvor vidt forskelligt er det dog ikke fra dengang! Jeg ville inderligt ønske, at De aldrig havde givet mig håb, da det dog kun var for at skuffe mig!"

Til trods for sit mod følte Bathsheba dog umiskendelige tegn på, at hun hørte til det svagere køn. Hun kæmpede tappert mod

denne blødagtighed, der vedblivende ville give de ubudne følelser et mere og mere frit løb, mens Boldwood gjorde hende bebrejdelser. Havde hun søgt at undgå sindsbevægelse ved at fæste sin opmærksomhed på træerne, himlen og andre trivielle genstande, der omgav hende, men nu kunne dette snilde påfund ikke længere nytte hende.

"Jeg drog Dem ikke til mig, nej, det gjorde jeg ikke!" svarede hun så frejdigt, som hun kunne, "men vær ikke så vred på mig. Jeg kan endda tåle, De siger, at jeg har gjort uret, når De blot vil sige mig det på en mildere måde. O, sir, vil De ikke nok tilgive mig og betragte det hele lidt mere fornøjet?"

"Fornøjet! Kan en mand, som man i så høj grad har haft til bedste, have grund til at være munter? Hvis jeg har tabt, hvor kan jeg da være, som om jeg havde vundet? Himmel! De må være fuldstændig hjerteløs. Havde jeg vidst, hvor uendelig bitter denne kalk skulle blive for mig at tømme, hvor ville jeg da ikke have skyet Dem, aldrig have set Dem og have været ufølsom overfor Dem. Jeg fortæller Dem alt dette, men hvad bryder De Dem om det! Det er Dem ligegyldigt."

Hun gav tavse og matte benægtelser af hans beskyldninger og rystede voldsomt på hovedet som for at bortslynge ordene, efterhånden som de kom brusende for hendes øren fra læberne på den skælvende, midaldrende mand med de hærdede romerske ansigtstræk og den smukke legemsbygning.

"Kæreste, kæreste! Jeg vakler selv nu mellem to modsigelser: enten fuldstændig at give afkald på Dem eller ydmygt at stræbe efter at vinde Dem igen. Glem, at De har sagt Nej, og lad alt blive, som det forhen var. Sig, Bathsheba, at De kun skrev dette afslag for spøg – sig det til mig!"

"Det ville være usandhed, og det ville kun volde os begge smerte. De overvurderer min evne til at føle kærlighed. Jeg er af naturen ikke i besiddelse af halvt så meget sværmeri, som De tillægger mig. En ubeskyttet barndom i denne kolde verden har tilintetgjort de blidere følelser hos mig."

Han svarede straks i en fortrydelig tone: "Noget af det kan måske være sandt; men ah, miss Everdene, det er ikke et tilstrækkeligt bevis! De er ikke den koldhjertede kvinde, som De vil have mig til at tro. Nej, det er ikke, fordi De ingen følelse har, at De ikke elsker mig. Det ville De naturligvis have mig til at tro – De ville skjule for mig, at Deres hjerte slår lige så varmt som mit. De har kærlighed nok, men denne er ledet i en anden retning, jeg ved nok, hvorhen."

Hendes hjertes stærke musik blev støjende, og det begyndte at banke hastigt. Han begyndte at hentyde til Troy. Han vidste altså, hvad der var forefaldet!

Og i næste øjeblik udtalte hans læber navnet.

"Hvorfor lod Troy mig ikke beholde min skat for mig selv?" spurgte han hastigt. "Hvorfor pånødede han sig Dem, dengang jeg slet ikke havde tænkt på at fornærme ham? Førend han begyndte at forfølge Dem, var jeg genstand for Deres kærlighed. Hvis jeg dengang ville have friet til Dem, ville De have svaret Ja. Kan De nægte det – jeg spørger, kan De nægte det?"

Hun tøvede med svaret, men var alt for ærlig til at nægte det. "Nej, jeg kan ikke," hviskede hun.

"Det vidste jeg nok. Mens jeg var fraværende, stjal han sig ind og frarøvede mig Deres kærlighed. Hvorfor søgte han ikke at vinde Dem før, da det ikke ville have været til sorg for nogen –

da ingen snakkede om det? Nu håner man mig – selv højene og himlen synes at le ad mig, indtil jeg blusser af skamfuldhed over min dårskab, jeg har tabt agtelsen for mig selv, mit gode navn, min stilling – tabt det for aldrig mere at få det tilbage. Ægt De ham kun – ægt ham kun!"

"O, sir – mr. Boldwood!"

"Det kan De lige så godt. Jeg kan ikke mere gøre fordringer gældende på Dem. Hvad mig angår, da kan jeg lige så gerne rejse et eller andet sted hen alene og skjule mig – og bede. Jeg elskede engang en kvinde. Nu er jeg skamfuld. Når jeg er død, vil man sige: Stakkels elskovssyge menneske, som han var! O, Gud – hvis jeg dog blot var blevet hemmeligt bedraget, og vanæren ikke var kendt, og jeg havde bevaret min anseelse. Men nej, alt er tabt, og kvinden er ikke vundet. Ve over ham!"

Hans urimelige harme forskrækkede hende, og hun smuttede derfor bort fra ham uden nogen iøjnefaldende bevægelse, da hun sagde: "Jeg er kun en ung pige – tal ikke således til mig!"

"Imidlertid vidste De – vidste det meget godt –, at Deres nye lune blev min ødelæggelse. Blændet af et strålende ydre – o, Bathsheba, – dette er i sandhed kvindens svage side!"

Hun blev pludselig opfarende. "De tager alt for stærkt på det!" sagde hun hastigt. "Alle er imod mig – alle. Det er umandigt at angribe en kvinde således! Jeg har ingen i verden, der kan tage mit forsvar, og der er ikke vist mig nogen barmhjertighed. Og om så tusinder af jer spotter mig og tale ilde om mig, vil jeg dog ikke ydmyges."

"De vil uden tvivl more Dem med ham over mig, sige til ham: 'Boldwood ville have døet for mig.' Ja, og De har opmuntret

ham, skønt De vidste, at han ikke passede for Dem, han har kysset Dem – gjort fordring på Dem som sin. Hører De – han har kysset Dem! Kan De benægte det?"

Den mest tragiske kvinde taber modet overfor en tragisk mand. Og skønt Boldwood med hensyn til hidsighed og lidenskabelig heftighed næsten var hendes eget Jeg overført til det andet køn, så skælvede Bathsheba dog. Hun fremstammede: "Forlad mig – gå bort fra mig! Jeg er intet for Dem, lad mig nu gå!"

"Benægt, at han har kysset Dem!"

"Nej, jeg kan ikke."

"Ha, så har han gjort det!" sagde forpagteren hæst.

"Ja, han har," sagde hun sagte, men, trods sin frygt, trodsigt. "Jeg skammer mig ikke ved at tale sandhed."

"Så ve over ham. Forbandet være han!" sagde Boldwood med indædt harme. "Mens jeg ville have givet alverden for at berøre Deres hånd, har De ladet denne vellystning uden lov og ret komme ind og – kysse Dem; du gode Gud – kysse Dem! … Ah, der vil komme en tid i hans liv, da han vil komme til at angre, da han ulykkeligt vil komme til at føle den smerte, som han har forårsaget en anden, og så vil han vånde sig og pines og forbandes og føle uro – således som jeg gør det nu."

"O, ti – stands dog! Ønsk intet ondt over ham!" bad hun og hulkede krampagtigt. "Hvad som helst andet – kun ikke det, o, vær venlig imod ham, sir, for jeg elsker ham så højt!"

Boldwoods stemning var nået til et punkt, hvor grundtræk og sammenhæng forsvinder. Det forhåndenværende mørke syntes at blive tættere for hans blik. Han hørte hende slet ikke nu.

"Jeg vil straffe ham – på min ære, det vil jeg! Jeg vil duellere med ham, enten jeg er soldat eller ej, og jeg vil tugte den knægt, fordi han på en så ugudelig måde har ranet min glæde. Selv om han var hundrede gange så stærk, skal jeg nok tugte ham!" Han sænkede stemmen pludseligt og unaturligt. "Bathsheba, søde, tabte kokette, tilgiv mig! Jeg har dadlet Dem, truet Dem, har været barsk mod Dem, fordi han er sådan et ugudeligt menneske. Han stjal Deres dyrebare hjerte fra Dem med sine bundløse løgne! … Det er heldigt for ham, at han er vendt tilbage til sit regiment – at han er i Melchester og ikke her! Jeg vil ikke håbe, at han lige nu vender tilbage. Jeg vil bede til Gud, at han ikke må komme mig for øje, for jeg kan ikke svare for mig selv. O, Bathsheba, hold ham borte – ja, hold ham borte fra mig!"

I et øjeblik stod Boldwood så ubevægelig, at det lod til, at hans sjæl var flygtet bort med hans lidenskabeligt udtalte ord. Han vendte ansigtet om og gik bort, og hans skikkelse forsvandt snart i tusmørket og lyden af hans fodtrin blandedes med en hvislen i de bladløse træer.

Bathsheba, der i den sidste tid havde stået som en statue, knugede hænderne mod hovedet og begyndte vildt at tænke over det, der nylig var sket. En så forvirret strøm af feberagtige følelser hos en så alvorlig mand som mr. Boldwood, det var ufatteligt, frygteligt. I stedet for at være en mand, der var øvet i at beherske sig, var han, hvad hun havde set ham at være.

Landmandens stærke trusler angreb i deres indhold en omstændighed, der hidtil kun var kendt af hende: Hendes elsker ville komme tilbage til Weatherbury lige dagen efter. Troy var ikke vendt tilbage til Melchester-barakkerne, som Boldwood

og andre formodede, han var kun en dagstid eller to taget bort for at besøge nogle bekendte i Bath og havde endda en uge eller så tilbage af sin permission.

Hun var desværre vis på, at hvis han atter viste sig på dette tidspunkt og kom i berøring med Boldwood, ville en heftig strid blive følgen af det. Hun skælvede af uro, når hun tænkte på den mulige krænkelse mod Troy. Den mindste gnist ville antænde forpagterens opbrusende hastighed og skinsyge; han ville tabe selvbeherskelsen ligesom denne aften. Troys lystighed kunne blive anmassende, den kunne gå over til at blive bespottende, og så ville Boldwoods vrede gå over til at tage hævn.

Af en næsten sygelig skræk for at blive anset for en fremfusende ung pige skjulte denne vildledte kvinde sine følelsers dybde for verden under en påtagen ligegyldighed. Men nu var der ingen forsigtighed. I sin tankeløshed gik hun frem og tilbage, i stedet for at gå fremad, mens hun fægtede i luften med armene, pressede dem mod panden og hulkede indvendig. Derpå satte hun sig på en stendysse ved vejen for at overveje. Der blev hun længe siddende. Ovenover den mørke linje, som jorden dannede i horisonten, viste der sig forløbere for nogle guldglinsende skyer, der sprang frem som en klar og gennemsigtig, jævn flade på den vestlige himmel. Derpå fik de et amarantlignende skær, og den aldrig hvilende verden drejede hende rundt til et fuldstændig kontrasterende prospekt mod øst i skikkelse af ubestemte, rystende stjerner. Hun stirrede på dem, og hendes forvirrede ånd var langt borte med Troy.

32. Nat. Hestetrav.

Landsbyen Weatherbury var rolig som en kirkegård, og de levende lå næsten lige så stille, som om de var døde. Kirkeklokken slog elleve. Luften var så tom for andre lyde, at støjen af klokken straks før slagene skelnedes tydeligt, og dette var også tilfældet, da de holdt op med at slå. Tonerne fløj afsted med den sædvanlige blinde sløvhed, som er livløse ting egen, flagrede frem og tilbage mellem murene, bølgende mod de delte skyer og spredende sig gennem deres åbninger ud i det uendelige, vidtudstrakte rum.

Bathshebas revnede og mugne herresæde var den nat kun beboet af Maryann, da Liddy, som anført, var hos sin søster, som Bathsheba var gået ud for at besøge. Kort tid efter, at klokken var slået elleve, vendte Maryann sig i sengen med en følelse af, at hun blev forstyrret. Hun var fuldstændig uvidende om grunden til, at hendes søvn var blevet afbrudt. Denne afbrydelse havde en drøm til følge, og drømmen en opvågnen med en ubestemt fornemmelse af, at der måtte være sket noget. Hun stod op af sengen og så ud af vinduet. Græsmarken stødte op til denne side af bygningen, og på græsmarken kunne hun just i den tågede luft skelne en skikkelse, der nærmede sig den hest, der græssede der. Skikkelsen greb hesten i manken og førte den til hjørnet af marken. Her kunne hun se noget, som omstændighederne viste at være et køretøj, for efter et par minutters forløb, der sandsynligvis benyttedes til at lægge seletøj på hesten, hørte hun hestetrav nede på vejen, blandet med lyden af en let vognrumlen.

Kun to forskellige slags mennesker kunne tænkes at komme ind på græsmarken på denne hemmelighedsfulde, spøgelsesagtige måde. Disse to kunne enten være en kvinde eller en sigøjner. En kvinde kunne der vist ikke være tale om, da hun næppe ville have valgt denne tid af døgnet til et sligt foretagende, og den kommende kunne kun være en tyv, der sandsynligvis havde vidst, hvor få der var i huset denne ene nat, og af den grund havde valgt den til sit forsøg. Desuden var der sigøjnere i Weatherburys havn.

Maryann, der i røverens nærværelse havde været bange for at råbe om hjælp, frygtede ikke mere, da hun havde set ham tage bort. Hun klædte sig hurtigt på, gik ned ad den sønderlemmede trappe, der knagede ved hendes trin, og løb hen til Coggans, det nærmeste hus, og kaldte dem til hjælp. Coggan kaldte på Gabriel, der nu igen, ligesom i begyndelsen, boede i hans hus, og derpå gik de sammen hen på græsmarken. Uden tvivl var hesten borte.

"Hør!" sagde Gabriel.

De lyttede. I den stille luft kunne de tydeligt høre travet af en hest, der passerede Weatherbury høj, som lå lige udenfor sigøjnernes lejr i Weatherburys yderkant.

"Jeg vil vædde på, at det er vor "Dainty" – jeg kender dens trav," sagde Jan.

"Du almægtige! Hvor miss Everdene vil holde et hus og kalde os dumrianer, når hun kommer tilbage!" klagede Maryann. "Hvor jeg ville ønske, at det var sket, når hun havde været hjemme, og ingen af os skulle have været ansvarlige for det!"

"Vi må ride efter dem," sagde Gabriel bestemt. "Jeg skal nok svare miss Everdene for, hvad vi gør. Ja, vi vil, kammerater!"

"Snak, jeg indser ikke, hvordan!" sagde Coggan. "Alle vore heste er for tunge til de narrestreger, undtagen lille 'Toppet', og hvad forstår den? – Hvis vi bare havde det par bag gærdet, så kunne vi da udrette noget."

"Hvilket par?"

"Mr. Boldwoods 'Tiddy' og 'Moll'."

"Vent her. til jeg kommer tilbage igen," sagde Gabriel. Han løb ned ad højen til forpagter Boldwoods.

"Forpagter Boldwood er ikke hjemme," sagde Maryann.

"Så meget des bedre," sagde Coggan. "Jeg ved nok, hvorfor han er taget bort."

Mindre end fem minutter senere kom Oak løbende med to grimer i hånden.

"Hvor fik du dem fra?" spurgte Coggan, idet han vendte sig om og løb afsted ned mod hækken uden at vente på svar.

"Under tagskægget. Jeg vidste, hvor de blev gemt," sagde Gabriel og fulgte ham. "Coggan, kan du ride på en usadlet hest? Der er ingen tid til at se efter sadlerne."

"Som en ægte helt," sagde Jan.

"Maryann, gå De nu til sengs," råbte Gabriel til hende fra toppen af hækken.

Da de sprang ned på Boldwoods græsgang, puttede hver sin grime i lommen for at skjule dem for hestene, der, da de så, at mændene var tomhændede, villigt lod sig gribe ved manken, hvorpå grimerne behændigt blev sat på dem. Da de hverken havde bidsel eller tømme, erstattede Oak og Coggan førstnævnte ved på hver af dem at lade linen gå fra den ene side af munden og igennem munden og derpå blive bundet på den anden side. Oak svang sig op og satte sig overskrævs på hesten;

Coggan kravlede op ved hjælp af en bænk; derpå red de hen til leddet og galopperede afsted i samme retning som røveren med Bathshebas hest havde taget. Hvis køretøj, hesten var blevet spændt for, vidste de ikke.

Weatherburys yderkant var nået på tre eller fire minutter. De undersøgte nøje den lille, grønne plet ved landevejen. Sigøjnerne var borte.

"De kæltringer!" sagde Gabriel. "Hvilken vej mon de kan være gået?"

"Lige ud, så sandt som der er en Gud til," sagde Jan.

"Det er godt; vi er bedre til hest end de, og vi må indhente dem. Nu afsted i fuldt firspring!"

Ingen lyd af vognen kunne mere børes. Vejen blev blødere og mere leret, da de var kommet ud af Weatherbury, og den sidste regnbyge havde gennemblødt overfladen, så at den var i en noget sølet, om end ikke mudret tilstand. De kom til en korsvej. Coggan lod pludselig hesten stå stille og lod sig glide ned.

"Hvad nu?" spurgte Gabriel.

"Vi må prøve på at opspore dem, siden vi ikke kan høre dem," sagde Jan og ransagede sin lomme. Han strøg en svovlstik og holdt den ned til jorden. Regnen havde været stærkere her, og alle fodsporene af mennesker og heste, der var afsat før uvejret, var blevet udslettet og udjævnet af regnen, og de dannede nu mange små vandpytter, der tilbagekastede skinnet af svovlstikken ligesom øjne. De sidst trådte spor var friske og havde intet vand i sig; et par vognspor var tomme og ikke omdannet til små kanaler således som de andre. De sidst dannede fodspor var tydelige beviser for den retning, man havde taget; det var hestefodspor med tre eller fire fod imellem

sig, og sporet af den højre og den venstre fod var nøjagtigt overfor hinanden.

"Afsted!" råbte Jan. "Sådanne spor tyder på en strakt galop. Intet under, at vi ikke hørte dem. Og hesten er godt skoet – se i vognsporene! Å, det er vor hoppe, det er soleklart!"

"Hvordan kan du se det?"

"Gamle Jimmy Harris skoede den for ikke længere siden end forrige uge, og jeg tør vædde på, at jeg skulle kunne kende hans arbejde blandt tusinde!"

"De øvrige sigøjnere må være gået tidligere eller have taget en anden vej," sagde Oak. "Du så jo, at der ikke var noget andet spor."

"Ja vist."

De red tavse videre et langt, trættende stykke vej. Coggan trak et gammelt repeterur frem, som han havde arvet efter en eller anden afdød i familien; nu slog det et slag. Han strøg nok en svovlstik og undersøgte atter jorden.

"Nu er det kort galop," sagde han og kastede svovlstikken bort. "En vaklende og slingrende kørsel for en gig. Sagen er, at de har drevet hende for stærkt fra begyndelsen af; vi skal nok fange ham."

Atter skyndte de sig. Coggans ur slog to. Da de atter så efter, var hovsporene så spredte, at de, hvis de var blevet forbundet med hinanden, ville have dannet en slags zigzag, ligesom lygtepælene på gaden.

"Dette er trav, kan jeg se," sagde Gabriel.

"Kun trav nu," sagde Coggan oplivet. "Vi skal nok med tiden fange ham."

De fo'r hurtigt afsted endnu en halv mils vej. – "Å, vent lidt," sagde Coggan. "Lad os se, hvorledes hun er kørt op ad denne bakke. Det vil hjælpe os."

En svovlstik blev hurtigt strøget af mod hans gamache ligesom tidligere, og undersøgelsen begyndte.

"Hurra!" sagde Coggan. "Hun er kørt i skridt her op ad, og det har hun gjort vel i. Jeg tør vædde en krone, at vi har ham om en halv times tid."

De rede henved tre miles og lyttede. Ingen lyd hørtes, undtagen mølledammens rislende strøm gennem slusen, hvorved der opstod melankolske tanker om, at man ville drukne, hvis man faldt i. Gabriel steg af hesten, da de kom til en omdrejning. Sporene måtte nødvendigvis være vejviser med hensyn til den retning, de skulle tage, og de måtte derfor gå frem med den største forsigtighed, da man måtte undgå at blande dem med nogle andre, der var kommet til for nylig.

"Hvad betyder dette? – skønt jeg kan nok gætte mig til det," sagde Gabriel og så på Coggan, mens denne bevægede svovlstikken frem og tilbage ved jorden hen imod omdrejningen. Coggan, der, ligesom de pustende heste, i den senere tid havde vist tegn til træthed, undersøgte atter de mystiske kendetegn. Denne gang var der kun tre spor af den regelmæssige hesteskoform. Det fjerde var kun en prik.

Han fortrak ansigtet og udstødte et langt: "Lam!"

"Lam," sagde Oak.

"Ja, 'Dainty' er lammet på det nærmer forben," sagde Coggan og vedblev at stirre på hovsporene.

"Lad os skynde os," sagde Gabriel og besteg igen sin svedige ganger.

Skønt vejen for størstedelen havde været så god som nogen chaussé i landet, så var det dog kun en bivej. Den sidste omdrejning havde bragt dem ud på hovedvejen, der førte til Bath. Dette huskede Coggan på.

"Nu skal vi nok få fat i ham!" udbrød han.

"Hvor?"

"Ved Pettiton-bommen. Vogteren ved den bom er den sløveste mand herfra og til London – Dan Randall hedder han –; jeg kendte ham for nogle år siden, da han var ansat ved Casterbridge-bommen. Der er kun et lille stykke vej fra det sted, hvor hesten er blevet lam, og til bommen."

Nu red de videre med den yderste forsigtighed. Der blev ikke sagt et ord, førend de opdagede fem hvide slagbomme, der gik tværs over vejen til et lille stykke ovenfor, mod den mørke, løvrige baggrund.

"Tys – nu er vi der næsten!" sagde Gabriel.

"Gå let i græsset," sagde Coggan.

Midt over de hvide slagbomme viste der sig en mørk skygge, der gik på tværs. Stilheden i denne time afbrødes af et udbrud fra denne.

"Hej, vogter!"

Det viste sig, at vedkommende tidligere havde kaldt, men at de ikke havde bort det. For da de var kommet tæt derhen, åbnedes bomhusets dør og vogteren kom ud, halvt påklædt, med et lys i hånden. Skinnet belyste hele gruppen.

"Hold bommen lukket!" råbte Gabriel. "Han har stjålet hesten!"

"Hvem?" spurgte bommanden.

Gabriel så efter den, der kørte giggen, og opdagede en kvinde – Bathsheba, hans herskerinde.

Da hun hørte hans stemme, havde hun vendt sit ansigt bort fra lysskæret. Coggan havde imidlertid fået øje på hende.

"Hvad! Det er miss – det vil jeg give min hånd på!" sagde han forbavset.

Det var virkelig hende, og hun udførte det kunststykke, hvori hun havde så stor færdighed, når det ikke netop gjaldt kærligheden, nemlig at skjule sin bestyrtelse under et tilsyneladende koldt ydre.

"Nå, Gabriel," spurgte hun roligt, "hvor skal De hen?"

"Vi troede –" begyndte Gabriel.

"Jeg kører til Bath," sagde hun. "Et vigtigt ærinde har gjort det nødvendigt for mig at opgive mit besøg hos Liddy og straks at tage afsted. Hvorfor ville De forfølge mig?"

"Vi troede, at hesten var blevet stjålet."

"Sikken idé! Hvor det var tåbeligt af jer, at I ikke kunne tænke, at jeg havde taget hesten og seletøjet. Jeg kunne hverken få vækket Maryann eller komme ind i huset, skønt jeg vist i ti minutter bankede på vinduet. Heldigvis kunne jeg få fat i nøglen til stalden, så at jeg ikke behøvede at gøre så megen forstyrrelse. Tænkte I ikke, at det måtte være mig?"

"Hvor kunne vi det, miss!"

"Nå, måske ikke. Hvad, det er dog vel aldrig forpagter Boldwoods heste? Du gode Gud! Hvad har I dog gjort – bragt mig bryderier fra den kant! Hvad for noget? Kan en dame ikke gå et skridt udenfor sin egen dør, uden at hun skal følges i hælene som en tyv?"

"Men hvor kunne vi ane det, da De ikke lod nogen vide noget om det?" indvendte Coggan. "Og damer plejer ikke at køre ud på denne tid efter de almindelige gængse regler."

"Jeg lagde en besked hjemme, og De ville have set den i morgen tidlig. Jeg skrev med kalk på stalddøren, at jeg havde været hjemme og hentet hesten og giggen og at jeg var kørt bort, at jeg ingen kunne få vækket, og at jeg snart kom igen."

"Men De må indrømme, frøken, at vi ikke kunne have set det, førend det var blevet lyst."

"Det er sandt," sagde hun, og skønt hun i begyndelsen var fortrædelig, så havde hun dog for megen indsigt til at ville dadle dem længe og alvorligt for deres hengivenhed for hende, da den var lige så værdifuld som sjælden. Hun tilføjede med en yndig nedladenhed: "Godt, jeg takker jer virkelig meget, fordi I har haft al den ulejlighed, men jeg ville ønske, at I havde lånt en andens end mr. Boldwoods heste."

"'Dainty' er lam, miss," sagde Coggan. "Kan De rejse videre?"

"Der var kun kommet en sten i hendes sko. Jeg steg af og tog den ud et par hundrede fod herfra. Jeg kan godt klare mig, tak. Jeg skal være i Bath ved daggry. Tag nu hjem, hører I!"

Hun vendte sit ansigt om – bommandens lysskær faldt på hendes livlige, klare øjne, da hun gjorde denne bevægelse – kørte igennem bommen og var snart forsvundet i de hemmelighedsfulde, hvælvede skygger, som træerne kastede på vejen. Coggan og Gabriel vendte deres heste og red tilbage ad den vej, de var kommet, omsusede af denne julinats milde vind.

"Det var da et underligt indfald, synes du ikke, Oak?" sagde Coggan nysgerrigt.

"Jo," sagde Gabriel kort. "Coggan, husk på, at vi holder denne nats arbejde så hemmeligt som muligt."

"Jeg er af samme mening."

"Godt."

"Vi kan være hjemme klokken tre eller så og kan komme ind lige så stille som mus."

Bathshebas forstyrrede betragtninger på landevejen havde til sidst ladet hende komme til det resultat, at der kun var to måder, hvorpå hun kunne råde bod på den øjeblikkelige fortvivlede stilling. Den første var fremfor alt at holde Troy borte fra Weatherbury til Boldwoods vrede havde lagt sig, den anden var at lytte til Oaks bønner og Boldwoods trusler og helt at frasige sig Troy.

Ak! Kunne hun opgive sin unge kærlighed – formå ham til at give afkald på hende ved at sige, at hun ikke brød sig om ham – kunne hun lade være at tale til ham og bede ham om for hendes skyld at tilbringe resten af sin orlov i Bath og aldrig at se hende og Weatherbury mere?

Det var et billede, fuldt af ulykke og sorg, men for en tid betragtede hun det dog nøje, mens hun ikke des mindre, som unge piger plejer, tillod sig at dvæle ved den lykkelige tilværelse, hun ville have ført, hvis Troy havde været Boldwood og hvis kærlighedens vej havde været pligtens vej – og tilføjede sig selv frivillige smerter ved at tænke sig, at han, efter at have glemt hende, ville elske en anden kvinde, for hun havde således udgransket hans natur, at hun kendte hans tendenser ganske godt, men ulykkeligvis elskede hun ham ikke mindre ved at tænke på, at han snart kunne ophøre at elske hende – tværtimod betydeligt højere.

Hun sprang op. Hun ville straks se ham. Hun ville bønfalde ham om at hjælpe hende ud af denne forlegenhed. Et brev om at holde ham borte ville ikke kunne nå ham i rette tid, selv om han skulle være bestemt på at rette sig efter det.

Var Bathsheba da aldeles blind for den indlysende kendsgerning, at den elskedes bistand ikke var af den natur, at den var bedst skikket til at understøtte hende i en beslutning om at give afkald på ham selv? Eller var hun sig sofistisk bevidst, at hun ved på denne måde at blive ham kvit kunne gøre sikker regning på i hvert tilfælde at mødes endnu engang med ham?

Det var mørkt nu, og klokken kunne omtrent være ti. Den eneste måde, hun kunne udføre sin plan på, var at opgive besøget hos Liddy i Yalbury, vende tilbage til Weatherbury forpagtergård, spænde hesten for giggen og straks køre til Bath. Planen syntes begyndelsen uudførlig: rejsen var meget besværlig, selv for en kraftig hest, det var næsten eventyrligt for en kvinde, ved nattetid og alene.

Men kunne hun tage afsted til Liddy og lade sagerne gå deres skæve gang? Nej, nej; alt andet, kun ikke det. Bathsheba var fuld af en pirrende uro, for hvilken forsigtigheden forgæves bad hende låne øre. Hun vendte tilbage til landsbyen.

Hun gik langsomt, for hun ønskede ikke at gå ind i Weatherbury, førend beboerne var i seng og fremfor alt ikke førend hun var sikker for Boldwood. Hendes plan var nu at køre til Bath om natten, tale med sergent Troy om morgenen, førend han var taget afsted for at komme hjem til hende, byde ham farvel og så støde ham fra sig, derpå fuldstændig at lade hesten hvile (hun tænkte på at græde imens) og så begive sig på

hjemvejen den næste morgen tidlig. På denne måde ville hun kunne lade 'Dainty' trave mageligt hele dagen og dog nå Liddy i Yalbury om aftenen og komme hjem sammen med hende, når de fandt for godt – så ville ingen få nys om, at hun i det hele taget havde været i Bath.

Denne tanke foresatte hun sig at iværksætte. Med hvilket held har vi allerede set.

33. I solen. En forløber.

En uge var forløbet uden at der var indløbet efterretning om Bathsheba, lige så lidt som nogen forklaring over hendes gådefulde foretagende.

Derpå kom der brev til Maryann om, at de forretninger, der havde kaldt hendes madmoder til Bath, endnu stadig opholdt hende der, men at hun håbede at komme tilbage i løbet af den næste uge.

Atter forløb en uge. Havrehøsten begyndte, og alle var i marken under den ensfarvede augusthimmel i den let bevægelige luft og den brændende solhede. Indenfor hørtes kun spyfluernes summen, udenfor leernes hvæssen og den hvislende lyd af havreaksene, der gnedes mod hinanden, efterhånden som deres gule, lodret nedhængende strå faldt tungt for leen. Sveddråberne løb ned ad mændenes pander og kinder, og de led alle af stærk tørst.

Da de var ved at trække sig tilbage en lille stund til den behagelige skygge, der kastedes af et træ på diget, så Coggan en skikkelse, iført blå frakke med messingknapper, komme løbende hen imod dem tværs over marken.

"Hvem mon det kan være?" sagde han.

"Jeg håber ikke, der er noget galt på færde med frøkenen," sagde Maryann og bandt negene sammen (havren blev altid bundet i neg på den gård), "men i morges fik jeg et ulykkeligt varsel. Jeg ville til at lukke døren op, men så tabte jeg nøglen, og den faldt ned på stenfliserne og gik midt over. Det skal være et slemt varsel. Jeg ville ønske, at frøkenen var herhjemme."

"Det er Cainy Ball," sagde Gabriel og holdt op med at skærpe sin segl.

Oak var ikke forpligtet til at hjælpe til ved markarbejdet, men høstmåneden er en ængstelig tid for landmanden, og det var Bathshebas korn; derfor tog han fat med.

"Han er iført sine stadsklæder," sagde Matthew Maon. "Han har varet hjemmefra i et par dage, da han har haft en bolden finger. Han siger, at når han ikke kan arbejde, vil han have sig en fridag."

"Det er såmænd på en rar tid," sagde Joseph Poorgrass og rettede sig, for han benyttede gerne, ligesom flere af de øvrige, selv den mindst tænkelige anledning til at tage et hvil på sådan en hed dag, og Cainy Balls ankomst på en søgnedag i sine søndagsklæder var en begivenhed af første klasse. "Det var et dårligt ben, der var skyld i, at jeg kom til at læse "*The Pilgrim's Progress*", og Mark Clark lærte at spille firkort, da han havde en bolden finger."

"Ha, ha, og min fader strakte sin arm af led for at få tid til at fri," sagde Jan Coggan sagte, mens han tørrede ansigtet med skjorteærmet og kastede sin hat bag ad nakken.

Nu nærmede Cainy sig gruppen, der bestod af høstfolk, og man så, at han i den ene hånd havde et stykke brød med skinke på, som han en gang imellem tog sig en mundfuld af, mens han løb, men den anden hånd havde han indsvøbt i et bind. Da han kom nærmere, antog hans mund en rund form, og han begyndte at hoste voldsomt.

"Nå, Cainy!" sagde Gabriel strengt, "hvor mange gange skal jeg sige dig, at du ikke må løbe så stærkt, når du spiser? Du

bliver nok kvalt en skønne dag – ja, det gør du da nok, Cainy Ball."

"Ehå, ehå, ehå!" sagde Cainy. "Jeg fik en krumme i den gale hals – ehå, ehå! Det var det, der var i vejen, mr. Oak. Og jeg har været på besøg i Bath, fordi min tommelfinger var bolden, ja, og jeg har set – ehå, ehå!"

Straks, da Cainy omtalte Bath, kastede alle deres segle og høtyve bort og sluttede kreds om ham. Uheldigvis ville den utålelige krumme ikke lade ham komme til orde, og en anden forhindring var, at han ved at nyse stødte sit temmelig store ur op af lommen, så at det dinglede foran ham ligesom en perpendikel.

"Ja," vedblev han og rettede sine tanker såvel som sit blik mod Bath, "jeg har dog set noget til verden – ja – og jeg har set frøkenen – ehå, ehå, ehå!"

"Jeg tror, pokker plager den dreng!" sagde Gabriel. "Der er altid kommet noget i den forkerte hals hos dig, så at du ikke kan fortælle, hvad du skal."

"Ehå – nåda! Der var just fløjet en myg ind i halsen på mig, så at jeg igen begyndte at hoste!"

"Ja, det er, fordi din mund altid står åben, din slyngel!"

"Det er skrækkeligt, at du har fået en myg i halsen, stakkels dreng!" sagde Matthew Maon.

"Altså i Bath så du –," sagde Gabriel.

"Så jeg miss," fortsatte den unge hyrde, "og en soldat spadsere sammen. Lidt efter lidt gik de tættere ved siden af hinanden og til sidst gik de arm i arm, akkurat ligesom et par forlovede, ehå, ehå –" han tabte fortællingens tråd samtidig med, at han tabte

vejret, og søgte derpå at finde tråden ved at se op og ned ad marken. "Altså jeg så frøkenen og en soldat – ehå, ehå!"

"Gid pokker havde den dreng!" sagde Gabriel.

"Det er nu min fejl, mr. Oak, og jeg må bede Dem tilgive mig," sagde Cainy Ball og så bebrejdende på Oak med øjnene fulde af tårer.

"Her er noget æblemost til ham – den skal nok kurere hans hals," sagde Jan Coggan og tog en flaske med most op, hvorpå han puttede Cainy flaskehalsen i munden, efter at han havde taget proppen af; Joseph Poorgrass anstillede imidlertid betænkelige betragtninger over de alvorlige følger, det ville have, hvis Cainy Ball blev kvalt i sine hosteanfald, og at fortællingen om eventyret i Bath da ville dø hen med ham.

"Hvad mig angår, så siger jeg altid, 'om Gud vil', førend jeg gør noget," sagde Joseph i en ydmyg tone, "og det skulle du også, Cainy Ball. Det er til stor beskyttelse, og kan måske fri dig for at blive kvalt en skønne dag."

Mr. Coggan hældte likøren med uindskrænket gavmildhed i Cainys mund; en del af den løb ned ved siden af flasken, en del lod ned på hans hals og en del fik han i den gale hals, så at han hostede og nyste i det uendelige.

"Nå, nu kommer der en ordentlig nysen! Hvorfor kan du ikke bære dig ad som andre mennesker?" sagde Coggan og stak flasken til sig igen.

"Mosten gik op i min næse!" råbte Cainy, så snart han kunne tale. "og nu er den løbet mig ned ad halsen og ind på min dårlige finger og over mine blanke knapper og mit nye tøj!"

"Den stakkels guts hoste kommer skrækkelig ubelejligt," sagde Matthew Maon. "Og midt i en lang historie endda. Dunk

ham i ryggen!"

"Det ligger i min natur," klagede Cainy. "Moder sagde altid, at jeg var så pirrelig, når mine følelser var nået til et vist højdepunkt."

"Det er sandt," sagde Joseph Poorgrass. "Balls har altid været en pirrelig familie. Jeg kendte drengens bedstefader – en rigtig kraftig og skikkelig mand, endda dannet. Han rødmede i det uendelige, næsten lige så meget som jeg – ikke fordi det er en fejl hos mig –"

"Aldeles ikke, mr. Poorgrass," sagde Coggan. "De har en meget ædel karakter."

"Ja, jeg ønsker ikke at udbasunere noget – nej, det gør jeg ikke," mumlede Poorgrass beskedent. "Men sikkert er det – hvert menneske har sin fejl. Dog ville jeg næsten ønske, at min lave herkomst var skjult, skønt det vel ikke er en fortjeneste at være af høj byrd, men ved min fødsel var alle ting mulige for min skaber, og han må ikke have fundet for godt at give mig den ... Men gem dig nu bort under din skæppe, Joseph! Gem dig! Det er et forunderligt ønske, venner, at man sådan vil gøre sig usynlig. Men der er dog en Bjergprædiken med fortælling om de velsignelser, der bliver de ydmyge af hjertet til del."

"Cainys bedstefader var en meget dygtig mand," sagde Matthew Maon. "Han opfandt et æbletræ ud af sit eget hoved og det kaldes endnu den dag i dag efter ham "det tidlige Ball". Du kender det nok, Jan? En Quarrington podet ind i en Tom-Put, og ovenpå det igen en Rathe-Ripe. Det er sandt, at han holdt til i værtshusene, et sted, hvor han egentlig ikke havde noget at gøre. Men på den anden side – han var en dygtig mand i ordets bedste betydning."

"Nå," sagde Gabriel utålmodigt, "hvad så du så, Cainy?"

"Jeg så vor frøken gå ind i en slags parkanlæg, hvor der er bænke og buske og blomster, med en soldat under armen," fortsatte Cainy standhaftigt og med en uklar følelse af, at hans ord gjorde stærkt indtryk, hvad Gabriels bevægelse tydede på. "Og jeg tror, at soldaten var sergent Troy. Og de sad der sammen i mere end en halv time og talte meget bevæget, og engang hvinede hun så gyseligt. Og da de kom ud, strålede hendes øjne og hun var så hvid som en lilje, og de så hinanden ind i øjnene, så yderst venskabeligt, som nogen mand og kvinde kan gøre det."

Gabriels træk blev slappere og slappere. "Nå, hvad så du så mere?"

"Å, alt muligt."

"Hvid som en lilje! Er du vis på det?"

"Ja."

"Nå, hvad så du så mere?"

"Store glasruder i butikkerne og store, regnfulde skyer på himlen og gamle rådne træer rundt om i landet."

"Dumrian! Hvad kan du så finde på at fortælle?"

"Lad ham være," indvendte Joseph Poorgrass. "Drengen mener, at himlen og jorden i kongeriget Bath ikke er så forskellige fra vores her. Det er til vort gavn at lære fremmede byer at kende, og derfor skal drengens ord optages således, som han siger dem."

"Og indbyggerne i Bath," fortsatte Cainy, "behøver aldrig at gøre ild på, undtagen for luksus, for vandet springer ud af jorden lige så kogende, som man skal bruge det."

"Det er så sikkert som noget," bekræftede Matthew Maon. "Jeg har hørt andre rejsende sige det samme."

"De drikker ikke noget andet der," sagde Cainy, "og de synes at nyde det, at dømme efter hvor meget de tager ind."

"Os forekommer det nu barbarisk, men jeg er vis på, at de indfødte ikke tænker noget over det," sagde Matthew Maon.

"Men springer fødevarerne ikke lige så godt frem af jorden som drikkevarerne?" spurgte Coggan og blinkede med øjnene.

"Nej – jeg må tilstå, at det er en fejl ved Bath – en ligefrem fejl. Gud forsynede dem ikke med fødevarer så godt som med drikkevarer, og det er en mangel, som jeg ikke kan regne ud."

"Ja, det er noget løjerligt noget, i det mindste det sidste," bemærkede Maon, "og det må være løjerlige mennesker, som lever der."

"Miss Everdene og soldaten spadserede omkring med hinanden, siger du!" sagde Gabriel, da han igen kom hen til gruppen.

"Ja, og hun havde en prægtig guldbroderet kjole på, der var besat med sorte kniplinger, og jeg er vis på, at den kunne have stået af sig selv, selv om den ikke var båret af nogen. Det var en meget lystig aften, og hendes hår sad så prægtigt. Og når solen skinnede på den glinsende kjole og hans røde trøje – nå, hvor de så dejlige ud! Jeg kunne se dem langt ned ad gaden."

"Og hvad så?" hviskede Gabriel.

"Og så gik jeg ind til Griffins for at få mine støvler forsålede, og så gik jeg ned i Riggs' bagerbutik og købte for en penny af de dyreste og bedste kager. Og mens jeg tyggede på dem, gik jeg videre og så et ur med et ansigt, der var lige så tykt som en bager –"

"Men det kommer ikke frøkenen ved!"

"Hvis De blot vil lade være at afbryde mig, mr. Oak, så kommer jeg straks til det," sagde Cainy. "Hvis De ophidser mig, vil De måske få min hoste til at begynde igen, og så er jeg ikke i stand til at fortælle Dem det ringeste."

"Ja – lad ham fortælle det på sin egen måde," sagde Coggan.

Gabriel satte sig ned i en tålmodig, håbløs tilstand, og Cainy fortsatte: "Og der var store, lange huse, og flere folk hele ugen igennem, end der er i Weatherbury på en skærtorsdag. Og jeg gik ind i de store kirker og kapeller. Hvor præsten dog kunne bede! Ja, han knælede ned og strakte de foldede hænder ud, så at de prægtige guldringe på hans fingre strålede og funklede i ens øjne, hvad han også havde fortjent, fordi han bad så udmærket smukt! – ak ja, jeg ville ønske, at jeg boede der."

"Vor stakkels pastor Thirdly kan ikke få penge til at købe sådanne ringe," sagde Matthew Maon tankefuldt. "Og han er dog så god en mand, som nogensinde har levet. Jeg tror ikke, at stakkels Thirdly har en eneste en. Ikke engang af det simpleste tin eller kobber. Og det ville dog være sådan en prydelse for ham, når han på en kedelig eftermiddag er oppe i pulpituret, belyst af vokslysene. Men det er umuligt for ham, den stakkel. At tænke sig, hvor dog tingene er ulige fordelt!"

"Måske er han dannet af et så forskelligt stof, at han ikke kan bære dem," sagde Gabriel bittert. "Nu er det nok om det. Bliv ved, Cainy. Skynd dig!"

"Å, og den nye slags præster bære overskæg og langt skæg," vedblev den med stærke farver malende rejsende. "Og de ser akkurat ud ligesom Moses og Aron og får hele menigheden til at føle sig som Israels børn."

"Det er meget rigtige følelser," sagde Joseph Poorgrass.

"Og der er to slags gudstjenester hos den nation nu – høj-kirke og høj-kapel. Nå, tænkte jeg, jeg vil spille mine kort fint. Så gik jeg om morgenen i høj-kirke og i høj-kapel om aftenen."

"Det er en fornuftig og klog dreng," sagde Joseph Poorgrass.

"Nå, i høj-kirken holder de gudstjeneste syngende og tilbeder alle regnbuens farver: i høj-kapellet holder de gudstjeneste med prædiken og tilbeder kun den gråbrune og blyhvide farve. Og så – så så jeg slet ikke mere til miss Everdene."

"Hvorfor sagde du ikke det før?" udbrød Oak i højeste grad skuffet.

"Ah," sagde Matthew Maon, "hun vil nok vide at mele sin kage, hvis det er sandt, at hun står på en fordelagtig fod med den mand."

"Det gør hun ikke," sagde Oak vredt.

"Hun har for god forstand til det," sagde Coggan. "Vor frøken har for megen forstand til at gøre noget så dumt."

"Du må huske, at han ikke er nogen rå, uvidende mand, for han er velopdragen," sagde Matthew tvivlende. "Det var kun et fejlgreb, at han blev soldat, og de unge piger holder temmelig meget af de ugudelige mænd."

"Nuvel, Cainy Ball," sagde Gabriel urolig, "kan du sværge ved, hvad der er dig helligt, at den kvinde, du så, var miss Everdene?"

"Cainy Ball, du er ikke mere noget pattebarn," sagde Joseph med en så dyb stemme, som omstændighederne fordrede, "og du ved, hvad det vil sige, at aflægge en ed. Det er en frygtelig stadfæstelse, mærk det vel, som du udtaler og besegler med dit hjerteblod, og profeten Matthæus siger, at på hvem den så end

falder, vil den knuse ham til støv. Nå, kan du for alle de høstfolk. som her er samlet, sværge på, at det er sandt?"

"Å nej, mr. Oak," sagde Cainy og så fra den ene til den anden, ængstelig ved øjeblikkets store betydningsfuldhed. "Jeg har ikke noget imod at sige, at det er sandt, men jeg kan ikke lide at sige, det er *forbandet* sandt, hvis det er det, De mener."

"Cainy, Cainy, hvor kan du tale således," sagde Joseph alvorligt. "Man befaler dig, at du helligt skal sværge, og du sværger ligesom den ugudelige Shimei, en søn af Gera, som blev forbandet. Fy!"

"Nej, jeg gjorde ikke! Det er, fordi du vil tilintetgøre en stakkels drengs sjæl, Joseph Poorgrass – det er det!" sagde Cainy og begyndte at græde. "Jeg mente kun, at det var virkelig sandhed, at det var miss Everdene og sergent Troy. Men det ville være forfærdeligt, om du ville få mig til at sige, at det var andre."

"Det er ikke til at blive klog på," sagde Gabriel og tog atter fat på sit arbejde.

"Cainy Ball, kom og få en bid mad," stønnede Joseph Poorgrass.

Så blev høstfolkenes krumknive atter skærpet, og de gamle lyde gentoges. Gabriel, der ikke gjorde fordring på at kaldes munter, gav sig heller ikke skin af at være særlig nedstemt.

Imidlertid mærkede Coggan nok, hvor skoen trykkede, og da de var sammen i en krog, sagde han: "Tag dig det ikke så nær, Gabriel! Hvad kan det gøre, hvor kærlig hun så end er, når hun dog aldrig kan blive din?"

"Det er netop det, jeg spørger mig selv om," sagde Gabriel.

34. Atter hjemme. En bedrager.

Samme aften i skumringen lænede Gabriel sig over Coggans havelåge, da han netop havde efterset, om alt var i orden, før han gik til hvile.

En eller anden slags køretøj bevægede sig langsomt langs med den grønne hæk. Fra det hørtes lyden af to kvinder, der talte sammen. Stemmerne var naturlige og ikke på nogen måde dæmpede. Oak vidste straks, at stemmerne tilhørte Bathsheba og Liddy.

Vognen kom nærmere og kørte forbi ham. Det var miss Everdenes gig, og hun og Liddy sad alene på sædet. Liddy gjorde spørgsmål angående byen Bath, og hendes ledsager svarede uvilligt og ligegyldigt på dem. Både Bathsheba og hesten var trætte.

Den mageløse glæde ved at se hende tilbage igen, frisk og sund, vandt sejr over alle bekymringer, og Oak frydede sig ved tanken om det. Alle de lave beskyldninger var glemt.

Han blev stående, indtil der ikke var forskel på det østlige og vestlige himmelrum, og de sky harer begyndte at hoppe lystigt omkring på de dunkle høje.

Gabriel kunne vel endnu have stået der en halv times tid, da en mørk skikkelse langsomt gik forbi.

"Godnat!" sagde den forbigående.

Det var Boldwood. "Godnat, sir!" sagde Oak.

Da Boldwood ligeledes var ude af hans synskreds, gik Gabriel kort tid efter ind og i seng. Forpagter Boldwood gik hen imod miss Everdenes hus. Da han nåede fronten og gik hen ved

indgangen, så han lys i dagligstuen. Rullegardinet var ikke for, og inde i stuen sad Bathsheba og så i nogle blade eller breve. Hun vendte ryggen til Boldwood. Han gik hen imod døren, bankede og ventede med spændte muskler og en smertende pande.

Boldwood havde ikke været udenfor sin have siden hans møde med Bathsheba på vejen til Yalbury. Stille og tungsindigt havde han anstillet betragtninger over kvindens veje og dømte det hele køns væsen efter en enkelts handlinger, som den eneste, han nogensinde nærmere havde iagttaget. Lidt efter lidt havde et mere mildt sind fået rum hos ham, og dette var grunden til hans vandring den aften. Han var kommet for at bede om tilgivelse og undskyldning hos Bathsheba med noget, der lignede skamfuldhed over sin heftighed, da han netop nu havde hørt, at hun var kommet tilbage – kun fra et besøg hos Liddy, som han formodede; den ubesindige udflugt til Bath var ham ganske ubekendt.

Han spurgte efter miss Everdene. Liddys væsen var besynderligt, men han lagde ikke mærke til det. Hun gik ind og lod ham stå udenfor, og i hendes fraværelse blev rullegardinet i det værelse, hvor Bathsheba opholdt sig, trukket ned. Boldwood blev ilde berørt ved det. Liddy kom ud.

"Frøkenen kan ikke tage imod Dem, sir," sagde hun.

Forpagteren gik straks ud til lågen. Han havde ikke fået tilgivelse – det var hovedresultatet af det alt sammen. Han havde set hende, der på én gang var ham til glæde og smerte, sidde i det værelse, han som særligt foretrukken gæst havde delt med hende tidligere på sommeren, og nu havde hun nægtet ham adgang.

Boldwood skyndte sig ikke hjemad. Klokken var mindst ti, da han, mens han eftertænksomt gik gennem den nederste del af Weatherbury, hørte en fragtmands vogn køre ind i landsbyen. Fragtvognen kørte til og fra en by i nordlig retning, og den ejedes og blev ført af en Weatherbury-mand, foran hvis dør den nu kørte op. Lampen, der blev holdt i vejret, belyste først en skarlagenrød, skinnende skikkelse.

"Ah!" sagde Boldwood, "han kommer for at besøge hende igen."

Troy gik ind i vognmandens hus, der havde tjent ham som bolig, da han sidste gang var på sit fødested. Boldwood fik et pludseligt indfald. Han skyndte sig med at komme hjem. Ti minutter senere var han tilbage igen og lod som om han ville besøge Troy hos vognmanden. Men da han kom nærmere, var der en, der lukkede døren op og gik ud. Han hørte denne sige "Godnat" til beboerne, og stemmen tilhørte Troy. Dette var forunderligt straks efter hans ankomst. Imidlertid skyndte Boldwood sig hen til ham. Troy havde noget, der lignede en rejsetaske, i hånden – den samme, som han havde bragt med sig. Det lod til, at han igen ville tage bort den selvsamme aften.

Troy gik op ad bakken og fremskyndede sin gang. Boldwood trådte frem.

"Sergent Troy!"

"Ja – jeg er sergent Troy."

"Netop kommet fra Melchester, formoder jeg?"

"Netop kommet fra Bath."

"Jeg er William Boldwood."

"Så!"

Den tone, dette ord blev ytret i, var mere end nok til at bringe Boldwood i harnisk.

"Jeg ønsker at tale et ord med Dem," sagde han.

"Om hvad?"

"Om hende, som bor deroppe – og som De har begået uret imod."

"Jeg undrer mig over Deres uforskammethed," sagde Troy og gik videre.

"Se nu her," sagde Boldwood og stillede sig hen foran ham. "Enten De undrer Dem eller ej, så skal De nu snakke lidt med mig."

Troy hørte det bestemte udtryk i Boldwoods stemme, så på hans kraftige skikkelse og derefter på den tykke knippel, som han holdt i hånden. Han huskede på, at klokken var over ti. Det ville nok være det rådeligste at være høflig mod Boldwood.

"Nu vel, jeg skal med fornøjelse høre på Dem," sagde Troy og lagde sin vadsæk ned på jorden, "men tal for alting sagte, for en eller anden kunne lure på os derovre i forpagtergården."

"Lad os begynde – jeg ved en hel del angående Dem – Fanny Robins kærlighed til Dem. Jeg tør nok sige, at jeg er den eneste i landsbyen, foruden Gabriel Oak, der ved det," sagde Boldwood. "De burde ægte hende."

"Det burde jeg vel," svarede Troy. "Jeg ville ønske, at jeg kunne, men jeg kan ikke."

"Hvorfor ikke?"

Troy blev noget forbløffet ved spørgsmålet. Men han tvang sig til at svare: "Jeg er alt for fattig." Hans stemme var forandret. Tidligere havde han talt i en ligegyldig tone, nu talte han i en udspekuleret tone.

Boldwoods nuværende sindsstemning var ikke kritisk nok til at lægge mærke til tonefaldet. Han vedblev: "Jeg kan lige så godt tale oprigtigt – og for stå mig vel, jeg vil ikke drøfte spørgsmål om ret eller uret, kvindens ære eller vanære eller forklare min mening om hendes opførsel. Jeg har i sinde at forhandle en sag af vigtighed med Dem."

"Nå," sagde Troy. "Men lad os så sætte os ned."

Der lå en gammel træstamme under hækken lige tæt ved; på den satte de sig.

"Jeg skulle netop til at ægte miss Everdene," sagde Boldwood, "men De kom og –"

"De skulle ikke lige til det," sagde Troy.

"Så omtrent."

"Hvis jeg ikke var trådt i vejen, kunne hun alt så have ægtet Dem."

"Kunne!"

"Nå, *ville* da."

"Hvis De ikke var kommet, ville jeg bestemt – ja, *bestemt* – være blevet viet til hende ved den tid. Hvis De ikke havde set hende, ville De have ægtet Fanny. Men der er alt for stor forskel mellem miss Everdenes stilling og Deres egen, til at denne koketteren nogensinde skulle begunstiges og ende med giftermål, så at alt, hvad jeg beder Dem om, er: Plag hende ikke mere! Gift Dem med Fanny! Jeg vil gøre det umagen værd for Dem."

"Hvorledes det?"

"Jeg vil betale Dem godt nu, jeg vil sætte en sum ud for hende, og jeg vil sikre Dem mod fattigdom. Jeg vil forklare Dem det tydeligt. Bathsheba leger kun med Dem: De er alt for fattig for

hende. Som jeg har sagt Dem: Opgiv derfor at spilde tiden med at foretrække et storartet giftermål, som De aldrig vil opnå, for et retmæssigt, men tarveligt giftermål, som kan indgås i morgen. Tag Deres rejsetaske op, vend om, forlad Weatherbury nu, i nat, og De skal få 50 pund sterling med Dem. Fanny skal få 50 pund til at forberede sig til brylluppet, når De har fortalt mig, hvor hun bor, og hun skal få 500 pund udbetalt på sin bryllupsdag."

Da Boldwood gav denne fremstilling, røbede hans stemme kun alt for klart, at han var sig bevidst det svage ved sin stilling, sine hensigter og sin fremgangsmåde. Hans væsen var så langt fra det samme, som den bestemte, adstadige Boldwoods fra tidligere tider. Og en sådan plan, som han nu havde forelagt, ville han for kun få måneder siden have dømt som barnagtig og svag. Hos elskeren aner man en stor kraft, som fattes ham, mens han er en fri mand, men der er en følelsernes omfang hos den frie mand, som vi forgæves søges efter hos elskeren. Hvor der er stor tilbøjelighed, må der være nogen indskrænkning, og skønt kærligheden forhøjer sindsbevægelsen, så formindsker den karakterstyrken. Boldwood bekræftede dette i en utilladelig grad: Han vidste intet em Fanny Robins formuesomstændigheder eller opholdssted, han vidste intet om Troys udsigter, undtagen det som han sagde.

"Jeg holder mest af Fanny," sagde Troy, "og det er sandt, hvad De siger, at miss Everdene står for højt til at passe for mig, mens jeg har udsigt til at vinde alt, hvis jeg modtager Deres penge og ægter Fanny. Men hun er kun et tyende."

"Bryd Dem aldrig om det – går De ind på mit forslag?"

"Ja."

"Godt," sagde Boldwood mere lettet. "O, Troy, hvis De synes bedst om Fanny, hvorfor greb De da ind og tilintetgjorde min lykke?"

"Jeg synes bedst om Fanny nu," sagde Troy. "Men Bathshe-, jeg mener miss Everdene bedårede mig og fordunklede Fanny for en tid. Nu er det forbi."

"Hvorledes kunne det så hurtigt være forbi? Og hvorfor kom De da hertil igen?"

"Det er der vægtige grunde til. 50 pund straks, sagde De?"

"Ja," sagte Boldwood, "og her er de: halvtreds guldmønter!" Han gav Troy en lille pakke.

"De har alting rede – det lader til, at De havde gjort regning på, at jeg skulle modtage dem," sagde sergenten og tog pakken.

"Jeg syntes, De *burde* tage imod dem," sagde Boldwood.

"De har kun mit ord som pant på, at overenskomsten vil blive overholdt, mens jeg i hvert tilfælde har 50 pund."

"Det har jeg betænkt, og jeg har overvejet, at hvis jeg ikke kan appellere til Deres ære, så kan jeg forlade mig på Deres – nå, klogskab vil vi kalde det – ikke at miste fem hundrede pund, som De har i udsigt, og derved skaffe Dem en uforsonlig fjende i en mand, der er villig til at være Dem en overordentlig nyttig ven."

"Tys, lyt!" sagde Troy hviskende.

Sagte trin hørtes på vejen lige ved siden af dem.

"Ved St. George – det er hende!" vedblev han. "Jeg må gå hen og møde hende."

"Hende – hvem?"

"Bathsheba."

"Bathsheba – alene ude på denne tid af natten!" sagde Boldwood forvirret og sprang op. "Hvorfor må De møde hende?"

"Hun venter mig i nat – og jeg må nu tale med hende og sige hende farvel, sådan som De ønsker."

"Jeg indser ikke nødvendigheden af at tale."

"Jeg kan ikke gøre hende fortræd – hun vil blive ved at gå og lede efter mig, hvis jeg ikke gør det. De skal få alt at høre, som, jeg siger til hende. Det vil hjælpe Dem ved Deres frieri, når jeg er borte."

"De taler i en spottende tone."

"Å, nej. Men husk dette, at hun vil tænke mere på mig, hvis hun ikke ved, hvad der er blevet af mig, end hvis jeg lige ud fortæller hende, at jeg vil give afkald på hende."

"Vil De indskrænke samtalen til dette ene punkt? Kan jeg høre på hvert ord, De siger?"

"Hvert ord. Sid nu stille der og hold min rejsetaske for mig, og mærk Dem, hvad De hører."

De lette fodtrin kom nærmere, men standsede af og til, som om den kommende lyttede efter en lyd. Troy lod en blød fløjten høre.

"Det er altså kommet så vidt!" mumlede Boldwood uroligt.

"De lovede mig tavshed."

"Jeg lover det igen."

Troy gik frem.

"Frank, kæreste, er det dig?" stemmen var Bathshebas.

"O Gud!" sagde Boldwood.

"Ja," sagde Troy til hende.

"Hvor du kommer sent!" vedblev hun ømt. "Kom du ikke med postvognen? Jeg lyttede og høre vognen rulle ind i landsbyen,

men det er nogen tid siden, og jeg havde næsten opgivet at få dig at se."

"Jeg var sikker på at komme," sagde Frank. "Det vidste du jo nok, ikke?"

"Jeg tænkte nok, du ville," sagde hun muntert; "og Frank, det træffer sig så heldigt, der er ikke en sjæl hjemme undtagen jeg i nat. Jeg har sendt dem alle bort, så at ingen på jorden vil få dit besøg i mit jomfrubur at vide. Liddy ville så gerne gå hen til sin bedstefader for at fortælle ham om sin fødselsdag, og jeg sagde, at hun måtte blive hos dem indtil i morgen – når du vil være gået bort."

"Det er et ord," sagde Troy. "Men kære, jeg må hellere gå tilbage for at hente min vadsæk. Du kan gå hjem, mens jeg henter den, og jeg lover dig at være i din dagligstue om ti minutter."

"Ja." Hun vendte om og gik tilbage op ad bakken.

Under denne samtale var der en nervøs trækning om Boldwoods tæt lukkede læber, og hans ansigt vædedes af sveddråber. Nu sprang han op og gik hen imod Troy. Denne vendte sig om imod ham og tog vadsækken op.

"Skal jeg sige hende, at jeg må give afkald på hende og derfor ikke kan ægte hende?" sagde Troy spøgende.

"Nej, nej; vent et øjeblik! Jeg må sige Dem mere – endnu mere," sagde Boldwood med en hæs hvisken.

"Nu," sagde Troy, "ser De mit dilemma. Måske er jeg en slet mand – et offer for min lidenskab – forført til at gøre, hvad jeg skulle have ladet være usket. Jeg kan imidlertid ikke ægte dem begge. Og jeg har to gyldige grunde til at vælge Fanny. For det

første holder jeg i det hele mest af hende, og for det andet gør De det mest fordelagtigt for mig."

I samme øjeblik fo'r Boldwood ind på ham og greb ham i struben. Troy følte sig holdt fast i hans greb. Bevægelsen var fuldstændig uventet.

"Holdt lidt!" stønnede han. "De gør hende, De elsker, skade."

"Hvad mener De?" spurgte forpagteren.

"Lad mig få luft," sagde Troy.

Boldwood slap taget lidt og sagde: "Ved Himlen, jeg kunne have lyst til at dræbe Dem!"

"Og tilintetgøre hende?"

"Nej, frelse hende."

"O, hvorledes kan hun frelses nu, uden ved at jeg ægter hende?"

Boldwood sukkede. Han løslod modstræbende soldaten og slyngede hans vadsæk mod hækken. "Djævel, De piner mig!" sagde han.

Troy sprang i vejret som en bold og ville til at give forpagteren et slag, men han holdt det tilbage og sagde i en let tone: "Det er ikke umagen værd at prøve styrke med mig. Det er sandelig en barbarisk måde at afgøre en trætte på. Jeg skal om kort tid forlade armeen ifølge den samme overbevisning. Nå, efter den åbenbarelse, De nu har fået af, hvorledes forholdet er imellem Bathsheba og mig, ville det være et misgreb at dræbe mig, ikke sandt?"

"Det ville være et misgreb at dræbe Dem," gentog Boldwood mekanisk med sænket hoved.

"Bedre ville det være at dræbe Dem selv."

"Ja, langt bedre."

"Det er godt, at De indser det."

"Troy, tag hende til hustru og tag intet hensyn til det, som jeg ordnede før. Valget er frygteligt, men tag Bathsheba; jeg giver afkald på hende. Hun må i sandhed elske Dem, siden hun så helt og fuldt sælger sin sjæl og sit legeme til Dem, som hun har gjort. Usle kvinde – bedragne kvinde som du er, Bathsheba!"

"Men Fanny?"

"Bathsheba er en kvinde, der sidder godt i det," vedblev Boldwood med nervøs ængstelse, "og, Troy, hun vil blive en god hustru, og hun er det i sandhed værd, at De snarest muligt ægter hende."

"Men hun har en vilje – for ikke at sige et heftigt sind – og jeg vil blive en ligefrem slave af hendes luner. Jeg kunne få Fanny til alt."

"Troy," sagde Boldwood bønfaldende, "jeg vil gøre alt, når De blot ikke vil forlade hende; jeg beder Dem. forlad hende ikke, Troy."

"Hvem? Stakkels Fanny?"

"Nej, Bathsheba Everdene. Hold mest af hende. Hold inderlig meget af hende! Hvorledes skal jeg få Dem til at indse, hvor fordelagtigt det vil være for Dem straks at sikre Dem hende."

"Jeg bryder mig ikke om at sikre mig hende på nogen ny måde."

Boldwood førte igen sin arm krampagtigt mod Troy. Men han betvang sig, og hans skikkelse sank sammen af smerte.

Troy vedblev: "Jeg vil snart købe mig fri fra tjenesten og så ..."

"Men jeg ønsker, at De skal fremskynde brylluppet. Det vil være bedst for Dem begge. I elsker hinanden, og De må lade mig hjælpe til at forøge kærligheden."

"Hvorledes?"

"Hvorledes! Ved at udsætte fem hundrede pund sterling for Bathsheba i stedet for Fanny, for at sætte Dem i stand til at ægte hende. Nej, hun ville ikke tage imod det af mig. Jeg vil betale dem til Dem på Deres bryllupsdag."

Troy holdt inde i hemmelig forbavselse over Boldwoods vilde og stokblinde bedårelse. Han sagde ligegyldigt: "Og skal jeg slet intet have nu?"

"Jo, hvis De ønsker det. Men jeg har ikke mange flere penge hos mig. Jeg ventede ikke dette; men alt, hvad jeg har, er Deres."

Boldwood, der mere lignede en søvngænger end et vågent menneske, tog en lærredstaske frem, som han bar hos sig som pengepung, og undersøgte indholdet.

"Jeg har endnu enogtyve pund hos mig," sagde han. "To sedler og en guldmønt. Men førend jeg forlader Dem, må De underskrive."

"Udbetal mig pengene, og vi vil gå lige hen i hendes dagligstue og ordne sagen på hvilken som helst måde, der sikrer Dem opfyldelsen af Deres ønsker. Men hun må intet vide om denne pengeforretning."

"Nej, slet intet," sagde Boldwood hurtigt. "Her er summen, og hvis De vil gå med mig hjem, vil vi opskrive overenskomsten om resten og tillige betingelserne."

"Først vil vi besøge hende."

"Men hvorfor? Gå med mig hjem i nat og gå med mig i morgen til præsten."

"Men hun må rådspørges, i hvert tilfælde underrettes."

"Nu vel; lad os da gå."

De gik op ad bakken til Bathshebas hus. Da de stod ved indgangen, sagde Troy: "Vent her et øjeblik." Han lukkede døren op og smuttede ind, idet han lod døren stå på klem.

Boldwood ventede. To minutter senere blev et lys synligt i gangen. Boldwood så da, at kæden havde været gjort fast tværs over døren. Troy viste sig indenfor og bar en lysestage fra sovekammeret.

"Hvad, troede De, jeg ville bryde ind?" spurgte Boldwood hånligt.

"Å, nej; det er kun et lune af mig at sikre mig for alle tilfælde. Vil De læse dette et øjeblik? Jeg skal nok holde lyset."

Troy rakte ham en sammenfoldet avis gennem sprækken mellem døren og dørkarmen og satte lyset derhen til. "Det er denne meddelelse," sagde han og pegede med fingeren på linjerne.

Boldwood læste:

"Ægteviede.

Den 17. ds., i St. Ambrosius' kirke, Bath, af pastor M. Mincing, baccalaureus:

***Francis Troy**, eneste søn af afdøde Edward Troy, Esq., dr. med. af Weatherbury, og sergent ved 11. dragonregiment, til **Bathsheba**, eneste efterlevende datter af afdøde mr. John Everdene af Casterbridge."*

"Dette kan kaldes held i uheld, mr. Boldwood!" sagde Troy. En sagte, spottende skoggerlatter fulgte på disse ord.

Avisen faldt ud af Boldwoods hånd. Troy vedblev: "Halvtreds pund for at ægte Fanny. Godt. Enogtyve pund for *ikke* at ægte Fanny, men Bathsheba. Godt. Slutningen: Allerede Bathshebas mand. Nå, Boldwood, Deres er den latterlige skæbne, der altid følger med indblanding mellem mand og hustru. Og så videre: skønt jeg er slet, er jeg dog ikke en sådan usling, at jeg skulle gøre ægteskabet med en kvinde eller hendes elendighed til genstand for køb eller salg. Fanny har for længe siden forladt mig. Jeg ved ikke, hvor hun er. Jeg har søgt efter hende alle vegne. Og desuden: De siger, at De elsker Bathsheba, og dog tiltror De hende straks ved den allermindste tilsyneladende mulighed en vanære. Jeg giver ikke en døjt for en sådan kærlighed. Nu, da jeg har givet Dem den lektion, kan De få Deres penge tilbage."

"Nej, nej!" sagde Boldwood og tyssede på ham.

"Jeg vil på ingen måde have dem," sagde Troy hånligt. Han puttede pakken med guldmønterne ind i banknoterne og kastede dem hen ad vejen.

Boldwood truede ad ham med den knyttede hånd. "Din bedrageriske Satan! Din sorte hund! Men jeg skal nok vide at straffe dig; mærk dig det, jeg skal nok straffe dig!"

Atter en skoggerlatter. Derpå låsede Troy døren af og blev selv indenfor.

Hele denne nat igennem kunne Boldwoods mørke skikkelse ses gå omkring bakkerne og dalene ved Weatherbury ligesom en ulykke varslende skygge i de melankolske marker ved Acheron.

35. Ved tagvinduet.

Det var meget tidligt den næste morgen – der var både solskin og tåge. Det blandede kor af fuglestemmer spredte sig i den friske luft, og himlens blege blå farve var hist og her dækket med små, lette skyer, der ikke har noget at betyde på en trist, mørk dag. Alle de lyse pletter var gule af farve og alle skyggerne var smalle af form. Slyngplanterne op ad murene på det gamle gods var tynget ned af rækker af tunge vanddråber, der på genstandene bagved havde samme virkning som store, prægtige forstørrelsesglas.

Netop lige førend klokken slog fem gik Gabriel Oak og Coggan gennem landsbyen og gik sammen ud i marken. De havde endnu knapt fået deres herskerindes hus i sigte, da Oak troede at se et af tagvinduerne blive lukket op. De to mænd var i dette øjeblik skjult af en gammel busk, der begyndte at fyldes med klaser af modne frugter, og de standsede, førend de igen gik frem fra dens skygge.

En smuk mand lænede sig mageligt ud over vindueskarmen. Han så mod øst og vest som en mand, der kaster sit første blik ud over morgenstunden. Manden var sergent Troy. Hans røde jakke var kun løst kastet om skuldrene uden at være knappet, og han havde en soldats slappe holdning, når han er fri for tjenesten.

Coggan talte først og så roligt på vinduet.

"Hun har giftet sig med ham!" sagde han.

Gabriel havde tidligere betragtet synet, nu stod han med ryggen vendt imod det og svarede ikke.

"Jeg tænkte nok, at vi ville få noget at vide i dag," vedblev Coggan. "Jeg hørte nogen køre forbi, lige da det var blevet mørkt. – Du var ude et eller andet sted." Han så op på Gabriel. "Du gode Gud, Oak, hvor du bliver kridhvid i ansigtet; du ser ud som et lig!"

"Gør jeg?" sagde Oak med et svagt smil.

"Læn dig til leddet; jeg skal nok vente på dig."

"Nej, nu er det godt igen."

De stod imidlertid ved leddet. Gabriel stirrede på jorden. Hans tanker ilede ud i fremtiden og forestillede sig, efter års forløb tilbragt i ro og mag, den frygtelige anger, der ville være følgen af dette hastværksarbejde. At de var gift, havde han straks indset. Hvorfor var det blevet så hemmelighedsfuldt ordnet? Således plejede Bathsheba slet ikke at bære sig ad. Med alle sine fejl var hun ærligheden selv. Kunne hun være blevet hildet i en snare? Forbindelsen var ikke alene en usigelig stor sorg for ham; det forbavsede ham, skønt han allerede den foregående uge havde haft en mistanke om denne følge af hendes møde med Troy borte fra hjemmet. Hendes rolige tilbagekomst med Liddy havde til en vis grad spredt denne frygt. Ligesom den umærkelige bevægelse, der så ud som stilhed, er så uendelig vidt forskellig i sine enkelte egenskaber fra stilheden selv, således havde hans håb, der var en slags fortvivlelse, adskilt sig fuldstændig fra den virkelige fortvivlelse.

Nogle øjeblikke senere gik de videre henimod huset. Sergent Troy så endnu stadigt ud af vinduet.

"Godmorgen, kammerater!" råbte han muntert, da de kom derop.

Coggan besvarede hans hilsen. "Vil du ikke besvare hans hilsen?" sagde han derpå til Gabriel. "Jeg har ønsket ham godmorgen – du behøver ikke at mene et ord med det, men kan derfor dog gerne være høflig imod manden."

Gabriel betænkte, at den bedste måde, han kunne vise sin hengivenhed på mod den, han elskede, var at gøre gode miner til slet spil, siden det nu engang var sket.

"Godmorgen, sergent Troy!" gav han til gensvar i en skrækkelig tone.

"Et vildt, skummelt hus, dette her," sagde Troy smilende.

"Nej – de *kan* ikke være gift!" indvendte Coggan. "Hun er der måske slet ikke."

Gabriel rystede på hovedet. Soldaten vendte ansigtet lidt til venstre, og solens skin forvandlede den purpurrøde farve på hans jakke til en orangegul, glødende farve.

"Men det er et smukt, gammelt hus," svarede Gabriel.

"Ja – det kan nok være, men jeg føler mig lige som ny vin i en gammel flaske her. Min mening er, at disse gammeldags vinduer skulle erstattes af nye, og dette gamle panelværk skulle istandsættes lidt eller egebjælkerne helt fjernes og væggene tapetseres."

"Det ville være synd, synes jeg."

"Å nej. En filosof sagde engang i mit påhør, at de gamle bygmestre, der arbejdede, da kunsten var i opkomst, slet ikke havde agtelse for de bygmestres arbejde, der levede for dem, men rev ned og gjorde de forandringer, som de anså for mest passende. Og hvorfor skulle vi ikke gøre det samme? 'Udførelsen og vedligeholdelsen af et arbejde stemmer ikke overens,' siger han, 'og en million oldgranskere kunne ikke

opfinde en moderne stil.' Det samme mener jeg. Jeg vil have dette sted gjort mere moderne, så at vi kan være muntre, mens tid er."

Militærmanden vendte sig om og betragtede det indre af værelset for at ophjælpe sine ideer om forbedring også i denne retning. Gabriel og Coggan gav sig til at gå videre.

"O, Coggan," sagde Troy, som om han kom til at huske på noget, "ved du, om der nogensinde har vist sig afsindighed i mr. Boldwoods familie?"

Jan tænkte sig et øjeblik om.

"Jeg har engang hørt sige, at en af hans onkler ikke var rigtig i hovedet, men jeg ved ikke, om det var sandt," sagde han.

"Nå, det betyder alligevel ingenting," sagde han, let henkastet. "Jeg skal nok se ned til jer engang imellem i denne uge. Men jeg har først nogle sager at ordne. Så farvel da! Vi skal naturligvis omgås lige så venligt som hidtil. Jeg er ikke nogen stolt mand; det vil ingen kunne sige om sergent Troy. Det bliver imidlertid, som det er, og her er en halfcrown til at drikke på min sundhed for, godtfolk."

Troy kastede mønten behændigt tværs over grusgangen henimod Gabriel, der søgte at undgå synet af den og hvis ansigt blev overtrukket med en vredesrødme. Coggan blinkede med øjnene, sprang frem og greb mønten, før den faldt i græsset.

"Det er godt – du kan beholde den," sagde Gabriel foragteligt og næsten stolt. "Hvad mig angår, så vil jeg ikke tage imod gaver af ham."

"Du skulle ikke vise dig så stædig," sagde Coggan spøgende. "For hvis han er gift med hende – læg mærke til mine ord – vil han købe sig fri for tjenesten og blive herre her. Derfor er det

bedre at være gode venner udadtil, skønt du er gift og galde indvendig."

"Ja – det er måske nok det bedste at forholde sig i ro. Men videre går jeg heller ikke. Jeg kan ikke sleske, og hvis min plads her kun kan beholdes ved at smigre for ham, må jeg hellere forlade den."

En rytter, som de i nogen tid havde set på afstand, kom nu nærmere hen til dem.

"Der er mr. Boldwood," sagde Oak. "Jeg gad nok vide, hvad Troy mente med sit spørgsmål."

Coggan og Oak hilste ærbødigt på forpagteren og sagtnede deres skridt for at se, om han skulle behøve deres hjælp, men da de så, at han ikke gjorde det, stillede de sig til siden for at lade ham komme forbi.

De eneste kendetegn på den frygtelige kamp, som Boldwood havde udstået den nat og endnu udstod, var hans ansigts påfaldende bleghed, de opsvulmede årer i hans pande og tindinger og de skarpe træk om munden. Hesten førte ham af sted, og selve hestens trin syntes at tyde på opægget forbitrelse. Gabriel glemte for et øjeblik sin egen sorg ved at lægge mærke til Boldwoods. Han så den lille, undersætsige skikkelse sidde ret i vejret på hesten med stirrende blik frem for sig, med albuerne fast klemt ind til hofterne, med hatten jævnt og uforstyrret glidende ned i panden, indtil det skarpe omrids af Boldwoods skygge forsvandt lidt efter lidt bagved højene. For den, der kendte ham og hans historie, var der noget mere påfaldende ved denne ubevægelighed end om han var faldet sammen. Modsigelsen ved uoverensstemmelsen mellem sindsstemningen og anledningen til den blev her klar for

enhver, og ligesom der ved latter er mere frygtelige faser end ved tårer, således var denne forpinte mands standhaftighed et dybere udtryk for smerten, end om han havde skaffet den luft i et skrig.

36. Rigdommen i fare. Gildet.

En nat i slutningen af august, da Bathshebas sysler som gift kone endnu var nye, og da luften endnu var tør og lummer, stod en mand ubevægelig i den største forpagtergårds lade i Weatherbury og så på månen og himlen.

Natten havde et ildevarslende udseende. En hed søndenvind omsusede blidt toppene af de højeste genstande, og på himlen bevægede en hel del små, lette skyer sig i et lag af rette vinkler mod skyerne i et andet lag; ingen af dem tog retning mod vinden nedenunder. Månen, således som den sås gennem disse slør, havde et spøgelsesagtigt udseende. Skinnet, der faldt fra dette uklare lys, gav markerne et gustent skær, og alt fik et ensfarvet udseende, som om det betragtedes gennem farvet glas. Samme aften havde fårene hver og én slæbt sig hjemad, blåkragerne havde vist sig urolige og hestene havde færdedes med frygtsomhed og forsigtighed. Der var torden i luften, og når man regnede efter nogle andre tegn, så det ud til, at den ville efterfølges af et umådeligt regnskyl, som var et tegn på, at det tørre vejrlig ville høre op for den sæson. Førend der var forløbet elleve timer ville høstatmosfæren allerede høre til det forbigangne.

Oak så, med en anelse om, at der ville ske noget ondt, på otte høstakke, der stod frie og blottede for beskyttelse, store og tunge, indeholdende halvdelen af forpagtergårdens høst for det år. Han gik hen til laden.

Dette var den nat, der af sergent Troy – han herskede nu over alt i sin kones sted – var blevet valgt til høstgildet. Da Oak

nærmede sig bygningen, blev lyden af violiner og en tamburin og de regelmæssige dansetrin af mange mennesker mere og mere tydelig. Han kom tæt hen til de store døre, en af dem stod lidt på klem, og han kiggede ind.

I det midterste rum samt i en krog i den ene ende var alt ryddet af vejen, og denne plads, der omtrent udgjorde de to tredjedele af det hele, benyttedes til gildet, mens det øvrige var fyldt til loftet af havreneg, som var dækket til med sejldug. Duske og guirlander af grønt løvværk prydede væggene, bjælkerne og de improviserede lysekroner, og lige ved siden af Oak var der rejst en forhøjning med et bord og stole. Her sad tre musikanter, og ved siden af dem stod en gal mand med strittende hår. Sveden løb ham ned ad kinderne og en tamburin rystede i hans hånd.

"Nå, frue, jeg håber ikke, De bliver vred, når jeg spørger Dem, hvad for en dans vi så skal spille?" sagde den første violinspiller.

"Det er virkelig mig lige meget," sagde Bathsheba med fin klar, stemme. Hun stod i den inderste ende af bygningen og betragtede scenen fra en plads bagved et bord, der var dækket med spise- og drikkevarer. Troy lå mageligt lænet tilbage ved siden af hende.

"Så," sagde spillemanden, "vil jeg foreslå som den rigtigste og bedste 'Soldatens Fryd', da der er en tapper soldat blevet gift her på gården – ikke sandt, alle mine damer og herrer?"

"Det skal være 'Soldatens Fryd'," istemte hele koret.

"Tak for komplimenten," sagde sergent Troy, idet han tog Bathsheba ved hånden for at føre dansen op med hende. "For skønt jeg har købt mig fri for tjenesten i Hendes allernådigste Majestæts kavaleriregiment, det 11. dragonregiment, så vil jeg

dog altid vedblive at være soldat i tanke og følelser, så længe jeg lever."

Derpå begyndte dansen. Angående de gode egenskaber ved 'Soldatens Fryd' kan der ikke være og havde der aldrig været to meninger. Det er blevet bemærket i Weatherburys musikalske kredse og i omegnen, at denne melodi – efter tre kvarters tordnende trampen endnu ejer flere pirrende egenskaber for hælen og tåen end flertallet af de andre danse ved deres første begyndelse. 'Soldatens Fryd' har en forøget tiltrækningskraft, fordi den ligger så udmærket godt for den ovenfor omtalte tamburin, der på ingen måde er noget simpelt instrument i en dygtig kunstners hånd.

Den udødelige melodi endte, og Gabriel tøvede ikke længe med at gå ind. Han undgik Bathsheba og holdt sig så nær som muligt til forhøjningen, hvor sergent Troy nu sad og drak toddy, skønt de andre uden undtagelse drak æblemost og ale. Gabriel kunne ikke så let formå sig til at tale til sergenten, og han sendte derfor bud hen til ham og bad ham om at komme ned et øjeblik. Sergenten sagde, at han ikke kunne indfinde sig.

"Vil du da sige ham," sagde Gabriel, "at jeg kun ville ulejlige ham for at sige ham, at der ganske sikkert snart vil falde megen regn og at der må gøres noget for at dække høstakkene."

"Mr. Troy siger, at det ikke bliver regn," svarede buddet tilbage, "og at han ikke kan spilde sin tid på at tale om sådanne småting."

I sammenligning med Troy var Oak af en melankolsk sindsstemning, og dårlig til mode gik han ud igen med det forsæt at gå hjem, for under disse omstændigheder havde han

ikke sans for lystigheden i laden. Ved døren standsede han et øjeblik; Troy talte.

"Venner! Det er ikke alene høstens tilendebringelse, som vi fejrer i aften, men vi højtideligholder også en bryllupsfest. For kort tid siden havde jeg den lykke at føre denne dame, jeres herskerinde, for alteret, og indtil nu har vi ikke set os i stand til at fejre dette ved et offentligt gilde i Weatherbury. For at dette må være velgjort, og for at hver mand kan gå glad til sengs, har jeg givet ordre til at bringe nogle flasker cognac og nogle kander kogt vand herhen. Hver en gæst her vil få et bæger med tredobbelt væge."

Bathsheba lagde sin hånd på hans arm, så på ham med sit blege ansigt og sagde bønfaldende: "Nej – giv dem det ikke, Frank. Det vil kun skade dem; de har fået nok af alt."

"Det er sandt, vi ønsker intet mere!" sagde et par stykker.

"Pyt," sagde sergenten hånligt; derpå hævede han stemmen, som om han havde fået en ny idé. "Venner!" sagde han. "Vi vil sende fruentimmerne hjem! Det er på tide for dem at komme i seng. Så vil vi mandfolk have os et lystigt drikkelag for os selv. Hvis nogen af mændene trækker sig tilbage, kan de søge vinterarbejde et andet sted."

Bathsheba forlod forbitret laden, efterfulgt af alle de øvrige kvinder og børn. Musikanterne, der ikke anså sig selv for at høre med til vennerne, smuttede roligt bort til deres vogne og spændte hestene for. Således var Troy og mændene på gården nu overladt til sig selv. Oak, der ikke ville vise sig så unødvendigt misfornøjet, tøvede lidt, derpå rejste han sig roligt og tog afsked, ledsaget af en venskabelig ed fra sergenten, fordi han ikke kunne vente og få sig en lille tår grog til.

Gabriel gik mod sit hjem. Da han kom nær ved døren, sparkede han til noget, der faldt og lød blødt, læderagtigt og udstrakt ligesom en stridshandske. Det var en stor skrubtudse, der langsomt havde været på vej over vejen. Oak tog den op, da han tænkte, at det ville være bedre at dræbe dyret, end det skulle lide smerte, men da han så, at den ikke havde lidt skade, satte han den igen ned i græsset. Han vidste, hvad denne tilskikkelse fra jomfru Maria betød. Og den efterfulgtes snart af en anden.

Da han strøg en tændstik indenfor, så han på bordet en smal, funklende stribe, som om man let havde ladet en pensel med fernis på gå tværs over det. Oaks øje fulgte den bugtende lysstribe til den modsatte side, hvor den førte op til en umådelig stor, brun havesnegl, som var kommet indenfor den nat af sine egne grunde. Det var det andet varsel, naturen havde givet ham, om at han måtte belave sig på uvejr.

Oak satte sig ned og grublede i næsten en time. I den tid spadserede to sorte edderkopper af den slags, der sædvanligvis findes i stråtækte huse, omkring på loftet og faldt til sidst ned på gulvet. Dette mindede ham om, at hvis der virkelig var noget som helst varsel ved dette, som han fuldstændigt forstod, så var det fårenes naturdrift. Han forlod værelset, løb tværs over to eller tre marker i retning af fåreflokken, gik op på diget og så hen over den.

De havde sluttet sig tæt sammen på den anden side omkring nogle tornbladbuske, og den første ejendommelighed, han lagde mærke til, var, at de ikke satte sig i bevægelse og løb bort, da de pludselig opdagede Oaks hoved over diget. Fårene var betaget af en frygt, der var noget værre end frygt for en mand.

Men dette var ikke det mest mærkværdige: De stod alle således, at deres haler, uden en eneste undtagelse, var vendte mod den side, hvorfra uvejret truede med at komme. Der var en indre kreds, der havde sluttet sig tæt sammen, og udenfor denne dannede de en kreds længere borte; og flokken lignede i det store hele en kniplingskrave på et maleri af Van Dyck, hvor gruppen af tornbladbuske dannede den bærendes hals.

Dette var tilstrækkeligt til at stadfæste Oaks oprindelige formodning. Han vidste nu, at han havde ret og at Troy havde uret. Alle tegn i naturen tydede på en forandring i vejret. Men disse stumme tegn gjorde to forskellige fortolkninger gældende. Tilsyneladende ville det blive uvejr og derpå vedvarende regnvejr. Alle krybdyrene syntes at vide noget om denne sidstomtalte regn, men kun lidt om det mellemliggende uvejr, mens fårene derimod vidste god besked om uvejret, men intet om regnen.

Dette var et usædvanligt sammentræf, og derfor så meget mere at frygte. Oak vendte tilbage til laden. Alt var tyst der, og stakkenes kegledannede spidser ragede truende op imod himlen. Der var fem hvedestakke og tre bygstakke. Når hveden var tærsket, ville den i gennemsnit afgive omtrent 60 tønder pr. stak – byggen mindst 80. Deres værdi for Bathsheba, og naturligvis også for alle andre, beregnede Oak for sig selv ved følgende simple opgørelse:

5 x 60 = 300 tønder
3 x 80 = 240 tønder

Ialt 540 tønder

540 tønder af det mest velsignede, jorden kan frembringe – det daglige brød til mennesker og dyr. Skulle man risikere, at hele den mængde korn skulle fordærves indtil halvdelen af dens værdi for en kvindes vægelsindetheds skyld? "Aldrig, hvis jeg kan forhindre det!" sagde Gabriel til sig selv.

Således var det bevis, som Oak fremførte for sig selv. Men en mand er, selv overfor sig selv, et gådefuldt beskrevet blad, der tilsyneladende har en tydelig skrift og skjuler en anden mellem linjerne. Der var måske en gylden skrift under den for ham nyttige: "Jeg vil hjælpe, så godt jeg formår, den kvinde, som jeg har elsket så inderligt."

Han gik tilbage til laden for at se at få hjælp til at bringe stakkene i læ endnu samme nat. Alt var stille derinde, og han ville være gået forbi med den formening, at selskabet var brudt op, hvis ikke et svagt lysskær, gult som safran mod den grønlige tåge udenfor, havde trængt ud gennem revnen i den dobbelte dør.

Gabriel så derind. Et usædvanligt syn viste sig for hans blik.

De lys, der var ophængt mellem de stedsegrønne grene, var brændt ned i lysepiberne og på enkelte steder var bladene, de var bundet til, allerede forbrændte. Mange af lysene var helt slukkede, andre osede, og talgen dryppede fra dem ned på gulvet. Der, under bordet og lænende sig mod bænkene og stolene i alle mulige stillinger, undtagen den lodrette, lå de stakkels ulykkelige høstfolk. Midt blandt dem sås sergent Troys skikkelse, rød og ophidset af drikken, hvilende i en stol. Coggan lå med åbentstående mund og snorkede, ligesom adskillige andre: det forenede åndedrag af den liggende forsamling frembragte en dæmpet støj, ligesom når man hører London på

afstand. Joseph Poorgrass lå sammenrullet ligesom et pindsvin, der tilsyneladende anstrengte sig for at vise den mindst mulige del af sit ansigt frem, og bagved ham sås utydelige spor af en uvæsentlig rest af William Smallbury. Glassene og kopperne stod endnu på bordet, en krukke med vand var faldet omkuld, og fra den faldt en lille strøm, som, efter at den med mærkværdig nøjagtighed havde løbet langs med midten af hele det lange bord, faldt ned på den bevidstløse Mark Clarks hals i en stadig, ensformig dryppen, ligesom drypsten i en hule.

Gabriel stirrede modløst på gruppen, der, på et par undtagelser nær, dannedes af alle de håndfaste mænd på gården. Han indså straks, at hvis høstakkene skulle reddes den nat eller dog den næste morgen, måtte han frelse dem ved egen hjælp.

En svag klokke lød under Coggans vest. Det var hans ur, der slog to.

Oak gik hen til Matthew Maons hvilende skikkelse, som plejede at besørge det groveste tækkearbejde på husene, og ruskede i ham, men dette var dog uden virkning.

Gabriel råbte ham ind i øret: "Hvor er din tækkekølle og din høtyv?"

"På kornloftet!" sagde Maon mekanisk.

Gabriel slap hans hoved, og det faldt til jorden ligesom en trækugle. Derpå gik han hen til Susan Talls mand.

"Hvor er nøglen til kornloftet?"

Intet svar. Spørgsmålet blev gentaget, men med samme resultat. At blive vækket om natten var øjensynlig mindre nyt for Susan Talls mand end for Matthew Maon. Oak lagde Talls hoved ned i hjørnet igen og vendte sig bort.

For at være retfærdige må vi tilstå, at mændene ikke fortjente så stor en dadel for den pinagtige og nedværdigende slutning på aftenens gilde. Sergent Troy havde, med glasset i hånden, så ivrigt stået på, at drikken skulle være båndet til deres forening, at selv de, som ønskede at stå imod, ikke kunne lide at være så ubelevne under de forhåndenværende omstændigheder. Da de fra deres tidligste ungdom aldrig havde været vant til at nyde stærkere drikkevarer end æblemost og tynd ale, var det ikke til at undres over, at de alle havde måttet bukke under, som efter fælles aftale, efter omtrent en times forløb.

Gabriel var meget modfalden. Denne svir varslede ilde for den egensindige, men fortryllende herskerinde, som den ærlige mand selv nu anså for legemliggørelsen af alt yndigt, lyst og håbløst.

Han slukkede de nedbrændte lys, for at laden ikke skulle komme i fare, lukkede døren for mændene, der lå i deres dybe, altforglemmende søvn, og gik ud i nattens ensomhed. En lummerhed vind, som om den udåndedes af en drage, der ville sluge jorden, viftede ham i møde fra syd, mens der lige overfor mod nord hævede sig en fæl, uheldspående mængde skyer. Så unaturligt hævede de sig, at man kunne indbilde sig, at de blev løftet af et maskineri underneden. Imidlertid havde de små skyer samlet sig i det sydvestlige hjørne af himlen som af frygt for de store skyer, ligesom kyllingerne flygter for en rovfugl.

Da Oak gik hen til landsbyen, kastede han en lille sten mod Laban Talls sovekammervindue i håb om, at Susan ville åbne det, men ingen rørte sig. Han gik om til gårddøren, der var ladet åben for Labans tilbagekomst, og gik ind til foden af trappen.

"Mrs. Tall, jeg er kommet for at bede Dem om nøglen til kornloftet," sagde Oak med en kraftig stemme.

"Er det dig?" sagde mrs. Tall halvvågen.

"Ja," sagde Gabriel.

"Kom op i seng, din svirebroder – det er også en maner at vække én sådan."

"Det er ikke Laban – det er Gabriel Oak. Jeg ville bede Dem om nøglen til kornloftet."

"Gabriel! Men hvorfor i alverden påstår De, at De er Laban?"

"Det gjorde jeg ikke. Jeg troede, De mente –"

"Jo, De gjorde. Hvad vil De have her?"

"Nøglen til kornloftet."

"Tag den da. Den hænger på sømmet. Folk, som kommer og forstyrrer kvinder på denne tid af natten, burde –"

Gabriel tog nøglen uden at vente på at høre slutningen af tiraden. Ti minutter senere så man ham trække fire store, vandtætte stykker stof hen over stakkene, og snart var to af disse værdifulde korndynger sikkert dækket med to stykker på hver. 120 tønder var frelst. Tre hvedestakke blev stående frit, da der ikke var mere stof. Oak så under stiverne og fandt en fork. Han klavrede op på den tredje stak og begyndte at tage fat; han vendte negene skråt nedad, det ene oven på det andet, og derpå fyldte han mellemrummene med korn, der ikke var bundet i neg.

Så vidt var alt gået godt. Ved dette hastværksarbejde var Bathshebas hvede i hvert tilfælde blevet sikret i én eller to uger, naturligvis forudsat, at der ikke kom alt for stærk vind.

Derpå kom turen til byggen. Den var det kun muligt at beskytte ved systematisk tækning. Tiden gik, og månen

forsvandt og viste sig ikke igen. Dette var det foreløbige tegn til oprør. Natten havde et vildt udseende, og til sidst kom der en sagte vind, der i stilhed kunne lignes med døden. Og derefter hørtes intet mere i gården, undtagen lyden af køllen, der bankede kæppene ind, og den sagte hvislen af tækkenålen mod kornet.

37. Uvejret. De to sammen.

Et lyn oplyste scenen, som om det tilbagekastede et skin fra lysende vinger, der svævede over jorden, og et drøn opfyldte luften. Det var det første budskab fra det uvejr, der nærmede sig. Men det var endnu langt borte.

Det næste skrald var støjende med et forholdsmæssigt lille lyn. Gabriel så et lys brænde i Bathshebas sovekammer, og snart viste der sig af og til en skygge på gardinet.

Derpå kom der et tredje skrald. Manøvrer af den mest usædvanlige slags gik for sig i det uhyre rum ovenover. Lynene havde nu fået et sølvlignende skær og glimrede i himmelrummet ligesom en væbnet hær. Drønene blev til skrald. Gabriel kunne fra sit ophøjede standpunkt se ud over landskabet, i det mindste en halvanden mils vej frem for sig. Enhver hæk, busk eller træ var betegnet som i en bestemt linje. I dyrehaven i samme retning var der en flok kvæg og denne sås i dette øjeblik galopperende afsted i den vildeste og sørgeligste forvirring, og dyrene satte bagbenene højt i vejret, mens hovedet ludede mod jorden. (En poppel, der stod lige i forgrunden, så ud som en blank zinkplade, der var oversmurt med bogtrykkersværte.) Derpå formørkedes himlen, så at Gabriel måtte arbejde ved at føle sig for med hænderne. Han havde stukket sin tækkestang, eller dolk, som den kaldes – en lang jernstang, skarp i den yderste ende og blank ved håndtaget – fra oven ind i stakken for at støtte negene. Et blåt lyn viste sig i zenith, og på en ubeskrivelig måde slog det ned tæt ved vejkanten. Det var det fjerde store glimt. Et øjeblik efter kom

der et skrald – skarpt, klart og kortvarigt. Gabriel indså, at hans stilling ikke hørte til de sikreste, og han besluttede at stige ned.

Endnu var der ikke faldet en dråbe regn. Han gned sine trætte øjne og betragtede atter de ubeskyttede stakke. Var hans liv da, når alt kom til alt, så meget værd? Hvilke udsigter havde han, for at han skulle være så forsigtig med at løbe en risiko, når det vigtige og nødvendige arbejde ikke kunne fortsættes uden den risiko? Han besluttede sig til at blive ved stakken. Imidlertid tog han en forsigtighedsregel. Under stiverne lå der en lang tøjrekæde, der blev brugt til at forebygge de vilde hestes rømning. Med denne fastgjorde han stigen, og da han havde stukket sin høtyv ind i den træklods, der var ved den ene ende af kæden, lod han den anden ende hænge ned på jorden. Spidsen fastgjorde han nede i jorden. Under beskyttelse af denne selvlavede lynafleder følte han sig forholdsvis sikker.

Førend Oak igen havde lagt hånd på arbejdet, kom det femte lyn. Det var grønt ligesom en smaragd, og tordenskraldet derefter var bedøvende. Hvad var det, lynet viste ham? På den åbne plads foran sig, når han så hen over toppen af stakken, var der en mørk, tilsyneladende kvindelig skikkelse. Kunne det være den eneste modige kvinde i sognet – Bathsheba? Skikkelsen bevægede sig fremad; han kunne intet mere se.

"Er det Dem, frue?" spurgte Gabriel skikkelsen.

"Hvem der?" lød Bathshebas stemme.

"Gabriel. Jeg er i færd med at tække på stakken."

"O, Gabriel, er De virkelig? Jeg er netop kommet for stakkenes skyld. Uvejret vækkede mig, og jeg tænkte på kornet. Jeg er så urolig for det – kan vi frelse det på nogen måde? Jeg kan ikke finde min mand. Er han hos Dem?"

"Han er ikke her."

"Ved De, hvor han er?"

"Ja. Han sover i laden."

"Han lovede mig, at stakkene nok skulle blive efterset, og nu står de alle forsømt. Kan jeg være til nogen nytte? Liddy er bange for at komme ud. At man dog skulle træffe Dem her på denne tid af natten! Jeg kan ganske sikkert hjælpe Dem."

"De kan bringe mig nogle bundter rør herop, ét for ét, hvis De da ikke er bange for at komme op på stigen i mørket," sagde Gabriel. "Hvert minut er kostbart nu, og det ville spare mig megen tid. Det er ikke så mørkt, når først der er gået nogen tid efter lynene."

"Jeg skal nok hjælpe!" sagde Bathsheba. Hun tog straks et bundt på skulderen, klatrede tæt op til ham, lagde det bagved tækkestangen og gik ned efter et andet. Da hun kom op med det tredje, belystes stakken pludseligt af et stærkt, blændende, metalglinsende lynglimt – hvert led i hvert strå blev synligt. På skråningen lige foran kom to menneskeskikkelser til syne, sorte som kul. Stakken tabte sin glans. Skikkelserne forsvandt. Gabriel vendte sig om. Det havde været det sjette lyn. Der var kommet fra øst bagved ham, og de to mørke skikkelser på skråningen havde været Bathshebas og hans egen skygge.

Derpå kom skraldet. Det var næsten utroligt, at et så himmelsk lys kunne gå side om side med en så djævelsk lyd.

"Hvor frygteligt!" udbrød hun og greb fat i hans ærme. Gabriel vendte sig om og understøttede hende ved at holde hendes arm. I samme øjeblik, mens han endnu var ved at indtage sin stilling, kom der atter et lyn, og han så en efterligning af det høje poppeltræ på bakken sort aftegnet på

lademuren. Det var skyggen af dette træ, kastet tilbage af et andet lyn i vest.

Det næste lyn kom. Bathsheba var nede på jorden, i færd med at tage et nyt bundt op på skulderen, og hun veg ikke tilbage – heller ikke for tordenen – men gik atter op med sin byrde. Derpå var alt lyst i nogle minutter, og lyden af kæppene, idet Oak hurtigt slog dem ind, hørtes tydeligt. Han troede, at uvejret havde lagt sig. Men så kom der endnu et vældigt lyn.

"Hold fast!" sagde Gabriel og tog bundtet fra hendes skuldre og holdt hende fast ved armen igen.

Man kunne sandelig sige, at himlen åbnedes. Glimtet var næsten alt for usædvanligt til, at de straks kunne indse, af hvilken ubeskriveligt farlig en natur det var, og de kunne kun forstå dets mageløse skønhed. Det kom fra øst, vest, syd og nord. Det var en fuldstændig dødningedans. Skeletskikkelserne viste sig i luften, skygger med lueild i stedet for knogler – dansende, løbende, spadserende afsted, farende omkring og blandende sig i en uendelig forvirring. Mellem disse var der bølgeformede snoninger. Bagved dem var en stor mængde mindre lys. Samtidig kom der fra den urolige himmel noget, der kunne kaldes skud, for skønt aldrig noget skud kom i dets nærhed, lignede det dog et sådant mere end noget andet. Imidlertid var et af de skrækkelige lyn slået ned på spidsen af Gabriels tækkestang, for usynligt at løbe ned ad denne, derpå ad kæden og endelig ned i jorden. Gabriel var næsten blændet, og han kunne føle Bathshebas arm skælve i hans hånd – en ny og spændende følelse. Men kærlighed, liv og alt menneskeligt syntes ringe og ubetydeligt i en så nær sammenstilling med et rasende verdensalt.

Oak fik næppe tid til at samle disse indtryk og til at se, hvor forunderligt hendes røde fjer havde skinnet i lyset, da det før omtalte høje træ på bakken syntes at blusse med en hvid lue, og et nyt blus i forening med frygtelige lyde blandede sig med det foregående. Det var et bedøvende brag, skærende og ubarmhjertigt, der nåede deres øren. Ved den glans, der tilbagekastedes fra hver side af jorden og fra det uhyre store rum, der omgav dem, så han, at træet var spaltet lige ned til roden, og at en lang strimmel bark tilsyneladende var flænget af. Det øvrige sad fast endnu og lod det blottede sted se ud som en hvid stribe ned ad træet. En svovllugt gennemtrængte luften; derpå blev alt stille og så mørkt som i en hule.

"Der var det ikke langt fra os!" sagde Gabriel hurtigt. "De må hellere gå ned."

Bathsheba svarede intet. Men han kunne tydeligt høre hendes hjertes slag, der tydede på hendes angst. Hun steg ned ad stigen, og han fulgte hende. Mørket var nu uigennemtrængeligt, selv for det skarpeste syn. De blev begge stående ved foden af stakken. Bathsheba syntes kun at tænke på vejret – Oak tænkte kun på hende. Til sidst sagde han: "Uvejret lader til at have lagt sig, i det mindste for øjeblikket."

"Det tænker jeg også," sagde Bathsheba, "skønt der endnu er masser af smålyn, se!"

Himlen strålede nu med et vedvarende lys, hyppige småglimt smeltede sammen til et vedblivende hele.

"Intet alvorligt," sagde han. "Jeg kan ikke forstå, at der ikke er faldet nogen regn. Men det er, Gud være lovet, så meget desto bedre for os. Nu går jeg op igen."

"Gabriel, De er venligere, end jeg fortjener det. Jeg vil blive og hjælpe Dem. O, hvorfor er ikke nogle af de andre her?"

"De ville have været her, hvis de kunne," sagde Oak langtrukkent.

"O, jeg ved det alt – alt sammen," sagde hun, og tilføjede sagte: "De sover alle rusen ud nede i laden og min mand midt iblandt dem. Således forholder det sig, ikke sandt? Tro ikke, at jeg er en frygtsom kvinde, der intet kan tåle!"

"Jeg ved det ikke rigtigt," sagde Gabriel. "Jeg vil gå hen for at se ad."

Han gik hen til laden og lod hende blive alene tilbage. Han så igennem dørsprækken. Alt var indhyllet i mørke, som han havde forladt det, og man kunne ligesom dengang høre mændenes snorken.

Han følte en varm ånde på sin kind og vendte sig om. Det var Bathshebas – hun var fulgt efter ham og stod og så ind ad den samme dørsprække.

Han forsøgte at aflede tanken fra dette ubehagelige emne ved at sige: "Hvis De vil gå tilbage igen, frøken frue, og række mig nogle flere neg, vil vi spare megen tid."

Derpå gik Oak tilbage, klatrede op på stakken, satte stigen til og begyndte igen at tække. Hun fulgte efter, men uden noget neg.

"Gabriel," sagde hun i en underlig hastig tone.

Oak betragtede hende. Hun havde ikke talt, siden de havde forladt laden. Det blide og vedholdende skær af de hendøende lyn viste ham et blegt, magert ansigt. Bathsheba sad helt oppe på stakken med fødderne hvilende på det øverste af stigen.

"Ja, frue," sagde han.

"Jeg formoder, at De den nat, da jeg flygtede til Bath, nok kunne tænke Dem, at det var for at holde bryllup?"

"Ja, senere – men ikke straks," svarede han, forbavset over den hurtighed, hvormed det nye tema var bragt på bane.

"Troede de andre også det?"

"Ja. "

"Og de dadlede mig for det?"

"Ja – lidt."

"Det tænkte jeg nok. Nuvel, jeg bryder mig dog nok om, at De skal have en god mening om mig, og jeg ønsker at forklare Dem noget – jeg har længtes efter at gøre det, lige siden jeg kom hjem og så, at De betragtede mig så alvorligt. For hvis jeg skulle dø – og jeg kan dø snart – ville det være skrækkeligt, at De altid skulle tænke fejl om mig. Hør nu!"

Gabriel lyttede.

"Jeg rejste til Bath den nat, fast bestemt på at bryde forbindelsen med mr. Troy. Det skyldtes omstændigheder, der indtraf efter at jeg var kommet dertil, at – at vi blev gift. Nå, ser De nu sagen i et andet lys?"

"Ja – et noget andet lys."

"Jeg indser, at jeg nu, da jeg har begyndt, må forklare mere. Og måske er det ikke til nogen skade, for De er bestemt ikke stedt i den vildfarelse, at jeg nogen sinde skulle have elsket Dem, eller at jeg kan have noget andet at tale om, end det anførte. Nuvel, jeg var i en fremmed by, og hesten var halt. Og til sidste vidste jeg ikke, hvad jeg skulle gøre. Jeg indså, da det var for sent, at bagvaskelsen havde ret i at omtale mig, når jeg mødte ham på den måde. Men jeg var allerede gået bort fra ham, da han pludselig sagde, at han havde set en kvinde, der

var smukkere end jeg, og at hans kærlighed ikke kunne blive af varighed, med mindre jeg ægtede ham straks. Og jeg var bedrøvet og forvirret –" Hun rømmede sig og ventede et øjeblik som for at trække vejret. "Og så, delt mellem skinsyge og forvirring, ægtede jeg ham," hviskede hun med fortvivlet hastighed.

Gabriel svarede intet.

"Han fortjente ikke at dadles, for det var virkelig sandt – det, at han havde set en anden," tilføjede hun hurtigt. "Og nu beder jeg Dem om, ikke nogensinde at hentyde til dette – ja, jeg forlanger det. Jeg ønskede kun, at De skulle erfare den misforståelse i mit livs historie, førend det var for sent. – Behøver De flere neg?"

Hun gik ned ad stigen, og arbejdet fortsattes. Gabriel bemærkede snart en slaphed i sin herskerindes bevægelser, og han sagde derfor blidt til hende: "Jeg tror, De har bedre af at gå ind nu, De er træt. Hvis vinden ikke vender sig, kan vi måske slippe for regn."

"Hvis jeg er overflødig, vil jeg gå," sagde Bathsheba med et mat tonefald. "Men, o, hvis Deres liv skulle udsættes for fare!"

"De er ikke overflødig, men jeg vil ikke trætte Dem længere. De har været til god nytte."

"Og De til meget bedre," sagde hun taknemmeligt. "Jeg takker Dem mange gange for Deres hengivenhed, Gabriel! Godnat – jeg ved, De vil gøre Deres bedste for mig."

Hun gik bort, og han hørte, at porten lukkede sig efter hende. Han fortsatte tankefuld arbejdet, grundende over det, der var blevet fortalt, og over modsigelserne i det kvindehjerte, der havde overvundet sig til at tale mere åbent til ham den nat,

end hun nogensinde havde gjort, mens hun havde haft lov til at tale så frit, som hun ønskede.

Han forstyrredes i sine betragtninger ved en støj fra vognskuret. Det var vejrhanen på taget, der drejede rundt, og denne vejrforandring var tegn på vedvarende regn.

38. Regn. En eneboer møder en anden.

Klokken var fem, og dagen begyndte at gry med en askegrå farve.

Luften skiftede temperatur og satte sig i mere livlig bevægelse. En kold luftning bevægede sig i klare hvirvler omkring Oaks hoved. Nu blev vinden stærkere. Ti minutter senere var den i hastig bevægelse. Nogle af tækkestråene på hvedestakkene blev slynget i vejret, og de måtte lægges tilbage og tynges ned med nogle træstænger, der lå i nærheden. Da dette var gjort, slæbte Oak sig med møje hen til byggen igen. En uhyre stor regndråbe faldt ham lige i ansigtet, vinden blæste tudende om hvert hjørne, træerne rokkedes ved roden, og grenene raslede imod hinanden. Ved at slå sparrer ind, hvor som helst det lod sig gøre, tomme for tomme, sikrede han derved mere og mere de i sæden stående syv hundrede pund sterling. Regnen blev tættere, og Oak mærkede snart, at vandet løb ham koldt og fugtigt ned ad ryggen. Til sidst var han helt gennemblødt, og han gik derfor ned og stod så i en vandpøl ved foden af stigen. Regnen piskede gennem den tunge luft ligesom skarpe torne i uafbrudt virksomhed. Oak kom pludselig til at tænke på, at han ved denne tid for otte måneder siden havde måttet kæmpe lige så fortvivlet på samme sted mod ild, som han nu gjorde det mod vand – og for en ubesvaret kærlighed til den samme kvinde. Men Oak var ædelmodig og trofast, og undgik disse betragtninger.

Klokken var omtrent syv i den tågede morgenstund, da Oak kom ned fra den sidste stak og tankefuldt udbrød: "Nu er det gjort!" Han var gennemblødt, træt og mismodig, og dog ikke så mismodig som træt og våd, for han var glad over, at hans gode foretagende var lykkedes ham.

Svage lyde lod sig høre fra laden, og han så i den retning, de kom fra. Der kom enkelte skikkelser ud gennem døren – alle gik de akavet og skamfuldt, undtagen den forreste, der bar en rød jakke og gik fløjtende med hænderne i lommen. De andre fulgte slingrende efter med et halvt forstyrret udseende.

De småknurrende skikkelser gik ind i landsbyen, Troy, deres fører, gik ind i forpagtergården. Ikke en eneste af dem havde set efter stakkene eller tilsyneladende skænket dem en tanke. Snart efter vendte Oak også hjemad ad en anden, modsat vej. Lige foran sig henne på vejen så han et menneske, der gik langsommere end han selv, med en paraply over hovedet. Manden vendte sig om og studsede tilsyneladende. Det var Boldwood.

"Hvorledes befinder De Dem i denne morgenstund, sir?" spurgte Oak.

"Ja, det er en våd dag – jo, tak, jeg har det godt, meget godt."

"Det glæder mig, sir."

Boldwood syntes lidt efter lidt at vågne op af sin dvaletilstand. "De ser træt og syg ud, Oak," sagde han derpå og betragtede Oak flygtigt.

"Jeg *er* træt. Men De ser forunderligt forandret ud, sir."

"Jeg? Ikke en smule; jeg er rask nok. Hvordan falder det Dem ind?"

"Jeg synes ikke, De ser fuldt så rask ud, som De plejer. Det er det hele."

"Så tager De sandelig fejl," sagde Boldwood kort. "Jeg fejler ikke noget; jeg har en jernnatur."

"Jeg har måttet arbejde strengt for at få vore stakke beskyttet og havde knapt med tid. Jeg har aldrig kæmpet sådan i mit liv … Deres er naturligvis sikret, sir?"

"Å, ja." Boldwood tilføjede efter et øjebliks tavs hed: "Hvad var det, De spurgte om, Oak?"

"Om Deres stakke var sikret i tide."

"Nej."

"I hvert fald da de lange ved stenstøtterne?"

"Nej, de er ikke."

"Dem under diget?"

"Nej. Jeg glemte at sige til tækkemanden, at han skulle se efter dem."

"Heller ikke den lille ved stenten?"

"Nej. Jeg har glemt stakkene i år."

"Så vil ikke en tiendedel af Deres korn komme til at due noget, sir."

"Rimeligvis ikke."

"Glemt dem," gentog Gabriel sagte ved sig selv. Det er vanskeligt at beskrive den umådeligt sørgelige virkning, som denne meddelelse gjorde på Oak. Hele natten havde han ment, at den forsømmelse, som han var i færd med at afhjælpe, var enestående – det eneste tilfalde af den art i omegnen. Og dog var der i samme sogn på samme tid lidt et langt større tab, uden at den pågældende beklagede sig over det eller endog blot tog sig af det. Få måneder tidligere ville Boldwoods forsømmelse af

sine landmandspligter være blevet holdt for lige så umulig, som en sømands forglemmelse af, at han befinder sig i et skib. Oak stod netop og tænkte på, at hvad han så end selv havde måttet lide ved Bathshebas giftermål, så var her en mand, der havde lidt langt mere, da Boldwood tiltalte ham – som en, der længtes efter at aflægge en tilståelse og derved lette stenen fra sit hjerte.

"Oak! De ved lige så godt som jeg, at det i den sidste tid har været galt fat med mig. Jeg kan lige så gerne tilstå det. Jeg skulle just til at begynde et roligt og fredeligt liv. Men min plan blev til intet."

"Jeg troede, at min frue ville have ægtet Dem, sir," sagde Gabriel, der ikke kendte dybden af Boldwoods kærlighed nok til, at han kunne tie stille overfor forpagteren, og bestemt på ikke at synde imod disciplinen ved at tie for sit eget vedkommende. "Imidlertid forekommer det jo undertiden, at det ikke går, som vi ønsker det," tilføjede han med samme ro som en mand, ulykken har hærdet, men ikke besejret.

"Jeg er vis på, at jeg er til nar for hele sognet," sagde Boldwood, som om ordene blev udtalt mod hans vilje, og med et ynkeligt forsøg på at vise ligegyldighed.

"Å nej – det tror jeg ikke."

"Men sagens rette sammenhæng er, at der ikke i nogen som helst forstand var noget bedrageri fra – hendes side. Der har aldrig eksisteret nogen forbindelse mellem miss Everdene og mig. Man taler nok om det, men det er ikke sandt; hun har aldrig lovet at blive min!" Boldwood holdt inde og vendte sit fortrukne ansigt om mod Oak. "O, Gabriel," vedblev han, "jeg er svag og tåbelig. Jeg ved ikke, hvad jeg skal gøre, for jeg kan ikke holde min usle sorg borte! … Jeg troede svagt på Guds

barmhjertighed, indtil jeg mistede den kvinde. Ja, han lod et græskar vokse op for at beskytte mig, og ligesom profeten takkede jeg ham og var glad. Men den næste dag lod han en orm ødelægge og søndergnave græskarret, og nu føler jeg, at det er bedre at dø end at leve."

En tavshed påfulgte. Boldwood kom til sig selv igen efter det øjebliks fortrolighed, han havde hengivet sig til, og fortsatte sin tale, idet han genoptog sin sædvanlige tilbageholdenhed.

"Nej, Gabriel," vedblev han med en ligegyldighed, der var som smilet på et nøgent kranie, "folk gjorde mere væsen af det, end der nogensinde havde været påtænkt mellem os to. Undertiden føler jeg sorg, men en kvinde har aldrig haft magt over mig lang tid ad gangen. Godmorgen! Jeg kan jo stole på, at De ikke omtaler til nogen, hvad vi her har talt om."

39. Hjemkomsten. Et skrig.

På landevejen mellem Casterbridge og Weatherbury og omtrent to kilometer fra dette sidste sted er der en af disse lange, stejle skråninger, der ofte findes på landevejene i dette bakkede distrikt. Når forpagterne eller andre mere fornemme folk kommer hjem fra markedet, plejer de at stige af ved foden af bakken og at gå op ad den.

En lørdag aften i oktober måned arbejdede Bathshebas køretøj sig møjsommeligt op ad denne skråning. Hun sad ufortrødent på giggens andet sæde, mens en beleven, smuk ung mand i en forpagters markedsklædning med et ualmindeligt, moderne snit gik ved siden af hende. Skønt han var til fods, holdt han dog tømmerne og pisken, og som en adspredelse gav han af og til hesten et lille rap på øret. Denne mand var hendes husbond, forhen sergent Troy, som, efter at have købt sin afsked for Bathshebas penge, gradvis havde omdannet sig selv til en lystig forpagter af den moderne skole. Folk med uforanderlige ideer blev dog ved med at kalde ham sergent, når de mødte ham, til hvilket grunden for en del lå i, at han havde beholdt sit velplejede overskæg fra sine soldaterdage og naturligvis også den militære holdning.

"Ja, hvis det ikke havde været for den forbandede regns skyld, skulle jeg have taget de to hundrede lige så let som ingenting, min kære," sagde han. "Ser du, det forandrede alle udsigterne? For at tale ligesom en bog, jeg har læst, så er regnvejrsdage de hyppige, solskinsdagene kun undtagelserne i vort lands historie; nå, er det ikke sandt?"

"Men på denne tid af året er det jo som oftest foranderligt vejrlig."

"Nuvel, ja. Sagen er, at disse efterårsvæddeløb er hvermands ødelæggelse. Jeg har aldrig set sådan en dag, som det var. Det var en vild, åben plads, ikke langt fra sandbankerne, og en gråbrun sø skyllede ned over os som den rene ulykke. Blæst og regn – Du gode Gud! Mørkt? Førend det sidste løb var endt, var det så sort som min hat. Klokken var fem, og man kunne ikke se hestene, førend de næsten var inde. Jorden var lige så tung som bly, og det hjalp ikke, at man var nok så øvet. Heste, ryttere og folkene var helt gennemblødte. Tre hytter blæste om, og de ulykkelige folk måtte kravle ud på hænder og fødder. Og på den anden mark lå der omtrent et helt dusin hatte. Ja, *Pimpernel* sad fast, da den var henved et halvt hundrede meter borte, og da jeg så *Policy* få forspringet, kunne jeg høre mit hjerte slå mod ribbenene, forsikrer jeg dig, min kære!"

"Og du mener, Frank?" sagde Bathsheba bedrøvet – hendes stemme lød fortrædelig mod den livlige og muntre tone fra den foregående sommer –, "at du har tabt over hundrede pund på en måned ved dette skrækkelige væddeløb? O, Frank, det er grusomt, det er tåbeligt af dig således at forøde mine penge. Vi bliver nødt til at gå fra gården, det vil blive enden på det!"

"Sludder og vrøvl. Nu har vi det igen. Sæt vandværkerne i gang; det plejer du jo altid at gøre."

"Men du vil love mig ikke at tage med til væddeløbene i Budmouth i næste uge, vil du ikke nok?" bønfaldt hun. Bathsheba havde fuld grund til tårer, men hun holdt dem tilbage.

"Jeg indser ikke af hvad grund; hvis det blev smukt vejr, havde jeg, oprigtig talt, tænkt på at tage dig med."

"Aldrig, aldrig! Jeg ville hellere tage hundrede miles i den modsatte retning. Jeg hader lyden af selve ordet!"

"Men om jeg ser på væddeløbene eller bliver hjemme, har kun lidt med sagen at gøre. Du kan stole på, at alle væddemålene er indført, førend løbet begynder. Enten det bliver et dårligt eller et godt væddeløb for mig, har intet at gøre med, om vi tager derhen næste mandag."

"Dermed mener du da vel ikke, at du har sat noget på dette også?" udbrød hun, smerteligt berørt.

"Hvor du dog er en lille tosse! Vent, til jeg har fortalt dig det. Hvorfor, Bathsheba, har du tabt alt det mod og al den styrke, du engang havde? På min ære, havde jeg vidst, at du skjulte sådan et harehjerte under al din dristighed, ville jeg aldrig – jeg ved ikke hvad."

Der sås et vredeslyn i Bathshebas mørke øjne, da hun dristigt så i vejret efter denne beskyldning. De talte videre, mens nogle tidligt visnede blade fra bøgetræerne, der næsten skjulte vejen på dette sted, faldt ned på jorden.

En kvinde viste sig oppe på toppen af bakken. Skråningen var så stejl, at hun var meget nær ved dem, førend de opdagede hende.

Troy havde vendt sig om mod vognen for at stå op i den, og mens han satte foden på trinet, var kvinden gået forbi ham.

Til trods for træernes skygge og skumringen, der var ved at falde på, kunne Bathsheba tydeligt nok skelne den yderste fattigdom i kvindens klædedragt og hendes ansigts modfaldne, sørgmodige udtryk.

"Undskyld, sir! Ved De, hvad tid fattighuset i Casterbridge lukkes om aftenen?"

Hun sagde dette til Troy over hans skulder.

Troy studsede tydeligt ved klangen i stemmen. Det lod dog til, at han havde åndsnærværelse nok til ikke at følge sin indskydelse, nemlig at vende sig om. Han sagde derfor sagte: "Nej, det ved jeg ikke."

Kvinden så hurtigt i vejret, da hun hørte hans stemme, betragtede opmærksomt hans ansigt fra siden og genkendte soldaten under den civile dragt. Hendes ansigt udtrykte på engang glæde og smerte. Hun udstødte et hysterisk skrig og faldt omkuld.

"Å, den stakkel!" udbrød Bathsheba og ville til at stå af.

"Bliv, hvor du er, og pas på hesten!" sagde Troy bydende og kastede tømmerne og pisken hen til hende. "Kør med hesten op på toppen af bakken; jeg skal se efter hende."

"Men jeg –"

"Hører du? Hyp, *Poppet*!"

Hesten, vognen og Bathsheba kørte videre.

"Hvordan i alverden er du kommet her? Jeg troede, du var mange mile borte eller også død! Hvorfor har du ikke skrevet til mig?" sagde Troy til kvinden i en underlig øm og dog hastig tone, idet han løftede hende op.

"Jeg var bange."

"Har du penge?"

"Nej."

"Du gode Gud – jeg ville ønske, at jeg havde flere at give dig! Her er nogle – en ren bagatel. Det er hver skilling, jeg har

tilbage. Jeg har kun dem, min kone giver mig, ser du nok, og jeg kan ikke bede hende om nogle nu."

Kvinden svarede ikke.

"Men jeg har en anden udvej," vedblev Troy; "hør nu! Hvor skal du hen i nat? Til Casterbridge fattighus?"

"Ja, jeg tænkte på at gå derhen."

"Du skal ikke gå derhen; dog – vent lidt! Jo, måske dog i nat; det er dog nok det bedste. Sov der i nat og bliv der til i morgen. På mandag er det den første dag, jeg har fri. Mød mig mandag morgen, præcis kl. 10, på Casterbridge-broen. Jeg skal tage alle de penge med, som jeg kan skrabe sammen. Du skal nok få at se, at du ikke skal komme til at mangle, Fanny; så skal jeg skaffe dig et logi et eller andet sted. Farvel til den tid! Jeg er en tølper – men farvel!"

Da Bathsheba havde tilbagelagt det opgivne stykke vej, så hun tilbage. Kvinden var igen på benene, hun så hende tage afsked med Troy og gå langsomt ned ad bakken. Troy gik hen til sin hustru, steg op i vognen, tog tømmerne fra hende, og uden at sige et ord satte han hesten i trav. Han var temmelig bleg.

"Ved du, hvem hun var?" sagde Bathsheba og betragtede ham forskende.

"Ja," sagde han og så igen stift på hende.

"Det tænkte jeg nok," sagde hun med vredt hovmod og vedblev at betragte ham. "Hvem er hun?"

Han syntes pludselig at tænke, at frimodighed ikke ville være til gavn for nogen af de to kvinder.

"Ingen, der har betydning for os," sagde han. "Jeg kender hende af udseende."

"Hvad hedder hun?"

"Hvor skulle jeg dog vide det fra?"

"Jeg tror, du ved det."

"Tro, hvad du vil, og vær –" Sætningen blev fuldført ved et stærkt smæld med pisken ved *Poppet*s manke, der fik dyret til at fare afsted i fuld karriere. Der taltes intet mere.

40. På Casterbridge landevej.

I lang tid blev kvinden ved at gå. Hendes gang blev svagere, og hun anstrengte sig for at se langs henad vejen, der kun utydeligt kunne ses i aftenens mørke. Hendes gang fremad blev vaklende, og hun åbnede et led, indenfor hvilket der var en høstak. Ved foden af denne satte hun sig og faldt straks i søvn.

Da hun vågnede, fandt hun sig liggende i den måne- og stjerneløse nat. En tung, truende skymasse skjulte hele himlen, en svag lysning viste sig over Casterbridge by, og den syntes klarere i modsætning til det tætte mørke, der herskede rundt omkring. Mod denne svage, blide lysning rettede kvinden sit blik.

"Hvis jeg blot var deroppe!" sagde hun. "Møde ham i overmorgen – Gud hjælpe mig! Måske ligger jeg i min grav før den tid."

En klokke langt borte i mørket slog et slag, sagte og svagt. Klokkens lyd syntes efter midnat at aftage i styrke og dybde.

Der viste sig et lys – to lys – langt borte i mørket, og de blev stærkere og stærkere. En vogn rullede hen ad vejen forbi leddet. Der sad måske nogle sene middagsgæster i den. Skæret fra den ene lygte belyste et øjeblik den sammenkrøbne skikkelse og viste tydeligt ansigtstrækkene. De tilhørte en ung i grundlag, en gammel efter de spor, de sidst havde modtaget; de almindelige træk var ustadige og barnlige, men de finere linjer var begyndt at blive skarpe og magre.

Fodgængersken rejste sig, tilsyneladende med et nyt forsæt, og så sig om. Vejen forekom hende bekendt, og hun betragtede

diget nøje, da hun langsomt gik videre. Pludselig kom noget hvidt til syne; det var milepælen. Hun lod fingeren følge mærkerne i stenen.

"Tre!" sagde hun.

Hun lænede sig mod stenen for at hvile et øjeblik. Derpå fortsatte hun sin vej med stor anstrengelse. Et langt stykke vej holdt hun sig tappert, men senere faldt hun atter sammen. Dette skete ved siden af et hasselkrat, hvor en dynge hvide spåner på den løvdækkede jord viste, at skovarbejderne om dagen havde været beskæftiget med at flette risgærde. Nu lød ingen raslen; ingen vind, ikke den svageste støj af grenene lod sig høre. Hun så over leddet, åbnede det og gik ind. Tæt ved indgangen stod en række riskviste, bundne og ubundne, sammen med pæle i alle størrelser.

I nogle øjeblikke stod den vejfarende i denne spændte stilling, der antyder, at det ikke er en afsluttet bevægelse, men kun en, der venter på at blive fortsat. Hun stod som en person, der lytter enten til den ydre verdens lyde eller til tankens indbildte tale. En skarp iagttager ville have bemærket tegn på det sidste alternativ. Ydermere, som det følgende vil vise, udøvede hun på en forunderlig vis den samme særegne opfindelsesevne, som findes hos den dygtige Jacquet Droz, opfinderen af de automatiske erstatningsmidler for menneskelige lemmer.

Ved skinnet af Casterbridges morgenrøde og ved at føle sig frem med hånden udsøgte kvinden sig to stave af bunken. Disse stave var næsten lige, indtil omkring tre til fire fods højde, hvor de forgrenede sig lige som bogstavet Y. Hun satte sig ned, rev de små sidekviste af og tog stavene med sig hen ud på vejen.

Hun anbragte dem nu under hver arm ligesom krykker, prøvede dem ved at hænge sig med hele sin vægt – så ringe som den var – på dem og svang sig fremad. Hun havde på den måde lettet sig gangen betydeligt.

Krykkerne svarede til bestemmelsen. Der hørtes kun den lyd, der frembragtes ved hendes gang med stavene. Hun var kommet et godt stykke forbi den anden milepæl, som hun ifølge beregningen snart måtte komme til. Skønt krykkerne var hende til stor nytte, så var deres magt dog begrænset. Mekanismer kan kun forandre arbejdet, men ikke forringe det, og den tidligere udmattelse var ikke fjernet; nu havde den sat sig i kroppen og armene. Hendes kræfter var udtømt, og hvert sving fremad blev svagere. Til sidst faldt hun omkuld.

Således lå hun i mere end ti minutter. Morgenluften begyndte at rejse sig og at sætte de tørre blade fra dagen i forvejen i bevægelse. Med en fortvivlet anstrengelse rejste hun sig op. Ved at støtte sig til staven prøvede hun at gå fremad. Således kom hun videre, og så et langt rækværk. Hun famlede sig hen til den første stolpe, klyngede sig fast til den og så sig omkring. Atter stod en milepæl på den anden side af vejen.

Lysene i Casterbridge kunne nu tydeligt ses. Det var henad morgenstunden, og hun ventede snart, at der måtte komme nogle vogne kørende forbi. Hun lyttede. Der var ikke en lyd at høre, undtagen den grimmeste og mest uhyggelige af alle lyde: en ræv's hylen.

"Endnu en mile," hviskede kvinden. "Nej, mindre," tilføjede hun efter en pause, "for den mile regnes til rådhuset, og jeg skal kun på denne side af byen. Det varer ikke så længe mere!" Efter et øjebliks tavshed sagde hun: "Tre eller fire skridt til en alen.

Jeg har gået atten hundrede alen. Fire gange det, er seksoghalvtreds hundrede skridt. O, hav barmhjertighed med mig, herre!"

Hun gik videre, holdende sig ved rækværket, idet hun skiftevis satte hænderne på det og lænede sig over det, mens hun slæbte foden efter sig.

Hun talte ellers ikke med sig selv, men de overvældende følelser formindsker den svages individualitet, ligesom de forhøjer den stærkes. Hun sagde igen i samme tone: "Jeg vil tro, at slutningen er fem pæle længere fremme og ikke flere. Nu vil jeg være stærk og komme forbi dem."

Dette var en praktisk anvendelse af den sætning, at et falsk og forstilt løfte er bedre end slet intet.

Hun gik forbi fire pæle og blev stående ved den femte. "Jeg vil gå forbi fem til og bilde mig selv ind, at målet ligger ved den femte. Jeg kan gøre det."

Hun gik forbi de fem pæle.

"Det ligger kun fem længere fremme."

Hun gik atter forbi fem.

"Men det er fem længere borte."

Hun gik forbi dem

"Slutningen på dette rækværk er slutningen på min rejse," sagde hun, da hun så, at rækværket hørte op.

Hun kravlede derhen. Hun stønnede af anstrengelse.

"Nu frem med sandheden," sagde hun og satte sig ned. "Sandheden er, at jeg har mindre end en halv mile tilbage." Selv bedraget, med hvad hun hele tiden havde vidst var falsk, havde styrket hende til at komme et så stort stykke fremad, som hun ville have anset for umuligt. Listen viste, at en kvinde, ved en

eller anden hemmelighedsfuld opfattelse, havde stadfæstet den påfaldende sandhed, at blindhed ofte kan virke kraftigere end klarsynethed og den kortsynede ofte virke mere end den langtskuende.

Den resterende halve mile forekom den syge og udmattede kvinde som en uendelighed. Vejen løb på dette sted gennem et jævnt plateau; der var kun en bakke på hver side. Hun så på de vide rum, på lysene og på sig selv, sukkede og lagde sig ned på banken.

Aldrig havde nogen så ivrigt overvejet, på hvilken måde han bedst kunne hjælpe sig fremad, end denne rejsende. Enhver tænkelig hjælp, måde, list og mekanisme, det sidste stykke vej kunne tilbagelægges ved, blev gennemtænkt i hendes flittige hjerne og afvistes som ubrugelige. Da hun imidlertid intet kunne tænke sig, hvorved hun kunne komme videre, tabte hun til sidste modet.

"Ingen udvej mere!" stammede hun og lukkede øjnene.

På den anden side af vejen så det ud, som om en del af skyggen løsnede sig fra det øvrige og bevægede sig isoleret ud på vejen. Den gled lydløst hen imod den liggende kvinde.

Hun syntes, at noget rørte ved hendes hånd; det var blødt og varmt. Hun åbnede øjnene og den omtalte genstand berørte hendes ansigt. En hund slikkede hende på kinden.

Det var et stort, kraftigt, men fredeligt dyr, der viste sig som en mørk plet mod den lave horisont og i det mindste to fod højere end hendes ansigt i dets nuværende stilling. Om det var en newfoundlænder, en bulbider, jagthund eller hvilken som helst anden slags, var umuligt at afgøre. Den syntes at være af en alt for besynderlig og mysteriøs natur, til at den skulle høre

til en af de almindelige arter. Da den således ikke hørte til nogen bestemt race, var den indbegrebet af alt det store hos hunde – en sammensmeltning af det, der er fælles for alle hunde.

I sin hvilende stilling så hun op til den, som hun tidligere havde set op til et menneske. Dyret, der var ligeså hjemløst som hun, trak sig ærbødigt et par skridt tilbage, da hun bevægede sig, men da den mærkede, at hun ikke stødte den bort, begyndte den igen at slikke hendes hånd.

Pludselig fik hun en idé. "Måske kan jeg have nytte af den, og så må jeg bruge den."

Hun pegede ad Casterbridge til, og hunden syntes at misforstå vinket; den løb hen ad vejen. Men da den så, at hun ikke fulgte efter, vendte den tilbage og klynkede.

Den sidste og sørgeligste anstrengelse lykkedes hende ved at hun, ganske forpustet, rejste sig og i en bøjet stilling lagde sine små arme omkring dyret hals og lænede sig til det, mens hun ved ord søgte at drive hunden fremad. Mens hun i sit hjerte sørgede, talte hun opmuntrende til hunden, og det var mere mærkværdigt, at hun således med al sin udmattelse kunne vise munterhed, end at den stærke, kraftige hund behøvede opmuntring af den svage kvinde. Den gik langsomt fremad med hende ved siden af sig, mens hun lænede sig stærkt over på dyret. Undertiden sank hun sammen ligesom tidligere ved krykkerne og gærdestavene. Hunden, der nu næsten forstod hendes mening og hendes mangel på kraft til selv at gå, var urolig under dette besværlige arbejde; den ville trække hende fremad ved kjolen. Hun kaldte den altid tilbage og lyttede nu af og til efter en menneskelig lyd for at undgå mennesker. Det var

øjensynligt, at hun søgte at skjule sin tilstedeværelse og sin elendige tilstand for alle.

De kom naturligvis kun småt fremad. De nåede toppen af bakken, og lygterne i Casterbridge så ud som nedfaldende stjerner under dem, da de gik ned ad skråningen. Altså var strækningen tilbagelagt og målet nået. På dette sted udenfor byen hævede en malerisk bygning sig i vejret.

Naturen rakte her en hjælpende hånd ud. Vedbend snoede sig op ad murene og dækkede dem fuldstændigt, indtil stedet lignede et kloster, og det var så omslynget af grønt, at det fra forsiden ad Casterbridge til var det prægtigste syn i omegnen. En jarl i nærheden sagde engang, at han ville give et års rente for fra sit gods at kunne glæde sig over den udsigt, som der var fra dette hus – og beboerne ville muligvis have givet afkald på udsigten for hans indtægter i et år.

Denne grønne bygning bestod af en hovedbygning og to sidefløje, hvorpå der ligesom skildvagter var anbragt nogle høje tynde skorstene. I midten var der en port, og ved siden af denne en klokke med en metaltråd som håndtag. Den stakkels kvinde kunne netop nå håndtaget, når hun lå på knæ. Hun trak i den, og hendes hoved sank ned på brystet.

Klokken kunne være hen ad seks, og man kunne høre nogen bevæge sig inde i det hus, der skulle tjene den trætte sjæl som tilflugtssted. En lille dør i porten åbnedes og en mand viste sig. Han så den udmattede skikkelse, gik tilbage efter et lys og kom ud igen. Atter gik han ind og kom tilbage med to koner.

De bar staklen indenfor og manden lukkede døren.

"Hvordan mon hun er kommet herhen?" spurgte den ene kvinde.

"Ja, det må Gud vide," sagde den anden.

"Der er en hund udenfor," sagde den overvældede rejsende. "Hvor er den løbet hen? Den hjalp mig."

"Jeg har jaget den bort ved at kaste sten efter den," sagde manden.

Derpå bevægede det lille optog sig fremad – manden foran med lysene, derpå de to stærke kvinder, bærende den spinkle og kraftesløse mellem sig. Således gik de ind ad døren og forsvandt.

41. Mistanken. – Der sendes bud efter Fanny.

Bathsheba talte kun lidt til sin mand hele den aften, efter at de var kommet hjem fra markedet, og han var heller ikke oplagt til at sige meget til hende. Han lagde stor rastløshed for dagen, der dog ikke udtrykte sig i ord. Den næste dag, der var en søndag, forløb næsten lige sådan med hensyn til ordknaphed; Bathsheba gik i kirke både for- og eftermiddag. Det var dagen for Budmouth-væddeløbene. Om aftenen sagde Troy pludselig:

"Bathsheba, kan du ikke lade mig få tyve pund?"

Modet svigtede hende næsten. "Tyve pund!" sagde hun.

"Ja, jeg må desværre have dem." Udtrykket i Troys ansigt var usædvanlig ængsteligt. Det var kulminationen af den sindsstemning, han hele dagen havde været i.

"Å, til væddeløbene i morgen!"

Troy svarede ikke straks. Hendes fejltagelse havde sine fordele for en mand, der som han krympede sig ved, at hans forehavende skulle blive opdaget. "Nå, ja, jeg skal altså bruge dem til væddeløbene i morgen," sagde han omsider.

"O, Frank!" sagde Bathsheba, og der lå en inderlig bønfalden i stemmen. "For kun få uger siden sagde du, at jeg var dig meget kærere end alle fornøjelser, og at du ville opgive dem alle for min skyld! Vil du nu ikke opgive denne ene, der dog snarere er en plage end en fornøjelse? Vil du ikke nok, Frank! Kom, lad mig fortrylle dig – ved smukke ord, blikke og hvad jeg kan finde på – for at få dig til at blive hjemme. Sig ja til din hustru – sig ja."

De ømmeste og blideste udtalelser fulgte derpå fra Bathshebas side, for at vinde ham, uden noget af den forstillelse eller det værn, hvormed hun med sin forsigtige karakter hyppigt lagde bånd på dem, især når hun tillige var afmålt kold. Få mænd ville have kunnet modstå de skælmske og dog værdige bønner, der udtaltes af dette smukke ansigt, som kastedes tilbage eller til siden i de velbekendte stillinger, som udtrykker mere end selve ordene, der ledsager dem, og som synes bestemt for sådanne specielle lejligheder. Hvis denne kvinde ikke havde været hans hustru, ville Troy øjeblikkelig være blevet besejret; som sagerne nu stod, syntes han ikke at ville narre hende længere.

"Pengene skulle slet ikke bruges til væddeløbsgæld," sagde han.

"Til hvad da?" spurgte hun. "Du plager mig meget med dine hemmelighedsfulde svar, Frank."

Troy tøvede med at svare. Han elskede hende ikke nu højt nok til at lade sig behandle alt for overlegent af hende, og dog var det nødvendigt at være høflig. "Du gør mig uret ved din mistænksomhed," sagde han. "En så streng kontrol passer sig ikke, når man kun har været gift så kort tid."

"Jeg skulle dog mene, at jeg havde ret til at knurre lidt, førend jeg giver pengene ud," sagde hun, halvt smilende, halvt fortrædeligt.

"Naturligvis. Nu har du gjort det første, så tænker jeg, vi kommer til det sidste. Bathsheba, spøg kan være godt nok, men gå ikke for vidt, ellers kunne du let komme til at angre det."

Hun rødmede. "Det gør jeg allerede," sagde hun hurtigt.

"Hvad angrer du?"

"At min roman er sluttet."

"Alle romaner slutter ved ægteskabet."

"Jeg ville ønske, at du ville lade være med at tale således. Du bedrøver mig ved at spøge på min bekostning."

"Du er kedelig nok på min bekostning. Jeg tror, du hader mig."

"Ikke dig – kun dine laster. Dem hader jeg."

"Det ville være meget bedre, om du foresatte dig at hjælpe mig af med dem. Kom, lad os slutte fred med de tyve pund og være venner."

Hun sukkede resigneret. "Jeg har omtrent den sum her til husholdningsudgifter, men hvis du må have dem, så tag dem."

"Godt, tak! Jeg tænker, at jeg er taget bort, når du kommer ned til morgenmaden i morgen."

"Og må du tage bort? O, Frank! Der var en tid, da det ville have kostet megen ulejlighed for andre at få dig draget bort fra mig. Du plejede dengang at kalde mig din elskede. Men nu bryder du dig slet ikke om, hvorledes dagene går for mig."

"Jeg må tage bort til trods for al følsomhed."

Mens Troy talte, så han på sit ur, og åbenbart uden at tænke over, hvad han gjorde, åbnede han kapslen bag på uret og fremtog en lille hårlok, der snildt havde ligget skjult der.

Bathsheba havde tilfældigvis hævet blikket i samme stund og opdagede både hans handling og hårlokken. Hun blev smerteligt berørt, og nogle ord undslap hende, førend hun havde overvejet, om det var klogt at udtale dem eller ej. "En lok af en kvindes hår!" sagde hun. "O, Frank, hvis hår er det?"

Troy havde straks lukket sit ur. Han svarede ligegyldigt som én, der skjuler følelser, som ingen må røre op i. "Naturligvis dit.

Hvis skulle det ellers være? Jeg havde rent glemt, at jeg havde det."

"Hvilken frygtelig usandhed, Frank!"

"Jeg siger dig jo, at jeg havde glemt det," sagde han højt.

"Jeg tror, at – at det var guldgult hår."

"Snak."

"Du krænker mig. Jeg ved, det var gult. Nå, hvis er det så? Jeg vil vide det."

"Nu vel – så vil jeg sige dig det, men gør så ikke mere væsen af det. Det var håret af den kvinde, som jeg ville ægte, førend jeg lærte dig at kende."

"Du burde sige mig hendes navn?"

"Det kan jeg ikke."

"Er hun gift nu?"

"Nej."

"Lever hun?"

"Ja."

"Er hun smuk?"

"Ja."

"Det er underligt, hvordan hun kan leve, stakkel, under sådan en modgang."

"Modgang – hvilken modgang?" spurgte han.

"At have så frygtelig grimt hår."

"Oho – jeg kan godt lide det!" sagde Troy og fattede sig. "Ja, hendes hår beundres af alle, efter at hun er begyndt at bære det løst nedhængende, hvilket hun ikke har gjort så længe. Del er en dejlig farve. Folk plejede at vende sig om for at betragte det. Stakkel!"

"Pyt! Hvad har det at sige!" udbrød hun og begyndte at blive heftig. "Hvis jeg brød mig om din kærlighed, så meget som jeg har gjort, kunne jeg fortælle dig, at folk også har vendt sig om for at beundre mit."

"Bathsheba, vær ikke så lunefuld og skinsyg. Du vidste, hvorledes ægteskabet ville blive, og skulle ikke have indgået det, hvis du havde frygtet sådanne tilfældige begivenheder."

Nu havde Troy gjort hende forbitret. Hjertet sad hende i halsen og øjnene stod fulde af tårer. Skønt hun skammede sig over at vise sin bevægelse, udbrød hun dog til sidst:

"Og det er alt, hvad jeg får, fordi jeg elsker dig så højt? O, da jeg blev gift med dig, var dit liv mig mere dyrebart end mit eget. Jeg ville gå i døden for dig. Ja sandelig, jeg ville gå i døden for dig! Og nu spotter du kun min tåbelighed, fordi jeg ville gifte mig med dig. Er det naturligt, således at håne mig, fordi jeg har taget fejl? Hvilken mening, du end kan have om min klogskab, du skulle dog ikke tale til mig om det så ubarmhjertigt, nu, da jeg er i din magt."

"Jeg kan ikke svare for, hvad udfald sagerne får," sagde Troy, "på min ære, kvinder bliver min død!"

"Ja, du skulle ikke gemme på folks hår. Du vil brænde det, ikke sandt, Frank?"

Frank vedblev, som om han ikke havde hørt hende: "Der er andre hensyn, jeg må tage, førend hensynet til dig; der skal foretages separation – vanskeligheder, som du ikke kender noget til! Hvis du fortryder giftermålet, så gør jeg det også."

Skælvende lagde hun hånden på hans arm, idet hun i en halvt foragtelig, halvt indsmigrende tone sagde: "Jeg fortryder det kun, hvis du ikke elsker mig mere end alle andre kvinder i

verden, ellers ikke, Frank. Du fortryder det ikke, fordi du allerede elsker en eller anden kvinde højere, end du elsker mig, gør du vel?"

"Jeg ved det ikke; hvorfor siger du det?"

"Du vil ikke brænde den lok. Du holder af den kvinde, som ejer det smukke hår – ja vist. Det er smukt, skønnere end min stakkels sorte manke! Nå, det har jo dog intet at sige; jeg kan ikke gøre for, at jeg er grim. Du kan jo elske hende højest, hvis du vil!"

"Indtil i dag, da jeg tog det ud af skuffen, har jeg i mange måneder ikke set på den stump hår – det vil jeg gerne sværge på."

"Men for lidt siden talte du om 'andre bånd'? og så den kvinde, vi mødte?"

"Det var mødet med hende, der mindede mig om håret."

"Er det da hende?"

"Ja. Nu, da du har presset det ud af mig, håber jeg du er tilfreds."

"Og hvad mente du så med 'båndene'?"

"Å! det betød ingenting – det var blot spøg."

"Blot spøg?" sagde hun med sorgfuld forbavselse. "Kan du spøge, når jeg er så ulykkelig? Sig mig sandheden, Frank. Jeg er ikke en tåbe, det ved du, om jeg end er en kvinde og har mine svage øjeblikke. Kom, tal oprigtigt med mig," sagde hun, idet hun så ham ærligt og frygtløst ind i ansigtet. "Jeg forlanger jo ikke meget, blot retfærdighed, det er alt. Ak, engang syntes jeg, at jeg ikke kunne blive tilfreds uden den højeste hyldest fra ham, som jeg skulle vælge til husbond. Nu vil en smule mindre

grusomhed tilfredsstille mig. Ja, så vidt er det kommet med den uafhængige og åndrige Bathsheba."

"For Himlens skyld, tag dog ikke sådan på veje!" sagde Troy gnavent. Og med disse ord rejste han sig op og forlod værelset.

Så snart han var gået, brast Bathsheba ud i dybe, krampagtige sukke, der ikke kunne mildnes ved tårer. Men hun besluttede, at hun ville undertrykke hver en følelse, der ville trænge sig frem. Hun var besejret, men hun ville aldrig tilstå det, så længe hun levede. Hendes stolthed var i sandhed kuet ved opdagelsen af, hvor frygteligt hun var bedraget ved at ægte en person, hvis karakter var langt mindre ren end hendes egen. Hun gik op og ned i frygteligt oprør som en fanget leopard, hendes hele sjæl rustede sig og hendes kinder glødede. Før hun havde set Troy, havde Bathsheba været stolt af sin stilling som kvinde, hun havde været stolt ved bevidstheden om, at hendes læber aldrig var berørt af nogen mands på jorden, – at hun aldrig var blevet omfavnet af en elskers arm. Nu hadede hun sig selv. I sine unge dage havde hun altid næret en hemmelig foragt for piger, der gjorde sig til slave for den første den bedste smukke knøs, der fandt for godt at hilse på dem. Hun havde aldrig opfattet tanken om ægteskab med stor velvilje efter det indtryk, hun fik af størstedelen af de kvinder, hun så omkring sig. På grund af den uvilkårlige angst, hun havde for sin elsker, havde hun indvilliget i at ægte ham. Men den følelse, som havde opfyldt hende i hendes lykkeligste timer, var snarere følelsen af at have opofret sig selv, end at have fremmet sin lykke og hæder. Selv om hun næppe kendte guddommens navn, var Diana dog den gudinde, som Bathsheba instinktivt beundrede. At hun aldrig åbenbart ved ord eller mine nogensinde havde

opmuntret en mand til at nærme sig hende, – at hun havde følt at være sig selv nok, og at hun i sit jomfruelige hjertes uafhængighed havde forestillet sig det som en utvivlsom fornedrelse at give afkald på en ung piges beskedne tilværelse for halvvejs at blive slave for en ligegyldig ægteskabelig forbindelse – var de tanker, der nu randt hende i hu som bitre erindringer. O, hvis hun aldrig havde givet efter for den slags dårskab, skønt den var i enhver henseende respektabel, og atter kunne stå på Norcombe-højen og udfordre Troy og enhver anden mand til at krumme et hår på hendes hoved!

Næste morgen stod hun tidligere op end sædvanlig og fik sin hest sadlet, for på vanlig vis at ride rundt på gården. Da hun kom hjem klokken halv ni – den sædvanlige tid, hvor de spiste morgenmad – blev hun underrettet om, at hendes mand var stået op, havde spist, og var kørt til Casterbridge med giggen og "Poppet".

Efter at have spist var hun fattet og rolig, fuldstændig sig selv – og hun gik hen til porten i den hensigt at spadsere hen til en anden del af gården, som hun endnu stadig personligt ledede, for så vidt hendes pligter i huset ville tillade hende det, idet dog Gabriel Oak, som hun begyndte at nære et oprigtigt søsterligt venskab for, altid kom hente i forkøbet. Naturligvis kom hun undertiden, når hun tænkte på ham, til at se ham i en gammel elskers lys og hun forestillede sig i enkelte øjeblikke, hvad livet ville være blevet med ham som ægtemand; ja, hun tænkte også på et liv med Boldwood under samme betingelser. Men i det hele hengav Bathsheba sig ikke meget til frugtesløse drømmerier, og det var væsentligt kun, når Troys forsømmelighed var mere end almindelig fremtrædende.

Hun så, da hun kom op på bakken, en mand, der lignede mr. Boldwood. Det var mr. Boldwood. Bathsheba rødmede, mens et sørgmodigt udtryk gled hen over hendes ansigt. Forpagteren standsede, da han endnu var langt borte, og vinkede med hånden ad Gabriel Oak, som var i den anden ende af marken. De to mænd nærmede sig derpå hinanden og syntes at blive optaget af en meget alvorlig samtale.

Således vedblev de en lang tid. Joseph Poorgrass gik nu tæt forbi dem, idet han trillede en bør med æbler op ad bakken, hvor Bathsheba stod. Boldwood og Gabriel kaldte på ham, talte med ham i et par minutter, og derpå skiltes de atter ad alle tre, og Joseph kom kort efter op på bakken med sin bør.

Bathsheba, der havde set, hvad der foregik, med en del overraskelse, følte stor lindring, da Boldwood igen gik sin vej.

"Hvad ærinde har du, Joseph?" sagde hun.

Han satte sin bør, og idet han påtog sig den vigtige mine, som en samtale med en lady krævede, sagde han tværs over vejen til Bathsheba: "De vil aldrig mere se Fanny Robin, frue. Aldrig mere!"

"Hvorfor?"

"Hun er død."

"Fanny død? Vist ikke!"

"Jo, frue!"

"Hvad døde hun af?"

"Jeg ved det ikke sikkert, men jeg skulle være tilbøjelig til at antage, at det skriver sig fra hendes svage helbred. Hun var sådan et blødhjertet fruentimmer, der ikke kunne tåle nogen genvordigheder, og hun gik ud som et lys, som man siger. Hun lagde sig til sengs om morgenen og, svag og udtæret som hun

var, døde hun om eftermiddagen. Hun ligger lig hernede i landsbyen og mr. Boldwood er i færd med at sende en vogn afsted, der i eftermiddag skal køre hende hjem hertil, for at hun kan blive begravet."

"Sandelig! jeg vil ikke overlade det til mr. Boldwood, jeg vil selv gøre det. Fanny var min onkels tjenestepige, og skønt jeg kun har kendt hende i et par dage, er jeg dog den, der står hende nærmest. Hvor den tanke dog er sørgelig, at Fanny ligger i et fattighus!" Bathsheba havde begyndt at kende lidt til lidelse og hun sagde med virkelig følelse: "Send straks bud til mr. Boldwood og sig, at mrs. Troy selv vil påtage sig det hverv at hente en af familiens gamle tjenestefolk … Hun skal ikke køres på en almindelig vogn, vi vil hente en ligvogn."

"Der vil næppe blive tid, frue, tror De vel?"

"Måske ikke," sagde hun tøvende. "Hvornår sagde du, at vi skulle være ved døren? Var det kl. 3?"

"Kl. 3 i eftermiddag, frue!"

"Godt! Gå nu med din bør. En smuk arbejdsvogn kan jo også være lige så køn som en grøn ligvogn. Joseph! Tag nu den nye blå fjedervogn med de røde hjul og vask den rigtig ren. Og hør, Joseph …"

"Ja, frue?"

"Tag så noget stedsegrønt og nogle blomster med til at lægge på hendes kiste. Saml en god mængde, så at hele kisten kan blive dækket af det. Tag nogle snebollegrene, lidt buksbom og taks og så nogle blomsterbuketter og lad så gamle "Munter" trække hende, ham kendte hun så godt!"

"Det skal ske, frue. Jeg glemte at sige, at der kommer fire mænd fra fattighuset, som skulle træffe mig, når jeg kommer

over kirkestien, for at tage imod hende og bære hende til graven under opsynsmandens påsyn, som loven befaler det."

"Herre gud! Casterbridge fattighus! Er Fanny kommet derhen!" sagde Bathsheba bevæget. "Jeg ville ønske, jeg havde vidst noget om det tidligere; jeg troede, hun var langt borte. Hvor længe havde hun boet der?"

"Hun havde været der omtrent en dags tid eller to."

"Så har hun da ikke været der som indskrevet lem?"

"Nej! Hun har tjent sit livsophold ved skræddersyning i Melchester i flere måneder i huset hos en meget respektabel enke, som tager den slags i arbejde. Hun kom først til fattighuset i søndags morges, tror jeg. Og der er dem, der mener, at hun har sjokket hvert skridt af vejen fra Melchester. Hvorfor hun forlod sin plads, kan jeg ikke sige, for det ved jeg ikke, og jeg vil ikke lyve. Det er historien i al fin korthed, frue."

"Ah!" Ingen ædelstens farve gik nogensinde over fra det rosenrøde til det skinnende hvide hurtigere end den unge kvindes ansigt, mens dette ord med et dybt suk brød frem fra hendes læber. "Gik hun ad vor markvej?" sagde hun med en pludselig urolig og heftig stemme.

"Jeg tror, hun gjorde det … Frue, skal jeg kalde på Liddy? De er vist ikke vel, frue! De er jo så hvid som en lilje og ser så mat ud."

"Nej, kald ikke på hende, det betyder ingenting! Hvornår gik hun forbi Weatherbury?"

"Sidste lørdag aften."

"Det er godt, Joseph, nu kan du gå."

"Vel, frue!"

"Joseph! Kom herhen et øjeblik; hvad farve havde Fanny Robins hår?"

"I sandhed, frue, nu, da jeg netop skal sige det, kan jeg virkelig ikke huske det."

"Ikke det. Ja, ja! Gå så og gør, hvad jeg sagde til dig. Stop! – Dog nej – gå kun."

Hun vendte sig bort fra ham, for at han ikke mere skulle lægge mærke til den sindsbevægelse, der havde præget sig så tydeligt i hendes ansigt, og gik ind med en mat og nedslået mine. Omtrent en time efter hørte hun støjen af vognen og gik ud endnu med en pinlig bevidsthed om sit urolige og forvirrede udseende. Joseph, pyntet i sin fineste stads, var i færd med at spænde hesten for. Det grønne og blomsterne var alt sammen læsset på vognen, således som hun havde befalet. Bathsheba lagde næppe mærke til det.

"Hvis kæreste var det, du sagde, at hun var, Joseph?"

"Det ved jeg ikke, frue."

"Er du ganske vis på det?"

"Ja, frue. Ganske vis!"

"Vis på hvad?"

"Jeg er vis på, at alt, hvad jeg ved, er, at hun kom om morgenen og døde om eftermiddagen, uden at hun havde talt videre med nogen. Hvad Oak og mr. Boldwood fortalte mig, var kun disse få ord: 'Lille Fanny Robin er død, Joseph!' sagde Gabriel, idet han så mig ind i ansigtet på sin sædvanlige rolige måde. Jeg blev meget bedrøvet og sagde: 'Herre Gud! Hvordan gik det til, at hun døde?' – 'Å! hun er død på Casterbridge fattighus,' sagde han, 'og det er ikke godt at sige, hvordan det gik til. Hun kom til fattighuset tidligt i søndags morges og hun døde om eftermiddagen – det er vel tydeligt nok!' Så spurgte jeg, hvad det sidste var, hun havde taget sig for, og mr.

Boldwood, der havde stået og spiddet tidsler med enden af sin stok, vendte sig om imod mig. Han fortalte mig om, hvorledes hun havde levet af skræddersyning i Melchester, som jeg sagde Dem før. og at hun gik derfra sidst i forrige uge og kom her forbi lørdag aften i mørkningen. De bad mig så at fortælle Dem, at hun var død, og så gik de. Døden er rimeligvis fremskyndet ved den bidende nattevind, antager jeg, for folk sagde, at hun allerede var stærkt på hældingen. Hun plejede at hoste en del om vinteren … men nu har vi ikke tid til at tale om det – det er jo forbi!"

"Har du ellers ikke hørt noget om hende?" Hun så på ham med så indtrængende et blik, at Joseph slog sine øjne ned.

"Ikke et ord, frue, det forsikrer jeg Dem," sagde han. "Der er næppe nogen i hele landsbyen, der ved nyheden endnu."

"Jeg kan ikke forstå, hvorfor Gabriel ikke selv bragte mig det budskab. Han bruger ellers det udetydeligste ærinde som påskud for at få mig at se." Disse ord blev kun mumlet frem, mens hun stod og så ned for sig.

"Måske havde han travlt, frue," bemærkede Joseph. "Og undertiden synes han at lide under de erindringer, der er knyttet til en tid, da han levede under lykkeligere forhold. Forresten er han også temmelig nysgerrig, men en meget forstandig fårehyrde og tilmed boglærd."

"Lagde du mærke til, at hans tanker dvælede ved sådanne erindringer, mens du talte med ham om dette?"

"Ja, det gjorde de ganske vist, frue. Han var i meget dårligt humør, og det var forpagter Boldwood også."

"Tak, Joseph! Det kan være nok. Gå nu, ellers kommer du for sent."

Bathsheba gik ind igen uden at have forvundet sin bekymring. I løbet af eftermiddagen sagde hun til Liddy, som var blevet underrettet om det indtrufne: "Hvad farve havde stakkels Fanny Robins hår, ved du det? Jeg kan ikke huske det, jeg har kun set hende et par gange."

"Det var lyst, frue, men hun bar det temmelig kort og havde bundet det op under huen, så man næsten ikke kunne se det. Men jeg har set hende løse det, når hun gik i seng, og da så det smukt ud – helt gyldent."

"Hendes mand var soldat, ikke sandt?"

"Jo! I samme regiment som mr. Troy; han siger, at han meget godt kender ham."

"Hvad – siger mr. Troy det? Hvordan kom han til at sige det?"

"En dag, da jeg just fortalte ham det og spurgte, om han kendte Fannys mand, sagde han ja, han kendte ham lige så godt som sig selv. Og der var ikke en mand i regimentet, han holdt mere af."

"Så! sagde han det?"

"Ja! og han sagde, at der var en stor lighed imellem dem, og at folk undertiden tog fejl af dem."

"Liddy! for Guds skyld, ti stille!" råbte Bathsheba med en lidenskabelig stemme, der antydede en begyndende anelse.

42. Josephs fragt. – "Bukkehoved".

Casterbridge fattighus var rundt omkring omgivet af en mur undtaget for enden. Her ragede en høj gavl frem, der ligesom forsiden af huset var dækket med et sammenhængende vedbendtæppe. På denne gavl var der hverken noget vindue, skorsten, prydelse eller overhovedet afveksling af nogen som helst art. På den hele, udstrakte, ensformige flade sås foruden det mørkegrønne løvværk kun en lille dør.

Denne dør var anbragt på en mærkværdig måde. Tærsklen var nemlig en tre-fire fod hævet over jorden, og ved det første øjekast måtte man være i forlegenhed med at forklare sig denne besynderlige højde, indtil de hjulspor, der førte umiddelbart op fordi den, lod ane, at den udelukkende blev anvendt til derigennem at transportere genstande eller personer til- og fra et køretøj, som stod ud for den. I det hele taget syntes døren at have en vis lighed med smuglernes hemmelige indgange. At den kun meget sjældent blev benyttet, bevidnede de græstotter, der i fred og ro fik lov til at vokse i tærsklens revner.

Da uret på St. Georgskirkens tårn viste tre minutter over tre, drejede en blå fjedervogn med røde hjul og læsset med grønt og blomster ned fra den højere liggende kørevej og holdt stille på denne side af bygningen. Mens kirkeklokkerne endnu lod høre deres rustne, afbrudte toner, ringede Joseph Poorgrass med portklokken og fik dernæst ordre til at rykke vognen hen imod den høje dør under gavlen. Denne blev da åbnet, og en flad fyrretræs ligkiste blev langsomt skubbet frem og af to mænd sat på et klæde midt i vognen.

En af mændene steg derpå op ved siden af den, tog en stump kridt op af sin lomme og skrev på låget navnet og nogle få andre ord med store, uregelmæssige bogstaver. (Vi må antage, at folk nu til dags gør dette på en lidt mere skønsom måde, og i det mindste forsyner kistelåget med en plade.) Han dækkede det helt med et sort stykke klæde, luvslidt, men dog sømmeligt, bagsmækken på vognen blev sat på sin plads, en af mændene rakte Poorgrass en attest, og derpå gik de begge ind ad døren, som de lukkede efter sig. Deres bekendtskab med den afdøde havde kun varet kort, nu var det forbi for stedse. Joseph lagde nu blomsterne, som det var ham pålagt, og det stedsegrønne rundt om blomsterne, indtil det blev vanskeligt at gætte, hvad vognen indeholdt; så smældede han med pisken og den løjerlige ligvogn sneg sig op ad højen og langs ned ad vejen til Weatherbury.

Eftermiddagen gled hurtigt hen, og mens Poorgrass gik ved siden af hesten, stirrede han stadig til venstre hen over søen, hvor han bemærkede nogle besynderlige skyer og tågemasser, der indhyllede de bakker, som trindt omgive landskabet i denne egn. De kom stadig i større mængder, idet de tungt bevægede sig hen over de mellemliggende høje og omkring de visne siv i kærene og ved strandkanten. Derefter bredtes deres klamme, svampelignende skikkelse sig ud over himlen. Denne blev hurtigt skjult af fugtige dampe, som kom fra nabosøen, og ved den tid, da hesten, manden og liget kørte ind i Yalburys store skov, havde disse værker af en usynlig hånd nået dem, og de blev fuldstændigt indhyllede. Det var første gang, efterårstågen viste sig, og den tætteste tåge, det havde været i lang tid.

Luften var som et øje, der pludselig bliver berøvet synet. Vognen og dens ladning rullede ikke længere fremad i den jævne overgang mellem lys og skygge. De var helt begravet i en elastisk, ensformig og hvid masse. Man mærkede ingen som helst bevægelse i luften, man kunne ikke se en eneste regndråbe falde ned på bladene af de bøge-, birke- og fyrretræer, som skoven på begge sider bestod af. Træerne stod i en lyttende stilling, som ventede de længselsfuldt på, at der skulle komme et vindpust, der kunne sætte deres krone i bevægelse. En uhyggelig stilhed hvilede over alle omgivelserne – så dyb, at vognhjulenes knagen syntes at være en vældig støj, og at hver en ubetydelig raslen, der ellers aldrig, undtagen ved nattetid, ville blive hørt, skelnedes tydeligt.

Joseph Poorgrass vendte sig om og så på sin sørgelige bagage, der af- og til svagt lod sig se mellem de flagrende snebollegrene, og dernæst på det uigennemtrængelige mørke mellem de på hver side stående høje træer, der hældede sig ud over ham, utydelige, grå og skyggeløse, ligesom spøgelser. Han følte sig en del beklemt og ønskede, at han havde haft en ledsager, selv om det kun var et barn eller en hund. Han standsede hesten og lyttede. Ikke en lyd var at høre vidt og bredt, hverken af fodtrin eller vognhjul, og den uhyggelige stilhed blev kun afbrudt ved, at et tungt legeme, der kom fra træerne, gennembrød det stedsegrønne og med en dump lyd faldt på stakkels Fannys kiste. Tågen havde nu lagt sig så stærkt på bladene, at disse ikke længere kunne bære dem, og den omtalte lyd hidrørte fra en dråbe, der faldt ned. Det hule ekko af dens fald mindede den skælvende kusk om den dystre høstmand. Kort efter faldt en anden dråbe. Derpå to og tre og

til sidst hørtes en vedvarende falden af disse tunge dråber på bladene, vejen og de vejfarende. Tågen lagde sig om de nærmeste buske, så de syntes at ligne gamle gråhårede mand, og på bøgens gulnede blade hang hist og her enkelte glitrende dråber, der så ud som diamanter i et kastanjebrunt hår.

Nær ved vejen – midt inde i skoven – lå det gamle værtshus, der kaldtes "Bukkehoved", omtrent halvanden mil fra Weatherbury, og her plejede i gamle dage ved middagstid de forbikørende postvogne at standse og skifte heste. Hele den gamle stald var nu revet ned og af selve stuehuset var der kun en lille del tilbage, der lå et kort stykke fra vejen og gjorde de forbigående opmærksomme på sin tilværelse ved et skilt, der hang ned fra et træ på den modsatte vejkant. Vejfarende – for den variant, der kaldes turist, var næppe endnu udviklet til en særskilt art på denne tid – sagde undertiden, når de kom forbi og kastede blikket på det skiltbærende træ, at kunstnere holdt meget af at male et skilt i denne stilling, men at de aldrig selv havde set denne så praktiske måde at anbringe et skilt på blive bragt i anvendelse. Det var nær ved dette træ at den vogn holdt, som Gabriel Oak steg op på, da han første gang rejste til Weatherbury; men på grund af mørket havde han hverken lagt mærke til skiltet eller værtshuset.

Kroen havde et gammeldags udseende, og når de rejsende besøgte den, blev de altid på det venskabeligste modtaget og beværtet.

Joseph blev helt let om hjertet, da han skimtede det skønne skilt, og efter at have standset hesten tæt ved det, skred han til at fuldføre en beslutning, han allerede længe i forvejen havde taget. Hans livsånder var fuldstændig sløvede. Han vendte

hestens hoved imod den grønne bænk og gik ind i kroen for at bestille et krus øl.

Da Joseph gik ned i værtshusets køkken, hvis gulv lå omtrent en fod under indkørselsvejen, der atter sænkede sig en fod lavere end kørevejen dér, hvor den bøjede af fra denne, var det første syn, der frydede hans øjne, to kobberfarvede skiver, der ved nærmere eftersyn viste sig at være mr. Jan Coggans og mr. Mark Clarks ansigter. Disse to mænd, hvis struber var kendte for (naturligvis indenfor sømmelighedens grænser) at kunne konsumere et større kvantum øl end nogen anden i nabolaget, sad nu her ansigt til ansigt ved et trebenet cirkelrundt bord, som var forsynet med en jernrand for at forhindre glassene og flaskerne fra nu og da at blive skubbet ned med albuerne. Som de sad der, kunne de have en vis lighed med den nedgående sol og den opstigende guldmåne, hver på sin side af jordkloden.

"Hvordan har du det, nabo Poorgrass?" sagde Mark Clark, "efter dit ansigt at dømme sørger din madmoder ikke synderlig godt for dig, Joseph."

"Jeg har haft en temmelig bleg rejsekammerat de sidste fire miles," sagde Joseph, idet han undertrykte en uvilkårlig gysen. "Og sandt at sige, det var så småt begyndt at tage på mig. Jeg forsikrer jer, jeg har ikke set hverken vådt eller tørt siden i morges ved morgenmadstid, og det var endda kun et stykke smørrebrød."

"Så drik nu, Joseph, og lad det smage dig godt!" sagde Coggan, idet han rakte ham et velfyldt ølkrus.

Joseph blev siddende der et langt stykke tid, mens han af og til tog sig nogle dygtige slurke af kruset. "Det er prægtigt at

drikke, herligt at drikke. Det er, oprigtigt talt, noget andet end at besørge mit kedsommelige ærinde."

"Ja, det er sandt, det er en herlig fornøjelse at drikke," sagde Jan som én, der fremsagde en sandhed, han var så fortrolig med, at han næppe lagde mærke til, at den kom over hans læber; og idet han løftede kruset, hældede han hovedet mere og mere tilbage, med lukkede øjne, for at hans henrykte sjæl ikke et øjeblik af omgivelserne skulle rives ud af sin salighedstilstand.

"Ja, nu må jeg nok afsted," sagde Poorgrass. "Ikke for det, jeg kunne såmænd nok have lyst til at tage endnu en lille tår med jer, men hvad ville folk sige om mig, hvis de så mig sidde her?"

"Hvor langt gælder da rejsen i dag, Joseph?"

"Tilbage til Weatherbury. Jeg har fået stakkels lille Fanny Robin op bag på min vogn, og jeg må være ved kirkestien klokken kvart i fem med hende."

"Å – ja, det har jeg nok hørt tale om. Det er jo hende, der, som de siger, er taget op i fattighuset. Der er nok ingen til at betale klokker og graverpenge."

"Sognet betaler graveren, men ikke klokkeren, fordi klokkeringning er unødvendig; men graven kan hun ikke undvære, stakkels skind. Forresten tænker jeg, at vor frue betaler det alt sammen."

"Det var det kønneste pigebarn, jeg nogensinde har set! Men hvad haster det så stærkt efter, Joseph? Den stakkels kvinde er jo død, og du kan dog ikke bringe hende til live. Derfor kan du lige så godt blive siddende lidt her i ro og mag og gøre dig færdig med os andre."

"Jeg synes ellers, at I er så temmelig færdige begge to, kammerater; men lad gå, et par minutter mere eller mindre har vel ingenting at sige!"

"Det er ret, tag dig endnu en dråbe. Man bliver to gange så stærk efter det. Du skal se, du bliver dobbelt så varm og glad, og du tager fat på arbejdet med langt større iver, og alting går, som det var smurt. Alt for meget brændevin duer ikke, det bringer os kun til den hornede mand i røghuset; men det er vist, at der er mange, som det ikke er givet at kunne fornøje sig med en tår imellemstunder, og siden vi nu er så højligt begunstigede, må vi vel også benytte os af det, skulle jeg mene."

"Det er sandt!" sagde Mark Clark. "Det er et pund, Herren i sin nåde har betroet o, og vi bør ikke foragte det. Men nu med præsterne og klerkene og skolelærerne og de alvorlige teselskaber, så er al den gode, gamle gemytlighed gået i hundene – min sjæl er den så!"

"Ja, nu kan det virkelig ikke gå an, at jeg bliver længere," sagde Joseph.

"Nå, nå, Joseph; snak om en ting! Den stakkels kvinde er jo død, hvad haster det da så stærkt efter?"

"Ja, ja, jeg håber, at Forsynet ikke vil vredes på mig for, hvad jeg gør," sagde Joseph, idet han igen satte sig ned, "jeg har før givet efter i svage øjeblikke; det er desværre kun alt for sandt. Jeg har allerede én gang i denne måned været drukken, jeg var ikke i kirke i søndags, og i går bandede jeg to gange, så jeg har ingen grund til at være så grumme fornøjet med mig selv. Jeres anden verden bliver vel næppe den bedste, og I kan vel gøre temmelig sikker regning på den."

"Man skulle min sandten tro, du var præst, Joseph, efter dine talegaver at dømme."

"Å nej, så højt kommer jeg vel ikke."

"Jeg for min del," sagde Coggan, "bekender mig til den engelske kirke."

"Ja, og jeg er såmænd så oprigtig en kristen som nogen vil ønske sig," sagde Mark Clark.

"Jeg er ikke af dem, der roser sig selv, og det vil jeg heller ikke have ord for," vedblev Coggan med den finhed, der er egen for dem, der taler om vigtige emner i en krostue; "men jeg har aldrig forandret en eneste af mine grundsætninger. Jeg har holdt fast ved den gamle tro, jeg er opfødt i. Ja! Kirken kan være god nok for sin del, men man kan godt tilhøre kirken og dog sidde i sin hyggelige gamle kro uden nogensinde at glemme sine gamle grundsætninger. Men hvis man vil høre med til menigheden, så må man gå til kapellet i alskens vejr, og det ville dog virkelig være for meget at forlange. Præsterne kan nu være gode nok; de kan fremsige smukke bønner lige ud af hovedet ..."

"Det kan de! Det kan de!" sagde Mark Clark med levende bifald; "men vi, der hører til kirken, ser du, må have det alt sammen på tryk i forvejen, når vi engang imellem vil prøve på at sige noget, der angår Forsynet."

"De, der kommer i kirken, har dog vist en hel del mere at gøre med Ham deroppe, end vi," sagde Joseph tankefuldt.

"Ja," svarede Coggan. "Vi ved meget godt, at hvis nogen kommer i Himlen, så er det dem. De har arbejdet hårdt nok for det, og de fortjener såmænd også at komme der. Jeg er ikke så tosset at gøre regning på, at vi har de samme krav som de på at komme der. Men jeg hader enhver, som vil forandre på sine

gamle grundsætninger blot for at komme til Himlen. Jeg kunne lige så gerne gøre regning på at blive konge. Hør nu, naboer! Hvis nu alle mine kartofler var frosne, og jeg kom sulten til vor præst og bad ham om noget, tror I så, at han var den mand, der ville give mig noget? Kom det an på ham, havde jeg ikke haft en kartoffel at sætte i min have – hvorfor skulle jeg så løbe efter ham? Nej! – jeg vil passe mig selv; – lad det så siden gå som det vil."

"Ja, det kan være meget sandt," bemærkede Joseph. "Men nu må jeg afsted, minsandten må jeg så; det kan ikke gå an, jeg venter længere; præsten kommer til at vente ved kirken, mens liget ligger herude i vognen."

"Joseph Poorgrass! vær nu ingen pjalt! Hvad tror du, pastor Thirdly bryder sig dom det? Han er en skikkelig mand. Jeg har haft med ham at gøre i mange år og kender ham godt nok, til at jeg ved, han ikke bryder sig om så lidt! Sæt du dig kun ned igen!"

Jo længere Joseph blev, des mindre foruroligedes han ved tanken om den pligt, der påhvilede ham denne eftermiddag. Minutterne gled umærkeligt hen, indtil aftenens skygger lidt efter lidt begyndte at sænke sig. Coggans lommeur viste seks.

I dette øjeblik hørtes hurtige trin udenfor. Døren gik op og ind trådte Gabriel Oak, fulgt af opvartningspigen, der bar et lys. Han kastede et vredt blik på Josephs lange og de to andres runde ansigter, der havde en vis lighed med en violin og to mægtige æbleskiver. Joseph Poorgrass slog øjnene ned og trak sig forlegen nogle tommer længere tilbage i krogen.

"På min sjæl! Jeg skammer mig over dig; det er skændigt, Joseph, skændigt!" sagde Gabriel opbragt. "Coggan! Kalder du

dig selv en mand og har ikke bedre forstand end som så?"

Coggan kastede et usikkert blik på Oak, idet hans øjne skiftevis åbnede og lukkede sig, som de selv fandt for godt, uden at deres ejermand var i stand til at styre deres bevægelser.

"Tag ikke så stærkt på veje, fårehyrde," sagde Mark Clark, idet han så gnavent på lyset, der syntes at have en særlig fornøjelse af at stikke ham i øjnene.

"Hvad skade har en død kone af at vente lidt?" sagde Coggan i en mut, søvnig tone. "Alt, hvad der kan gøres for hende, det er gjort – med hende er det ude alligevel. Og hvorfor skal man haste så stærkt for hendes skyld? Hun er jo død og kan hverken føle eller se, og hun ved slet ikke, hvad vi gør med hende. Havde hun været levende, så skulle jeg have været den første til at hjælpe hende. Hvis hun trængte til mad eller drikke, så skulle jeg betale alt, hvad det kostede; men som sagt, hun er død, og hvor meget vi end skynder os, bliver hun dog ikke levende igen. Al den tid, vi ødsler på hende, er dog spildt; hvorfor skulle vi skynde os så meget med noget, der dog ikke er nødvendigt? Drik hellere en tår med os andre, fårehyrde, og lad os blive gode venner … for i morgen kunne vi være lige så vidt som hun!"

"Ja, lad os det," tilføjede Mark Clark i en fyndig tone, idet han på forhånd tog sig en ordentlig slurk, for ikke at løbe den risiko, at Coggans opfordring ikke skulle blive taget til følge. Imidlertid udtrykte Jan sine tanker om "i morgen" i følgende sang:

"I morgen, i morgen!
Hvad hjælper det at tænke kun på vrede og nag,
at plage sig med nøden og med sorgen?
Med muntre kammerater vil jeg more mig i dag,

og gemme hver bekymring til i morgen.

I morgen, i mor..."

"Ti stille, slyngel!" sagde Oak. Og idet han derpå vendte sig til Poorgrass, sagde han: "Sig mig, Joseph, hvor kan du handle så skammeligt, når du er i et sådant ærinde? Du er jo så drukken, at du knapt kan stå."

"Nå, nå, Oak! Tag nu mod fornuft! Min ulykke er den, at mine øjne ser dobbelt, og derfor ser jeg dobbelt på dig ... det vil sige ... du ser dobbelt på mig ..."

"Det er da jammerligt at have sådan nogle øjne," sagde Mark Clark.

"Det er noget, der altid kommer over mig, når jeg har siddet et stykke tid på et værtshus," sagde Joseph Poorgrass med lav stemme. "Ja, jeg ser to af hver slags, ligesom om jeg var en eller anden hellig mand, der levede på kong Noahs tid, og gik ind i arken ... J-j-ja," føjede han til, idet han blev mere og mere begejstret for det billede, han havde dannet af sig selv, som et menneske, der var miskendt af sin samtid, "jeg føler mig," vedblev han, mens tårerne rullede ned ad hans kinder, "alt for god til England. Jeg skulle blot have levet på Skabelsens tid, ligesom de andre mænd, der ofrede, så ville man ikke have kaldt mig en drukkenbolt."

"Du skulle hellere vise, at du var et menneske med en smule forstand, og ikke sidde her og græde."

"Vise, at jeg er et menneske med forstand? ... Ja, ja, kald mig så kun en stakkels drukkenbolt, en ussel, elendig pjalt – lad gå! Jeg ved dog, at jeg altid kan sige gudskelov for, at jeg dog udretter noget fra den tid, jeg står op, til jeg går i seng, og jeg bryder mig ikke om, hvor unådigt man ellers behager at

dømme om mig. Ha! – men … ikke et menneske med forstand! Har jeg nogensinde givet hovmodet lov til at hæve sig imod mig, uden at jeg kraftigt har hævdet min ret? Jeg spørger jer, har jeg nogensinde det?"

"Nej, det kan vi på ingen måde sige, at du har, Joseph Poorgrass," sagde Jan bekræftende.

"Aldrig har jeg før tålt en sådan behandling, og dog siger den fårehyrde, at jeg er et menneske uden forstand! Ja, ja, døden er en god ven."

Gabriel, der så, at ingen af de tre var i stand til at bringe vognen til sit bestemmelsessted, svarede ikke på denne tiltale, men gik tavs ud af døren og hen, hvor hesten og vognen stod, hvilken sidste imidlertid var blevet helt overtrukket med tåge og rimfrost. Han trak hestens hoved bort fra den store græstørv, som den stod og gnavede på, lagde det grønne til rette over kisten og kørte afsted i den råkolde aftenluft.

Det rygtedes lidt efter lidt i landsbyen, at det lig, der blev hentet, for den næste dag at blive begravet, var de jordiske levninger af den ulykkelige Fanny Robin, der var fulgt med det ellevte regiment fra Casterbridge til Melchester. Men takket være Boldwoods tavshed og Oaks ædelmodighed anede ingen, at den elsker, der havde fulgt hende, var Troy. Gabriel håbede, at hele sandheden ville blive skjult, indtil hun havde ligget nogle dage i graven, og efter den tid håbede han, at jorden, der dækkede hendes kiste, og tiden og følelsen af, at alt, hvad der var sket mere og mere ville blive overgivet til forglemmelse, ville fjerne den smerte, som en afsløring lige nu ville volde Bathsheba.

Da Gabriel kom til den gamle hovedgård, hvor hun tidligere havde boet, og som lå på vejen til kirken, var det ganske mørkt. En mand kom fra stien og sagde igennem tågen, der opfyldte rummet imellem dem som en tyk røg: "Er det Poorgrass med liget?"

Gabriel kendte sognepræstens stemme. "Liget er her, hr. pastor," sagde han.

"Jeg har netop været henne at spørge mrs. Troy, om hun kunne sige mig grunden til denne forsinkelse. Jeg er bange for, at det nu er for sent til, at begravelsen kan gå for sig med tilbørlig sømmelighed. Har De papirerne i orden?"

"Nej," sagde Gabriel. "Jeg venter, at Poorgrass har det, og han er for tiden på "Bukkehovedet". Jeg glemte at spørge ham om det."

"Ja, så er sagen jo afgjort. Vi kommer altså til at opsætte begravelsen til i morgen tidlig. Liget kan blive sat ind i kirken, eller det kan også blive stående her, så kan ligbærerne hente det i morgen. De har ventet her i over en time og er nu gået hjem."

Gabriel fandt, at det sidste ville være det rigtigste, skønt Fanny jo havde været en af gårdens beboere i adskillige år af Bathshebas onkels levetid. Tanken om de mulige ulykker, der kunne blive følgen af denne forsinkelse, svævede for hans indre blik. Men hans vilje var ingen lov, og han gik derfor ind til mrs. Troy for at spørge om, hvad hun ønskede, at der skulle gøres. Han fandt hende i en usædvanlig heftig sindsstemning. Hun kastede et mistænksomt og forbavset blik på ham. Troy var endnu ikke kommet hjem. Først samtykkede Bathsheba med en ligegyldig mine i hans forslag om at de straks med det samme skulle gå til kirken med kisten, men straks efter, mens hun

fulgte med Gabriel hen ad stien, blev hun pludselig betaget af skrupler og forlangte, at pigen skulle sættes ind i huset. Oak spurgte, om man ikke lige så godt kunne lade hende ligge i vognen, som hun lå nu med blomsterne og de grønne blade omkring sig, så at hun kunne blive på køretøjet i vognskuret til den næste morgen, men til ingen nytte. "Det er ubarmhjertigt og ukristeligt at lade det stakkels væsen ligge her i vognskuret hele natten," sagde hun.

"Ja, det vil måske også være det bedste," sagde præsten. "Og jeg skal indrette det således, at begravelsen kan finde sted i morgen tidlig. Måske det er en meget rigtig følelse hos mrs. Troy, at vi ikke kan være for hensynsfulde overfor et af vore afdøde medmennesker. Vi må betænke, at, om hun end har fejlet storligen ved at forlade sit hjem, er hun dog vor søster, og vi må antage, at Guds nåderige barmhjertighed også vil strække sig til hende, og at hun hører til Kristi flok."

Præstens ord udbredte en forunderlig højtidelig stemning over dem alle, og Gabriel tørrede hemmeligt en tåre af. Kun Bathsheba syntes ikke bevæget. Kort efter forlod mr. Thirdly dem, og Gabriel tændte en lygte. Han hentede derpå tre mænd til at hjælpe sig, og de bar den afsjælede lediggængerske ind og satte kisten over to bænke midt i et lille værelse, der stødte op til forstuen, således som Bathsheba havde anordnet.

Alle forlod derpå værelset med undtagelse af Gabriel Oak. Denne blev nogle øjeblikke tvivlrådig stående ved siden af liget. Han følte sig i høj grad nedtrykt ved tanken om såvel de sørgelige følger, de nærværende omstændigheder kunne udsætte Troys hustru for, som sin egen magtesløshed til at forhindre dem. Til trods for sine omhyggeligt udtænkte

forholdsregler var dog det værste, der kunne have hændet med hensyn til begravelsen, nu indtruffet. Oak forestillende sig den frygtelige opdagelse, der kunne blive følgen af, hvad der denne eftermiddag var sket, som kunne kaste skygge over hele Bathshebas liv, en skygge, som de henrindende år kun vanskeligt kunne fjerne og som intet fuldstændigt kunne tilintetgøre.

Pludselig, som ved en sidste kraftanstrengelse for til enhver pris at befri Bathsheba fra en alt for frygtelig kval, kastede han et blik på kridtbogstaverne på kistelåget. Den simple indskrift var denne: "*Fanny Robin og barn*". Gabriel tog sit lommetørklæde op og udviskede omhyggeligt de to sidste ord. Derpå forlod han værelset og gik roligt ud af hoveddøren.

43. Fannys hævn.

"Har De mere brug for mig, frue?" spurgte Liddy nogle timer længere hen på aftenen, mens hun stod ved døren med lysestagen i hånden, idet hun henvendte sig til Bathsheba, der sad helt modløs og alene i den store dagligstue, tæt op til den blussende kaminild.

"Ikke mere i aften, Liddy."

"Jeg vil sidde oppe efter husbond, hvis De synes, frue. Jeg er slet ikke bange for Fanny, hvis jeg må sidde inde i mit eget værelse og have et lys. Hun var så barnlig og blød, at hendes ånd aldrig vil komme og forstyrre nogen, det er jeg vis på."

"Nej, vist ikke! Gå du kun i seng. Jeg vil selv sidde oppe efter ham til kl. tolv, og hvis han ikke er kommet til den tid, går jeg også i seng."

"Nu er klokken halv elleve."

"Er den så meget?"

"Ja, hvorfor går De dog ikke ovenpå, frue?"

"Hvorfor?" sagde Bathsheba ubestemt. "Det er ikke værd … der er jo ild på kaminen her, Liddy," udbrød hun pludselig i en febrilsk og heftig tone; "har du ellers hørt nogen fortælle noget mærkeligt om Fanny?" Disse ord var næppe undsluppet hendes læber, førend et udtryk af uudsigelig sorg prægede sig i hendes ansigt, og hun brast i gråd.

"Nej, slet ingenting," sagde Liddy, idet hun med forbavselse så på den grædende kvinde. "Hvorfor græder De dog, frue? Er der gået Dem noget imod?" Hun gik hen og satte sig ved siden af Bathsheba med et udtryk fuldt af medlidenhed.

"Nej, Liddy … nu kan du gerne gå. Jeg kan ikke godt sige dig grunden til, at jeg græder; ellers plejer jeg ikke at tage mig noget så nær … Godnat!"

Liddy forlod derpå dagligstuen og lukkede døren. Bathsheba var nu ene med sin sorg. I virkeligheden var hun jo ikke mere ene, end hun havde været før sit ægteskab. Men hendes ensomhed dengang forholdt sig til den nærværende som en klippe til en enlig hule. Og i den sidste eller de to sidste dage var disse urolige tanker påkommet hende angående hendes ægtefælles fortid. Hendes lunefuldhed denne aften om Fannys midlertidige opholdssted havde været følger af en forunderlig blanding af tilskyndelser i Bathshebas bryst. Måske ville det være rettere at betegne hendes adfærd som en energisk stræben efter at modarbejde alle fordomme, en kamp mod en lav tilbøjelighed til ubarmhjertighed, som ville trodse hendes medfølelse for den afdøde kvinde, fordi hun i levende live havde fortrængt hende fra en mands kærlighed, som Bathsheba under ingen omstændigheder ville ophøre at elske, selv om hendes kærlighed var syg til døden under byrden af en ny mistanke.

Efter en fem-ti minutters forløb hørte hun en sagte banken på døren. Det var Liddy, der kom igen; hun gik lidt ind i værelset og blev så tvivlrådig stående, indtil hun endelig udbrød: "Maryann har for nylig hørt noget meget underligt, men jeg kan ikke tro, at det er sandt. Imidlertid vil vi vel i løbet af et par dage få den rette sammenhæng at vide."

"Hvad er det?"

"Å, det er ikke noget, der angår hverken Dem eller os. Det er om Fanny. Det må sagtens være det samme, som De har hørt."

"Jeg har ikke hørt noget."

"Jeg mener kun et ondskabsfuldt rygte, som er kommet til Weatherbury i den allersidste tid, og som siger, at …" Liddy gik tæt hen til sin frue og hviskede hende det sidste af sætningen ganske sagte ind i øret, mens hun samtidig drejede hovedet, som om hun talte henimod det værelse, hvor Fanny lå.

Bathsheba skælvede fra isse til fod.

"Jeg tror det ikke," sagde hun heftigt, "og det står heller ikke skrevet på kistelåget."

"Jeg heller ikke, frue, og de fleste andre vistnok heller ikke; vi ville vistnok have hørt mere om det, hvis det havde været sandt, tror De ikke også det, frue?"

"Jo, det kan godt være."

Bathsheba vendte sig om og så ind i kaminilden, for at Liddy ikke skulle bemærke udtrykket i hendes ansigt. Da Liddy mærkede, at hendes frue ikke ville sige mere, sneg hun sig lydløst bort, lukkede sagte døren og gik i seng.

Bathshebas ansigt, mens hun således vedholdende sad og stirrede ind i ilden, ville have vakt medlidenhed for hende, selv blandt dem, der elskede hende mindst. Fanny Robins ulykkelige skæbne gjorde ikke Bathshebas glimrende, skønt hun var en Esther overfor denne stakkels Vasthi, og deres forskellige skæbne kunne jo også siges at stå i en fuldstændig modsætning til hinanden.

Da Liddy en times tid senere kom ind i værelset, havde de smukke øjne, som mødte hendes, fået et glædesløst og mat udtryk. Dengang hun gik ud efter at have fortalt hende rygtet, vidnede de om en levende indre smerte; denne forvandlede sig imidlertid i løbet af den følgende time til en fuldstændig følelsesløs tilstand. Men hendes tanker, der fra først af var

fortvivlede og forvirrede, fik efterhånden mere liv, alt som minutterne gled hen, og den uklare mistanke, der afmalede sig i hendes øjne, gav pludselig plads for en tilkæmpet fasthed.

Bathsheba havde sine grunde til at formode, at der imellem hendes egen historie og Fannys hemmelighedsfulde, sørgelige død var en forbindelse, som Oak og Boldwood ikke havde villet gøre hende bekendt med. Mødet med denne kvinde forrige lørdag aften var gået af i al hemmelighed, uden at nogen havde set det eller talt om det. Oak måtte have haft den bedste hensigt med i så mange dage som muligt at forhindre hende i at blive underrettet om, hvad der var sket; men havde han vidst, at Bathsheba allerede havde en så klar følelse af sagens sande sammenhæng, havde han næppe gjort noget for at forlænge de sjælekvaler, hun blev naget af, skønt visheden, der måtte ende denne kval, ville bringe en langt frygteligere sandhed frem, end hun havde nogen mistanke om.

Pludselig følte hun sig grebet af en inderlig længsel efter at tale med én, der var stærkere end hende selv, for derved at få kraft til med værdighed at bære sin skæbne og med hengivelse at udholde den nagende tvivl. Men hvor var en sådan ven at finde? Intetsteds i huset. Tålmodighed og kraft til at opsætte sin dom, blot i nogle få timer, var alt, hvad hun ønskede at lære, men der var ingen, som kunne lære hende det. Kunne hun blot gå til Gabriel Oak – men det kunne ikke gå an. Hvor Oak dog har en mærkværdig evne til at udholde meget, tænkte hun. Boldwood, der tilsyneladende var en så meget dybere og kraftigere natur end Gabriel, havde endnu ikke bedre end hun selv lært den simple kunst, som Oak viste i sit herredømme over enhver af sine bevægelser, i hvert et blik – så at blandt de

mangfoldige interesser, der omgav ham, var de, der egentlig mest angik hans person, aldrig de vigtigste eller mest interessante i hans øjne. Oak kastede et eftertænksomt og prøvende blik på alt det, der omgav ham, men uden at tage sit eget standpunkt i midten af det hele med i sin betragtning. Og sådan var det netop, hun ønskede at være. Men så gemte Oak heller ikke på en så pinefuld uvished i sit bryst, som hun gjorde. Han vidste alt, hvad hun ønskede at vide, det følte hun sig overbevist om. Hvis hun nu turde fatte mod og gå til ham og sige blot disse få ord: "Fortæl mig det dog nu alt sammen!" da ville han sikkert føle sig forpligtet til ikke at fortie noget længere. Hvor ville hun da ikke føle sig lettet! Hun ville da aldrig bryde sig om, at der blev sagt et eneste ord om det. Han kendte hende alt for godt til, at nogen som helst overspændt adfærd fra hendes side ville bringe ham ud af fatning.

Hun kastede en kåbe omkring sig, gik til døren og åbnede den. Hvert et blad, hver en kvist var stille. Luften var endnu tyk og fugtig, omend noget mindre tæt end om eftermiddagen, og den regelmæssige lyd af dråberne, der faldt på de visne blade under buskene, havde noget vist harmonisk ved sig i den dybe stilhed. Der syntes næsten at være bedre udenfor huset end indeni det, og Bathsheba lukkede døren og gik langsomt langs med gærdet, til hun kom til Gabriels fattige hytte, hvor han nu boede alene, efter at have forladt Coggans hus. Et af vinduerne forneden var oplyst. Skodderne var ikke lukkede og der var ikke trukket noget for vinduet, da husets beboer åbenbart ikke frygtede for, at nogen ville stjæle fra ham eller udspejde ham. Ja, det var Gabriel selv, der var oppe; han sad og læste. Fra vejen, hvor hun stod, kunne hun se ham ganske tydeligt; han sad stille,

med det lyse, krøllede hoved hvilende i hånden. Kun af og til så han op for at pudse lyset, der stod ved siden af ham. Endelig så han på uret, syntes overrasket over, at den var så mange, lukkede sin bog og rejste sig op. Hun så, at han ville til at gå i seng, og hvis hun ville banke på, måtte hun gøre det straks.

Ak, hvor vanskeligt var det ikke at tage en beslutning! Hun følte med sig selv, at hun ikke kunne gøre det. Ikke for alt i verden turde hun nu give ham et vink om sin fortvivlede tilstand, endsige åbent bede ham om en forklaring. Hun måtte bære på sin mistanke, sine skrækkelige anelser, sin pinefulde angst, bære det hele alene.

Som en hjemløs vandrer stod hun nogen tid tøvende udenfor, som fortryllet af den fredens luftning, der syntes at spredes ud fra det lille, tarvelige værelse, og som hendes eget savnede. Gabriel viste sig igen i et værelse højere oppe, stillede lyset på vindueskarmen og knælede til bøn. Den modsætning, som alt dette stod i til billedet af hendes egen oprørte, forpinte tilværelse, blev hende imidlertid for stor til, at hun længere kunne holde ud at se på det. Det var hende umuligt ved dette middel at søge at skaffe sig lindring i sin ulykke. Hun måtte tømme det bitre sorgens bæger ud til bunden, således som hun havde begyndt. Med bankende hjerte vendte hun atter tilbage langs med gærdet og gik igen ind ad sin egen dør.

Reaktionen på de første følelser, som Oaks eksempel havde draget frem i hende, bidrog kun til at bringe hende i en endnu mere febrilsk stemning. Hun standsede i salen, idet hun så hen imod døren, der førte ind til det værelse, hvor Fanny lå. Hun knyttede hænderne, kastede hovedet tilbage og pressede de varme hænder imod sin pande, idet hun med et krampagtigt

suk udbrød: "Gud give du kunne sige mig din hemmelighed, Fanny! … O, jeg håber, jeg håber, at det ikke er sandt! … Hvis jeg blot turde se på dig, kun et eneste øjeblik, så ville jeg få alt at vide!"

Nogle få øjeblikke gik hen, så tilføjede hun langsomt: "*Jeg vil!*"

Bathsheba kunne senere ikke selv fatte det mod, der bragte hende til at udføre de handlinger, der blev følgen af den fremmumlede beslutning på denne uforglemmelige aften. Hen hentede en skruetrækker i tømrerens værksted, og efter nogle øjeblikkes forløb befandt hun sig i det lille kammer; hendes øjne var dækket af en tåge, hun skælvede af bevægelse og blodet susede i hendes årer, idet hun ved siden af den utildækkede kiste, hvori den pige hvilede, hvis hemmelighedsfulde endeligt så fuldstændigt havde optaget hendes tanker. Hun stirrede ned i kisten og sagde derpå ved sig selv med en hæs stemme:

"Det var bedst at vide det værste … og nu ved jeg det."

Hun følte, at hun efter de mange sjælekampe ved denne ene handling var kommet til vished i en sag, der forekom hende som en skrækkelig drøm. Efter således at have fuldført sin beslutning, ilede hun op ad trapperne og forvissede sig, ved at lytte til deres tunge åndedræt, om at pigerne sov. Hurtigt gik hun igen ned, drejede låsen om på døren til det værelse, hvor Fanny lå, og satte sig derpå roligt til at udrette, hvad der, om hun i forvejen havde besluttet noget sådant, ville have afskrækket hende, men som nu, da det var gjort, ikke var så rædselsfuldt som den sidste prøve, hun havde udstået, ved at bringe udenfor al tvivl hendes mands opførsel og det sidste kapitel af Fannys historie.

Bathshebas hoved sank ned på hendes bryst, og hendes åndedræt, der før havde været heftigt og afbrudt på grund af den spænding og angst, hun svævede i, blev nu mere roligt. Kun et langtrukkent, hviskende: "Oh-h-h!" trængte frem fra hendes læber, og væggene i det øde, stille værelse gav genlyd af hendes klage.

Hendes tårer randt ned strømmevis ved siden af det ubevidste par i kisten; tårer af en kompliceret oprindelse og en ubeskrivelig natur, som næsten ikke kunne defineres som andet end ganske simpel hjertesorg. Men naturligvis måtte de have deres kilde et sted i Fannys jordiske levninger, som var bragt til dette hus på en så naturlig og beskeden, men tillige betydningsfuld måde. Kun et skridt, det at dø, ved hvilket en ringe tilværelse kan forvandles til en herlig, havde Fanny fuldbyrdet. Og hertil havde nu skæbnen føjet denne gensynets nat, som for Bathshebas vilde fantasi havde vendt den dødes fejlgreb til held, hendes ydmygelse til triumf, hendes ulykke til opstandelse. Den havde givet hendes træk et spottende udsende og forlenede alt omkring hende med et ironisk smil. Fannys ansigt var omgivet af gult hår, og der var ikke længere mulighed for nogen tvivl om, hvorfra den lok stammede, som Troy havde i sin besiddelse. For Bathshebas ophidsede fantasi udtrykte det uskyldige hvide ansigt en triumferende bevidsthed om den smerte, hun nu gengældte sin egen smerte med efter hele Moselovens strenghed: "Liv for liv, vunde for vunde."

Bathsheba faldt hen i betragtninger over muligheden for at flygte bort fra denne sørgelige tilstand ved en snarlig død, som – således tænkte hun –, om det end var en ynkelig og rædselsfuld måde, dog havde grænser for sin ynkelighed og

rædselsfuldhed, grænser, som ikke kunne overskrides, så længe livet kun indeholdt en endeløs skam. Men nu ville denne plan, at undfly sin nuværende stilling ved døden, kun være en slet og ret efterligning af hendes rival og tilmed uden de grunde, som havde forherliget den for hendes vedkommende. Hun gik hurtigt op og ned i værelset, som hun altid plejede, når hun var i en ophidset tilstand, med hænderne foldede foran sig, mens tankerne fløj hid og did, af og til røbet af nogle afbrudte udråb: "O, jeg hader hende, og dog ved jeg, at jeg ikke må hade hende, det er jo ukristeligt og ondt, men … lidt *må* jeg hade hende, ja, mit kød byder mig at hade hende, og min ånd tilskynder mig hverken til det ene eller det andet … Havde hun blot været levende, så kunne jeg have været ond og grusom imod hende med rette. Men hvis jeg ville tage hævn over en død kvinde, ville det kun falde tilbage på mig selv. O, Gud, hav nåde med mig! Jeg er så ulykkelig ved alt dette!"

Bathsheba blev i dette øjeblik så forfærdet over sin egen stilling, at hun så sig om som efter et tilflugtssted, hvor hun kunne ty hen, bort fra sig selv. Billedet af Oak, som hun den samme aften havde set knæle ned, steg levende frem for hende, og med den tilbøjelighed til efterligning, der er kvinden ejendommelig, greb hun denne tanke og besluttede at knæle og om muligt at bede. Gabriel havde bedt, nu ville hun også.

Hun knælede ned ved siden af kisten, dækkede ansigtet med sine hænder, og for en stund opfyldtes værelset af gravens stilhed. Hvad enten det var af en rent mekanisk eller af en anden grund, nok er det, da Bathsheba rejste sig op igen, var hun langt mere rolig end for og befriet for de modstridende følelser, der for et øjeblik siden havde besjælet hende.

I sin bestræbelse for at gøre sin uret god igen tog hun nogle blomster fra en vase, der stod ved vinduet, og begyndte at lægge dem rundt omkring den døde piges hoved. Bathsheba vidste ingen anden måde at vise sit kærlige sindelag overfor afdøde personer end ved at give dem blomster. Hun vidste ikke, hvor længe hun havde været beskæftiget med dette, således forglemte hun tiden, livet og hvad hun tog sig for, førend en klapren af vognskursdøren udenfor bragte hende til sig selv igen. Et øjeblik efter blev døren til huset lukket op, lyden af fodtrin hørtes i salen og hendes ægtefælle viste sig straks efter i værelset og kastede et spørgende blik på hende.

Han så det hel gradvis, stirrede overrasket på den hele scene, som tænkte han det var et blændværk, fremmanet ved en eller anden åndebesværgelse. Bathsheba, som var dødbleg og skælvede over hele legemet, stirrede hen imod ham lige så betaget som han.

Så lidt er det instinktive gætteri en frugt af den ægte slutning, at da Troy i dette øjeblik stod der med hånden på dørgrebet, faldt det ham slet ikke ind, at det, han så, kunne stå i nogen som helst forbindelse med Fanny. Hans første forvirrede tanke var, at det var en af husets beboere, som var død.

"Hvad er der sket?" sagde Troy blegnende.

"Bort! Bort herfra!" sagde Bathsheba, mere henvendt til sig selv end til ham. Derpå gik hun med glansløse øjne hen imod ham for at komme ud af værelset.

"Hvad er det, her er sket? I Guds navn, hvem er død?" sagde Troy.

"Jeg kan ikke sige det; lad mig gå, jeg trænger til luft!" vedblev hun.

"Nej! bliv her, jeg forlanger det!" Han greb hendes hånd og al viljekraft syntes da at forlade hende, og uden modstand lod hun sig føre frem i værelset. Stadig holdende hende ved hånden gik han længere og længere frem, og hånd i hånd nærmede Troy og Bathsheba sig til kisten.

Lysestagen stod på en skrivepult nær ved dem, og lyset, som faldt skråt ned, oplyste tydeligt både moderens og barnets kolde træk. Troy stirrede hen på dem, slap sin hustrus hånd og stod stille, forfærdet ved det spøgelsesagtige skin, der lå over det hele.

Så stille blev han stående i nogen tid, at man kunne have troet, at hele hans livsvirksomhed var ophørt. Alle hans mange modstridende tanker frembragte et øjeblik en udvortes ro.

"Kender du hende?" sagde Bathsheba med en så svag stemme, som kom den inde fra den anden stue.

"Ja," sagde Troy.

"Er det hende?"

"Ja."

Hidtil havde han stået stiv og ubevægelig, men nu kunne man i hans træk, hvis ubevægelighed havde givet dem udseende af at være stivnede, skelne en begyndende bevægelse, ligesom man i den mørke nat efter nogen tids forløb atter kan skelne lyset. Mere og mere sank han forover, hans ansigtstræk fik et blidere udtryk og hans modløshed gik over i en grænseløs tungsindighed og alvor. Bathsheba betragtede ham fra siden med åbentstående læber og glansløse øjne. Evnen til at bære stærke indtryk står stedse i et vist forhold til éns naturs almindelige beskaffenhed, og måske havde Fanny aldrig en

time været så overvældet af lidelser som Bathsheba var nu, skønt hendes lidelser i og for sig var langt større.

Men Troy – han faldt på knæ med et ubeskriveligt udtryk af anger og ærbødighed i sit ansigt, og idet han bøjede sig hen over Fanny Robin, kyssede han hende, således som man ville kysse et sovende barn, når man var bange for at vække det.

Da Bathsheba så dette, blev det hende aldeles uudholdeligt, og hun sprang hen imod ham. Alle de stærke følelser, hun havde haft i sit tilbagelagte liv, siden hun havde erfaret, hvad følelser var, syntes nu ligesom samlet i ét åndedræt. Den heftige vrede, hun havde følt for kort siden, og som hun havde dæmpet ved at tænke lidt over sagen, brød frem igen, stærkere og voldsommere på grund af denne nye forhånelse. Hun glemte alt, selv det bånd, som knytter mand og hustru sammen. Hun havde beklaget sig dengang for sig selv, men nu – nu råbte hun højt og lydt imod den forbindelse, hvis ulyksalighed hun havde begrædt. Hun slyngede sine arme omkring Troys hals og råbte vildt ud fra sit hjertes inderste dyb: "Du må ikke – du må ikke kysse dem! O, Frank, jeg kan ikke bære det – jeg kan ikke! Jeg elsker dig højere end hun gjorde: kys mig også, Frank, – kys mig! *Sig, du vil kysse mig også, Frank!*"

Der var noget så ualmindeligt og overraskende ved denne barnlige gråd og ved denne ligefremme måde at bede på hos en kvinde med Bathshebas naturlige selvstændighed, at Troy, idet han tog hendes fastsluttede arme bort fra sin hals, så forvildet på hende. Det var en så uventet åbenbaring af en kvinde, der vel havde samme sind, men ellers var så forskellig fra Fanny, som Bathsheba, at han næsten ikke kunne tro, det var hans stolte hustru, der stod ved hans side. Fannys egen ånd syntes at

besjæle hendes skikkelse. Men dette var kun få øjeblikkes stemning. Da den øjeblikkelige overraskelse havde sat sig, forandrede hans udtryk sig til en kold, overlegen stirren.

"Jeg vil ikke kysse dig," sagde han og stødte hende bort.

Var hans hustru nu blot ikke gået videre! Men under så fortvivlede omstændigheder kan man måske bedst forstå, om ikke tilgive hende, at hun valgte det eneste forkerte, nemlig at tale ud, i stedet for det eneste rigtige og kloge. Alle de følelser, hun var blevet forledet til at vise, tvang hun tilbage i sig selv igen ved en kraftig viljesanstrengelse.

"Hvad har du at fremføre til din retfærdiggørelse?" spurgte hun med en bitter, men forunderlig sagte stemme – nu en ganske anden kvinde.

"Jeg har kun det at sige, at jeg har været et ond og et hårdhjertet menneske," svarede han.

"Og at denne kvinde er dit offer, og jeg ikke mindre end hun."

"Ah! Du skal ikke håne mig. Denne kvinde er mere for mig, selv om hun er død, end du nogensinde var eller er eller kan blive. Havde Satan ikke fristet mig med dit glatte ansigt og dine forbandede koketterier, så havde jeg ægtet hende. Jeg har aldrig haft anden tanke, før du trådte mig i vejen. Give Gud jeg havde, men det er nu alt sammen for sent! Jeg fortjener at leve i pinsel for det!" Han vendte sig derpå om imod Fanny. "Men aldrig skal jeg glemme," sagde han, "at for Himlen er du min eneste, min rette kone."

Ved disse ord undslap der Bathshebas læber et langt, sagte skrig af målløs fortvivlelse og harme, et sådant kvalfuldt klageråb, som aldrig tidligere var blevet hørt i disse i lang tid

beboede værelser. Det var hendes "Det er fuldbragt" overfor hendes forbindelse med Troy.

"Hvis hun er – det, – hvad – er – da jeg?" føjede hun til som en fortsættelse af det samme skrig, idet hun hulkede stærkt, hvilket gjorde hendes fortabthed endnu mere frygtelig.

"Du er intet for mig – intet," sagde Troy hårdhjertet. "En ceremoni foran en præst kan ikke fuldbyrde et ægteskab. I moralsk henseende er jeg ikke din."

En heftig tilskyndelse til at flygte fra ham, til at løbe bort, skjule sig, ja, ikke vige tilbage for at søge døden, overvældede nu Bathsheba. Hun ventede ikke et øjeblik, men fo'r ud af døren og løb bort.

44. Under et træ: Reaktionen.

Bathsheba gik langs med den mørke landevej, uden i fjerneste måde at bryde sig om den retning, hendes gang tog. Først længe efter faldt det hende ind at give agt på vejen og hun opdagede da, at hun befandt sig på en sti, der førte ind i en tykning, overskygget af nogle store ege- og bøgetræer. Ved at se derind blev det hende klart, at hun havde set det sted engang tidligere ved dagens lys, og at det, som syntes at være en ufremkommelig tykning, i virkeligheden kun var et bregnekrat, for øjeblikket næsten henvisnet. Hun kunne ikke tanke sig noget bedre end at gå der ind og skjule sig for at få sit bankende hjerte bragt til ro; hun gik derind og traf på et sted, skjult for den våde tåge ved en fremhængende stamme, hvor hun sank ned på et leje, hvis underlag dannedes af blade og stængler. Mekanisk samlede hun nogle håndfulde omkring sig og lukkede sine øjne.

Om hun sov den nat eller ikke, kunne Bathsheba ikke sige med sikkerhed. Men det var med et forfrisket sind og lidt mere ro i hjertet, at hun længe efter opdagede noget interessant, som foregik i træerne over hendes hoved og rundt omkring hende.

Nogle fine små pip var den første lyd.

Det var en spurv, som just vågnede.

Derpå lød det: "Che-weeze-weeze weeze!" fra et andet skjul.

Det var en finke.

En tredje svarede henne fra krattet: "Tiuk-tiuk-tiuk-tiuk-a-chink!"

Det var en rødkælk.

"Chuck-chuck-chuck!" lød det over hendes hoved.

Et egern.

Dernæst fra vejen: "Hyp, hyp, nå, vil I gå!"

Det var en bondedreng.

Snart efter fik hun øje på ham, og hun troede af hans stemme at kunne kende, at han var en af drengene fra hendes egen gård. På samme tid hørte hun en klodset trampen af tunge trin, og ved at se gennem bregnerne kunne hun i dagbrækningens svage lys skelne, at det var et spand af hendes egne heste. De standsede for at drikke af en dam, der lå på den anden side af vejen. Hun så på dem, mens de pjaskede ned i bandet, drak, løftede hovederne og drak igen, idet en mængde vand løb ned fra mulen. Derpå hørte hun igen en pjasken og så dem komme op fra dammen og vende tilbage til gården.

Hun så sig nu omkring. Dagen var just ved at gry, og dens kolde luft og farver stod i skærende modsætning til hendes heftige handlinger og beslutninger sidste nat. Hun bemærkede nu, at røde og gule blade, som var faldet ned fra træet og ubemærket havde sat sig på hende under hendes korte søvn, endnu sad fast på hendes klæder og i hendes hår. Bathsheba rystede sig for at befri sig for dem, og ved den derved frembragte bevægelse i luften fløj en stor mængde andre blade rundt som "spøgelser på flugt fra troldmanden [Note 7)]".

Der var en åbning imod øst, og skinnet af solen, som dog endnu ikke var stået op, vendte hendes øjne hen i den retning. Foran hendes fødder og mellem de smukke, gulnende bregner med deres fjerlignende blade skrånede terrænet ned til en dal, som var blevet til en mose, bevokset med forskellige mosarter. Morgenens klamme tåge lå over den som et uhyggeligt, men

dog prægtigt sølvflor, belyst af solens stråler, men dog endnu halvvejs mørkt, og krattet bagved den var for størstedelen skjult i den disede luft. Op ad dennes sænkningssider voksede en stor mængde almindeligt siv og hist og her en særegen slags sværdliljer, hvis blade skinnede i den opgående sol ligesom blanke leer. Dog var det hele indtryk, man fik af mosen, bedrøveligt. Fra dens fugtige og forgiftede bred syntes at udstrømme alle dårlige luftarter i jorden og vandet under jorden. Mosarterne voksede over alt frem både fra rådne blade og træstumper, nogle frembydende deres slibrige toppe, andre deres krusede blade for hendes ligegyldige blik. Nogle var mærket med pletter, røde som blod, andre var safrangule, andre høje og tynde med stængler ligesom makaroni; nogle var læderagtige og havde en rig brun farve. Dalen syntes at være et drivhus for alskens store og små pestilenser, her i umiddelbar nærhed af lykke og sundhed, og Bathsheba rejste sig skælvende ved tanken om at have tilbragt natten på et så skrækkeligt sted.

Nye fodtrin lod sig nu høre på vejen. Bathshebas nerver var endnu slappede: hun dukkede sig ned for ikke at blive set, og fodgængeren kom til syne. Det var en skoledreng med en pose, som indeholdt hans middagsmad, slynget over skulderen og med en bog i hånden. Han standsede ved stien og uden at se op vedblev han at mumle nogle ord, højt nok til at kunne nå hendes øre.

"O, herre, o, herre, o, herre, o, herre, o, herre: – hvad jeg ved af en bog. Giv os, giv os, giv os, giv os, giv os: – hvad jeg ved: – Tak for det, tak for det, tak for det, tak for det: – hvad jeg ved." Derpå fulgte der nogle flere ord af samme indhold. Drengen var åbenbart idiot; bogen var en salmebog, og på denne måde lærte

han bønnen. Selv når man er mest forvirret af sorg, synes der dog altid at være en lille smule bevidsthed tilbage, som endnu er i stand til at opfatte latterlige ubetydeligheder, og Bathsheba kunne ikke lade være at more sig over drengens metode, til han var helt forsvundet.

På denne tid havde sløvheden givet plads for ængstelse og ængstelsen var begyndt at vige for hunger og tørst. En ny skikkelse viste sig nu på skråningen på den anden side af mosen, halvt skjult af tågen, og kom hen imod Bathsheba. Hun – for det var en kvinde – nærmede sig med ansigtet vendt til siden, idet hun alvorligt så sig rundt omkring. Da hun var drejet en smule til venstre og efterhånden var kommet nærmere, kunne Bathsheba se den nyankomnes profil igennem den tykke luft og af den bølgende linje fra panden til kinden, som ingen skarpe linjer havde, slutte sig til, at det måtte være Liddy Smallbury.

Bathshebas hjerte bankede af taknemmelighed ved tanken om, at hun dog ikke var aldeles forladt, og hun sprang op. "O, Liddy!" sagde hun, eller rettere prøvede hun på at sige. Men ordene var blot blevet antydet ved hendes læbers bevægelse; der kom ingen lyd over dem. Hun havde mistet sin stemme ved at være udsat for nattetimernes tunge og klamme atmosfære.

"O, frue, hvor jeg dog er glad over at have fundet Dem!" sagde pigen, så snart hun så Bathsheba.

"Du kan ikke komme herover," sagde Bathsheba i en hviskende tone, som hun forgæves bestræbte sig for at gøre så tydelig, at den kunne nå Liddys øren. Men Liddy, som ikke forstod hende, gik videre fremad på mosen, idet hun sagde, mens hun gjorde dette: "Den kan vel nok bære, skulle jeg tro."

Bathsheba glemte aldrig det forbigående lille maleriske skue, som Liddy frembød i morgenlyset, da hun gik over mosen hen til hende. Bobler af fugtig luft, spillende i alle regnbuens farver, hævede sig op fra det gennemsivede grønsvær, når den vandrende piges fod trådte på det, brast med en hvislende lyd, og udbredte sig for at forbinde sig med tågen ovenover. Liddy sank ikke, som Bathsheba havde troet.

Hun kom lykkeligt i land på den anden side og så op på sin unge frues skønne, men blege og medtagne ansigt.

"O, den stakkel," sagde Liddy med tårer i sine øjne. "De må muntre Dem selv lidt op, frue. Imidlertid kan –"

"Jeg kan kun hviske – jeg har ikke min stemme for øjeblikket," sagde Bathsheba hurtigt. "Jeg antager, at det er den våde luft fra dalen, som har berøvet mig stemmen. Liddy, spørg mig ikke om noget, husk det. Hvem har sendt dig ud – er der nogen ...?"

"Nej. Jeg anede, at noget skrækkeligt måtte være sket, da jeg ikke fandt Dem hjemme; det forekom mig, at jeg hørte hans stemme i nat. Og så – så vidste jeg, at der var uråd på færde –"

"Er han hjemme?"

"Nej, han forlod huset, lige før jeg gik ud."

"Er Fanny taget bort?"

"Endnu ikke. Det vil snart ske – klokken ni."

"Så vil vi ikke gå hjem nu. Lad os gå lidt omkring i skoven."

Liddy, som hverken forstod det halve eller det hele af denne episode, indvilligede i dette, og de gik sammen ind imellem træerne.

"Men De havde bedst af at gå hjem, frue, og få noget at spise. De vil jo dø af sult."

"Jeg vil endnu ikke gå hjem – måske aldrig."

"Skal jeg skaffe Dem noget at spise og noget andet at kaste over hovedet foruden det lille sjal?"

"Hvis du vil, Liddy."

Liddy forsvandt, og efter tyve minutters forløb kom hun tilbage med en kåbe, en hat, nogle stykker brød og smør, en tekop og noget varm te i en porcelænskrukke.

"Er Fanny borte?" sagde Bathsheba.

"Nej," sagde hendes ledsagerske, idet hun skænkede teen. Bathsheba indhyllede sig i kåben og spiste og drak en smule. Hendes stemme var blevet en lille smule klarere og farven begyndte at vende tilbage på hendes kinder. "Nu vil vi gå lidt igen," sagde hun.

I næsten to timer vandrede de omkring i skoven; på alle Liddys mangfoldige spørgsmål svarede Bathsheba kun med enstavelsesord, for hendes tanker drejede sig kun om ét og om det alene. Hun afbrød hende med: "Jeg ville gerne vide, om Fanny nu er borte."

"Jeg vil gå hen og se ad."

Hun kom tilbage med den underretning, at nogle mænd netop nu var i færd med at skaffe liget bort, at der var blevet spurgt efter Bathsheba, at hun dertil havde svaret, at hendes frue ikke var rigtig vel og ikke kunne lade sig se.

"Tror de da, at jeg er i mit sovekammer?"

"Ja." Liddy vovede at tilføje: "De sagde, da jeg fandt Dem, at De aldrig igen ville gå hjem – mente De vel det, frue?"

"Nej. Jeg har forandret min beslutning. Det er kun kvinder, som ikke er har nogen stolthedsfølelse, som løber bort fra deres mænd. Der er én ting, som er værre end det, at blive fundet død i sin mands hus efter hans mishandlinger, og det er at blive

fundet levende, når man er gået hen til en hvilken som helst andens hus. En bortløben kvinde er en byrde for enhver, en byrde for sig selv. Ja, Liddy, hvis du nogensinde skulle gifte dig – hvad Gud forbyde – da vil du befinde dig i en frygtelig stilling, men husk dette: vig aldrig tilbage! Stå på din ret og lad dig så kun hugge i stykker. Det er det, som jeg nu vil gøre."

"O, frue, tal dog ikke således!" sagde Liddy, idet hun tog hendes hånd: "Men jeg vidste, at De havde for megen forstand til at blive borte. Hvis De ikke bliver vred, ville jeg gerne spørge om, hvad for noget skrækkeligt, der er foregået mellem Dem og ham."

"Du må gerne spørge, men jeg kan ikke fortælle det."

Omtrent ti minutter efter kom de hjem, efter at have gået en stor omvej, og gik ind ad baggården. Bathsheba smuttede op ad en bagtrappe til et tagkammer, som ikke blev brugt, og hendes ledsagerske fulgte hende.

"Liddy," sagde hun med lettere hjerte, for ungdom og håb begyndte atter at gøre sig gældende, "du skal være min fortrolige for fremtiden – nogen må jeg have og jeg vælger dig. Her vil jeg nu for en stund opslå min bolig. Vil du sørge for at lægge lidt i kakkelovnen og lægge et gulvtæppe på gulvet og hjælpe mig med at gøre stedet hyggeligt? Senere hen vil jeg nok have, at du og Maryann bringer mig jernsengen fra det lille kammer herop og sengeklæderne, som hører til den, og et bord og forskellige andre genstande … Hvad skal jeg dog gøre for at få denne skrækkelige tid til at gå?"

"At sømme lommetørklæder er en meget god beskæftigelse," sagde Liddy.

"O, nej, nej! Jeg hader sytøj – det har jeg altid gjort."

"Strikning?"

"Også det."

"De kan gøre Deres navneklud færdig. De mangler blot at sy nelliken og påfuglen. Og så kan den blive sat i en ramme med glas over og hængt op ved siden af Deres tantes, frue."

"Navneklude er gået af brug – skrækkeligt bondeagtigt. Nej, Liddy, jeg vil læse. Bring mig nogle bøger op – men ikke nye alle sammen. Jeg er ikke oplagt til blot at læse noget nyt."

"Skal jeg tage nogle af Deres onkels gamle, frue?"

"Ja, nogle af dem, vi pakkede ned i kasser."

Et svagt glimt af munterhed fo'r over hendes ansigt, da hun sagde: "Bring Beaumont og Fletchers '*Pigens Tragedie*' og '*Sorgens Brud*' og – lad mig se – '*Tanker om Natten*' og '*Den menneskelige Videns Indskrænkethed*'."

"Og den historie om den sorte mand, der myrdede sin kone, Desdemona? Det er en rigtig uhyggelig, overspændt én, som ville passe udmærket for Dem i Deres nuværende tilstand."

"Nu kan jeg mærke, at du har set i mine bøger, Liddy, og det har du slet ikke talt til mig om! Hvor kan du forresten vide, at den ville passe for mig i min nuværende tilstand? Den ville aldeles ikke passe for mig."

"Men når de andre gør –"

"Nej, det gør De slet ikke; jeg holder slet ikke af at læse uhyggelige bøger. Hvorfor skulle jeg vel læse uhyggelige bøger? Bring mig '*Kærlighed i en Landsby*' og '*Møllerens Pige*' og '*Doktor Syntax*' og nogle bind af '*Tilskueren*'."

Hele den dag levede Bathsheba og Liddy på tagkammeret i en slags barrikadetilstand, en forsigtighed, som viste sig at være unyttig overfor Troy, da denne hverken viste sig i nærheden

eller på nogen måde forstyrrede dem. Bathsheba sad ved vinduet til solnedgang, mens hun undertiden forsøgte at læse, til andre tider vogtede hun på enhver bevægelse udenfor uden megen nytte eller lyttede uden synderlig interesse til enhver lyd.

Solen gik denne aften ned næsten blodrød, og en mørkegrå sky i øst opfangede dens stråler. Op imod denne mørke baggrund viste sig den vestlige side af kirketårnet – den eneste del af bygningen, der kunne ses fra forpagtergårdens vinduer – tydeligt og skinnende ligesom fløjen oppe på spiret. Her samledes klokken seks landsbyens unge karle for efter deres sædvanlige skik at spille bold. Tårnet havde i umindelige tider været helliget til denne gamle fornøjelse, og den vestlige side dannede meget passende grænseskellet til den side, hvor jorden var trådt hård og bar som en stenbro af spillerne. Hun kunne se boldene flyve op, næsten til klokkevinduet, og de unge knøses brune og sorte hoveder fare om både til højre og til venstre, idet deres hvide skjorteærmer glimrede i solen, mens nu og da et fryderåb eller en høj latter brød aftenluftens stilhed. De vedblev at spille et kvarters tid eller så. Da legen pludselig hørte op, og spillerne løb bort og forsvandt på den nordre side bagved et takstræ, som næsten var skjult af et bøgetræ, der nu udbredte sit gyldne løvværk i en masse, hvori kun grenene frembragte sorte linjer.

"Hvorfor afbrød boldspillerne deres leg så pludseligt?" spurgte Bathsheba næste gang, Liddy trådte ind i værelset.

"Jeg tror, det var, fordi to mænd netop nu kom fra Casterbridge og begyndte at opstille et stort, smukt udhugget gravmonument," sagde Liddy. "Karlene gik hen for at se, hvad det var."

"Ved du det ikke?" spurgte Bathsheba.
"Nej," sagde Liddy.

45. Hvad Troy foretog sig

Da Troys hustru den foregående nat ved midnatstid havde forladt huset, var det første, han gjorde, at tildække den døde. Efter at have gjort dette, steg han op ad trappen og kastede sig i fuld påklædning på sengen, hvor han med længsel ventede på morgenens komme.

Skæbnen havde handlet grumt med ham i de sidste 24 timer. Han havde tilbragt dagen på en måde, som i høj grad afveg fra hans beslutninger desangående. Når man slår ind på en ny bane, føler man altid en vis ubevægelighed og ladhed, og således var det også gået med Troy.

Tyve pund, som var blevet bragt i sikkerhed for Bathsheba, havde han lidt efter lidt forøget og derved bragt summen op til syvogtyve pund, og med disse havde han skyndt sig hjemmefra for at holde sin aftale med Fanny Robin.

Da han nåede Casterbridge, lod han hesten stå i et gæstgiversted, og fem minutter før ti gik han hen til broen på den ende, der var hinsides byen, og satte sig op på rækværket. Klokken slog. Men ingen Fanny viste sig, for netop i det øjeblik var hun blevet iklædt sine ligklæder af to betjente fra "Almindeligt Fattighus" – de første og sidste modehandlerinder, den ydmyge skabning nogensinde var blevet prydet af. Et kvarter og en halv time forløb. En ubehagelig erindring påkom pludselig Troy, mens han ventede: det var anden gang. Hun havde brudt en alvorlig forpligtelse imod ham. I sin harme lovede han, at det skulle blive den sidste, og klokken elleve, da han havde siddet og iagttaget brostenene således, at han kendte

enhver revne i dem og hørte vandet risle under ham, så at det ligefrem overvældede ham, sprang han ned fra sit sæde, gik hen til kroen efter sin gig og drev på hesten, bitter i sindet og ligegyldig for fremtiden. Han nåede væddeløbsbanen klokken to og blev der eller i byen til klokken ni.

Men Fannys ansigt, som det havde vist sig for ham i hin lørdag aftens mørke skygger, randt ham atter i hu, fremmanet ved Bathshebas bebrejdelser. Han lovede, han ikke ville vædde, og han holdt sit løfte, for da han forlod byen klokken ni om aftenen, havde han blot formindsket sin kasse med nogle få shilling.

I skridtgang kørte han hjemad, og det var først nu, at den tanke faldt ham ind, at Fanny ved sygdom kunne være blevet forhindret fra at holde sit løfte. Med hensyn til tiden kunne hun ikke have taget fejl. Han beklagede, at han ikke var blevet i Casterbridge og havde spurgt sig for. Da han nåede hjem, tog han roligt seletøjet af hesten og gik ind i huset, hvor, som vi har set, et skrækkeligt syn ventede ham.

Så snart som det var lyst nok til at skelne genstandene rundt omkring, rejste Troy sig fra sengen eller rettere fra sengetæppet, og uden i mindste måde at bekymre sig om, hvor Bathsheba opholdt sig, ja næsten uden at tænke på hendes eksistens. Gik han ned ad trapperne og forlod huset ad en bagdør. Han rettede sine skridt henimod kirkegården, og da han var kommet derhen, søgte han den igennem, indtil han fandt en nylig gravet, endnu ikke optaget grav. Han mærkede sig nøje stedet og skyndte sig tilbage til Casterbridge, en tid kun med den høj, hvor han sidst havde set Fanny i live, i tankerne.

Da Troy var nået hen til byen, gik han ned i en sidegade og drejede ind i en port, over hvilken der var et skilt, hvorpå disse ord stod: "Harrison. Sten- og billedhugger". Indenfor lå spredt rundt omkring sten af alle slags, størrelser og udseende, nogle med indskrift, andre uden, og ventede på deres fremtidige ejermands død.

Troy var sig selv for øjeblikket så ulig i udseende, tale- og handlemåde, at denne hans mangel endog var gået op for hans egen bevidsthed. Den måde, han bar sig ad på under denne forretning, var som en fuldstændig upraktisk mands. Han kunne ikke få sig selv til at overveje, beregne eller gøre overslag. Lunefuldt ønskede han blot noget og tragtede efter at få det, næsten ligesom et ammestuebarn.

"Jeg ønsker et godt gravmonument," sagde han til en mand, som stod i et lille værksted i gården. "Jeg ønsker et så godt, som det er Dem muligt at give mig for syvogtyve pund."

Det var alle de penge, han havde.

"Skal alt indeholdes i den sum?"

"Ja. Både at hugge navn i det, bringe det til Weatherbury og stille det op. Og jeg ønsker det nu straks."

"Vi kan ikke få noget udført i denne uge."

"Jeg må have det nu."

"Hvis De ønsker et af dem, vi har på oplag, kan det blive gjort færdigt øjeblikkeligt."

"Godt!" sagde Troy utålmodigt. "Lad mig se, hvad De har."

"Det bedste, jeg har i mit oplag, er dette her," sagde stenhuggeren og gik ind i et skur. "Her ser De det øverste stykke af marmor, meget smukt forarbejdet, med medaljoner nedenunder af billedlig betydning: her er fodstykket efter

samme mønster, og her er dækket, som skal indeslutte monumentet. Alene poleringen har kostet mig elleve pund – pladerne er de bedste i sin slags, og jeg vil indestå Dem for, at de kan modstå både regn og frost i hundrede år uden at tage skade."

"Og hvor meget?"

"Ja, jeg kan sætte navn på og sætte det op i Weatherbury for den sum, De før nævnte."

"Hvis De kan få det gjort i dag skal jeg betale Dem pengene straks."

Manden gik ind på det med glæde, men undrede sig over den underlige sindsstemning hos sin kunde, som ikke bar en strimmel, der kunne tyde på sorg. Troy skrev derpå ordene op, således som indskriften skulle være, betalte beløbet og gik sin vej. Om eftermiddagen kom han atter tilbage og fandt, at bogstaverne næsten var færdige. Han ventede, til monumentet var pakket ind og til han havde set det blive stillet op på vognen og køre ad Weatherbury til, efter at have givet de to mænd, som skulle ledsage det, befaling til at lade graveren anstille undersøgelser om den person, hvis navn indskriften angav.

Det var næsten mørkt, da Troy kom ud af Casterbridge. Han bar en temmelig tung kurv på sin arm, med hvilken han langsom! Og fortrædeligt gik hen ad vejen, idet han nu og da hvilede sig ved broer og led, hvor han for en stund satte sin byrde fra sig. Da han var kommet midtvejs, mødte han i mørket mændene og vognen, som havde transporteret monumentet. Han udspurgte dem nøje, om arbejdet var færdigt, og da han var blevet forsikret om det, gik han videre.

Troy trådte ind på Weatherbury kirkegård omtrent klokken ti og gik øjeblikkelig hen til den krog, hvor han tidligt om morgenen havde mærket sig, at den tomme grav var. Den var på den nordre side af tårnet, for størstedelen skærmet for dem, der gik på landevejen – et sted, som indtil for ganske nylig havde været opfyldt med stenbunker og ellebuske, men som nu var ryddet og gjort ordentligt for begravelser, på grund af at jorden andre steder hurtigt var blevet optaget.

Her stod nu monumentet, som mændene havde opstillet det, snehvidt og smukt formet, i dunkelheden, bestående af et over- og et fodstykke og kanter af marmorarbejde, som indesluttede og forbandt dem. Foran var der muldjord, hvor man kunne sætte planter i.

Troy satte sin kurv ved siden af graven og forsvandt nogle få øjeblikke. Da han atter vendte tilbage, medbragte han en spade og en lygte, hvis lys han en kort tid rettede mod monumentet, mens han læste indskriften. Han hængte derpå lygten på den nederste gren af takstræet, og tog nogle blomsterrødder af forskellig art op af kurven. Der var bundter af vintergækker, hyacint- og krokusløg, violer og dobbelte tusindfryd, som skulle blomstre i det tidligste forår, af nelliker, liljer, forglemmigejer, engsafraner og andre for de senere tider af året.

Troy lagde disse ned på græsset, og med et udtryksløst ansigt gav han sig til at plante dem. Vintergækkerne satte han yderst, de andre længere inde på graven. Krokusserne og hyacinterne blev sat i rækker; nogle af sommerplanterne stillede han over hendes hoved og fødder, liljerne og forglemmigejerne over hendes hjerte. De øvrige blev spredt på de mellemrum, der var tilbage.

Idet Troy således lå henstrakt på jorden, havde han ingen følelse af det romantiske i denne ubetydelige gerning, som var fremkaldt af hans angerfulde sind som en modvægt mod hans tidligere ligegyldighed, og at der tillige var noget absurd i det. Han hentede sine sjæls- og legemsejendommeligheder fra begge sider af Kanalen, og under omstændigheder som disse viste englændernes mangel på elasticitet, blandet med den blindhed for grænsen mellem sentimentalitet og smagløshed, der er så karakteristisk for franskmændene.

Det var en skyfuld, uhyggelig og meget mørk nat, og strålerne fra Troys lygte skinnede med en forunderlig oplysende kraft på de to gamle takstræer, ligesom flakkende på det sorte tag af skyer ovenover. Han følte en stor regndråbe på bagsiden af sin hånd, og straks efter kom en til og trængte ind ad den åbne side af lygten, hvorpå lyset spruttede og gik ud. Troy var træt. Og da regnen truede med at blive stærkere, og det desuden var nær ved midnat, besluttede han sig til at vente med at lægge den sidste hånd på værket, indtil dagen atter brød frem. Han gik langs med muren over gravene i mulm og mørke, indtil han til sidst kom hen til sydsiden. Her gik han ind i buegangen og lagde sig på en bænk derinde, hvorpå han faldt i søvn.

46. Vandrenden: Hvad den gjorde.

Weatherbury kirketårn var en firkantet masse, der stammede fra det fjortende århundrede; det havde to stenvandafløb – af den slags, man kalder "gargoyles" – på hver af de fire sider af den gang, der løb rundt om det og var forsynet med et rækværk. Af disse otte udhuggede, fremspringende genstande var der nu kun to, som svarede til hensigten med deres anbringelse – nemlig at føre vandet bort fra blytaget. Et gab på hver side var blevet lukket af tidligere kirkeværger som overflødigt, og to andre var beskadigede og tilstoppede – noget, som dog ikke gjorde skår i tårnets velbefindende, da de to gab, som endnu var tilbage og i virksomhed, var store nok til at besørge hele arbejdet.

Det er undertiden blevet påstået, at prøven på en given kunstperiodes liv frembydes bedst, når man giver agt på den tids store ånders evne i grotesken, og sikkert er det, at med hensyn til goterne er det ingen tvivl underkastet. Weatherbury kirketårn var et noget tidligt eksempel på anvendelse af en omkringløbende gang på en landsbykirke, og vandafløbene, som nødvendigvis hører med til en sådan gang, var undtagelsesvis fremspringende – af den dristigste art, nogen hånd kunne frembringe, og af den mest originale tegning, en menneskelig hjerne kunne udtænke. Der var, så at sige, den symmetri i deres fordrejning, som er mindre karakteristisk for den periodes engelske end fastlandets grotesker. Alle otte var forskellige fra hinanden indbyrdes. Den, som så på dem, var kun så længe overbevist om, at den på sydsiden var det

skrækkeligste på jorden, indtil han kom hen til nordsiden. Af de to på den sidste side er det kun den på det nordøstlige hjørne, som vedkommer historien. Den lignede for meget et menneske til at kunne kaldes en drage, for meget et uhyre til at være lig en mand, for meget et dyr til at være en djævel og alt for lidt en fugl til at kunne kaldes en grif. Denne skrækkelige skabning var endvidere forfærdiget således, at det så ud, som om den var overtrukket med en rynket hud; den havde korte opretstående øren, øjne, som sprang frem af øjenhulerne, og dens fingre og hænder greb om dens mundvige, som den syntes at holde åbne for at give fri passage for det vand, den udspyede. Den nederste række tænder var aldeles skyllet bort, den øverste var der endnu. På dette sted og således havde denne skabning i firehundrede år leet af det omkringliggende landskab, med et par fødder mod muren, som tjente den til støtte, umælende i tørt vejr, men i vådt frembringende en hvislende og pustende lyd.

Troy sov endnu i buegangen, mens regnen udenfor bestandig tog til. Uhyret begyndte at spy. Først begyndte en lille strøm dråbevis igennem munden at falde de halvfjerds fod ned til jorden, som den piskede med bestandig voksende kraft. Strømmen blev tykkere og voksede i kraft, idet den lidt efter lidt sprøjtede længere og længere bort fra tårnets side. Da regnen faldt stadigt og uophørligt, styrtede den til sidst ned som en hel lille bølge.

Lad os følge dens løb på jorden på dette tidspunkt. Det første af den flydende masse var allerede nået frem fra muren, var skredet hen over en stendynge, over marmorranden og midt ind på Fanny Robins grav.

Strømmen var indtil for nylig faldet på nogle store sten, som lå spredt her, og som havde tjent som et skjold imod bølgens angreb på jorden nedenunder. Disse var den foregående sommer blevet fjernet, og der var nu intet, som kunne modstå nedfaldet, undtagen den bare jord. I adskillige år havde strømmen ikke sprøjtet så langt frem fra tårnet, som den gjorde denne nat, og et sådant tilfælde havde man ikke tænkt sig muligt. Undertiden havde dette mørke hjørne ingen nye beboere modtaget i en to-tre år, og når det havde det, var det sædvanligvis kun et fattiglem, en krybskytte eller andre overtrædere af den offentlige orden.

Strømmen fra vandrendens gab rettede hele sit angreb på graven. Al den brune muld rørte den op i og bragte det til at syde, ligesom chokolade. Vandmassen tog til og arbejdede sig dybere ned, og støjen fra den således dannede dam spredte sig i natten, og dannede ligesom overhovedet for alle de andre lyde af samme slags, som den oversvømmende regn frembragte. Blomsterne, som Fannys angrende elsker så omhyggeligt havde plantet, begyndte at bevæge sig og vride sig i deres leje. Vinterviolerne vendte langsomt toppen nedad og faldt om i mudderet. Snart sydede og dansede vintergækkerne og de andre løg, ligesom ingredienserne i en heksekedel; planterne med trevlerødder løsnedes, hævedes op til overfladen og flød bort.

Troy vågnede ikke på sit lidet bekvemmelige leje før det var højlys dag. Da han ikke havde været i seng de to sidste nætter, følte han sig stiv i skuldrene, hans fødder var ømme og hans hoved tungt. Han erindrede sig, hvor han var, rejste sig, gyste, tog sin spade og gik derpå ud.

Regnen var netop hørt op, og solen skinnede gennem de grønne, brune og gule blade, glimrende og tindrende på regndråberne, så det frembragte et skin af samme virkning, som i Ruysdales og Hobbemas landskaber, og fuldt af de uendelige skønheder, som vand og lys kan frembyde i smukt vejr. Luften var blevet så gennemsigtig ved det stærke regnskyl, at efterårets farver viste sig lige så rige i afstand som tæt ved, og de fjerntliggende bjerge, afbrudt ved tårnets hjørne, sås i samme retning som tårnet selv.

Han trådte ind på en grussti, som ville føre ham bag om tårnet. I stedet for som i går nat at være stenhård var stien nu dækket med et tyndt lag af brunt mudder. Et sted på stien så han en dusk rødder, vaske hvide og rene som et bundt trævler. Han samlede dem op – skulle det være en af de blomster, han havde plantet? Han så et løg, et til og nok et, efterhånden som han gik videre. Uden tvivl, det var krokusserne. Med et ansigt, som udtrykte harmfuld overraskelse, drejede Troy om hjørnet og så da den ødelæggelse, strømmen havde forårsaget.

Pølen på graven havde fjernet jorden, og i dens sted var der fremkommet en hulning. Det rundt om spredte muld var skyllet over græsset og gangstien som en slags brunt mudder af samme art, han allerede tidligere havde set, og havde mærket gravstenen med grimme pletter. Næsten alle blomsterne var vasket rene for jord og lå med rødderne oppe på de steder, hvor strømmen havde ført dem hen.

Troys øjenbryn trak sig helt ned, og han pressede tænderne sammen, idet hans fast tilsluttede læber bevægede sig som på et menneske, der er stedt i en stor vånde. Denne lille hændelse, hvor ubetydelig den end i sig selv kunne være, var gået ham som

et stik igennem hjertet. Troys ansigt var meget udtryksfuldt, og en iagttager, som havde set ham her, skulle næppe have troet, at det var en mand, der havde leet og sunget og forelsket hvisket artigheder ind i en kvindes øre. Hans første tilskyndelse var at forbande sin elendige skæbne, men selv dette laveste trin af modstand fordrede en aktivitet, som nødvendigvis måtte fattes ham i den sygelige tilstand, han befandt sig i. Dette syn, således som det frembød sig for ham, føjet til de foregående dages mørke erindringer, dannede en slags opstigende trinrække i det hele panorama, og det var mere, end han kunne tåle. Forhåbningsfuld af natur havde Troy en evne til at undgå sorg ved simpelthen at lade være at beskæftige sig med den. Han kunne lade være at tænke på ting af en sådan beskaffenhed, indtil sagen var blevet gammel eller mildnet ved tidens hjælp. Han havde måske kun plantet blomster på Fannys grav for på en måde at undgå sorg, og nu var det, som om hans hensigt var blevet kendt og omgået.

Næsten for første gang i sit liv ønskede Troy, som han der stod ved den forstyrrede grav, at han var en anden mand. Det er sjældent, at et menneske med megen livskraft i sig ikke føler, at den livsgerning, som er hans egen, er den eneste adkomst, som berettiger til at vente et mere håbefuldt liv end andre, der måske kun ligner ham i ubetydelige enkeltheder. Troy havde i sit tilbagelagte liv hundrede gange følt, at han ikke kunne misunde andre folk deres stilling, fordi besiddelsen af denne ville have krævet en anden personlighed; og han ikke ønskede at bytte sin med nogen anden. Han havde ikke taget sig af særegenhederne ved sin fødsel, sit livs omskiftelser, den meteoragtige usikkerhed i alt, hvad der angik ham selv, fordi

disse ting udgjorde historien om hans livs helt, uden hvem livet ellers intet værd ville have haft for ham, og det syntes at ligge i sagens natur, at forholdene på et givet tidspunkt ville bedre sig og alt ville blive godt. Netop denne morgen var illusionen helt veget bort, og fordi det var sket så pludseligt, hadede Troy sig selv. Men det pludselige var nok mere en illusion end virkelighed. Et koralrev, som kun mangler lidt i at nå op til overfladen, er ikke mere et punkt i horisonten end om det aldrig havde eksisteret, og det, som blot sætter kronen på værket, synes ofte at fremkalde en begivenhed, som i lang tid dog egentlig har været en kendsgerning.

Her stod han nu og grublede – en elendig mand. Hvor skulle han gå hen? Han følte sig som en forbandet mand og stærkt knuget under vægten af sin nye sorg. En mand, som har brugt det bedste af sit liv til at slå ind på én retning, har ikke megen kraft tilovers til at forandre kurs. Troy havde siden i forgårs forsøgt på det, men den ringeste modstand havde gjort ham modløs. At vende om ville have været hårdt nok selv med den største opmuntring fra Forsynet, men at finde, at Forsynet, langt fra at hjælpe ham eller vise ham et mål, han kunne eftertragte, kun spottede hans første skælvende og kritiske forsøg af den art, var mere, end hans natur kunne bære.

Langsomt gik han bort fra graven. Han gjorde aldeles intet forsøg på at fylde det frembragte hul eller atter at stille blomsterne på deres plads. Han kastede blot sine kort og opgav spillet for denne gang og for stedse. Stille og ubemærket – for ingen af landsbyens beboere var stået op – sneg han sig ud af kirkegården, gik ned over nogle marker bagved den og dukkede

lige så hemmelighedsfuldt op på landevejen. Kort efter havde han forladt landsbyen.

Imidlertid opholdt Bathsheba sig som frivillig fange på loftskammeret. Døren blev holdt lukket, undtagen når Liddy, som der var blevet redt en seng til i et lille tilstødende værelse, skulle ind eller ud af den. Lyset fra Troys lygte blev bemærket omtrent klokken ti af tjenestepigen, som tilfældigt havde set ud af vinduet i den retning, mens hun indtog sin aftensmad, og hun henledte Bathshebas opmærksomhed på det. De betragtede fænomenet nysgerrigt en tid, indtil Liddy blev sendt i seng.

Bathsheba sov ikke synderlig hårdt den nat. Da hendes kammerpige bevidstløs og roligt lå henstrakt i søvn i værelset ved siden af, sad husets frue endnu og så ud af vinduet på det svage skin, der spredte sig rundt iblandt træerne – ikke med et stadigt lys, men blinkende, ligesom et omdrejende fyr, skønt dette ikke kunne indgive hende den tanke, at et menneske vedblev at gå frem og tilbage foran det. Bathsheba sad der, indtil det begyndte at regne og lyset forsvandt, hvorpå hun rejste sig for at finde et hvileløst leje i sin seng og kæmpe i sit sønderrevne sind med erindringen om gårsnattens skrækkelige scene.

Næsten førend det første svage tegn på dagen viste sig, rejste hun sig atter og åbnede vinduet for at indånde morgenens friske luft; ruderne var endnu våde af de skælvende dråber fra natteregnen, alle farveløse, men stræbende efter at gribe lysstrålerne, som kom til dem gennem en mørk sky. Fra træerne hørte man en stadig dryppende lyd på bladene under dem, og fra den side, der vendte hen imod kirken, kunne hun høre en

anden støj – ejendommelig og ikke afbrudt som de øvrige, nemlig lyden af vand, der faldt i en dam.

Liddy bankede på klokken otte, og Bathsheba lukkede døren op.

"Hvilken forfærdelig regn, vi har fået i nat, frue!" sagde Liddy, da hendes spørgsmål angående morgenmaden var forbi.

"Ja, meget stærk."

"Hørte De ikke en forunderlig støj på kirkegården?"

"Jo, det gjorde jeg, men jeg antager, at det var vandet fra vandrenden."

"Ja, det var også det, fårehyrden sagde, frue. Han er gået hen for at se ad."

"O! har Gabriel været her i morges?"

"Han så blot ind, da han gik forbi – ganske på sin gamle måde, som jeg troede, han havde lagt af i den sidste tid. Men tårnets vandrender plejer at sprøjte ned på stenene, og det undrede os, at det lød, ligesom det syder i en gryde."

Bathsheba, som ikke var i stand til at læse, tænke eller arbejde, bad Liddy om at blive og spise morgenmad med hende. Den mere barnlige kvindes tunge vedblev at tale om, hvad der var sket for nylig. "Tænker De på at gå op til kirken, frue?" spurgte hun.

"Det tror jeg ikke," sagde Bathsheba.

"Jeg tænkte, De havde lyst til at tage hen og se, hvor de har lagt Fanny. Træerne skjuler stedet for Deres vindue."

Bathsheba nærede al mulig frygt for at møde sin mand. "Har mr. Troy været hjemme i nat?" sagde hun.

"Nej, frue; jeg antager, han er gået til Budmouth."

Budmouth! Lyden af dette ord bragte ligesom med sig, at tanken om ham og hans gerninger blev mindre; nu da der var en afstand af femten miles imellem dem. Hun afskyede at spørge Liddy om sin mands foretagender, og hidtil havde hun omhyggeligt undgået at gøre det; men nu vidste hele huset, at der var foregået noget skrækkeligt imellem dem, og det var forgæves at forsøge på at skjule det. Bathsheba var kommet til det punkt, hvor man ikke længere bekymrer sig om, hvad folk siger.

"Hvorfor tror du, han er gået derhen?"

"Laban Tall så ham på Budmouth landevej i morges før maden."

Bathsheba blev for et øjeblik vakt op af den lunefulde sløvhed, som de sidste fireogtyve timer havde dæmpet ungdommens livlighed i hende, og hun besluttede at gå ud og spadsere lidt. Så snart hun havde spist frokost, tog hun sin hat på og gik hen imod kirken. Da klokken var ni, og folkene var vendt tilbage til deres arbejde efter at have indtaget det første måltid, var det ikke sandsynligt, at hun ville møde mange af dem på vejen. Da hun vidste, at Fanny var blevet lagt på de ildesetes del af kirkegården, som man i landsbyen kaldte "bagved kirken", og som ikke kunne ses fra vejen, kunne hun ikke modstå fristelsen til at gå ind og se på det sted, som hun på samme tid afskyede at se på grund af følelser, hun ikke kunne give navn. Hun formåede ikke at overvinde det indtryk, at der var en eller anden forbindelse mellem hendes rival og lyset, der havde skinnet gennem træerne.

Bathsheba gik langs med muren og fik øje på hullet og graven, så, at dens omhyggeligt anlagte overflade var forstyrret

og ødelagt på samme måde, som Troy havde set det for to timer siden, da han var gået derfra. På den anden side af graven stod Gabriel. Også hans øjne var fæstet på graven, og da hun var kommet lydløst, havde hun endnu ikke tiltrukket sig hans opmærksomhed. Bathsheba kunne ikke straks fatte, at det store monument og den ødelagte grav var Fannys, og hun så sig rundt omkring for at opdage en mere simpel grav, opkastet og klappet på den sædvanlige måde. Hendes øje fulgte da Oaks, og hun læste de første ord af indskriften:

"Oprejst af Francis Troy

til minde om

FANNY ROBIN."

Oak fik øje på hende, og hans første gerning var spørgende at stirre på hende for at se, hvorledes hun optog efterretningen om, hvem der havde ladet monumentet opføre, hvilket havde forårsaget ham en betydelig overraskelse. Men sådanne opdagelser gjorde ikke megen virkning på hende nu. Følelsesmæssige bevægelser syntes at være blevet noget almindeligt i hendes liv. Hun bød ham godmorgen og bad ham om at fylde hullet med spaden, som han lænede sig til. Mens Oak gjorde, hvad hun ønskede, samlede Bathsheba blomsterne sammen og begyndte at plante dem med den sympatetiske forståelse, som man stedse finder i en kvindes havearbejde, og som også blomsterne synes at forstå og skønne på. Hun anmodede Oak om at få kirkeværgerne til at dreje blyrøret ved munden af den vandrende, som hang gabende ned over dem, for at strømmen således kunne ledes til siden og en gentagelse af dette uheld kunne forebygges. Endelig borttog hun med en

kvindes højmodighed mudderpletterne fra monumentet, som om hun nu syntes bedre om ordene end tidligere, og gik hjem igen.

47. Hændelser ved kysten.

Troy gik imod vest. En blandet følelse, dannet af lede ved den, for ham, søvndyssende kedsommelighed ved en forpagters liv, tungsindige tanker angående hende, som lå på kirkegården, samvittighedsnag og en stærk modbydelighed for at være sammen med sin kone, tilskyndede ham til at søge et hjem et hvilket som helst sted på jorden undtagen i Weatherbury. De sørgelige hændelser ved Fannys død stod for ham som levende billeder, der truede med at blive uudslettelige og gøre ham opholdet i Bathshebas hus utåleligt. Klokken tre om eftermiddagen befandt han sig ved foden af en skråning, mere end en mile lang, som løb hen til rygningen af en række høje, der lå parallelt med kysten og dannede en monoton grænse mellem det indesluttede opdyrkede land og kystens vilde udseende. Op ad højen strakte sig en vej fuldkommen lige og fuldkommen ren, hvis to sider gradvis nærmede sig til hinanden, indtil de til sidst løb sammen med himlen øverst oppe henved to miles derfra. På dette lange og kedsommelige plan var der på hele længden ikke det mindste spor af nogen at se denne strålende eftermiddag. Troy gik langsommere og med større besvær op ad vejen, end han havde gjort det for mange dage og år tilbage i tiden. Luften var varm og trykkende, og toppen syntes at fjerne sig, jo længere han gik frem.

Til sidst nåede han den, og et nyt og interessant syn åbenbarede sig for hans blik. Det store, havblå vand, kun mærket med svage linjer, der så ud, som om de ikke var raderet dybt nok til at forstyrre dets jævnhed, strakte sig i hele sin vidde

både lige foran ham og til venstre, hvor, nærved Budmouth by og havn, solen brød sine stråler på det og bandlyste alle farver, man ville sætte i deres sted. Intet bevægede sig på himlen, landet eller vandet undtagen en strimmel mælkehvidt skum, hvis enkelte dele slikkede de nærliggende sten ligesom tunger. Troy steg ned og kom til et lille bassin indesluttet af klipperne. Hans sind begyndte at forfriskes; han tænkte på at blive her og bade, inden han gik videre. Han klædte sig af og sprang ud. Helt inde i bugten var vandet lidet interessant for en svømmer, da det var smult som en dam, og for at få lidt af oceanets bølger, begyndte Troy nu at svømme mellem de to fremspringende klippeblokke, som dannede Herkules' søjler i dette lille Middelhav. Ulykkeligvis for Troy var der en ham ukendt strøm på den udvendige side, som var temmelig stærk for en svømmer, der uforvarende blev grebet af den. Troy mærkede, at han blev grebet, snurret rundt og ført ud efter.

Han erindrede sig nu stedet og dets farlige karakter. Mange badende havde her den ene efter den anden anråbt om en død på det tørre, ligesom Gonzalo i Shakespeares skuespil, men var aldrig blevet hørt, og Troy begyndte at anse det for muligt, at han skulle føjes til deres antal. Ingen båd af nogen som helst slags var for øjeblikket i sigte, men i lang afstand lå Budmouth ved vandet, som om det roligt betragtede hans anstrengelser, og ved siden af byen viste havnen sig med et tæt net af reb og master. Efter i høj grad at have udmattet sig selv under sine forsøg på at komme tilbage gennem bugtens munding, besluttede Troy, som, fordi han var træt, svømmede nogle tommer dybere, end han ellers plejede, og kun vedligeholdt sit åndedræt gennem sine næsebor, som den sidste tilflugt at

træde vande og således forsøge at nå kysten på et eller andet punkt, idet han blot skubbede sig lidt indefter, mens strømmen med sin kraft trængte ham den anden vej. Dette, der selvfølgelig var en langsom fremgangsmåde, fandt han var ikke slet så vanskeligt, og skønt der ikke var noget større udvalg af landingssteder – da genstandene på strandbredden drog ham forbi i en sløv og langsom procession –, nærmede han sig dog øjensynlig den yderste spids af en landtange længst til venstre, som næsten grænsede op til den sydligste del af horisonten. Mens svømmerens øjne var fæstet på denne spids som det eneste middel til frelse på denne side af det ukendte, rejste sig yderst ude en genstand, der bevægede sig, og straks efter kom en skibsbåd til syne, bemandet med adskillige matroser og boven vendt imod havet.

Alle Troys kræfter levede krampagtigt op for at forlænge kampen endnu en lille smule. Svømmende med sin højre arm, løftede han sin venstre op for at give matroserne tegn, mens han plaskede i vandet og råbte af alle kræfter. I den nedgående sols stråler var hans hvide skikkelse tydeligt at skelne på havets dybtfarvede bryst fra båden af, og mændene så ham straks. De stoppede øjeblikkeligt, vendte om og roede hurtigt hen imod ham, og fem eller seks minutter efter hans første råb halede to af matroserne ham ind over spejlet.

De var en afdeling af en brigs mandskab, der var gået i land efter sand, og lånte ham nu alle de klæder, de kunne undvære, som en nødtørftig beskyttelse mod den bidende kolde luft, og blev enige om at landsætte ham næste morgen, og uden videre forhaling vendte de atter om, da det var blevet sent, og roede hen til ankerpladsen, hvor deres skib lå.

Og nu sankede natten sig langsomt ned over den vide vandlinje, og i ikke ret lang afstand fra dem, hvor kystlinjen krummede sig og dannede en lang skyggerygning i horisonten, begyndte en række punkter af gulligt lys at dukke frem, betegnende det sted, hvor Budmouth lå, og hvor lygterne nu blev tændt. Årernes plasken var den eneste lyd, man kunne høre på søen. og efterhånden som de arbejdede sig længere frem gennem det tykke mørke, blev lysene klarere, indtil til sidst skroget af det skib, de hørte til, viste sig.

48. Tvivl rejser sig. – Tvivl forsvinder.

Bathsheba optog sin mands fraværelse fra huset i to dage med en let følelse af overraskelse og lettelse, og intet indtryk hos hende hævede sig på noget tidspunkt over det, der almindeligt betegnes som ligegyldighed. Hun hørte ham til, det var sikkert og vist, og det sandsynlige udfald af sagen var så let at forudse, at hun ikke kunde gøre regning på tilfældigheder. Ved ikke at tage særligt hensyn til sig selv som en herlig kvinde, havde hun opnået for et overfladisk blik at synes ligegyldig overfor betragtningen af sin sandsynlige skæbne som et skrækkeligt onde, for Bathsheba malede sig selv og sin fremtid i farver, hvis mørke nuancer ingen virkelighed kunne overgå. Hendes oprindelige ungdomsstolthed, med hvilken hun havde undgået alle ængstelser for de kommende år, var sygnet hen, og Bathsheba havde gjort sig selv klart, at noget valg mellem alternativer i det store og hele ikke længere stod hende frit. Før eller senere, og det ikke meget senere – ville hendes mand være hjemme igen. Og da ville de dage være talte, hvor de endnu besad gården. Oprindelig havde der været rejst tvivl om Bathshebas ret til at indtræde som James Everdenes efterfølger på grund af hendes køn og hendes ungdom og hendes skønhed, men hendes onkels bestemte vilje, hans egne hyppige udtalelser før sin død af hendes dygtighed og hendes kraftige bestyrelse af de talløse fårehjorde og hyrder, som pludselig tilfaldt hende, førend forhandlingerne var afsluttede, havde skaffet hende tillid til hendes evner, og senere hen var der ikke blevet rejst nogen videre modstand. Hun havde været i stor tvivl med

hensyn til de lovmæssige virkninger, hendes ægteskab ville udøve på hendes stilling, men der var ikke blevet lagt mærke til hendes navneforandring, og kun ét punkt var klart: at i det tilfælde, hun eller hendes mand ikke kunne møde for fuldmægtigen førstkommende januar betalingsdag, ville der kun blive taget meget lidt hensyn, og de ville, når alt kom til alt, heller ikke have krav på det. Én gang ude af gården ville fattigdom være hendes sikre lod.

Fra nu af levede Bathsheba i den tro, at hendes fremtid var ødelagt. Hun var ikke en kvinde, som kunne håbe uden udsigt til at få sit håb opfyldt; hun var således forskellig fra de mindre fremsynede og energiske, skønt mere forkælede af hendes køn, hvis håb opmuntres ved den mindste næring, og med en klar opfattelse af, at hendes misgreb havde været skæbnesvangert, tog hun sit parti og ventede koldblodigt på enden.

Den første lørdag efter Troys bortrejse drog hun alene til Casterbridge, en rejse, hun ikke havde foretaget sig siden sit giftermål. På denne lørdag gik Bathsheba langsomt til fods gennem skarer af handelsmand fra landet, der som sædvanligt var samlet på torvet, da en mand, som øjensynlig havde fulgt hende, sagde nogle ord til en anden på sin venstre side. Bathshebas hørelse var skarp som et vildt dyrs, og hun kunne tydeligt høre, hvad manden sagde, skønt hun vendte ryggen til ham.

"Jeg ser efter mrs. Troy. Er det ikke hende der?"

"Jo, det er den unge frue, tror jeg," svarede den tiltalte.

"Jeg har en sørgelig nyhed at bringe hende. Hendes mand er druknet."

Som begavet med profetisk ånd råbte Bathsheba: "Nej, det er ikke sandt, det kan ikke være sandt!" Mere sagde og hørte hun ikke. Den is, hendes selvbeherskelse havde samlet i den sidste tid, var brudt, og strømmen brød frem igen og overmandede hende. Det sortnede for hendes øjne og hun faldt.

Hun faldt dog ikke til jorden. En mørktudseende mand, som havde iagttaget hende inde fra buegangen i det gamle kornudsalg, da hun gik forbi gruppen udenfor, gik rask hen ved siden af hende i det øjeblik, hun råbte, og opfangede hende i sine arme, da hun sank sammen.

"Hvad er det?" sagde Boldwood, idet han så op på overbringeren af den skæbnesvangre nyhed, mens han understøttede hende.

"Hendes mand er i denne uge druknet under en badning i Carron-bugten. En strandvagt fandt hans klæder og bragte dem i går ind til Budmouth."

Derpå lyste en forunderlig ild i Boldwoods øje og hans ansigt flammede af undertrykt ophidselse. Alles blikke var nu rettet på ham og den bevidstløse Bathsheba. Han løftede hendes legeme op, glattede folderne på hendes klædning, som et barn kunne have taget en stormbidt fugl og ordnet dens forpjuskede fjer, og bar hende fra gaden ind i kroen "De tre Ravne". Her bragte han hende ind i et særskilt værelse, og så snart han – skønt uvilligt – havde lagt den kostbare byrde på en sofa, åbnede Bathsheba sine øjne og, idet hun erindrede sig, hvor hun var og alt, hvad der var hændet, hviskede hun: "Jeg ønsker at komme hjem!"

Boldwood forlod værelset. Han blev et øjeblik stående i gangen for at samle sig. Hvad han havde oplevet, havde været for meget for hans bevidsthed, og hvad han havde grebet, havde

han atter måttet slippe. I disse få himmelske, gyldne øjeblikke havde hun hvilet i hans arme. Hvad gjorde det, at hun ikke vidste det? Hun havde været nær ved hans bryst, han var hendes.

Han gik atter videre, og efter at have sendt en pige ind til hende, søgte han at erfare alle enkeltheder om Troy. Men disse syntes at indskrænke sig til, hvad han allerede havde hørt. Han befalede derpå at spænde hesten for giggen, og da det var færdigt, gik han ind for at underrette hende om det. Skønt endnu bleg og utilpas, havde hun i mellemtiden sendt bud efter Budmouth-manden, som havde bragt efterretningen, og af ham fået det at vide, der var at få at vide.

Boldwood, som så, at hun næppe ville kunne køre så godt hjem som ud, tilbød hende så delikat som muligt at skaffe hende en kusk eller give hende plads i sin phaëton, som var mere bekvem end hendes eget køretøj, men alle disse tilbud afslog hun blidt, hvorpå forpagteren fjernede sig. En halv time senere havde hun mandet sig selv så meget op, at hun kunne stige til vogns og tage tømmerne som sædvanligt – i sit ydre næsten, som om intet var hændet. Ad sidegader kom hun ud af byen og kørte langsomt videre, uden at tænke hverken på vej eller omgivelser. Aftenens første skygger viste sig allerede, da Bathsheba nåede hjem, og hun tavs steg af, gav hesten til drengen og straks gik op ad trappen. Her mødte Liddy hende. Nyheden var kommet til Weatherbury omtrent en halv time før Bathsheba, og Liddy så spørgende på sin frues ansigt. Bathsheba sagde intet.

Hun gik ind i sit sovekammer og satte sig ved vinduet og tænkte og tænkte, indtil natten indhyllede hende og hendes

træk næppe længere kunne skelnes. Der kom nogen og bankede på døren og åbnede den.

"Nå, hvad vil du, Liddy?" sagde hun.

"Det faldt mig ind, at De måtte have noget sat i stands til at bære," sagde Liddy nølende.

"Hvad mener du?"

"Sorg."

"Nej, nej," sagde Bathsheba hastigt.

"Men jeg antager, at der må være noget at udrette for – –"

"Ikke nu. Det er ikke nødvendigt."

"Hvorfor ikke, frue?"

"Fordi han endnu er i live."

"Hvoraf ved De det?" sagde Liddy forbavset.

"Jeg *ved* det ikke. Men ville det ikke være ganske anderledes, eller skulle jeg ikke have hørt mere, eller ville han ikke være blevet fundet, Liddy? – eller – jeg ved ikke rigtig, hvordan det er, men var han død, ville det have været anderledes, end det nu er. Jeg er overbevist om, at han endnu er i live!"

Bathsheba vedblev at nære denne mening indtil om mandagen, da to sammenstødende omstændigheder rokkede den. Den ene var en slags artikel i stedets avis, som, foruden på forhånd at ville bevise, at Troy måtte være druknet, indeholdt et vigtigt vidnesbyrd fra en ung mr. Barker fra Budmouth, som i et brev til udgiveren fortalte, at han havde været vidne til begivenheden. I dette angav han, at han var ved at stige over en klippe på den fjernestliggende side af kysten, netop som solen var ved at gå ned. Just på denne tid fik han øje på en badende, som strømmen hastigt førte ud af bugtens munding, og han anede straks, at han kun havde meget ringe chancer,

medmindre han skulle være i besiddelse af ualmindelige menneskekræfter. Han drev bagved en fremspringende del af kysten, og mr. Barker fulgte denne i samme retning. Men førend han kunne nå at komme tilstrækkelig højt op til at kunne overskue vandet på den anden side, var mørket faldet på, og havde berøvet ham al udsigt.

Den anden omstændighed var, at hans klæder kom, da det var nødvendigt for hende at undersøge og genkende dem – skønt dette selvfølgelig for længe siden var blevet gjort af dem, der havde efterset papirerne i hans lommer. Det stod aldeles tydeligt for hende midt under hendes stærke bevægelse, at Troy havde klædt sig af med overbevisningen om næsten øjeblikkelig igen at klæde sig på, og derfor kunne den tanke ikke holdes ude, at kun døden kunne have forhindret ham i dette.

Da sagde Bathsheba til sig selv, at andre måtte være sikre i deres mening, og hvorfor skulle da ikke også hun være det? En forunderlig tanke faldt hende ind, som fik hendes ansigt til at blusse – Troy havde forladt hende og fulgt Fanny ind i den anden verden. Havde han gjort det med vilje og dog maget det således, at hans død syntes at være en hændelse? Sælsomt nok forblindede denne tanke om, hvorledes udseendet kan afvige fra virkeligheden – gjort levende ved hendes tidligere jalousi mod Fanny og det samvittighedsnag, han havde vist hin nat – hende overfor enhver anden mulig opfattelse, mindre tragisk, men meget mere skrækkelig for hende selv.

Da hun om aftenen var blevet alene, tog hun Troys ur i hånden, som var bragt hende tilligemed de andre genstande, der havde tilhørt Troy. Hun åbnede kapslen, som hun havde åbnet den for en uge siden. Deri lå den lille krølle af det lyse hår,

som havde været ligesom fængkrudtet ved den store eksplosion.

"Hun var hans, og han var hendes, og de er gået bort sammen," sagde hun. "Jeg er intet for nogen af dem, og hvorfor skulle jeg beholde hendes hår?" Hun tog det i sin hånd og holdt det over ilden. "Nej – jeg vil ikke brænde det – jeg vil gemme det som en erindring om hende, stakkels skabning!" føjede hun til, idet hun trak sin hånd tilbage.

49. Oaks forfremmelse. – Et stort håb.

Efteråret og vinteren nærmede sig stærkt, og bladene lå tykt på græsset og mosset på træerne.

Bathsheba, som tidligere havde levet i en anspændt tilstand, der dog ikke kunne kaldes spænding, levede nu i en slags ro, som ikke var fred. Da hun kendte ham i live, kunne hun tænke sig hans død med sindsro, men nu, da hun troede at have mistet ham, beklagede hun, at han ikke længere var hendes. Hun drev gården, inkasserede dens indtægter uden at holde nøje regnskab, og gav penge ud til alt muligt, fordi hun havde gjort således i en tidligere tid, som syntes at ligge nutiden uendelig fjernt, skønt den ikke var det. Hun så tilbage på den over et stort svælg, som om hun nu var en død person, der endnu havde tænkeevne i sig, ved hjælp af hvilken hun kunne sidde og overveje, hvorledes et ægteskab burde være.

Imidlertid var der dog fremkommet et udmærket resultat, nemlig Oaks længe forhalede indsættelse som underforvalter; men dette embede havde han i virkeligheden forvaltet længe, og forandringen var næsten kun en formssag, med undtagelse af den væsentlige forhøjelse af hans løn.

Boldwood levede indesluttet og uvirksom. En stor del af hans hvede og byg var blevet ødelagt af regnen. Det spirede på grund af den store fugtighed og måtte til sidst i store masser kastes for svinene. Den forunderlige skødesløshed, som havde forårsaget ham dette betydelige tab, var genstand for mange hviskende samtaler mellem folk rundt omkring, og det blev lokket ud af en af hans karle, at det ikke var af forglemmelse,

det var sket, da han var blevet mindet om den risiko, hans korn løb, så mange gange og så indtrængende, som underordnede tør vove det. Men ved at se svinene med væmmelse vende sig bort fra de rådne aks, blev Boldwood vækket op af sin døs, og en aften sendte han bud efter Oak. Enten det nu var fremkaldt ved Bathshebas nylige forfremmelsesakt eller ikke, foreslog forpagteren i samtalens løb, at Gabriel skulle påtage sig overopsynet såvel over hans gård som over Bathshebas, fordi Boldwood følte dels det nødvendige i en sådan hjælp og dels det umulige i at finde en mand, han kunne have større tillid til.

Så snart Bathsheba erfarede dette forslag – for Oak var nødt til at rådspørge hende –, satte hun sig, omend kun svagt, imod det. Hun indvendte, at to gårde ved siden af hinanden var alt for udstrakte til, at én mand kunne passe begge. Boldwood, som øjensynlig lod sig bestemme af personlige snarere end af kommercielle grunde, foreslog at forsyne Oak med en hest til udelukkende brug for ham, da planen ikke ville frembyde nogen vanskelighed, netop fordi de to gårde lå ved siden af hinanden. Under disse forretninger forhandlede Boldwood ikke umiddelbart med hende, men gennem Oak, som hele tiden var mellemmanden. Til sidst blev det ordnet på en for begge parter tilfredsstillende måde, og vi ser nu Oak på en stor hingst dagligt travende de henved to tusinde acres land igennem på langs og på tværs med en stolt følelse af sin magt, som om det alt sammen hørte ham til – mens den virkelige frue til den ene og den virkelige herre over den anden halvdel hver for sig sad hjemme i en mørk og indesluttet ensomhed.

På grund af dette sagde man det følgende år i landsbyen, at Gabriel Oak var ved at smykke sin bolig efter bedste evne. "Hvad

skal man dog tænke om Gabriel Oak," sagde Susan Tall, "der sådan er kommet i skuddet. Nu bærer han skinnende støvler to eller tre gange om ugen, der er så store, at han kunne have en dreng foruden i hver af dem, og høj hat om søndagen og en slags jakke, jeg slet ikke kan give navn. Når jeg sådan ser folk spankulere omkring som en hane, står jeg stille og glor forbavset på dem og – siger ikke mere!"

Tilfældigt fik man at vide, at Gabriel, skønt han fik fast løn af Bathsheba, uafhængigt af svingningerne i indtægterne fra agerbruget, havde indgået den overenskomst med Boldwood, at han skulle have visse procenter af indtægterne, ganske vist kun få, men dog så mange, at det blev mere, end om han havde tjent for en fast løn, og som gav ham udsigt til engang i tiden at kunne få noget større. Nogle begyndte at anse Oak for en nærig mand, fordi han, skønt hans stilling i høj grad var forbedret, dog levede på samme vis som tidligere, blev boende i den samme hytte, selv skrællede sine kartofler, selv stoppede sine strømper og undertiden endog egenhændigt redte sin seng. Men da Oak ikke blot forholdt sig irriterende ligegyldig overfor, hvad folk sagde, men også var en mand, der vedhængende klyngede sig til gamle vaner og tilbøjeligheder, blot fordi de var gamle, blev der ikke opnået synderlig vished om hans bevæggrunde.

Et stort håb var i den sidste tid spiret frem hos Boldwood, hvis ubetingede hengivenhed for Bathsheba kun kunne karakteriseres som en tåbelig afsindighed, som hverken tid eller omstændighed, ondskabsfuldhed eller god omtale kunne svække eller tilintetgøre. Dette hans håb var vokset op ligesom et sennepskorn i den tid, da det var den almindelige mening, at

Troy var druknet. Omhyggeligt nærede han det, undgik næsten at tænke alvorligt over det, af frygt for, at virkeligheden skulle åbenbare vildfarelsen i denne drøm. Bathsheba var til sidst blevet overtalt til at gå i sørgedragt, og synet af hende, når hun i denne trådte ind i kirken, var en uegentlig bekræftelse på hans tro om, at den stund var i færd med at oprinde – måske langt fremme i tiden, men dog sikkert nærmende sig –, da hans tålmodige venten på det belejlige øjeblik skulle belønnes. Hvor længe han endnu skulle vente, var han ikke ganske sikker på. Hvad han ville forsøge at udforske, var, om den strenge skole, Bathsheba havde måttet gennemgå, havde gjort hende mere rimelig overfor andres følelser, end hun tidligere havde været, og han trøstede sig med, at hvis hun engang i fremtiden skulle være villig til igen at gifte sig, måtte valget utvivlsomt falde på ham. Hun var i grunden god af naturen: de bebrejdelser, hun havde gjort sig selv for den fornærmelse, hun tankeløst havde tilføjet ham, kunne han nu i en langt større udstrækning støtte sig til end før hendes bedårelse og modgang. Det ville være ham muligt at nærme sig til hende på grund af hendes gode natur og at foreslå hende en venlig, forretningsmæssig overenskomst mellem dem, for så engang i fremtiden at sætte kronen på værket. Således var Boldwoods håb.

I en midaldrende mands øjne var Bathsheba måske netop nu allermest fortryllende. Hendes fremstormende sind var taget noget af. Hendes oprindelige skønhed, som ikke havde vist sig i stand til at udøve en stadig tiltrækning på hendes mand, var vel ikke ganske den samme, men dog var det ikke meget af denne, hun havde tabt ved at træde over i det andet, mere poetiske stadium.

Bathshebas tilbagekomst fra et to måneder langt besøg hos hendes gamle tante i Norcombe afgav et påskud for den utålmodige, af længsel fortærede forpagter til at spørge efter hende – der nu, som man troede, var en ni måneder gammel enke – og til at forsøge på at komme på det rene med hendes sindelag overfor ham. Dette skete midt under højbjergningen, og Boldwood magede det således, at han kom i nærheden af Liddy, som hjalp til på marken.

"De ved ikke, hvor det glæder mig at se Dem herude," sagde han spøgende til Liddy.

Hun smilede og undrede sig i sit stille sind over, hvor det kunne være, at han talte så frit til hende.

"Jeg håber, at mrs. Troy befinder sig vel efter hendes lange fraværelse?" vedblev han i en tone, som skulle udtrykke, at det kun var på naboernes vegne, at han spurgte om hende.

"Meget vel, sir."

"Og fornøjet?"

"Ja, fornøjet."

"Ikke fornøjet, siger De?"

"Nej. Jeg sagde netop hun var fornøjet."

"Indvier hun Dem i alle sine affærer?"

"Nej, sir."

"I nogle af dem?"

"Ja, sir."

"Mrs. Troy har megen tillid til Dem, Lydia, og det er måske meget rigtigt af hende."

"Ja, sir. Jeg har været hos hende under hendes sorger, også dengang, da mr. Troy døde. Og skulle hun gifte sig igen, regner jeg med at måtte blive hos hende."

"Hun lover Dem det – det er ganske naturligt," sagde den diplomatiske elsker, mens hans hjerte bankede stærkt i ham ved den formodning, som Liddys ord syntes at lade ane –, at hans tilbedte havde tænkt på atter at gifte sig.

"Nej – bestemt har hun ikke lovet det. Det er blot, hvad jeg selv har tænkt mig."

"Ja, ja, jeg forstår det. Når hun har hentydet til muligheden af atter at gifte sig, har De så sluttet af det –"

"Hun har aldrig hentydet til det, sir," sagde Liddy, mens hun ved sig selv tænkte, at mr. Boldwood var blevet meget dum.

"Naturligvis ikke," svarede han hurtigt, idet hans håb igen faldt. "De skal ikke tage så lange tag med Deres rive, Lydia – korte og hurtige er de bedste. Nå, måske er det klogt af hende, nu da hun er frue i fuldeste forstand, at beslutte ikke mere at opgive sin frihed."

"Min frue sagde rigtignok engang, skønt ikke i alvor, at hun antog, hun kunne gifte sig igen efter syv års forløb, regnet fra sidste år, hvis hun ønskede det."

"Ah, seks år fra nu af. Sagde hun således? Hun kunne gifte sig straks uden at synke i nogen fornuftig mands omdømme, hvad end juristerne sagde imod det."

"Har De spurgt dem om det?" sagde Liddy uskyldigt.

"Ikke jeg!" sagde Boldwood og blev ganske rød. "Liddy, De behøver ikke at stå her et øjeblik længere, end De ønsker, som mr. Oak siger. Jeg skal nu videre. Farvel!"

Han gik sin vej, ærgerlig på sig selv og skamfuld over for første gang i sit liv at have gjort noget, der kunne kaldes underhånden. Stakkels Boldwood havde ikke mere øvelse i finesser end en rambuk, og han var mismodig over den tanke,

at han havde båret sig ad, så at han måtte synes dum og hvad der var værre, slet. Trods alt dette havde han dog fået klarhed over én ting. Det var noget så forunderligt forfriskende og fortryllende, og skønt ikke uden betænkeligheder, var det dog noget væsentligt og betydeligt. Om seks år og lidt til fra nu af kunne Bathsheba sikkert ægte ham. I dette håb var der noget bestemt, og selv om man tilstod, at hendes ord til Liddy om ægteskabet ikke havde været alvorligt ment, viste de dog, at hun tænkte på sagen.

Denne fornøjelige opdagelse var nu bestandig i hans tanker. Seks år var vel en lang tid, men hvor meget kortere dog ikke end aldrig, hvilken tanke han havde måttet udholde i så lang tid! Jakob havde tjent to gange syv år for Rachel: hvad var da seks for sådan en kvinde som denne? Han forsøgte på at indbilde sig, at det at vente på hende, var bedre end at vinde hende straks. Boldwood følte, at hans kærlighed var så dyb og stærk og stedsevarende, at det var umuligt, at hun nogensinde havde kendt dens fulde omfang, og denne hans tålmodige venten ville yde ham en god lejlighed til at aflægge et smukt bevis på den. Han skulle få disse seks år af sit liv til at gå, som om de var minutter – så lidet vurderede han sin tid overfor hendes kærlighed. Han ville lade hende se i alle disse seks år, hvor han ikke åbenlyst kunne vise sin bejlen, hvor lidt han brød sig om alting, undtagen det stod i forbindelse med hans mål.

Imidlertid led det så langt hen på sommeren, at den uge kom, da Greenhill marked blev afholdt. Dette marked blev i høj grad besøgt af folkene på Weatherbury.

50. Fåremarkedet. – Troy berører sin hustrus hånd.

Greenhill var Wessex' Nishnij Novgorod, og den travleste, fornøjeligste og mest larmende dag under hele markedet var den dag, da fåremarkedet blev holdt. Denne årlige forsamling fandt sted på toppen af en høj, der bestod af de godt bevarede levninger af et jordværk, bestående af en umådelig skanse og forskansning af oval form, der, skønt nedbrudt hist og her, indesluttede højens top i en kreds. Op til de to hovedåbninger hver på sin side førte en bugtet vej, og den jævne, grønne flade på tyve eller tredive acres, indesluttet af højen, var markedspladsen. Nogle få faste bygninger lå spredt rundt omkring på stedet, men størstedelen af besøgerne foretrak sejldugstelte blot for ophold og måltider under den tid, de opholdt sig her.

Fårehyrderne med deres hjorde, ofte langvejsfra, brød op hjemmefra to eller tre dage eller endog en hel uge før markedet, drev fårene frem nogle få miles hver dag – i det højeste ti eller tolv – og opholdt sig om natten på lejede marker ved siden af vejen på tidligere valgte punkter, hvor de afgræssede dyrene, som havde fastet fra morgenen af. Hver floks hyrde gik bagved med en bylt, der, bundet op over skuldrene, indeholdt hans fornødenheder for den uge, og en hyrdestav i hånden, som han brugte som en pilgrimsstav. Adskillige af fårene plejede al blive trætte og lamme, og nu og da hændte det sig, at et lam blev født på vejen. At møde disse tilfælde var der ofte sørget for ved fra

hjemstavnen af at lade flokkene ledsage af en pony og en vogn, hvori de syge blev taget op for resten af dagen.

Weatherbury-gårdene lå imidlertid ikke i nogen stor afstand fra højen, hvorfor sådanne foranstaltninger ikke var nødvendige for dem. Men Bathshebas og forpagter Boldwoods store forenede flokke dannede en værdifuld og imponerende mængde, som tiltrak sig megen opmærksomhed, hvorfor også Gabriel selv tilligemed Boldwoods fårebyrde og Cainy Ball ledsagede dem hele vejen – gamle George, hunden, var selvfølgelig bagved dem.

Da efterårets sol denne morgen rejste sig op over Greenhill og oplyste den dugbesprængte flade på dets top, kunne man se store støvskyer hæve sig op mellem hegnene, der strakte sig rundt omkring i alle retninger. Lidt efter lidt nærmede de sig til højens top og flokkene blev efterhånden synlige, kravlende op ad de bugtede veje, som førte op til toppen. I en langsom procession gik de derpå ind ad åbningerne, som vejen gik igennem. Mængde efter mængde, hornede og hornløse – blå og røde flokke, grå gule og brune flokke, ja endog grønne og laksefarvede flokke, efter koloristernes smag og gårdens sædvaner [Note 8)]. Folkene råbte, hundene gøede efter bedste evne, men de tæt sammentrængte dyr, der havde gået så lang en vej, var næsten blevet ligegyldige overfor dette, skønt de endnu brægede ynkeligt over de uvante oplevelser, og en høj fårehyrde hævede sig hist og her midt iblandt dem, ligesom et gigantisk afgudsbillede blandt en skare af andægtige tilbedere, som lå næsegrus omkring dem.

Størstedelen af fårene på markedet bestod af South Downs og de gamle hornede Wessex-racer; til den sidste klasse hørte

hovedsagelig Bathshebas og forpagter Boldwoods får. Disse kom ind omtrent klokken ni med deres snegledannede horn på hver side af kæben, skåret i geometrisk fuldkomne spiraler, med små øjne, og et hvidt øre hængende ned under hvert horn. Foran og bagved kom andre arter, fuldkomne leoparder med hensyn til deres skinds vidunderligt rige farver, som blot manglede pletterne. Der var også enkelte af Oxfordshire-racen, hvis uld begyndte at krølle sig ligesom et barns gule hår, skønt de i denne henseende blev overgået af de kvindagtige Leicesters, som til gengæld var mindre krøllede end Cotswolds. Men de allermest maleriske var en lille flok af Exmoors, som tilfældigvis var der i år. Deres spraglede hoveder og ben, mørke og tunge horn, med uldtotter hængende rundt omkring deres mørkladne forhoved, oplivede i høj grad flokkene i dette kvarter. Alle disse brægende, gispende og trætte tusinder var kommet ind og drevet i fold, før der var gået langt ud på morgenen, mens hunden, som hørte til hver flok, var blevet bundet ved siden af folden. Gange for fodgængere førte rundt mellem foldene, som snart blev fyldt med købere og sælgere fra fjern og nær.

På den anden side af højen begyndte hen imod middag en aldeles forskellig scene at oprulle sig for øjet. Her var et cirkelrundt telt, undtagelsesvis nyt og stort, ved at blev rejst. Da det led hen på dagen, begyndte flokkene at skifte hænder på fårehyrdernes ansvar, og de vendte deres opmærksomhed hen på teltet og spurgte en mand ved arbejdet der, hvis sjæl syntes at koncentrere sig på at få en modstræbende knude bundet, hvad der gik for sig.

"Den kongelige Hippodroms udførelse af 'Turpins Ridt til York og Black Bess' dør'," svarede manden hurtigt, uden at vente sine øjne fra eller høre op med at binde.

Så snart teltet var færdigt, stemte et musikkorps op med nogle æggende melodier, og indbydelsen gik for sig, idet Black Bess stod i en synlig stilling udenfor som et levende bevis, hvis man ønskede et sådant, på sandheden af de lovede forestillinger, som skiltet der stod ovenover, meldte. Folk kunne ikke modstå en så uforfalsket opfordring til hjerte og forstand og begyndte i store mængder at strømme ind og fylde teltet; blandt de første så man Jan Coggan og Joseph Poorgrass, som i dag holdt helligdag her.

"Det er den store klods, der skubber til mig!" skreg et fruentimmer foran Jan over sin skulder hen til ham, da trængslen var på sit højeste.

"Hvad kan jeg gøre for, at jeg skubber til dig, når folk bagfra skubber på mig?" sagde Coggan i en ærgerlig tone, idet han drejede sit hoved henimod de omtalte folk så langt som han kunne, uden at dreje sin krop, der var klemt som i en skruestik.

Der blev stille; derpå begyndte trommerne og trompeterne igen at udsende deres bedøvende støj. Mængden henrykkedes igen og kom på ny i en bevægelse, i hvilken Coggan og Poorgrass blev trængt hen på fruentimmerne af de, der stod bagved dem.

"Å, at sådanne hjælpeløse kvinder skal vær udsat for sådanne nogle karles uforskammetheder!" råbte en af disse fruer igen, da hun svajede som et rødt klæde for vinden.

"Nej," sagde Coggan, idet han appellerede i en alvorlig tone til mængden, der så at sige stod klistret op til hans skulderblade,

"har man nogensinde hørt en så ufornuftig kvinde som hende? Ved min salighed, naboer, gid jeg blot kunne komme ud af denne trængsel; de forbandede fruentimmer sluger hele udsigten for mig!"

"Vogt på jer selv, Jan," hviskede Joseph Poorgrass, "de kunne få deres mænd til at myrde os; jeg synes at kunne se på glansen i deres øjne, at de ikke hører til de blideste af vore medskabninger."

Jan tav stille, som om han, for at behage en ven, ingen indvending havde at gøre mod at blive beroliget, og lidt efter lidt nåede de til foden af stigen – Poorgrass trykket så flad som en pandekage. Den sixpence, man betalte for at komme ind, og som han i en halv time havde holdt rede i hånden, var blevet så gloende hed ved så længe at være tæt omsluttet, at fruentimmeret med flitterstadsen, glasdiamanter indfattet i messingringe med sminket ansigt og skuldre, og som modtog pengene, øjeblikkelig lod den falde igen af frygt for, at man ville spille hende et puds ved at brænde hendes fingre. De kom nu alle ind, og for den, der betragtede teltet udefra, så det ud som var det besat med en masse filipenser, ligesom på en sæk kartofler, frembragt ved de forskellige menneskelige hoveder, ben og albuer, som trykkede stærkt på indefra.

I den bageste del af det store telt fandtes der to små påklædningsværelser. Det ene af dem, ganske vist den mandlige afdeling af kunstnerne, var delt i to ved en væg, og i det ene af disse sad en ung mand på græsset og trak et par langskaftede støvler på. I denne unge mand genkender vi øjeblikkelig mr. Troy.

Vi må kortelig gøre rede for, hvorledes Troy var kommet i denne stilling. Den brig, han var blevet optaget ombord på i Budmouth Roads, skulle på en rejse, skønt den manglede noget mandskab. Troy besluttede da at blive på skibet. Førend de afsejlede, blev en båd dog udsendt til Carron Ceve-bugten, men, som han halvvejs havde ventet, hans klæder var borte. Derpå begav han sig over til de Forenede Stater, hvor han førte et omflakkende liv, idet han i forskellige byer optrådte som professor i gymnastik, fægtning og nævekamp. Få måneder var dog tilstrækkeligt til at give ham afsmag for dén levemåde. Der var en vis grad af forfinelse i Troys natur, og hvor tillokkende sådanne stillinger end kunne være for ham, når der ingen vanskelighed var ved at få elever, så var det dog en meget ufordelagtig løbebane, når det skortede på penge. Hyppigt opstod på den tid den tanke hos ham, at han kunne fordre et hjem og dets hygge, når han blot ville vende tilbage til England og gården i Weatherbury. Også grublede han ofte over, om Bathsheba antog ham for død eller ikke. Til sidst begav han sig på vej tilbage til England; men jo nærmere han kom til Weatherbury, desto mere mistede det sin tillokkelse, og hans plan om at vende tilbage til dette sit gamle sted blev forandret. Det var med et mørkt sind, at han imødeså landingen i Liverpool, og han tænkte på den rimeligvis meget uvenlige modtagelse, han ville få, når han kom hjem. Troy havde ikke megen lidenskab, men kun en tilfældig lunefuld stemning, som undertiden forårsagede ham lige så megen ubehagelighed som en stærk og ædel rørelse. Bathsheba var ikke en kvinde, man kunne holde for nar, eller som kunne lide i stilhed; og hvorledes skulle han kunne udholde livet med en heftig kvinde, når han

straks, som han kom til hende, måtte stå i et taknemmelighedsforhold til hende for kost og logi? Endvidere var det aldeles ikke usandsynligt, at hans kone ville opgive at drive gården, hvis hun ikke allerede havde gjort det, og han ville da være forpligtet til at sørge for hende. Og hvorledes ville et sådant liv i fremtidig fattigdom med hende ikke være, når Fannys billede bestandig stod imellem dem, pinte hans sind og gjorde hendes ord bitre! Da således grunde, blandede med utilbøjelighed, anger og skam, stødte sammen, opsatte han sin hjemrejse fra dag til dag og ville have besluttet at skyde den aldeles ud i en fjern fremtid, hvis han et hvilket som helst andet sted havde kunnet finde en bestilling, som blot stod rede og ventede på ham.

Ved denne tid – i den juli, som gik foran den september, hvor vi finder ham på Greenhill marked – traf han sammen med en omrejsende cirkus, som gav forestillinger i udkanten af en by i det nordlige. Troy introducerede sig selv hos bestyreren ved at tæmme en af truppens balstyrige heste, ved at ramme et udhængt æble med en pistolkugle, fyret fra dyrets krop i fuld fart, og ved andre bedrifter. For disse hans heltegerninger – der alle mere eller mindre havde deres grund i hans erfaringer som dragon – blev Troy optaget i selskabet, og forestillingen med Turpin blev forberedt, således at han skulle fremstille hovedfiguren. Troy følte sig ikke videre løftet ved den store tillid, han utvivlsomt blev behandlet med, men han tænkte, at engagementet kunne yde ham nogle få ugers overvejelse. Det var således uden nærmere at have tænkt over det, og uden at have dannet sig nogen bestemt plan for fremtiden, at Troy i dag med det øvrige selskab befandt sig på Greenhill marked.

Og nu stod efterårets milde sol lavere, og det var lige foran telthuset, at den følgende hændelse fandt sted. Bathsheba – som var kommet til markedet på tilskyndelse af hendes gårdskarl Poorgrass havde, ligesom enhver anden, læst eller hørt bekendtgørelsen om, at mr. Francis, den store og verdensberømte rytter og berider, ville give en forestilling som Turpin, og hun var endnu så ung og fornøjelseslysten, at hun var nysgerrig efter at se ham. Denne specielle forestilling var den allerstørste og vigtigste på markedet, og den øvrige store mængde af mindre forlystelser grupperede sig om den som kyllinger om en høne. Sværmen var kommet ind, og da Boldwood, som hele dagen havde ventet på et belejligt øjeblik til at indlede en samtale med Bathsheba, så hende stå ene, nærmede han sig til hende.

"Jeg håber, at fårene har indbragt et godt udbytte, mrs. Troy?" sagde han nervøst.

"Jo, tak," sagde Bathsheba, i hvis kinder farve pludselig skød op. "Jeg var så heldig at få dem solgt alle sammen førend vi kom op på højen, så vi behøvede slet ikke at sætte dem i fold."

"Og nu kan De foretage Dem, hvad De behager?"

"Ja, jeg har kun endnu lidt at gøre, ellers ville jeg begive mig hjem. Jeg stod netop og så på dette store telt og plakaten. Har De nogensinde set 'Turpins Ridt til York'? Turpin var en virkelig mand, var han ikke?"

"Jo, det er alt sammen sandt. Så vidt jeg husker, har jeg endog hørt Jan Coggan sige, at en slægtning af ham kendte Tom King, Turpins ven, ganske udmærket."

"Vi må dog erindre, at Coggan er temmelig tilbøjelig til at fortælle historier om sine slægtninge. Jeg håber, man kan tro på

dem alle."

"Ja, ja; vi kender nok Coggan. Men Turpin er sand nok. Har De nogensinde set det blive spillet?"

"Aldrig. Jeg havde ikke lov til at gå sådanne steder, da jeg var ung. Hør! Hvad er det for en lyd? Hvor de råber!"

"Jeg antager, det var Black Bess, som nu begyndte. Har jeg ret, når jeg tror, at De ville bryde Dem om at se forestillingen, mrs. Troy? De må undskylde min fejltagelse, hvis det er en sådan, men hvis De har lyst til det, skal jeg med fornøjelse skaffe Dem en plads." Da han bemærkede, at hun tøvede, tilføjede han: "Hvad mig angår, vil jeg ikke se det; jeg har set det tidligere."

Nu fik Bathsheba lyst til at gå derind og holdt alene sin fod fra stigen, fordi hun frygtede for at gå alene. Hun havde håbet, at Oak ville vise sig, hvis assistance i sådanne tilfælde stedse blev antaget som en ufravigelig rettighed, men Oak var intetsteds at optage; derfor sagde hun: "Ja, hvis De først vil kigge ind for at se, om der er plads, tror jeg nok, jeg vil gå derind et minuts tid eller to."

Kort efter dette viste Bathsheba sig med Boldwood ved siden af sig, som, efter at have skaffet hende en "reserveret" plads, atter trak sig tilbage.

Disse pladser fandtes på en bænk, der var opstillet i en meget synlig del af cirkus, betrukket med rødt klæde og med et stykke af et gulvtæppe for fødderne, og Bathsheba så øjeblikkelig til sin store forfærdelse, at hun var det eneste "reserverede" menneske i teltet, da hver og en af de øvrige tæt sammenpakkede tilskuere stod på deres ben ved kanterne af arenaen, hvor de dobbelt så godt kunne nyde forestillingen for de halve penge. Derfor var

lige så mange øjne rettet på hende, der tronede alene på denne hædersplads mod en skarlagenrød baggrund, som på ponyerne og klovnerne, der netop begyndte med de indledende handlinger i centrum, da Turpin endnu ikke havde vist sig. Da Bathsheba nu engang var kommet der, var hun nødt til at blive og finde sig i det; hun satte sig ned, bredte sin kjole med en vis værdighed over det uoptagne rum på hver side af sig og satte således et særligt, feminint præg på teltet. Få øjeblikke efter bemærkede hun Coggans fede, røde nakke blandt dem, der stod neden for hende, og Joseph Poorgrass' helgenagtige profil et stykke længere henne.

Over teltets indre var der udbredt en forunderlig skygge. Efterårseftermiddagens og -aftenens halvdunkle lys forstærkede virkningerne af de få gule solstråler, som trængte igennem huller og rifter i lærredet og spredte ligesom guldstøv i den tunge, tågede atmosfære, der fandtes i teltet, indtil de til sidst opfangedes af klædet på den indre side overfor og skinnede som lamper, der var hængt op der.

Da Troy gennem en revne i sit påklædningstelt så ud for at betragte publikum, inden han optrådte, fik han øje på sin kone, der, som beskrevet, sad til højre for ham ligesom turneringens dronning. Han styrtede yderst forvirret tilbage, for skønt hans kostume for størstedelen skjulte hans person, følte han straks, at hun ville få vished i sin sag, når hun genkendte hans stemme. Adskillige gange i dagens løb havde han tænkt sig den mulighed, at der kunne være nogen fra Weatherbury, som ville se og genkende ham, men sorgløs var han gået risikoen i møde. Ser de mig, så for mig gerne, havde han sagt. Men her var Bathsheba i egen person, og det håndgribelige i denne scene

var så meget stærkere end hans forud dannede forestillinger, at han følte, at han ikke tilstrækkeligt havde overvejet denne mulighed. Hun så så fortryllende og munter ud, at hans kølige sindelag overfor Weatherbury forandredes. Han havde ikke ventet, at hun ville udøve denne magt over ham, så hurtigt som et lynglimt. Skulle han gå ind og lade som ingenting? Han kunne ikke bekvemme sig til at gøre dette. Foruden det kloge ønske, at forblive ukendt, rejste der sig pludselig i ham en ny følelse af skam ved den mulighed, at hans unge, yndefulde kone, som allerede afskyede ham, skulle afsky ham endnu mere, når hun opdagede ham efter så lang tid i en så foragtelig stilling. Han blussede virkelig ved tanken og ærgrede sig heftigt over, at hans uvenlige følelser mod Weatherbury havde forført ham drive rundt, som han havde gjort. Men Troy var aldrig mere snarrådig, end når hans forstand syntes at stå stille. Hurtigt slog han tæppet til side, som skilte hans eget lille påklædningsværelse fra bestyreren og ejerens, som nu åbenbarede sig som det individ, der kaldtes Tom King, så langt ned som vesten nåede, og som den omtalte respektable bestyrer derfra og ned til fødderne.

"Her er gode råd dyre," sagde Troy.

"Hvorledes det?"

"Jo, der sidder i teltet en nederdrægtig sjover, jeg ikke skøtter om at se, som vil opdage mig og snappe mig så sikkert som Satan, hvis jeg åbner min mund. Hvad er her at gøre?"

"De må vel optræde."

"Jeg kan ikke."

"Men forestillingen må gå for sig."

"Kan De ikke fortælle, at Turpin har fået en slem forkølelse og ikke kan tale sin rolle, men at han vil udføre netop det samme uden at tale?"

Bestyreren rystede på hovedet.

"I hvert fald, om jeg spiller eller ikke spiller, så vil jeg ikke åbne min mund," sagde Troy fast.

"Meget vel; lad mig da se. Nu skal jeg sige Dem, hvordan vi vil bære os ad," sagde bestyreren, som måske følte, at det ville være yderst risikabelt at fornærme sin bedste støtte netop nu. "Jeg vil fortælle dem noget om, hvorfor De tier ganske stille; gå De blot ind og sig ingenting, men gør hvad De kan med Deres øjne. Blink nu og da og glem ikke de fortrinlige nik med hovedet på de mest spændende steder, De ved nok. De vil aldrig begribe derinde, at talen er udeladt."

Dette forslag syntes at være godt, for Turpins tale var hverken lang eller vigtig, da hele det tiltrækkende i stykket lå i handlingen; følgelig begyndte forestillingen, og på den bestemte tid løb Black Bess under tilskuernes klappen ind i den tæt besatte cirkus. Ved gadescenen, hvor Bess og Turpin heftigt forfølges ved midnat af officererne, og de halvvågne natvægtere med deres kvastede huer benægter, at nogen rytter er passeret forbi, udstødte Coggan et meget højt "Godt gjort!", som kunne høres over hele markedet, og Poorgrass smilede meget fornøjet over modsætningen mellem vor helt, som koldblodigt entrer vindebroen, og hans forfølgere, der er nødt til at vente, til den bliver nedladt. Ved Tom Kings død kunne han ikke lade være at gribe Coggan ved hånden og i en hviskende tone med tårer i øjnene at sige: "Naturligvis er han ikke rigtig skudt, Jan – det ser bare sådan ud!" Og da den sidste scene kom, og liget af den

tapre og tro Bess skulle bæres ud på en vinduesskodde af tolv af tilskuerne, som tilbød sig, kunne intet hindre Poorgrass i at række en hjælpende hånd, idet han råbte, da han opfordrede Jan til at gå med: "Det vil blive noget at fortælle om hos Warren's i de kommende år, Jan, og efterlade til vore børn."

Mange år senere i Weatherbury fortalte Joseph med en mine, som om han var en mand, der havde erfaret noget i sit liv, at han med egen hånd rørte ved Bess, som lå på hans skulder. Hvis udødelighed, som nogle tænkere antager, består i at blive opbevaret i andres hukommelse, blev Black Bess også udødelig – den dag i det mindste, om ikke tidligere.

Imidlertid havde Troy forandret betydeligt på den sædvanlige påklædning for rollen, så den endnu mere skjulte ham, og skønt han havde følt sig lidt ubehagelig til mode, da han første gang skulle træde op, var hans udsende dog nu så forskelligt fra hans oprindelige, at han følte sig sikker for Bathshebas og hendes folks øjne. Ikke desto mindre følte han sig lettet, da det var forbi. Om aftenen blev der givet en ny forestilling, og teltet var da oplyst. Troy var nu langt mere rolig, og han vovede på passende steder at fremsige nogle ord; men netop som han næsten var færdig og stod ved den rand i cirkus, der adskilte ham fra den første række tilskuere, så han under en meter fra sig en mand, der skarpt stirrede ham ind i ansigtet. Troy forandrede hurtigt sin stilling, efter i den spejdende at have genkendt den gnavne foged Pennyways, hans kones svorne fjende, som endnu boede i udkanten af Weatherbury.

Først besluttede Troy ikke at tage notits af ham, men lade som ingenting. At han var blevet genkendt af denne mand, var højst sandsynligt; dog havde man jo lov til at tvivle på det.

Derpå påtrængte sig ham den tanke med fuld styrke, at det ville være ubehageligt, hvis man i Weatherbury skulle vide hans nærværelse der i det tilfælde, han ville vende tilbage, fordi det ville nedsætte ham endnu mere i hans kones øjne, hvis hun fik kundskab om hans nuværende stilling. Endvidere, skulle han beslutte aldrig at vende tilbage, ville det være forkert, hvis det rygte opkom, at han var i live og her i nærheden; det var ham meget magtpåliggende at erkyndige sig om sin kones stilling for øjeblikket, inden han bestemte sig for, hvad han ville gøre.

I denne forlegenhed gik Troy ud for at rekognoscere. Det faldt ham ind, at det, at opsøge Pennyways og om muligt at gøre ham til sin ven, ville være det bedste, han kunne gøre. Han havde taget et tykt skæg på, som han havde lånt fra cirkus, og med dette vandrede han rundt på markedspladsen. Det var nu næsten mørkt, og anstændige folk var i færd med at lave deres køretøjer i stand for at komme hjemad.

Den største forfriskningsbod på markedet bestyredes af en værtshusholder fra en nærliggende by. Det blev anset for et meget pænt sted at indtage den nødvendige føde og hvile; "Tallerkensvingeren", som værten meget morsomt blev kaldt i en lokal avis, var en formående mand af høj anseelse, som leverede de bedste levnedsmidler i mange miles omkreds. Teltet var delt i første og anden klasses afdeling, og for enden af første klasses afdelingen var der endnu et rum for de allerfornemste, skilt fra den øvrige del af teltet ved en skænk, bag hvilken værten i egen person opholdt sig, farende rundt i hvidt forklæde og skjorteærmer og med et udseende, som havde han aldrig i sit liv levet andetsteds end i et telt. I disse indre gemakker fandtes stole og et bord, som, når lysene blev tændt, frembød et højst

pragtfuldt og overdådigt skue, og hvorpå der stod en temaskine, kaffe- og tepotter af sølv, porcelænskopper og søsterkager.

Troy stod ved indgangen til en bod, hvor der befandt sig en taterkvinde, som over en pindeild bagte pandekager, som solgtes for en penny stykket, og så ud over hovederne på folk. Han kunne intetsteds se Pennyways, men han opdagede snart Bathsheba gennem en åbning ind til det forbeholdte værelse.

Troy trak sig derpå tilbage, gik rundt om teltet ind i mørket og lyttede. Han kunne høre Bathshebas stemme lige indenfor lærredet: hun talte med en mand. Troy følte, hvorledes han blev hed i hovedet; sikkerlig var hun ikke så blottet for principper, at hun koketterede på et marked! Det undrede ham, at hun var så aldeles sikker på hans død. For at få rede på sagen tog Troy en pennekniv op af lommen og lavede forsigtigt to små krydsvise snit i teltlærredet, som, når han bøjede hjørnerne til side, dannede et hul, så stort som en vaffel. Han nærmede sit ansigt tæt hen til dette, men trak det straks tilbage med en overrasket bevægelse, for hans øje havde ikke været mere end tolv tommer fra det øverste af Bathshebas hoved. Dette var for nær til at være bekvemt for ham. Han lavede et andet hul lidt længere henne på siden og noget lavere nede, på et sted, der var beskygget af hendes stol, og hvorfra det var let og sikkert at se hende og hvad der foregik i værelset.

Troy stirrede opmærksomt ind i stuen. Hun lænede sig tilbage, idet hun drak af en tekop, som hun holdt i hånden, og den mandlige stemme tilhørte Boldwood, som netop havde bragt hende koppen. Bathsheba, der så meget ligegyldig ud, lænede sig så stærkt imod lærredet, at det dannede sig

fuldstændigt efter hendes skulders form, og i virkeligheden var hun nu så godt som i Troys arme, og han var nødt til omhyggeligt at holde vejret, for at hun ikke skulle føle dets varme gennem klædet, når han så ind.

Troy mærkede uventet, at strenge i ham atter blev rørt ligesom engang tidligere denne dag. Hun var stadig smuk, og hun var hans. Det varede nogle minutter, inden han kunne undertrykke sit pludselige ønske om at gå ind og kræve hende. Men han kom til at tænke på, at den stolte pige, som altid havde set ned på ham, selv når der var tale om at elske ham, ville hade ham, når hun opdagede, at han var blevet en omrejsende gøgler. Han indså, at dette kapitel af hans liv for enhver pris måtte holdes skjult for hende og befolkningen i Weatherbury! I modsat fald ville han blive til et ordsprog i hele sognet. Han ville få øgenavnet "Turpin" hægtet på sig, så længe han levede. Nej, før han kunne kræve hende, måtte disse få seneste måneder af hans liv være aldeles udslettet.

"Skal jeg skaffe Dem en ny kop, inden De tager afsted, frue?" sagde Boldwood.

"Tak," sagde Bathsheba. "Men jeg skal straks gå. Det er kedeligt, at den mand fik mig til at vente her så længe; jeg burde være taget afsted for to timer siden, havde det ikke været for hans skyld. Det var slet ikke min mening at gå ind her, men der er intet så forfriskende som en kop te. Skønt jeg vel aldrig havde fået den, hvis De ikke havde været så forekommende at skaffe mig den."

Troy vogtede på hendes kind ved hjælp af lyset og iagttog hver en skiftende skygge på den og det hvide lille øres konkylieagtige bugtninger. Hun trak sin portemonnæ op og

ville lige til at betale Boldwood for den te, hun havde drukket, da Pennyways pludselig trådte ind i teltet. Troy skælvede; nu var hans planer for fremtiden i den største fare. Han var ved at forlade sit skjulested for at forsøge på at følge Pennyways og få sikkerhed for, om exfogden havde genkendt ham, men blev holdt tilbage af samtalen derinde og mærkede, at det var for sent.

"Undskyld mig, frue," sagde Pennyways; "jeg har en privat meddelelse at give Dem alene."

"Jeg kan ikke høre den nu," sagde hun koldt. Det var tydeligt, at Bathsheba ikke kunne udstå manden; han kom virkelig også altid til hende med et eller andet rygte, hvorved han kunne sværte en person for derved at satte sig selv i yndest.

"Jeg vil da skrive det," sagde Pennyways fortroligt. Han standsede ved bordet, rev et blad ud af sin tegnebog og skrev i den hule hånd på papiret: "Deres mand er her. Jeg har set ham. Hvem er nu den mest tåbelige?"

Dette foldede han sammen og rakte det over til hende. Bathsheba ville ikke læse det; hun ville ikke engang række sin hånd ud for at tage det. Med en spottende latter kastede Pennyways det da i hendes skød, vendte sig om og forlod hende.

Skønt Troy ikke kunne se, hvad exfogden skrev, havde han dog ikke et øjeblik været i tvivl om, på grund af Pennyways ord og handling, at det, han skrev, angik ham. Dette var det værste, der kunne ske for ham. "Forbandede lykke!" hviskede han og tilføjede nogle andre forbandelser, som fo'r ud i mørket som en forpestet vind. Imidlertid sagde Boldwood, idet han tog papiret op fra hendes skød: "Ønsker De ikke at læse det, mrs. Troy? Hvis ikke, vil jeg tilintetgøre det."

"Å, ja," sagde Bathsheba ligegyldigt, "måske er det uretfærdigt ikke at læse det; men jeg kan tænke, hvad det handler om. Han trænger til mig for at anbefale ham, eller det er for at fortælle mig en lille skandale eller noget andet, der står i forbindelse med mine arbejdsfolk. Det gør han altid."

Bathsheba holdt papiret i sin højre hånd. Boldwood rakte et fad med skåret smørrebrød frem imod hende, og for at tage et stykke tog hun papiret over i venstre hånd og lod derpå denne synke ned tæt ved lærredet. Troy følte, at øjeblikket var kommet til at spil højt spil, og han tog chancen. Endnu et øjeblik så han på den smukke hånd med de små fingerspidser og de blå årer i håndleddet, der var omgivet af et armbånd af koralstykker, som hun bar; hvor bekendt var ikke alt dette for ham! Derpå stak han, med den behændighed, han var en mester i, uden at gøre støj sin hånd ind under det nederste af teltlærredet, som langt fra nåede helt ned til jorden, løftede dette en smule og mens han stadig holdt sit øje til hullet, snappede han papiret fra hendes fingre, lod lærredet falde og løb bort i mørket hen over højen og grøften, smilende over det skrig af forfærdelse, som hun udstødte. Troy skyndte sig ned ad den ene side af højen, fjernede sig en hundrede meter derfra, steg op igen og gik dristigt i en langsom gang henimod hovedindgangen til teltet. Hans hensigt var nu at få sat på Pennyways og forhindre en gentagelse af meddelelsen indtil den tid, han selv ville vælge.

Troy nåede døren til teltet og stod blandt de grupper, der var forsamlet her og spejdede ivrigt efter Pennyways, idet han åbenbart ikke ville gøre sig selv bemærket ved at spørge efter ham. To mænd stod og talte om et dristigt forsøg, der netop havde fundet sted for at bestjæle en ung frue ved at løfte

teltlærredet op ved siden af hende. Man antog, at skurken havde indbildt sig, at den strimmel papir, hun holdt i hånden. Var en banknote, for han havde grebet det og var løbet bort med det, men havde ladet hendes pung tilbage. Den ærgrelse og skuffelse han ville få ved at opdage, at det var værdiløst, havde han godt af, sagde man. Imidlertid syntes dette tilfælde kun at være blevet bekendt for ham, for det havde ikke afbrudt en spillemand, som for lidt siden havde begyndt at spille henne ved indgangen til teltet. Tæt henne ved ham opdagede Troy Pennyways. Han nærmede sig ham, vinkede og hviskede nogle få ord til ham; efter at have set skarpt på hinanden gik de to mænd sammen ud i natten.

51. Bathsheba taler med sin ledsager.

Hjemturen til Weatherbury var blevet ordnet således, at Oak skulle indtage Poorgrass' plads i Bathshebas køretøj og køre hende hjem, fordi man sent på eftermiddagen havde opdaget, at Joseph led af sin gamle plage: et mangfoldiggørende øje, og derfor næppe kunne betros en så vigtig post som kusk og beskytter for en ung frue. Men Oak havde været så optaget og fuld af så mange bekymringer angående den del af Boldwoods flok, som ikke var blevet afsat, at Bathsheba uden at tale om det til Oak eller nogen anden besluttede selv at køre hjem, som hun så mange gange havde gjort fra Casterbridge marked, i tillid til sin gode engel, som ville bevare hende uskadt resten af dagen. Men da hun tilfældigvis – fra hendes side i det mindste – var truffet sammen med forpagter Boldwood i forfriskningsteltet, mente hun, at hun ikke godt kunne afslå hans tilbud om at ride til hest ved siden af hente som eskorte. Det var blevet tusmørke, før hun havde opdaget det, men Boldwood forsikrede hende om, at der ikke var nogen anledning til at være urolig, da månen ville være oppe inden en halv times forløb.

Umiddelbart efter hændelsen i teltet havde hun rejst sig for at gå – nu i højeste grad urolig og virkelig taknemmelig for sin gamle elskers beskyttelse, skønt hun beklagede Gabriels fraværelse, hvis ledsagelse hun langt hellere ville have foretrukket, fordi den dels var mere passende og dels mere behagelig, da han var hendes egen underordnede og tjener. Dette var der imidlertid ikke noget at gøre ved; hun ville ikke, efter nogen overvejelse, behandle Boldwood uforskammet, da

hun allerede én gang havde gjort dette, og da månen var stået op, og der var spændt for vognen, kørte hun tværs over højens top hen til vendepladsen, hvorfra vejen fortsatte nedefter – ned til den øvrige verden, hvis stille ro dannede en skærende modsætning til det bevægede liv oppe på højen. Boldwood steg til hest og fulgte hende i umiddelbar nærhed af vognen. Således steg de ned på sletten, og lyden af dem, der var ladt tilbage på højen, kom ligesom stemmer fra skyen, og lysene syntes at hidrøre fra en lejr i himlen. Snart havde de passeret dem, der strejfede om lige tæt ved højen, og kom op på landevejen.

Bathshebas skarpe instinkt opdagede snart, at forpagterens stærke hengivenhed for hende endnu var uformindsket, og hun havde dyb medfølelse for ham. Synet af ham havde gjort hende ganske nedtrykt denne aften, havde mindet hende om hendes tåbelighed; på ny ønskede hun, som hun havde ønsket for mange måneder siden, at hun på en eller anden måde kunne gøre sin fejl god igen. Herfra skrev sig hendes medlidenhed med den mand, som stadig, trods den fornærmelse, der var blevet ham tilføjet, elskede hende, og hans vedvarende mørke sindsstemning havde forledt Bathsheba til at optræde på en mindre tilbageholden måde, som næsten syntes at være ømhed og gav Boldwoods kæreste drøm om en syv års tjeneste som Jakob ny kraft.

Det varede ikke længe, inden han fandt en grund til at forlade sin stilling helt bagved og ride op tæt ved siden af hende. De var kommet en to eller tre miles frem, i hvilken tid de flygtigt havde talt til hinanden overhjulet på hendes gig om markedet, gården, Oaks brugbarhed som hyrde og avlsmand og andre ligegyldige

genstande, da Boldwood pludselig og uden nogen indledning sagde: "Vil De gifte Dem igen, mrs. Troy?"

Dette ligefremme spørgsmål forvirrede hende synligt, og først efter at der var gået et minut eller mere sagde hun: "Det har jeg endnu ikke tænkt alvorligt over."

"Jeg forstår Dem godt. Deres afdøde mand har endnu ikke været død et år, og –"

"De glemmer, at hans død ikke blev absolut bevist, og derfor antager jeg, at jeg ikke lovmæssigt er enke," sagde hun, idet hun greb efter det eneste forhåndenværende, hun kunne bruge til at undslippe.

"Absolut bevist måske ikke, men dog så godt som. Der var jo endog én, der så ham drukne. Intet fornuftigt menneske tvivler om hans død, og De heller ikke, frue, skulle jeg mene."

"For øjeblikket ikke, ellers ville jeg have båret mig anderledes ad," sagde hun blidt. "I førstningen havde jeg ganske vist en følelse, jeg ikke kunne gøre mig rede for, af, at han ikke kunne være omkommet, men senere har jeg været i stand til at forklare mig det på flere måder. Men skønt jeg er fuldt overbevist om, at jeg ikke mere vil få ham at se, er jeg dog langt fra at tænke på ægteskab med en anden. Jeg ville være meget at foragte, hvis jeg omgikkes med en sådan tanke."

En tidlang var de nu tavse, og da de var kommet ind på et lidet befærdet spor, der gik tværs over et overdrev, var den eneste lyd, der hørtes, Boldwoods saddels knirken og hendes vogns rullen. Boldwood brød først tavsheden.

"Kan De erindre, da jeg bar Dem, der var besvimet i mine arme, ind i "De tre Ravne" i Casterbridge? Hver hund har sin dag: det var min."

"Jeg ved – jeg ved det alt sammen," sagde hun hurtigt.

"Jeg for mit vedkommende vil aldrig ophøre at beklage, at skæbnen ville det så, at De blev mig nægtet."

"Jeg er også meget ked af det," sagde hun. "Jeg tror, De ved, at det gør mig ondt, at De tænker, jeg – –"

"Når jeg tænker på forbigangne tider med Dem, står det altid for mig som så sørgeligt – at jeg var noget for Dem før han, og at De næsten hørte mig til. Men, naturligvis, det har ikke noget at sige. De har aldrig holdt af mig."

"Jo, og jeg agtede Dem også."

"Gør De det nu?"

"Ja."

"Hvilket?"

"Hvorledes mener De?"

"Holder De af mig, eller agter De mig."

"Jeg ved virkelig ikke – det kan jeg ikke sige Dem. Det er vanskeligt for en kvinde at udtrykke sine følelser i et sprog, som for størstedelen er dannet af mændene for at udtrykke deres. Min opførsel overfor Dem var tankeløs, uundskyldelig, uforsvarlig. Jeg vil evigt angre den. Hvis der havde været noget, jeg kunne have givet Dem oprejsning ved, ville jeg med glæde have gjort det – der var intet på jorden, jeg således længtes efter at gøre som at gøre min fejl god igen. Men det var ikke muligt."

"Anklag ikke Dem selv – De havde ikke så stor uret, som De tror. Bathsheba, forudsæt, at De havde aldeles sikre beviser på, at De var, hvad De virkelig er – enke, ville De da gøre Deres gamle uret mod mig god igen ved at ægte mig?"

"Det kan jeg ikke sige. For øjeblikket i hvert tilfælde ikke."

"Men måske engang senere i Deres liv."

"Ja, engang senere."

"Godt; ved De, at De uden noget som helst bevis kan gifte Dem igen om seks år fra nu af – uden i mindste måde at udsætte Dem for indsigelser eller bagvaskelser?"

"Ja," sagde hun hurtigt. "Det ved jeg alt sammen. Men tal ikke om det – syv eller seks år –, vi kan jo være døde alle sammen inden den tid."

"De ville gå hurtigt, og det vil synes en forbavsende kort tid at se tilbage på, når den er forbi – ganske anderledes end at se frem imod nu."

"Ja, ja; det har jeg selv erfaret."

"Hør mig endnu engang," vedblev Boldwood. "Hvis jeg til den tid ønsker det, vil De da ægte mig? De tilstod jo før, at De skyldte mig oprejsning – lad det da være den måde, De gør det på."

"Men, mr. Boldwood – seks år –"

"Ønsker De at blive en anden mands hustru?"

"Nej, visselig ikke! Men jeg holder ikke af at tale om den sag nu. Måske er det ikke passende, og jeg burde ikke tillade det. Men lad os i hvert fald holde op med at tale om det nu."

"Selvfølgelig vil jeg det, når det er Deres ønske. Men det passende har ikke noget at gøre med det rigtige. Jeg er en mand i min bedste alder, villig til at beskytte Dem for resten af Deres liv. Hvad Dem angår har det ingen hast – måske derimod for mit vedkommende. Men det er mig umuligt at se andet, end at, hvis De bestemmer Dem af en følelse af medlidenhed og, som De sagde, af et ønske om at gøre en fejl god igen, til at slutte en handel med mig om en fjern fremtid – en overenskomst, som vil sætte alt på sin rigtige plads og gøre mig lykkelig, om det

end er noget sent –, så kan man der ikke finde nogen fejl hos Dem som kvinde. Havde jeg ikke førsteret hos Dem? Har De ikke allerede én gang næsten været min? Jeg beder Dem; tal nu! O, Bathsheba, lov mig – det er kun et lille løfte –, at, hvis De gifter Dem igen, De da vil ægte mig!"

Han var i dette øjeblik så ophidset, at hun næsten frygtede ham, selv mens hun havde medfølelse med ham. Det var en simpel fysisk frygt, som ikke indeholdt nogen indre uvilje. Med nogen sorg i sin stemme, da hun levende erindrede hans udbrud på Yalbury-vejen og gyste tilbage for en gentagelse af hans vrede, sagde hun: "Jeg ville aldrig ægte nogen mand, så længe De ønsker mig til kone, hvad der end kommer, men – for at sige det rent ud – De har i den grad overrasket mig –"

"Men lad det blive ved disse simple ord – at om seks år vil De være min kone? Uforudsete begivenheder vil vi ikke tænke på, de kan selvfølgelig indtræffe. Denne gang ved jeg, at De vil holde Deres ord."

"Det er netop derfor, jeg tøver med at give det."

"Men giv det! Husk på fortiden, og vær mild."

Hun trak vejret dybt; derpå sagde hun bedrøvet: "O, hvad skal jeg gøre? Jeg elsker Dem ikke, og jeg er meget bange for, at jeg aldrig vil komme til at elske Dem så meget, som en kone bør elske sin mand. Når De ved det, sir, og jeg dog kan gøre Dem lykkelig ved et blot løfte, uden kærlighed, men kun af venskab, om at ægte Dem om seks år, er det en stor ære for mig. Og hvis De sætter så stor pris på en venskabshandling af en kvinde, der ikke længere agter sig selv, som hun har gjort, så vil jeg – –"

"Love?"

"– Jeg kan ikke give noget løfte endnu."

"Men ikke endnu betyder måske aldrig?"

"Nej, nej, det gør det ikke. Lad os sige til jul."

"Til jul!" Efter en lille pause tilføjede han: "Godt, jeg skal ikke tale mere til Dem om denne sag før til jul."

Bathsheba var i en forunderlig sindsstemning, som ret klart viste hente, hvor fuldstændig sjælen er slave af legemet, den æteriske ånd afhængig af det håndgribelige kød og blod. Det er næppe for meget at sige, at hun følte sig tvunget af en magt, der var stærkere end hendes egen vilje, ikke blot til at afgive sit løfte på denne svævende og ubestemte måde, men også til at tro, at det var hendes pligt at love. Efterhånden som ugerne, der lå mellem den nat, denne samtale fandt sted, og juledag, begyndte at blive mindre, tog hendes ængstelse og uro til.

En dag kom hun tilfældigt i en usædvanlig fortrolig samtale med Gabriel om sin forlegenhed. Den gav hende en smule ro – af en sørgelig og glædelig art. De gennemså nogle regnskaber, og et eller andet ledte Oak til midt under arbejdet at sig om Boldwood: "Han vil aldrig glemme Dem, frue, aldrig."

Da brød hendes bekymring frem, før hun opdagede det, og hun fortalte ham, hvorledes det alt sammen var gået til, hvad Boldwood havde spurgt hende om, og hvorledes han ventede på hendes samtykke. "Den sørgeligste grund af alle, til at jeg gav efter for ham," sagde hun bedrøvet. "og den sande grund til, at jeg gjorde det, enten det nu er til det gode eller til det onde – er noget, jeg ikke har åbenbaret nogen levende sjæl endnu: jeg tror, at han ville være blevet sindssvag, hvis jeg ikke havde givet ham mit ord."

"Virkelig?" sagde Gabriel alvorligt.

"Jeg tror det," vedblev hun med skødesløs frimodighed, "og Himlen ved, at det er med liden glæde, jeg siger det. For min sjæl er nedbøjet og nedtrykt over det – jeg tror, jeg holder den mands fremtid i min hånd. Hans skæbne afhænger af, hvorledes jeg behandler ham. O, Gabriel, jeg skælver ved mit ansvar, for det er frygteligt!"

"Ja, jeg anede næsten, som jeg fortalte Dem for år tilbage," sagde Oak, "at hans liv ville være et rent intet, hvis han ikke havde håb om at få Dem, men jeg kan ikke tro – jeg håber ikke, at noget så skrækkeligt hænger over hans hoved, som De mener. Hans opførsel har altid været besynderlig og forunderlig, ved De. Men siden sagen er så delikat og sælsom, hvorfor gav De ham da ikke et bestemt løfte? Det tror jeg, jeg havde gjort."

"Men ville det være rigtigt? Adskillige overilede handlinger i mit tidligere liv har belært mig om, at en kvinde, som der lægges mærke til, må være i høj grad omhyggelig for at bevare en lille smule tillid, og i denne sag ønsker jeg meget at være forsigtig! Og seks år – inden den tid kan vi jo alle ligge i graven! Hele denne lange tid og sagens store usikkerhed gør planen næsten urimelig. Er det hele ikke upassende, Gabriel? Jeg kan ikke begribe, hvorledes han er kommet på disse tanker. Men er det urigtigt? De ved det – De er ældre end jeg."

"Otte år ældre, frue."

"Ja, otte år – er det urigtigt?"

"Måske er det en usædvanlig overenskomst mellem en mand og en kvinde, men noget egentlig urigtigt i den kan jeg ikke se," sagde Oak langsomt. "Det eneste, der gør det tvivlsomt, om De

bør ægte ham, er, at De ikke bryder Dem om ham – for jeg må antage – –"

"Ja, De må antage, at kærligheden mangler," sagde hun tørt. "Kærlighed er for mig noget fuldstændig forbigangent, bedrøveligt, forsvundet, elendigt – overfor ham og enhver anden."

"Det farligste efter min mening, frue, er, som sagt, at tænke på at indgå ægteskab med en mand, De ikke elsker oprigtigt og sandt."

"Det er jeg villig til at betale bod for," sagde Bathsheba fast. "De ved, Gabriel, at det, jeg ikke kan lade være med at tænke på, er, at jeg engang i overilelse fornærmede ham alvorligt. Havde jeg ikke gjort det, ville han aldrig have tænkt på at ægte mig. O, kunne jeg blot betale ham en stor pengesum og på den måde udslette min synd af min sjæl! … Ja, det er gælden, som kun således kan afbetales, og jeg tror, at jeg er bundet til at gøre det, uden at tænke på min egen fremtid, hvis det virkelig således er muligt. Når et udsvævende menneske bortspiller mere, end han har, bør ikke det, at det er en ubehagelig gæld, gøre ham mindre skyldig til at betale den. Jeg har været et sådant menneske, og det eneste, jeg beder Dem besvare, er, om jeg ikke har ret til at lade en sådan tanke gælde, selv om det er en slags bod – for det er det. Jeg hader et ægteskab under sådanne omstændigheder og den klasse kvinder, jeg ved at indgå et sådant ville synes at henhøre til!"

"Mig synes det, at alt afhænger af, om De tror, hvad alle tror, at Deres mand er død."

"Ja – jeg har for længe siden ophørt at nære tvivl om det. Jeg ved, at der er noget, der ville have bragt ham tilbage tidligere,

hvis han havde levet."

"Godt. I religiøs henseende kan der ikke være noget til hinder for, at De tænker på at gifte Dem igen. Men hvorfor rådspørger De ikke mr. Thirdly om, hvorledes De skal bære Dem ad overfor mr. Boldwood?"

"Nej. Når jeg savner en klar anskuelse om en sag i sin helhed, forskellig fra råd i specielle sager, går jeg aldrig til mænd af faget. Således holder jeg mest af præstens mening i retsanliggender, af den retskyndiges i sygdomstilfælde, doktorens i forretningssager og min forretningsmands – det er Deres – på moralens område."

"Og på kærlighedens?"

"Min egen."

"Jeg er bange for, at der er noget betænkeligt ved dette," sagde Oak smilende.

Hun svarede ikke straks, men sagde derpå "Godaften, mr. Oak", og gik bort.

Hun havde talt oprigtigt og frit og hverken forlangt eller ventet noget mere tilfredsstillende svar af Oak, end det hun fik. Dog var der inderst inde i hendes sammensatte hjerte en lille skuffelse over noget, hun ikke rigtig ville vedkende sig. Oak havde ikke engang ønsket hende fri, for at han selv kunne ægte hende – havde ikke engang sagt: "Jeg kunne lige så godt vente på Dem som han". Det var hendes skuffelse. Ikke, at hun ville have lyttet til et sådant forslag. Nej – for havde hun ikke hele tiden sagt, at sådanne tanker om fremtiden var upassende, og var ikke Gabriel alt for gammel en mand til at tale om kærlighed til hende? Dog kunne han godt have givet en hentydning til sin gamle kærlighed til hende og på en spøgende måde have

spurgt, om han måtte tale om den. Det ville have syntes skønt og behageligt, om ikke mere, og da ville hun have vist, hvor mildt og venligt en kvindes Nej undertiden kan være. Men at give et sådant koldt råd – netop det råd, hun havde bedt om –, det pinte vor heltinde hele eftermiddagen.

52. Sammenstødende begivenheder.

1

Juleaften kom, og et selskab, som Boldwood ville give om aftenen, var den store genstand for samtalen i Weatherbury. Det var ikke det, at der skulle være et julegilde, som frembragte forundring, men at det var Boldwood, der ville give det. Da man hørte det, havde det forekommet mange at være lige så forunderligt, som hvis man havde hørt kroketspil i en kirkegang eller en højt anset dommer var optrådt på scenen. At det var hensigten med selskabet, at det skulle være meget fornøjeligt, kunne man ikke tvivle om. En stor misteltengren var blevet hentet hjem fra skoven og opsat i pebersvendens stue. Kristtorn og vedbend var fulgte efter i store mængder. Fra klokken seks om morgenen til efter middag knitrede og gnistrede en uhyre brændeild i køkkenet uafbrudt; kedlen, saucepanden og den trefodede gryde viste sig midt i flammerne ligesom Shadrach, Meshach og Abednego; desuden ristede og stegte man ved denne ild.

Senere blev der tændt op i den brede, store hal, hvortil en trappe førte ned, og alle hindringer for dansen blev taget bort. Den klods, som skulle være den væsentligste del af brændslet for denne aften, var en ikke kløvet træstamme, der var så uhåndterlig, at den hverken kunne bæres eller rulles til sin plads, hvorfor man henad den tid, da selskabet skulle samles, kunne se fire mænd trække i den og løfte den med kæder og løftestænger.

Til trods for alt dette var der noget vist trykkende ved luften i huset. En sådan lystighed var aldrig tidligere blevet prøvet af dets ejer, og den kom nu så at sige fremtvunget. Det, der egentlig skulle være muntert, ville se ud som noget meget højtideligt, det hele arrangement var organiseret af umedfølende daglejere, og en skygge syntes at bevæge sig om i rummet, som sagde, at det, der nu skulle gå for sig, var unaturligt for stedet og for den ensomme mand, som levede derinde, og derfor ikke godt.

2

Bathsheba befandt sig ved denne tid i sit værelse og klædte sig på til aftenen. Hun havde forlangt nogle lys, og Liddy trådte ind og stillede et på hver side af sin frues spejl.

"Gå ikke bort, Liddy," sagde Bathsheba næsten frygtsomt. "Jeg er skrækkelig urolig, jeg kan ikke sige hvorfor. Jeg ville ønske, jeg ikke var nødt til at gå til denne dans, men nu er der ingen mulighed for at undslippe. Jeg har ikke talt med mr. Boldwood siden efteråret, da jeg lovede at se ham ved juletid i forretningsanliggender, men det faldt mig rigtignok ikke ind, at det skulle være af denne art."

"Nu vil jeg gå," sagde Liddy, som skulle følges med hende, for Boldwood havde ingen forskel gjort i sine indbydelser.

"Ja, jeg skal selvfølgelig vise mig," sagde Bathsheba. "Men jeg er årsagen til dette selskab, og det fortrædiger mig. Du må ikke tale om det, Liddy."

"Nej, frue. Er De årsagen, frue?"

"Ja, det er mig, som er skyld i selskabet, mig. Havde jeg ikke været, ville der aldrig være blevet noget af det. Jeg kan ikke

fortælle mere – der er heller ikke mere at fortælle. Jeg ville ønske, at jeg aldrig havde set Weatherbury."

"Det et ondt af Dem – at ønske noget sådant, frue."

"Nej, Liddy. Jeg har aldrig et øjeblik været fri for sorg, siden jeg er kommet til at bo her. Nå, hent mig nu min sorte silkekjole og se, hvordan den sidder på mig."

"Men De vil vel snart lægge den til side, frue? De har nu været enke i fjorten måneder, og bør gå lidt mere oplivende klædt en sådan aften som denne."

"Er det nødvendigt? Nej, jeg vil se ud som sædvanlig, for, hvis jeg bar en lys dragt, ville folk begynde at snakke om mig, og jeg ville få udseende af at være glad, skønt jeg stadig er meget bedrøvet. Dette selskab passer sig ikke for mig, men lad os ikke tale mere om det. Kom herhen og hjalp mig med at gøre mig færdig!"

3

På denne tid klædte også Boldwood sig på. En skrædder fra Casterbridge var hos ham og hjalp ham med at prøve en ny kjole, som netop var blevet bragt ham.

Aldrig havde Boldwood været så kræsen, så umedgørlig og så vanskelig at behage. Skrædderen gik den ene gang efter den anden rundt omkring ham, rykkede i livet, trak i ærmet og for første gang i sin levetid ærgrede Boldwood sig ikke over sådanne småting. Der havde været de tider, da forpagteren havde ivret mod sådanne ubetydeligheder, som han kaldte barnagtigheder, men nu var der ikke en fold på kjolen, han ikke opdagede og tillagde lige så stor vigtighed som et jordskælv i Sydamerika. Til sidst udtalte Boldwood, at nu var han næsten

tilfreds, hvorpå han betalte regningen, og skrædderen gik ud ad døren netop som Oak kom ind for at gøre sin indberetning for den dag.

"Å, Oak," sagde Boldwood, "jeg får da naturligvis Dem at se her i aften. Gør Dem en glad aften. Jeg har besluttet, at der hverken skal spares på udgift eller besvær."

"Jeg skal se, om jeg kan komme herhen, sir, skønt det måske vil blive noget sent," sagde Gabriel roligt. "Jeg er i sandhed glad ved at se den forskel, der er på Dem nu og som De ellers plejer at være."

"Ja – jeg må tilstå det – jeg er oplivet i aften: glad og mere end glad – så meget, så at jeg næsten er bedrøvet igen ved den tanke, at alt dette atter skal forsvinde. Og undertiden, når jeg rigtig er håbefuld og fornøjet, lurer der en sorg på afstand, så at jeg ofte kommer til at se på sorgen i mig med tilfredshed og at frygte en lykkelig sindsstemning. Det lyder meget urimeligt, og det er det nok også. Måske min dag endelig dages."

"Jeg håber, at den vil blive lang og smuk."

"Tak – tak. Måske hviler dog min glæde på et temmelig ubestemt håb. Og dog stoler jeg på dette mit håb. Det er tro, ikke håb. Jeg antager, at jeg denne gang ikke har gjort regning uden vært. – Oak, min hånd skælver lidt, jeg kan ikke binde dette halstørklæde smukt. Måske De vil binde det for mig? Sagen er, at jeg ikke har været rigtig vel i den sidste tid, må De vide."

"Det gør mig ondt at høre, sir."

"Å, det har ikke noget at sige. Jeg beder Dem gøre det, så godt De kan. Er der ingen anden slags knude på mode, Oak?"

"Ikke det jeg ved, sir," sagde Oak. Hans stemme var næsten uhørlig.

Boldwood nærmede sig Gabriel, og da Oak havde bundet tørklædet, trådte forpagteren hastigt et skridt frem –

"Bør en kvinde holde sit løfte, Gabriel?"

"Ja, hvis det ikke er upassende for hende."

"– Eller snarere et underforstået løfte."

"Jeg vil ikke svare for det underforståede," sagde Oak. "Det er et ord, der er så fuldt af huller som en si."

"Oak, tal ikke således. De er i den sidste tid blevet noget bitter – hvor kan det være? Vi to synes at have skiftet stillinger: jeg er blevet den unge og håbefulde mand og De den gamle og vantro. Imidlertid, bør en kvinde holde et løfte, ikke om at gifte sig, men om at indgå en forpligtelse til *engang* at gifte sig? Sig mig det – De kender kvinderne bedre end jeg."

"Jeg er bange for, at De tiltror mig for meget. Imidlertid bør hun holde et sådant løfte, hvis det er indgået for at gøre en uret god igen."

"Det er endnu ikke kommet så vidt imellem os, men jeg tænker, det snart vil ikke – ja, jeg ved, det vil," sagde han halvt hviskende. "Jeg har ikke ladet hende have ro angående denne sag, og hun synes at være venlig stemt mod mig og at tanke på engang i fremtiden at ægte mig, og det er mig nok. Hvorledes kan jeg vente mere? Hun har den mening, at en enke ikke skal kunne gifte sig før syv år efter sin mands død – at hun selv ikke skulle kunne det, mener jeg –, fordi hans lig endnu ikke er fundet. Det kan være, at det er denne lovmæssige grund, hun er under indflydelse af, eller måske en religiøs, men hun vægrer

hun sig bestandig ved at tale om dette punkt. Dog har hun lovet, at hun i aften vil træffe en afgørelse."

"Syv år," mumlede Oak.

"Nej, nej – det er ikke sådan!" sagde Boldwood utålmodigt. "Fem år, ni måneder og nogle få dage. Der er næsten gået femten måneder, siden han døde, og er der noget underligt i at indgå en forpligtelse på lidt mere end fem år?"

"Det synes længe for et fremtidsblik. Byg dog ikke alt for meget på sådanne løfter, sir. Husk på, De er allerede én gang blevet bedraget. Hendes hensigt kan jo være god nok, men – hun er endnu så ung."

"Bedraget? Aldrig!" sagde Boldwood hastigt. "Hin første gang havde hun intet lovet mig, og siden den tid har hun aldrig brudt et løfte. Hvis hun nu lover mig det, vil hun ægte mig. Bathsheba er en kvinde, som holder sit ord."

4

Troy sad i et lille værelse i en lille krog i Casterbridge og røg, samtidig med at han drak af et glas, hvis indhold dampede stærkt. Han hørte en banken på døren, og Pennyways trådte ind.

"Nå, har De set ham?" spurgte Troy, idet han pegede på en lænestol.

"Boldwood?"

"Nej – advokat Long."

"Han var ikke hjemme. Jeg var først der."

"Det var skade."

"Ja, ganske vist."

"Dog kan jeg ikke indse, at fordi en mand synes at være druknet, men ikke er det, skulle han have nogen skyld. Jeg skal ikke spørge nogen retskyndig – jeg."

"Men det er ikke således, det forholder sig. Når en mand forandrer sit navn og så fremdeles, og søger at bedrage verden og sin egen kone, er han en bedrager og i lovens øjne en forbryder og en vagabond, og det er en strafbar stilling."

"Ha, ha! Ikke så dårligt, Pennyways." Troy lo, men det var med en vis ængstelse, at han sagde: "Nå, hvad jeg endnu mangler at vide, er, om De tror, at der er gået noget for sig mellem hende og Boldwood? På min ære, jeg skulle ikke tro det! Hvor hun må afsky mig! Har De lagt mærke til, at hun har opmuntret ham?"

"Det har jeg ikke kunnet komme efter. Øjensynlig findes der nogen kærlighed på hans side, men for hende kan jeg ikke svare. Jeg har ikke vidst en smule om det før i går, og alt, hvad jeg hørte, var, at hun var indbudt til selskab hos ham i aften. Man siger, at det er første gang, hun nogensinde har været der. Og man siger også, at hun ikke så meget som har talt til ham, siden de var på Greenhill marked; men hvad kan folk vide om det? Imidlertid er hun ikke forelsket i ham – jeg ved, at hun er ganske ligegyldig overfor ham."

"Det er jeg ikke så sikker på ... Hun er en smuk kone, ikke sandt Pennyways? Tilstå, at De aldrig før i Deres liv har set en så fin og elegant skabning som hende. På min ære, da jeg så på hende den dag, undrede jeg mig over, at jeg kunne være så tåbelig at forlade hende og være så længe fra hende. Det forvirrede mig en del, det syn." Han tog nogle drag af sin pibe

og tilføjede derpå: "Hvorledes så hun ud, da De gik forbi hende i går?"

"Å, hun tog ikke videre notits af mig, kan De vel tænke, men forresten så hun godt nok ud, så vidt jeg kunne se. Hun lige løftede sine stolte øjne på mig stakkels skrog og lod dem derpå glide bag ved mig hen på noget, der gik længere borte, næsten som om jeg kun havde været et bladløst træ. Hun var kommet op på sin hoppe for at se på det sidste års frembringelser af æblemost; da hun havde redet, havde hun fået farve, og hendes åndedræt var temmelig hurtigt, så at hendes bryst hævede sig og sank – hævede sig og sank – hver gang lige for mit øje. Ja, og der stod folk rundt omkring hende, som rakte mosten frem og bragte den bort, og de sagde: 'Tag Dem i agt for saften, frue, den vil ødelægge Deres kjole.' – 'Bryd Dem ikke om mig,' sagde hun. Gabe bragte hende derpå noget af den nye most, og hun måtte nøde sig til at drikke den, skønt modvilligt og i hvert fald ikke med synderlig glæde. 'Liddy,' sagde hun. 'Bring nogle få gallons indenfor, så vil jeg lave noget cider af det.' Sergent, jeg var ikke mere for hende end et stykke bark i et brændehus."

"Jeg må se at træffe hende engang – ja, jeg ser det –, det må jeg gøre. Oak er endnu bestyrer, ikke sandt?"

"Jo, det tror jeg, og også på den anden gård. Han bestyrer alting."

"Det vil være vanskeligt for ham og enhver som helst af hans slags at styre hende."

"Det ved jeg ikke noget om. Hun kan intet gøre uden ham, og da han ved det, er han ganske uafhængig. Og hun har nogle få tilgængelige steder i sit hjerte, men, Djævlen stå i det, jeg har aldrig kunnet komme ind i noget af dem."

"Ja, foged, hun slår en streg over Dem, og De må tilstå, at hun er af en højere klasse af væsener – af en finere vævning. Imidlertid, hold Dem til mig, og hverken denne stolte gudinde, dette overmodige stykke pigebarn, min junoniske kone (Juno var en gudinde, ved De), eller nogen som helst anden skal komme Dem for nær. Men alt dette kræver undersøgelse, kan jeg begribe. Dog ser jeg, at både med hensyn til det ene og det andet ligger den vej, jeg skal gå ad, åben for mig."

5

"Hvorledes ser jeg ud, Liddy?" sagde Bathsheba, idet hun for sidste gang rettede på sin dragt, inden hun forlod spejlet.

"Jeg har aldrig set Dem så smuk før. Jo – jeg vil sige Dem det. Hvis De ikke bliver vred –, den nat for halvandet år siden, da De kom så oprørt ind og skændte på os, fordi vi gjorde bemærkninger om Dem og mr. Troy."

"Enhver vil tro, at jeg gør mig umage for at fange mr. Boldwood, kan jeg tænke," mumlede hun. "Ja, de vil sige det. Kan mit hår ikke stryges en lille smule glattere? Jeg er bange for at gå derhen – og dog er jeg også bange for at såre ham ved at blive borte."

"I hvert fald, frue, kan De ikke klæde Dem mere ligefremt, end De har gjort, medmindre De vil gå i sækkelærred. Det er Deres ophidselse, som vil gøre, at man lægger meget mærke til Dem i nat."

"Jeg ved ikke, hvad grunden er. Men snart føler jeg mig elendig, snart let om hjertet. Jeg ville ønske, at jeg kunne være blevet i min ensomhed, som jeg har gjort det i det sidste år eller så, hverken med håb eller frygt, hverken med glæde eller sorg."

"Forudsæt nu, at mr. Boldwood ville spørge Dem – forudsæt det blot – om De ville løbe bort med ham, hvad ville De da gøre, frue?"

"Liddy – sig ikke sådan noget," sagde Bathsheba alvorligt. "Husk på, at jeg ikke vil høre spøg om den slags sager, hører du?"

"Jeg beder om forladelse, frue. Men når man ved, hvad vi kvinder er for nogle underlige nogle, mente jeg bare – dog, jeg vil ikke tale om det igen."

"Jeg vil ikke gifte mig endnu i mange år; om for bestandig vil afhænge af grunde, der er langt forskellige fra dem, du tænker dig og andre også. Hent mig nu mit overtøj, nu må jeg gå."

6

"Oak," sagde Boldwood, "før De går, vil jeg dog tale med Dem om, hvad jeg i den sidste tid har gået og tænkt på – jeg mener den måde, hvorpå vi fik ordnet den indtægt, De skulle have af gården. De får for lidt, alt for lidt, især når jeg tager hensyn til, hvor lidet jeg tager mig af forretningerne nu og hvor megen tid og umage De ofrer på dem. Nå, siden verden er blevet mig mere lys, ønsker jeg at lægge min mening om det for dagen ved at forøge Deres part af indtægterne. Jeg skal sætte det skriftligt op, således som jeg tænker, at det vil være passende, for jeg har ikke stunder til at tale om det nu, og så skal vi se at få det ordnet til Deres tilfredshed. Min hensigt er til sidst helt at trække mig ud af det hele, og så såre De kan tage alle udgifterne på Deres skuldre, vil jeg blot være en passiv kompagnon. Så vil jeg ægte hende – og jeg håber – jeg føler, jeg skal – –"

"Jeg beder Dem, tal ikke om det, sir," sagde Oak hurtigt. "Vi ved ikke, hvad der kan hændes. Så mange begivenheder kan indtræffe. Der er mange trin, som man siger – og jeg vil råde Dem – jeg ved, at De ikke vil tage mig det ilde op – til ikke at være alt for sikker."

"Jeg ved det, jeg ved det. Men den hensigt, jeg har, at forøge Deres indtægter, kommer af, hvad jeg ved om Dem, Oak. Jeg har erfaret lidt cm Deres hemmelighed: Deres interesse er lidt større end en husholders i almindelighed; men De har opført Dem som en mand, og jeg, som en slags lykkelig rival – lykkelig til dels ved Deres hjertes godhed –, kunne nok synes om at vise min taknemmelighed for Deres venskab under forhold, som må have været Dem en stor pine."

"Å, det er ikke nødvendigt; tak," sagde Oak skyndsomt. "Jeg må vænne mig til sådan noget; andre mænd har kunnet det, og det vil jeg også."

Oak forlod ham derpå. Han var utilfreds for Boldwoods vedkommende, fordi han så på ny, at denne forpagterens kærlighed ikke gjorde ham til den mand, han engang havde været.

Da Boldwood en tidlang blev ene i sit værelse – påklædt og rede til at tage imod sit selskab –, syntes hans ængstelse for hans udseende at svinde bort og at blive efterfulgt af en dyb alvor. Han så ud af vinduet og betragtede den ubestemte linje, træerne frembragte på himlen, og skumringen, der efterhånden gik over til mørke.

Derpå gik han hen til et aflåset gemme og tog op af en aflåset skuffe en lille rund æske og ville stikke den i sin lomme, men han tøvede for at tage låget af og kaste et flygtigt blik på dens

indhold. Inden i lå en kvinde-fingerring, helt omkring besat med små diamanter, som efter udseendet at dømme var købt for nylig. Boldwoods øje dvælede længe på dens mange funklende stene, skønt det ikke så meget faldt ham ind at tænke på deres udseende som på i sit sind at danne og følge deres fremtidige historie.

En vognrummel lige foran huset lod sig høre. Boldwood lukkede æsken i, gemte den omhyggeligt i sin lomme og gik udenfor. Den gamle mand, som var hans faktotum inde, kom i samme øjeblik hen til foden af trappen.

"Nu kommer de, sir – nogle til fods – nogle kørende!"

"Jeg kom netop nu ned. Den vogn, jeg hører – er det mrs. Troys?"

"Nej, sir, ikke endnu."

Et alvorligt og mørkt udtryk var atter vendt tilbage på Boldwoods ansigt, men det skjulte kun dårligt, hvad han følte, da han udtalte Bathshebas navn, og hans feberagtige ængstelse vedbliv at lægge sig for dagen ved hans fingres galopperende bevægelse på den ene side af hans ben, da han gik ned ad trappen.

7

"Hvorledes skjuler det mig?" sagde Troy til Pennyways. "Jeg er vis på, at ingen vil kunne kende mig."

Han var i færd med at knappe en lang overfrakke af gråt klæde med slag og en høj krave, hvilken sidste stod lige ret op ligesom en indesluttende mur og næsten nåede op til kanten af rejsehuen, der var trukket ned om ørene.

Pennyways pudsede lyset og så derpå op og betragtede eftertænksomt Troy.

"Er De da nu bestemt på at gå derhen?" sagde han.

"Bestemt på det? Ja, naturligvis er jeg det."

"Hvorfor ikke skrive til hende? Det er en højst besynderlig stilling, De nu kommer i, sergent. De ser, at alle disse ting vil komme for lyset, hvis De vender tilbage, og de vil ikke alle lyde godt. Tro mig, hvis jeg var i Deres sted, ville jeg bestandig være som De nu er – en enlig mand ved navn Francis. En god kone er en god ting, men den bedste kone er alligevel ikke så god som slet ingen kone. Nu har jeg sagt Dem min mening, og den burde De følge."

"Nonsens alt sammen!" sagde Troy ærgerlig. "Der lever hun med masser af penge og hus og gård og heste og bekvemmelighed, og her lever jeg fra hånden og i munden – som en ren eventyrer. Desforuden er det nu for sent at tale om det og til ingen nytte, og det er jeg glad over; jeg er blevet set her og kendt netop i aften. Jeg ville være rendt tilbage til hende dagen efter markedet, hvis ikke De havde snakket noget om rettergang og separation, men nu vil jeg ikke opsætte det længere. Hvad i al verden det var, der fik mig til at løbe min vej, kan jeg ikke forstå. Humbugsfølelse – det var det hele. Men hvilken mand på jorden kunne vide, at hans kone ville være så ivrig efter at blive fri for hans navn!"

"Jeg skulle have vidst det. Hun er slet nok til sådan noget."

"Pennyways, husk hvem De taler til."

"Ja, sergent. Jeg siger kun, at var jeg i Deres sted, ville jeg drage hen, hvor jeg kom fra – endnu er det ikke for sent at gøre det. Jeg ville ikke bringe forstyrrelse og få et slet navn blot for at

leve med hende – for alt det med Deres optræden som kunstner vil komme ud, kan De begribe, skønt De ikke tror det. Hvilken snak vil der blive, hvis De netop nu vender tilbage – midt i Boldwoods julegilde!"

"Hm, ja! Jeg venter ikke at blive nogen videre velkommen gæst, hvis han har hende der," sagde sergenten med et snu grin; "en slags Alonzo den Tapre. Og når jeg træder ind, vil gæsterne sidde stille og frygtsomme, og al latter og fornøjelse vil høre op, og lysene i værelset brænde dårligt, og ormene – uh, skrækkeligt! – Ring efter noget mere cognac, Pennyways. Jeg føler en skrækkelig gysen netop nu. Nå, hvad mangler jeg så videre? En stok – jeg må have en spadserestok."

Pennyways følte sig nu i en vanskelig stilling, for skulle Bathsheba og Troy blive forsonet, ville det være nødvendigt for ham at genvinde hendes gode mening om sig, hvis han skulle sikre sig hendes mands beskyttelse. "Undertiden synes jeg, at hun ligner Dem, og at hun i grunden er en god kvinde," sagde han som en formildende sætning. "Men fra det ydre kan man jo ikke slutte sig til det indre. Nå, De vil handle som De selv synes, og jeg vil gøre, som De siger mig."

"Nå, lad mig se, hvad klokken er," sagde Troy, efter stående at have tømt sit glas i et drag. "Halv syv. Jeg skal ikke skynde mig på vejen og kan dog være der inden klokken ni."

53. Concurritur. – Horæ memento.

Lige udenfor forsiden af Boldwoods hus stod en gruppe mænd i mørket med ansigtet vendt imod døren, som nu og da åbnedes og lukkedes for at indlade en eller anden gæst eller tjener, hvorved en stribe lys trængte ud, et øjeblik oplyste pladsen og derpå forsvandt igen. Mellem vedbendbladene over døren sås det blege sankthansormagtige skin af en lampe.

"Man har set ham i eftermiddag i Casterbridge – således sagde drengen," bemærkede en af dem hviskende. "Og jeg vil godt tro det, for I ved vel, at man fandt aldrig hans lig."

"Det er en forunderlig historie," sagde en anden. "Jeg vil holde noget på, at hun ikke ved noget om det."

"Ikke et ord."

"Måske er det også hans mening, at hun ikke *skal* vide det," sagde en anden mand.

"Er han i live og her i nabolaget, har han noget ondt i sinde," sagde den første. "Stakkels væsen! Jeg har medlidenhed med hende, hvis det er sandt. Han vil trække hende ned i snavset."

"Å, nej; han vil komme og ganske roligt falde til igen," sagde én, der syntes tilbøjelig til at se mere håbefuldt på situationen.

"Hvilken tosse hun må have været, at hun nogensinde har haft noget at gøre med den mand! Det kan jeg ikke få i mit hoved."

"Nej, nej! der kan jeg ikke holde med dig. Hun har aldrig tænkt anderledes end enhver pige, og hvordan skulle hun kunne vide, hvad den mand var skabt af. Hvis det er virkelig sandt, er det næsten for hård en straf og mere, end hun burde have. –

Halløj! Hvem er det?" Dette sidste var henvendt til en skikkelse, man hørte nærme sig.

"William Smallbury," sagde en tåget figur i mørket, som netop nu nåede derhen og sluttede sig til dem. "Det er pokkers, så mørkt det er i aften. Jeg var lige ved at gå fejl af brættet, der går på tværs over strømmen – det har jeg aldrig før gjort i mit liv. Er I nogle af Boldwoods arbejdsfolk?" Han stirrede dem ind i ansigtet.

"Ja, det er vi alle sammen. Vi er kommet her lige for nylig."

"Ja, nu kan jeg høre det – det er Sam Samway, jeg syntes nok, jeg kendte stemmen. Vil I ind?"

"Netop. Hvad jeg ville sige, William," hviskede Samway, "har I hørt dette underlige rygte?"

"Hvad – det, at man har set sergent Troy, er det det, I mener?" sagde Smallbury også med sænket stemme.

"Ja, i Casterbridge."

"Ja, jeg har. Laban Tall gav mig et vink om det lige nu – men jeg troede det ikke. Hør, her kommer Laban selv, tror jeg." Man hørte én nærme sig.

"Laban?"

"Ja, det er mig," sagde Tall.

"Har I hørt noget mere om det?"

"Nej," sagde Tall, idet han kom hen til klyngen. "Og jeg er tilbøjelig til at tro, at vi gør bedst i at forholde os rolige. Er det så, at det ikke er sandt, vil det bedrøve hende og kun være til ingen nytte, og er det sandt, har vi jo slet ingen fordel af at skaffe hende sorg for tidligt. Gud give, at det må være løgn, for hvad så Henery Fray og andre af dem siger om hende, så har hun aldrig været andet end venlig overfor mig. Hun er heftig og

opbrusende, men hun er en brav pige, som aldrig vil sige en løgn, hvor meget end sandheden må bedrøve hende, og jeg har ingen grund til at ønske hende ondt."

"Hun fortæller aldrig små fruentimmerløgne, det et sandt, og det er noget, man kun kan sige om meget få. Ja, alt, hvad hun har at udsatte, siger hun én lige op i øjnene; der er ikke noget skjult ved hende."

De stod nu tavse, hver beskæftiget med sine egne tanker, i hvilken mellemtid man kunne høre noget af glæden indenfor. Døren åbnedes igen, strålerne strømmede ud, Boldwoods velkendte skikkelse sås i lyset, døren lukkedes, og Boldwood gik langsomt ned ad stien.

"Det er herren," sagde en af mændene hviskende, da han nærmede sig dem. "Vi gør bedst i at stå ganske rolige – han vil straks gå ind igen. Han ville anse det for upassende af os at drive om her."

Boldwood kom nærmere og gik forbi mændene uden at se dem, da de stod under træerne på græsset. Han standsede, lænede sig over rækværket og drog et dybt suk. De hørte nogle sagte ord komme fra ham.

"Jeg håber til Gud, at hun kommer, eller også vil denne nat kun blive til elendighed for mig. O, min elskede, min elskede, hvorfor holder du mig i en sådan ængstelse som denne!"

Han sagde dette ved sig selv, men de hørte det hele ganske tydeligt. Boldwood forholdt sig tavs herefter og støjen indefra blev igen hørlig. Få minutter efter kunne man høre en let vogn komme ned ad vejen. Den kom nærmere og holdt ved rækværket. Boldwood skyndte sig tilbage til døren og åbnede den, og lyset skinnede på Bathsheba, der kom ad stien.

Boldwood undertrykte sin bevægelse i et simpelt: Velkommen. Mændene hørte hendes latter og undskyldning, da hun traf ham. Han førte hende ind i huset, og døren lukkede sig igen.

"Store Himmel, jeg vidste ikke, det var sådan fat med ham!" sagde en af mændene. "Jeg troede, at den kærlighed var forbi for længe siden."

"Så kender I ikke herren, hvis I tror det," sagde Samway.

"Jeg vil ikke ønske, han skulle få at vide, hvad vi har hørt," bemærkede en tredje.

"Jeg ville ønske, vi straks havde talt om det rygte," vedblev den første utålmodigt. "Der kan komme flere ulykker af det, end vi tænker på. Stakkels mr. Boldwood, det vil blive hårdt for ham. Jeg kunne ønske, Troy var i – –. Nå, Gud tilgive mig et sådant ønske! Den skurk, at spille sin kone sådan nogle puds. Der er intet, der er gået godt i Weatherbury, siden han kom her. Og nu har jeg ikke mod til at gå ind. Lad os se ind til Warren's, skal vi, naboer?"

Samway, Tall og Smallbury indvilligede i at gå med og gik udenfor rækværket, mens den tilbageblevne gik ind i huset. De tre andre kom snart hen til Malthuset, idet de nærmede sig det fra den tilstødende frugthave, og ikke fra vejen. Den lille rude var oplyst som sædvanlig. Smallbury gik en lille smule foran de andre, men standsede pludselig, vendte tilbage til sine ledsagere og sagde: "Tys! Se der!"

Lyset fra ruden sås nu at skinne, ikke på vedbendvæggen som sædvanligt, men på en genstand nær ved ruden. Det var et menneskeligt ansigt.

"Lad os komme nærmere," hviskede Samway. De nærmede sig på tåspidserne. Der var ingen nu, der længere tvivlede om rygtet. Troys ansigt var næsten lige op til ruden, og han så ind. Ikke blot så han ind, men han syntes at blive holdt tilbage ved den samtale, der førtes i Malthuset; de samtalende var Oak og maltgøreren.

"Alt taler til hendes fordel, ikke sandt?" sagde den gamle mand. "Hvad som helst han tror, vil det dog holde op nu i denne jul."

"Det kan jeg ikke sige," svarede Oak.

"Jo, det er troligt nok. Jeg kan ikke forstå, hvor forpagter Boldwood kan være så tåbelig på dette tidspunkt af hans liv at gå og sværme for en kvinde, sådan som han nu gør, især da hun ikke bryder sig en smule om ham."

Efter at have genkendt Troys ansigtstræk, gik mændene tværs igennem frugthaven lige så roligt, som de var kommet derhen. Luften var svanger med hændelser for Bathsheba i aften; hvert ord over alt gjaldt hende. Da de var helt udenfor hørevidde, standsede de alle som efter et givet tegn.

"Det gjorde mig næsten forskrækket – hans ansigt," sagde Tall sukkende.

"Ligesådan med mig," sagde Samway. "Hvad skal vi nu gøre?"

"Jeg kan ikke se, at noget af dette kommer os ved," mumlede Smallbury tvivlende.

"Å, jo. Det er noget, som kommer enhver ved," sagde Samway. "Vi ved meget godt, at herren er på gal vej, og at hun ganske går i mørke, og det skal vi lade dem vide straks. Laban, I kender hende bedst – I gør bedst i at gå ind og bede om at få hende i tale."

"Nej, tak for mig, det skal jeg ikke have noget af," sagde Laban pirreligt. "Det er i hvert fald en utaknemmelig forretning. Nej, I skal se, han vil naturligvis selv gå ind til hende om nogle få minutter."

"Det ved vi ikke, om han vil. Kom, Laban!"

"Nå, godt da, skal jeg, så skal jeg, kan jeg begribe," svarede Tall modvilligt. "Hvad skal jeg sige?"

"Blot bede om at få herren i tale."

"Nej, jeg kan ikke tale med mr. Boldwood. Skal jeg sige det til nogen, så må det være til fruen."

"Som du vil," sagde Samway.

Laban gik altså hen til døren. Da han åbnede den, rullede en susende larm ud som en bølge mod en strandbred – forsamlingen var nemlig umiddelbart indenfor i hallen – og sagtnedes til en mumlen, da han lukkede den igen.

Mændene ventede i stor spænding og uden at tale. Tavsheden blev imidlertid afbrudt af Smallbury, som sagde: "Man skulle tro, Laban nu måtte have fået fruen i tale. Måske vil hun ikke komme og tale med ham."

Døren åbnedes. Tall viste sig og sluttede sig til dem.

"Nå?" sagde begge.

"Jeg kunne ikke, da det kom til stykket, lide at spørge efter hende," stammede Laban.

"Jeg antager, vi gør bedst i at gå derind alle sammen," sagde Samway mørkt. "Måske kan jeg komme til at sige et ord til herren."

Mændene trådte altså ind i hallen, som på grund af sin størrelse var det værelse, der var udvalgt og arrangeret til forsamlingen. De yngre mænd og piger var endelig begyndt at

danse. Bathsheba havde været noget i forlegenhed med, hvorledes hun skulle opføres sig, for hun var selv ikke meget mere end en smækker ung pige. Undertiden tænkte hun, at hun under ingen omstændigheder burde være kommet; så betænkte hun, hvilken kold uvenlighed det ville have været, og endelig besluttede hun sig til at gå middelvejen: at blive der omtrent en time og så smutte ubemærket bort, da hun nemlig straks fra begyndelsen havde været på det rene med, at hun under ingen omstændigheder kunne danse, synge eller tage aktivt del i hvad der foregik.

Efter at have tilbragt denne time med at tale og se til, sagde Bathsheba til Liddy, at hun behøvede ikke at skynde sig, og gik så ind i den lille dagligstue, der ligesom hallen var dekoreret og oplyst, for at forberede sin bortgang.

Der var ingen i værelset, men hun havde næppe været der et øjeblik, førend husets herre trådte ind.

"Mrs. Troy, – De går dog vel ikke?" sagde han. "Vi er jo næppe begyndt."

"Hvis De vil undskylde mig, vil jeg helst gå nu." Hendes væsen var stift, for hun erindrede sit løfte og tænkte sig, hvad hun nu ville sige. "Men da det ikke er sent," føjede hun til, "kan jeg gå hjem og lade min tjener og Liddy komme, når de vil."

"Jeg har søgt at finde en lejlighed til at tale med Dem," sagde Boldwood. "De ved måske, hvad jeg længes efter at sige?"

Bathsheba slog tavs øjnene ned.

"De giver det?" sagde han ivrigt.

"Hvilket?" hviskede hun.

"Nej, det er at svare undvigende! Løftet, naturligvis jeg ønsker aldeles ikke at være påtrængende imod Dem eller at lade

det blive bekendt for nogen som helst. Men giv mig Deres ord. En slet og ret forretningskontrakt imellem to mennesker, som er ude over lidenskabens indflydelse." Boldwood vidste, hvor urigtigt dette var for hans eget vedkommende, men han havde mærket, at dette var den eneste time, hvor hun ville tillade ham at nærme sig hende. "Et løfte," fortsatte han, "om at ægte mig efter fem år og ni måneders forløb. De skylder mig det."

"Det føler jeg, at jeg gør," sagde Bathsheba, "men jeg er en helt anden kvinde – en ulykkelig – og ikke – ikke –"

"De er endnu en meget smuk kvinde," sagde Boldwood.

"Jeg har aldeles ingen følelse i den sag," sagde hun. "Og jeg ved aldeles ikke, hvad der er rigtigst at gøre i min vanskelige stilling, og jeg har ingen til at råde mig. Men jeg giver mit løfte, hvis jeg skal. Jeg giver det som tilbagebetaling af en gæld."

"De vil ægte mig mellem fem og seks år fra dato?"

"Træng ikke så hårdt ind på mig. Jeg vil ikke ægte nogen anden."

"Men De vil dog sikkert nævne tiden; ellers er der slet ikke noget ved løftet."

"Å, jeg ved ikke; lad mig gå!" sagde hun, og hendes bryst begyndte at hæve sig … "Jeg er bange for at handle. Jeg ønsker at være retfærdig imod Dem. Men at være det, synes mig at være uret imod mig selv. Og måske er det at bryde lovene. Der er en skygge af tvivl om hans død, og så er det forfærdeligt; lad mig spørge en advokat, mr. Boldwood, om jeg bør eller ikke."

"Sig ordene, dyrebare, og vi vil lade det emne fare; en velsignet. kærlighedsfuld forbindelse i seks år og så ægteskab – o, Bathsheba, sig dem. Lov Dem selv til mig; jeg fortjener det; i sandhed, det gør jeg, for jeg har elsket Dem mere end nogen

anden i verden. De ville ikke lade en hund lide, hvad jeg har lidt, hvis De blot kendte det! Hav barmhjertighed og offer lidt for mig, der ville ofre hele mit liv for Dem."

Lyset, der skælvede i det dirrende stof i hendes kjole forrådte, hvor bevæget hun var. "De vil altså ikke trænge mere ind på mig, hvis jeg siger om fem eller seks år?" spurgte hun, da hun havde genvundet tilstrækkeligt af sin selvbeherskelse.

"Nej. Så vil jeg overlade det til tiden."

"Meget vel. Jeg vil ægte Dem seks år fra dato."

"Og De vil tage denne som en hyldest fra mig?"

Boldwood var kommet helt hen til hende, og nu trykkede han den ene af hendes hænder i begge sine og løftede den op til sit bryst.

"Hvad er det? O, jeg kan ikke bære en ring!" udbrød hun, da hun så, hvad han havde i hånden. "Desuden vil jeg ikke have, at en eneste sjæl må erfare denne forbindelse. Måske er den upassende. Desuden er vi ikke forlovede i ordets almindelige betydning, er vi? Hold ikke fast på det, mr. Boldwood."

I sin iver for at vriste sin hånd fra ham stampede hun lidenskabeligt i gulvet med den ene fod, og tårerne kom hende igen i øjnene.

"Det er kun seglet på kontrakten," sagde han mere roligt, men stadig beholdende hendes hånd i sin. "Kom nu!" Og Boldwood satte ringen på hendes finger.

"Jeg kan ikke bære den," sagde hun og græd, som om hendes hjerte skulle briste. "De gør mig næsten bange. Så vild en plan – seks år! Lad mig gå hjem!"

"Kun i aften; bær den kun i aften for at behage mig!"

Bathsheba satte sig i en stol og begravede ansigtet i sit lommetørklæde, men Boldwood holdt endnu stadig hendes hånd. Endelig sagde hun i en slags håbløs hvisken: "Meget vel. Når De så ivrigt ønsker det, vil jeg i aften. Slip nu min hånd; jeg har lovet det."

Boldwood trykkede hendes hånd og lod den falde ned i hendes skød. "Nu er jeg lykkelig," sagde han. "Gud velsigne Dem!"

Han forlod værelset, og så snart han mente, at hun havde haft tid nok til at fatte sig, sendte han en af pigerne ind til hende. Bathsheba skjulte virkningerne af den sidste scene så godt hun kunne, fulgte pigen og kom få minutter efter ned med hat og kåbe på, færdig til at gå.

Da hun kom til enden af trappen, som førte til hallen, standsede hun for at kaste et sidste blik på forsamlingen.

Der blev i øjeblikket ikke danset eller musiceret. I den ende, som specielt var blevet arrangeret for arbejderne, stod der en gruppe og hviskede med mørke blikke. Boldwood stod ved kaminen, og skønt han var så optaget af, hvad der netop var sket, at han næppe så noget, syntes han dog i dette øjeblik at have lagt mærke til deres løjerlige væsen.

"Hvad er det, I står og mumler om der, folk?" sagde han.

En af dem vendte sig og sagde uroligt: "Det var noget, Laban har hørt, sir."

"Nyt? Nogen gift eller forlovet, født eller død?" spurgte Boldwood muntert. "Sig os det, Tall. Efter jeres blikke og mysteriøse væsen at dømme, skulle man i sandhed tro, at det var noget meget forfærdeligt."

"O, nej, sir, ingen er død," sagde Tall.

"Jeg ville ønske, en vis mand var død," sagde Samway hviskende.

"Hvad siger du, Samway?" spurgte Boldwood lidt skarpt. "Hvis du har noget at sige, så tal ud; hvis ikke, så lad os få en dans til."

"Mrs. Troy er kommet ned," sagde Samway til Tall. "Hvis du vil sige hende det, gør du bedst i at sige det nu."

"Ved De, hvad de mener?" råbte Boldwood gennem hallen til Bathsheba.

"Nej, ikke i mindste måde," sagde Bathsheba.

Der bankede på døren, en af mændene åbnede den øjeblikkeligt og gik udenfor. "Mrs. Troy," sagde han, da han vendte tilbage.

"Jeg er færdig," sagde Bathsheba. "Skønt jeg har da ikke sagt til Dem, at De skulle sende bud."

"Det er en fremmed, frue," sagde manden ved døren.

"En fremmed?" sagde hun.

"Bed ham komme ind," sagde Boldwood.

Dette bud blev overbragt, og Troy stod i døren, pakket ind lige til øjnene, som vi tidligere har set ham.

Der herskede dyb tavshed. Alle så hen imod den nyankomne. De, som lige havde fået at vide, at han var i nabolaget, genkendte ham øjeblikkelig; de, som intet vidste, var forbavsede. Ingen lagde mærke til Bathsheba. Hun lænede sig mod trappen. Hun var bleg, havde trukket øjenbrynene sammen og stirrede stift på den nyankomne.

Boldwood var en af dem, som ikke lagde mærke til, at det var Troy. "Kom ind, kom ind!" gentog han livligt, "og drik et julebæger med os, fremmede!"

Troy gik da midt ind i værelset, tog sin hue af, trak sin frakkekrave ned og stirrede Boldwood ind i ansigtet. Selv da genkendte Boldwood ham ikke, genkendte ikke denne stedfortræder for Himlens vedvarende ironi imod ham, som allerede én gang før havde taget hans livs eneste fryd fra ham, og som nu atter kom for at gentage det. Troy begyndte at le en mekanisk latter: Boldwood genkendte ham nu.

Troy vendte sig mod Bathsheba. Hendes sønderknuste tilstand kan ikke beskrives. Hun var sunket ned på trappen og stirrede vildt på ham, som om hun troede det hele var en skrækkelig illusion.

Troy begyndte da at tale: "Bathsheba, jeg er kommet for at hente dig."

Hun svarede ikke.

"Kom hjem med mig; kom!"

Bathsheba bevægede sine fødder lidt, men rejste sig ikke.

Troy gik tværs over gulvet hen til hende. "Kom, frue, hører du, hvad jeg siger?" sagde han kort.

En løjerlig stemme lod sig høre fra kaminen, en stemme, der lød som om den kom fra et lukket rum langt borte, en fængselscelle. Næppe en sjæl i forsamlingen genkendte de spinkle toner som Boldwoods:

"Bathsheba, gå med din mand!"

Ikke desto mindre rørte hun sig ikke. Hun var i en slags bevidstløs tilstand uden at være besvimet.

Troy strakte sin hånd hen for at trække hende til sig, men hun fo'r hurtigt tilbage. Denne åbenlyse rædsel for ham syntes at irritere Troy, og han greb hendes arm og trykkede den hårdt. Om det gjorde ondt i armen, eller den blotte berøring var

årsagen til det, har man aldrig fået at vide; men i det øjeblik, han greb hende, snoede hun sig fra ham og gav et hurtigt, svagt skrig fra sig.

Få sekunder efter at man havde hørt dette skrig blev det efterfulgt af et pludseligt, bedøvende knald, der gav genlyd i værelset og forbavsede alle derinde. Rummet opfyldtes af røg.

Forvildede vendte de deres øjne mod Boldwood. Bagved ham, som han stod foran ildstedet, var der, som det er skik og brug i forpagtergårde, en geværknage, hvorpå der var plads til to bøsser. I det øjeblik, Bathsheba havde skreget på grund af det tag, hendes husbond havde taget i hende, havde Boldwoods fortvivlede ansigt forvandlet sig. Årerne var svulmet op og et vanvittigt blik havde strålet i hans øjne. Han havde hurtigt vendt sig, grebet en af bøsserne, spændt hanen og straks affyret den imod Troy.

Troy faldt.

Afstanden imellem de to mænd var så lille, at ladningen ikke i mindste måde spredte sig, men gik som en kugle ind i hans legeme. Han udstødte et langt, dybt suk – der påfulgte en rallen – så slappedes hans muskler og han lå stille.

Boldwood sås nu igennem røgen atter at være beskæftiget med bøssen; den var dobbeltløbet, og han havde imidlertid på en eller anden måde fæstet sit lommetørklæde til aftrækkeren og med foden på den anden ende af det var han i begreb med at rette det andet løb imod sig selv.

Samway, hans tjener, var den første, som så dette, og midt under den almindelige skræk fo'r han hen imod ham. Han stødte til bøssen og skuddet gik op i loftet.

"Vel, det gør ingen forskel," gispede Boldwood, "der er også en anden måde, jeg kan dø på."

Så rev han sig løs fra Samway, krydsede gennem hallen over til Bathsheba og kyssede hendes hånd, derpå greb han sin hat, åbnede døren og gik bort, uden at nogen tænkte på at hindre ham i det.

54. Efter katastrofen.

Boldwood styrede i nattens mørke sin gang til Casterbridge og standsede foran fængslet, hvor han ringede på klokken. Portneren kom og lukkede op. Boldwood trådte frem og sagde noget med svag røst og efter et øjebliks forløb kom der en anden mand. Boldwood trådte ind, døren lukkedes efter ham, og han var afskåret fra verden.

Længe før dette tidspunkt havde hele Weatherbury været på benene. Oak var en af de første, som hørte om katastrofen, og omtrent fem minutter efter at Boldwood var gået, trådte han ind i hallen. Scenen var forfærdelig. Alle de kvindelige gæster havde bestyrtet trængt sig op imod væggen, og mændene var tvivlrådige om, hvad de skulle gøre. Bathsheba var blevet helt forandret. Hun sad på gulvet ved siden af Troys legeme med hans hoved i sit skød, hvor hun selv havde løftet det op. Med sin ene hånd holdt hun sit lommetørklæde mod hans bryst og dækkede hans sår, skønt der næppe var flydt en eneste dråbe blod ud, og med den anden trykkede hun en af hans hænder fast. Katastrofen havde bragt hende til sig selv igen.

"Gabriel," sagde hun automatisk, da han trådte ind, idet hun vendte et ansigt imod ham, hvori kun de velbekendte træk fortalte ham, at det var hende, mens alt det andet i billedet fuldstændig var visnet bort, "rid straks til Casterbridge efter en læge. Jeg tror, det ingen nytte er til, men gå. Mr. Boldwood har skudt min mand."

Oak skyndte sig ud af hallen, næsten inden han havde forstået mere end selve det foreliggende faktum, sadlede en

hest og red afsted. Ikke førend han havde redet mere end en fjerdingvej faldt det ham ind, at han ville have gjort bedre i at sende en anden mand i dette ærinde og selv blive i huset. Nu var det imidlertid for sent, og han red videre og var så optaget af at tænke på, hvad der var foregået, at han ikke lagde mærke til, at han omtrent tre fjerdingvej fra Casterbridge red forbi en firskåren person, der gik i samme retning, som han red.

Først tre timer efter katastrofen trådte lægen, mr. Granthead, ind i huset. Oak var imidlertid blevet opholdt i Casterbridge, da han måtte gøre anmeldelse til autoriteterne om, hvad der var sket, og han erfarede da, at Boldwood selv havde angivet sig.

Lægen skyndte sig ind i Boldwoods hal, men fandt den helt mørk og forladt. Han gik hen til husets bagside og opdagede i køkkenet en gammel mand, som han udspurgte.

"Hun har ført ham bort til sit eget hus," sagde manden.

"Hvem?"

"Mrs. Troy. Han var helt død, sir."

Det var en forbavsende meddelelse.

"Hun havde ingen ret til at gøre det," sagde lægen. "Der vil blive anstillet et forhør, og hun skulle have ventet, til hun fik at vide, hvad hun skulle gøre."

"Ja, sir, det blev betydet hende, at hun gjorde bedre i at vente, til hun fik at vide, hvad loven befalede. Men hun sagde, at loven var intet for hende, og hun ville ikke lade sin kære husbonds lig blive liggende her."

Mr. Granthead kørte straks til Bathshebas hus. Den første, han mødte, var stakkels Liddy, som bogstavelig talt var blevet magrere i de sidste fire timer.

"Hvad er der blevet gjort?" sagde han.

"Jeg ved det ikke, sir," sagde Liddy åndeløs. "Min frue har gjort det alt sammen."

"Hvor er hun?"

"Ovenpå med ham, sir. Da han var bragt hjem og båret ovenpå, sagde hun, at hun ikke behøvede mere hjælp af folkene. Og så holdt hun på mig og lod mig fylde badet og sagde derefter til mig, at jeg gjorde bedre i at gå i seng, for jeg så så dårlig ud. Så lukkede hun sig inde i værelset alene med ham og ville ikke lade en sygeplejerske eller nogen som helst komme ind. Men jeg mente, jeg gjorde bedre i at vente i værelset ved siden af for det tilfælde, hun skulle få brug for mig. Jeg hørte hende gå omkring derinde i mere end en time. Men hun kom kun ud én gang for at hente lys, da hendes var brændt ned i stagen. Hun sagde, vi skulle lade hende vide, når De eller mr. Thirdly kom, sir."

Oak trådte i dette øjeblik ind med præsten, og de gik alle sammen ovenpå med Liddy foran.

De bankede på døren, og Bathsheba åbnede den.

"O, mr. Granthead, De er endelig kommet," mumlede hun og åbnede døren. "Ah, og mr. Thirdly. Vel, det er alt fuldbragt, og enhver må nu se ham."

Hun gik derefter forbi ham, gik over gangen og ind i et andet værelse.

De kiggede ind i dødsværelset, som hun havde forladt, og så i den anden ende af det en høj skikkelse ligge indsvøbt i hvidt. Doktoren gik ind og vendte få minutter efter tilbage til trappegangen, hvor præsten og Oak endnu ventede.

"Det er i sandhed alt fuldbragt, som hun siger," bemærkede Granthead med svag røst. "Liget er blevet afklædt og lagt i gravklæder. Store Gud – dette barn! Hun må have jernnerver."

"Kun en hustrus hjerte," hviskede en stemme, og da de tre mænd vendte sig om, så de Bathsheba midt iblandt sig, som for i samme øjeblik at vise, at hendes styrke mere havde været en viljesytring, sank hun livløs om på gulvet.

De førte hende ind i et andet værelse, og lægehjælpen kom nu til god nytte, idet hun fik et anfald af besvimelser, som for en tid syntes at antage en alvorlig karakter. Hun blev bragt til sengs, og da Oak erfarede af bulletinerne, at hun var udenfor fare, forlod han huset. Liddy vågede i Bathshebas værelse, hvor hun i denne ulykkelige nats mørke, langsomme timer hørte sin frue klynke: "O, det er min fejl – hvor kan jeg leve! O, Himmel, hvor kan jeg leve!"

55. Den påfølgende marts.

Vi skrider hurtigt fremad til marts måned. Boldwood blev fremstillet for en jury og dømt til døden. Adskillige tegn tydede imidlertid på, at han ikke havde været ved sin fulde bevidsthed i den sidste tid før mordet, og man indgav en ansøgning om benådning for ham.

Vi skrider hurtigt fremad til marts måned, en blæsende dag uden sol, frost eller dug. På Yalbury Hill, hvor landevejen går over højderyggen, havde der samlet sig en talrig folkemængde, hvis blikke for størstedelen var rettet mod nord. Mængden bestod af grupper af dagdrivere, sheriffens spydryttere,

I Weatherbury afventede man med spændt interesse svaret på denne ansøgning. Eksekutionen var fastsat til klokken otte en lørdag morgen omtrent fjorten dage efter at dommen var faldet, og indtil fredag eftermiddag var der intet svar indløbet. På denne tid kom Gabriel fra Casterbridge fængsel, hvor han havde været for at sige farvel til Boldwood, og drejede om ad en sidegade for at undgå byen. Da han havde passeret det sidste hus, hørte han en hamren, og idet han løftede sit bøjede hoved, så han tilbage et øjeblik. Over tagene kunne han se fængselsgården, hvor tømrerne var beskæftigede med at oprejse et skafot. Han tog hurtigt øjnene til sig og skyndte sig hjem.

"Intet nyt," sagde Gabriel træt, "og jeg er bange for, at der ikke er noget håb. Jeg har været hos ham i mere end to timer."

"Tror du *virkelig*, han var sindssyg, da han gjorde det?" sagde Smallbury.

"Jeg kan ikke, når jeg skal være ærlig, sige, at jeg tror det," svarede Oak. "Men det kan vi tale om en anden gang. Er der nogen forandring med fruen i eftermiddag?"

"Nej. Og hun begyndte at komme sig så godt. Nu er hun igen ikke meget bedre, end hun var ved juletid. Hun bliver ved at spørge, om du er kommet, og om der er noget nyt, til man bliver helt træt af at svare hende. Skal jeg gå op og sige, du er kommet?"

"Nej," sagde Oak. "Der er endnu en mulighed, men jeg kunne ikke blive længere i byen – oven i købet efter at have set ham. Men Laban – Laban er her, er han ikke?"

"Jo," sagde Tall.

"Hvad jeg har arrangeret, er, at du skal ride til byen sent i aften; tag herfra klokken ni og vent i byen, så at du kan være her igen klokken tolv. Hvis der intet budskab er kommet klokken elleve i aften, siger de, at der ingen mulighed er."

"Jeg håber så inderligt hans liv må blive skånet," sagde Liddy. "Hvis ikke, vil hun også gå fra forstanden. Stakkels tingest, hendes lidelser har været forfærdelige; hun fortjener enhvers medynk."

"Er hun meget forandret?" spurgte Coggan.

"Hvis du ikke har set den stakkels frue siden jul, vil du ikke kunne kende hende igen," sagde Liddy; "hendes øjne er så sørgmodige, at hun ikke er den samme kvinde. For kun to år siden var hun en kåd, ung pige, og nu er hun således!"

Laban red afsted, som han havde fået ordre til, og klokken elleve den aften slentrede adskillige af landsbyens beboere hen ad Casterbridge-vejen og afventede hans ankomst – imellem

dem Oak og næsten alle Bathshebas andre folk. Endelig, da de alle var trætte, hørtes en hestetrampen i det fjerne.

"Vi ville nu snart høre nyt enten i den ene eller den anden retning," sagde Coggan, og alle stege fra en høj, de vare krøbet op på, og ned på vejen.

En rytter nærmede sig dem.

"Er det dig, Laban?" sagde Gabriel.

"Ja – det er kommet. Han skal ikke dø. Det er fængsel på Hendes Majestæts nåde!"

"Hurra!" sagde Coggan. "Gud hersker endnu over Djævelen."

56. Endelig.

Bathsheba levede op igen med foråret; men hun var nu størstedelen af tiden alene og opholdt sig i huset eller gik i det højeste ud i haven. Hun skyede alle, selv Liddy, og viste ikke fortrolighed mod nogen som helst.

Da sommeren rykkede frem, tilbragte hun mere af sin tid i fri luft og begyndte at undersøge sine landbrugsinteresser af ren og skær nødvendighed, skønt hun aldrig red ud eller personligt ledede arbejdet som i tidligere tid.

En dag spadserede hun ind på kirkegården og styrede sin gang hen til en marmorsten. Et tilfreds udtryk oplivede hendes ansigt, mens hun læste inskriptionen på denne. Først kom de ord, Troy selv havde ladet skrive:

"*Oprejst af Francis Troy.*

Til erindring om
Fanny Robin,
som døde den 9. oktober 18––,
tyve år gammel."

Nedenunder dette var skrevet med nye bogstaver:

"I samme grav hviler levningerne af ovennævnte
Francis Troy,
som døde den 24. december 18––,
seksogtyve år gammel."

Mens hun stod og læste og grundede over gravskriften, lød der toner inde fra kirken. Det var kirkesangerne, som øvede sig.

Tonerne vakte følelser i hende, som længe havde varet begravet. Hun skjulte sit ansigt i sine hænder og bemærkede ikke, at en skikkelse nærmede sig hende. Endelig så hun op med tårefyldte øjne.

"Mr. Oak," udbrød hun forvirret. "Hvor længe har De været her?"

"Nogle få minutter, frue," sagde Oak ærbødigt.

"Skal De derind?"

"Ja, jeg skal," sagde Gabriel. "Jeg er en af bassangerne, som De ved. Jeg har sunget bas i adskillige måneder."

"Virkelig! Det vidste jeg ikke. Jeg vil da forlade Dem."

"Lad mig ikke jage Dem bort, frue. Jeg tror ikke, jeg vil gå ind i aften."

"O, nej, De jager mig ikke bort."

Så stod de nogle minutter forlegne, men endelig sagde Oak: "Jeg har ikke set Dem – jeg mener talt med Dem – jeg ved ikke, hvor længe, har jeg?"

Men han var bange for at bringe sørgelige erindringer tilbage og afbrød sig selv med at sige: "Var De i begreb med at gå ind i kirken?"

"Nej," sagde hun. "Jeg kom for at se gravstenen – for at se, om de havde hugget inskriptionen, som jeg ønskede den. Mr. Oak, hvis De ønsker det, behøver De ikke at være bange for at tale til mig om den sag, som vi i dette øjeblik begge tænker på."

"Og har de gjort det, som De ønskede det?" sagde Oak.

"Ja, kom og se det, hvis De ikke allerede har set det."

Så gik de sammen hen og læste inskriptionen på gravstenen.

"For otte måneder siden," mumlede Gabriel, da han læste datoen. "Det forekommer mig, som om det var i går."

"Og for mig er det, som om det var år siden – lange år, og jeg havde været død i mellemtiden. Og nu går jeg hjem, mr. Oak."

Oak fulgte hende.

"Jeg ønskede at tale til Dem om en sag, så snart som jeg kunne," sagde han tøvende. "En slet og ret forretningssag, og jeg tror, jeg kan lige så godt omtale den nu, hvis De vil tillade mig det?"

"Ja, gerne."

"Det er, at jeg snart må opgive bestyrelsen af Deres gård, mrs. Troy. Sagen er, at jeg tænker på at forlade England – ikke endnu, forstår De – næste forår."

"Forlade England!" sagde hun overrasket og skuffet. "Men Gabriel, hvorfor vil De gøre det?"

"Jeg har ment, det var bedst," stammede Oak. "Californien er det sted, jeg har til hensigt at prøve."

"Men hvad skal jeg gøre uden Dem? O, Gabriel, jeg tror ikke De bør rejse bort! De har været hos mig så længe – i glade og i mørke tider – så gamle venner, som vi er – det ser næsten uvenligt ud. Jeg har hørt, at De for egen regning skulle overtage forpagtergården her ved siden af, og ventet, at De alligevel ville hjælpe til med bestyrelsen af min. Og nu at rejse bort!"

"Det ville jeg gerne have gjort!"

"Netop nu, da jeg er mere hjælpeløs end nogensinde, rejser De bort."

"Ja, det er det værste ved det," sagde Gabriel nedtrykt. "Og det er netop på grund af denne hjælpeløshed, at jeg føler mig forpligtet til at rejse. Farvel, frue!"

Han sluttede i åbenlys ængstelse for at slippe bort og gik straks ud af kirkegården ad en sti, på hvilken hun på ingen

måde kunne følge ham.

Bathsheba gik hjem med sindet optaget af en ny bekymring, der imidlertid havde den fordel, at den spredte hendes tanker fra de øvrige. Hun tænkte en hel del på Oak og på hans ønske, at undfly hende, og der dukkede adskillige småbegivenheder op fra deres sidste sammenkomst, som, trivielle hver for sig, tilsammen viste en utilbøjelighed til at være i selskab med hende. Det kom til sidst over hende som en stor sorg, at hendes sidste gamle discipel var i begreb med at forsage hende og fly. Han, som havde troet på hende og talt hendes sag, da hele den øvrige verden var imod hende, var til sidst ligesom de andre blevet træt af den gamle sag og ville forlade hende, for at hun kunne udkæmpe sin kamp alene.

Tre uger gik hen, og der kom flere beviser på mangel på interesse for hende for dagen. Hun mærkede, at Oak stadig undgik hende. Stakkels Bathsheba begyndte nu at lide af den mest pinefulde af alle smerter – en følelse af, at hun blev foragtet.

Endelig ved juletid fik hun en formel skriftlig opsigelse fra Oak. Hun sad længe og græd over dette brev, og det gjorde hende så ulykkelig, at hun til sidst tog hat og kåbe på og gik ned til Oaks hus lige efter solnedgang, ledsaget på vejen af nymånens blege stråler.

En livlig kaminild strålede fra vinduet, men der var ingen at se i værelset. Hun bankede nervøst på og tænkte så, at det var tvivlsomt, om det var rigtigt for et enligt fruentimmer at aflægge besøg hos en pebersvend, der boede alene, skønt han var hendes forvalter, og man kunne tro, at hun kom i

forretningssager, uden at der var noget upassende deri. Gabriel åbnede døren, og månen skinnede på hans pande.

"Mr. Oak," sagde Bathsheba svagt.

"Ja, jeg er mr. Oak," sagde Gabriel. "Hvem har jeg den ære – ah! hvor tosset af mig ikke at kende Dem, frue!"

"Jeg skal nok ikke meget længere være Deres frue, Gabriel, skal jeg?" sagde hun med patetisk røst.

"Vel, nej – jeg tror det ikke –, men kom ind, frue. O-o-g jeg vil skaffe et lys," svarede Oak lidt kejtet.

"Nej, ikke for min skyld."

"Det er så sjældent, at jeg får damefremmede, at jeg er bange for, at jeg ikke har de fornødne bekvemmeligheder. Vil De ikke sætte Dem ned? Her er en stol, og der er en til. Det gør mig ondt, at alle mine stole har træsæder og er lidt hårde, men jeg – tænkte på at anskaffe mig nogle nye."

Oak stillede to eller tre hen til hende.

"De er gode nok til mig." Så satte hun sig ned, men samtalen ville ikke rigtig komme i gang.

Det var løjerligt nok for disse to mennesker, som kendte hinanden ret godt, at slet og ret den omstændighed, at de mødtes på et nyt sted og på en ny måde, gjorde dem så forlegne. På marken eller i hendes hus havde der aldrig hersket nogen forlegenhed, men nu, da Oak var blevet vært, syntes deres liv at være rykket tilbage igen til den tid, da de var fremmede for hinanden.

"Det vil synes, det er løjerligt, at jeg er kommet, men – –"

"O, nej, aldeles ikke."

"Men jeg tænkte, Gabriel, jeg er blevet urolig over den tro, at jeg har fornærmet Dem, og at De af den grund rejser bort. Det

har gjort mig meget ondt, og jeg kunne ikke lade være at komme."

"Fornærmet mig! Som om De kunne gøre det, Bathsheba!"

"Har jeg ikke?" spurgte hun glad. "Men af hvad anden grund rejser De da bort?"

"Jeg vil udvandre, forstår De; jeg vidste ikke, at De ikke ønskede, jeg skulle gøre det, da jeg fortalte Dem det, ellers ville jeg ikke have tænkt på at gøre det," sagde han ligefremt. "Jeg har truffet arrangementer om forpagtergården ved siden af og vil få den i hænde den 25. marts. De ved, jeg har haft andel i den i nogen tid. Men det ville ikke have hindret mig i, ligesom tidligere, at se efter Deres gård. Havde det ikke været, fordi man har sagt noget om os –"

"Hvilket?" sagde Bathsheba overrasket. "Sagt noget om Dem og mig? Hvad er det?"

"Jeg kan ikke sige Dem det?"

"Det ville være fornuftigere, om De gjorde det, tror jeg. De har så ofte spillet mentorens rolle overfor mig, og jeg kan ikke indse, hvorfor De skulle være bange for at gøre det nu."

"Denne gang er det ikke noget, De har gjort. Sagen er, man siger – at jeg snuser omkring her og venter på stakkels gamle Boldwoods gård med den tanke en skønne dag at få Dem."

"Få mig! Hvad vil det sige?"

"Gifte Dem, rent ud sagt. De har bedt mig sige det, så De må ikke dadle mig for det."

Bathsheba så ikke så bestyrtet ud, som om en kanon var blevet affyret lige for ørene af hende, hvilket Oak havde forventet.

"Gifte mig! Jeg vidste ikke, at det var det, De mente," sagde hun roligt. "Sådan noget som dét er alt for absurd – alt for tidligt – at tænke på, alt for tidligt."

"Ja, naturligvis er det for absurd. Jeg ønsker ikke noget sådant; jeg skulle mene, at det var tydeligt nok nu. Til visse, til visse er De det sidste menneske i verden, jeg tænker på at gifte mig med. Det er for absurd, som De siger."

"'For t-t-tidligt' var ordene, jeg brugte."

"Jeg må bede Dem undskylde, at jeg retter dem, men De sagde 'for absurd', og det siger jeg med."

"Jeg beder Dem også undskylde," svarede hun med tårer i øjnene. "'For tidligt' var, hvad jeg sagde. Men det gør ikke en smule til sagen – ikke det mindste –, men jeg mente kun 'for tidligt'. Det gjorde jeg virkelig, mr. Oak, og De må tro mig!"

Gabriel så hende længe ind i ansigtet, men lyset fra kaminilden var svagt, og der var ikke meget at se.

"Bathsheba," sagde han ømt og overrasket og rykkede nærmere til hende, "hvis jeg blot vidste én ting: om De ville tillade mig at elske Dem og vinde Dem og ægte Dem til sidst – hvis jeg blot vidste det."

"Men det vil De aldrig få at vide," mumlede hun.

"Hvorfor?"

"Fordi De aldrig spørger."

"O-o!" sagde Gabriel med et glad smil. "Min egen kære – –"

"De burde ikke have sendt mig det hårde brev i morges," afbrød hun ham. "Det viser, at De ikke brød Dem det mindste om mig og var rede til at forlade mig ligesom alle de andre. Det var meget grusomt af Dem i betragtning af, at jeg var den første

kæreste, De nogensinde har haft, og De var den første, jeg nogensinde har haft. Og jeg skal ikke glemme det."

"Nej, Bathsheba, det er det værste, jeg længe har hørt!" sagde han leende. "De ved, at det ene og alene var, fordi jeg som en ugift mand, der førte en forretning for Dem, som er en meget indtagende kvinde, havde en meget vanskelig rolle at spille – så meget desto mere som folk vidste, at jeg havde en slags følelse for Dem, og jeg bildte mig ind, efter den måde, vi blev omtalt sammen på, at det kunne skade Deres gode navn og rygte. Ingen ved, hvorledes det har gæret i mig."

"Og var det alt?"

"Alt."

"O, hvor jeg er glad, at jeg er kommet!" udbrød hun taknemmeligt, idet hun rejste sig op fra stolen. "Jeg har tænkt så meget desto mere på Dem efter at jeg havde fået den idé, at De ikke brød Dem om at se mig mere. Men nu må jeg gå, ellers vil de savne mig. Men, Gabriel," sagde hun med et svagt smil, da de gik hen til døren, "det ser akkurat ud, som om jeg var kommet for at fri til Dem – hvor forfærdeligt!"

"Og sådan forholder det sig også," sagde Oak. "Jeg har danset i Deres ustadige fodspor, min smukke Bathsheba, mange lange mile og mange lange dage, og det er hårdt at misunde mig dette ene besøg."

Han ledsagede hende op ad højen og forklarede hende nøjagtigt, hvorledes han ville styre sin nye forpagtergård. De talte meget lidt om deres gensidige følelser; smukke fraser og varme udtryk var sandsynligvis unødvendige imellem sådanne prøvede venner.

57. En tåget aften og morgen. Slutning.

"Det mest private, hemmelige og prunkløse bryllup, som det er muligt at holde."

Det havde været Bathshebas ord til Oak en aften nogen tid efter den begivenhed, som er berettet i det foregående kapitel, og han tænkte en hel time på, hvorledes han så bogstaveligt som muligt skulle opfylde hendes ønsker.

"Kongebrev – å, ja, det må være kongebrev," sagde han endelig til sig selv. "Meget vel altså: først et kongebrev."

En mørk aften nogle få dage senere kom Oak med hemmelighedsfulde skridt fra biskoppens bolig i Casterbridge. På vejen hjem hørte han tunge trin foran sig, og idet han indhentede manden, så han, at det var Coggan. De gik sammen ind i landsbyen, indtil de kom til en lille sti bagved kirken, som førte ned til den hytte, der beboedes af Laban Tall, som for nylig var blevet installeret som degn i sognet og nu var i en dødelig skræk i kirken om søndagen, når han hørte sin egen røst alene synge nogle høje toner af salmen, som ingen anden af menigheden vovede at forsøge på at tage.

"Nå, godnat, Coggan," sagde Oak. "Jeg går ned ad denne vej."

"O!" sagde Coggan overrasket, "hvad er der da på færde i aften, mr. Oak?"

Det forekom ham lidt uædelmodigt ikke at fortælle ham de nærmere omstændigheder, for Coggan havde været tro som stål al den tid, Gabriel havde været ulykkelig for Bathshebas skyld, og Gabriel sagde: "De kan bevare en hemmelighed, Coggan?"

"De har prøvet mig, og De ved det!"

"Ja, jeg har, og jeg ved det. Vel altså, mrs. Troy og jeg har til hensigt at holde bryllup i morgen."

"Ih, du store kineser! Og dog har jeg tænkt på det fra tid til anden; det har jeg sandelig. Men at holde det så hemmeligt! Vel, det kommer ikke mig ved, og jeg ønsker til lykke."

"Tak, Coggan. Men jeg kan forsikre Dem, at denne hemmelighedsfuldhed aldeles ikke er, hvad jeg ønskede – eller hvad nogen af os ville have ønsket, hvis det ikke havde været for visse omstændigheders skyld, som ville gøre det mindre heldigt at holde et muntert bryllup. Bathsheba ønsker meget, at hele sognet ikke skal være i kirken og se på hende – hun er undselig og nervøs –, så jeg gør det for hendes skyld."

"Ah, nu forstår jeg det, fuldstændig rigtigt, må jeg sige. Og nu går De ned til degnen?"

"Ja, De kan lige så godt gå med."

"Jeg er bange for, at Deres anstrengelser for at holde det hemmeligt vil være spildt," sagde Coggan, da de spadserede videre sammen. "Laban Talls gamle hustru vil udbasunere det over hele sognet i løbet af en halv lime."

"Ja, det vil hun, minsandten; det har jeg slet ikke tænkt på," sagde Oak og standsede. "Men jeg antager, jeg må sige ham det i aften, for han arbejder så langt borte og går tidligt hjemmefra."

"Jeg skal sige Dem, hvorledes vi kan narre hende," sagde Coggan. "Jeg vil banke på og bede om at få Laban i tale udenfor, mens De kan holde Dem i baggrunden. Så vil han komme ud, og De kan forrette Deres ærinde. Hun vil aldrig kunne gætte,

hvorfor jeg vil tale med ham, og jeg vil for at skjule den rette grund til vort besøg tale noget om et arbejde på gården."

Denne plan blev vedtaget, og Coggan bankede på mrs. Talls dør. Mrs. Tall åbnede den selv.

"Jeg ville gerne tale et par ord med Laban."

"Han er ikke hjemme og kommer ikke på denne side klokken elleve. Han er blevet nødt til at gå over til Yalbury efter at have afsluttet sit dagarbejde. Men jeg kan tage imod besked."

"Det tror jeg næppe. Vent et øjeblik!"

Og Coggan gik rundt om hjørnet af huset for at rådføre sig med Oak.

"Hvem er den anden mand?" spurgte mrs. Tall.

"Kun en ven," sagde Coggan.

"Sig, han skal komme og møde mrs. Troy i nærheden af kirkehegnet i morgen tidlig klokken ti," sagde Oak; "at det må være bestemt, han kommer, og at han må tage sine bedste klæder på."

"Klæderne ville røbe os," sagde Coggan.

"Det får ikke hjælpe," sagde Oak. "Sig hende det."

Coggan overbragte da budskabet.

"Husk på, enten det er koldt eller varmt, blæst eller sne, må han komme," tilføjede Jan. "Det er ganske vist meget besynderligt. Men sagen er, at hun skal undertegne en kontrakt om at gå i kompagni med en anden farmer for en lang række år. Se, det er, hvad det er, og nu har jeg sagt Dem det, mo'er Tall, på en måde, som jeg ikke skulle have gjort det på, hvis jeg ikke havde elsket Dem så håbløst."

Coggan trak sig tilbage, inden hun kunne spørge videre, og så gik de hen til præsten på en måde, som aldeles ikke vakte

nogen nysgerrighed. Gabriel gik derpå hjem og forberedte sig til den næste dag.

"Liddy," sagde Bathsheba, da hun gik i seng den aften, "du må kalde på mig klokken syv i morgen, såfremt jeg ikke skulle vågne."

"Men De vågner altid på den tid, frue."

"Ja, men jeg har noget vigtigt at udrette, som jeg skal sige dig, når tiden kommer, og det er bedst at være vis på at vågne."

Bathsheba vågnede imidlertid af sig selv klokken fire, og det kunne ikke lykkes hende at falde i søvn igen. Da klokken var omtrent seks, følte hun sig overbevist om, at hendes ur måtte være gået i stå i løbet af natten, og hun kunne ikke vente længere. Hun gik hen og bankede på Liddys dør, og med noget besvær lykkedes det at vække hende.

"Men jeg troede, det var mig, som skulle kalde på Dem?" sagde den forvirrede Liddy. "Og klokken er ikke seks endnu."

"Jo, vist er den så; hvor kan du sige sådan noget, Liddy? Jeg ved, den må være meget over syv. Kom ind på mit værelse, så snart du kan; du må børste mit hår godt."

Da Liddy kom ind på Bathshebas værelse, ventede hendes frue allerede på hende. Liddy kunne ikke forstå dennes ualmindelige travlhed.

"Men hvad er der dog på færde, frue?" sagde hun til hende.

"Vel, jeg skal sige dig det," sagde Bathsheba med et skælmsk smil i sine klare øjne. "Farmer Oak kommer her og spiser til middag hos mig i dag!"

"Farmer Oak – og ingen andre? I to alene?"

"Ja."

"Men er det rigtigt, frue?" sagde hendes kammerpige tvivlende. "En kvindes gode navn og rygte er sådan en skrøbelig artikel, at –"

Bathsheba lo med blussende kinder og hviskede Liddy noget i øret, skønt der ingen andre var til stede. Så fo'r Liddy op og udbrød: "Du store Gud! Hvilken nyhed! Det får mit hjerte til at slå et ekstra slag!"

"Det gør også mit lidt rebelsk," sagde Bathsheba. "Men nu er det ikke muligt at slippe."

Det var en fugtig, ubehagelig morgen, men ikke desto mindre kom Oak ud af sit hus og bankede på Bathshebas dør klokken tyve minutter før ti. En halv snes minutter senere kunne man have set to store paraplyer komme ud af samme dør og spadsere gennem tågen langs vejen til kirken. Den lå ikke mere end hundrede meter borte, og disse to fornuftige mennesker anså det for unødvendigt at køre. En iagttager måtte i sandhed have været meget nær for at opdage, at de to skikkelser under paraplyerne var Oak og Bathsheba, arm i arm for første gang i deres liv, Oak i en stor frakke, der nåede ham lige til knæene, og Bathsheba i en kåbe, der nåede lige ned til hendes galocher. Men, skønt hun var så simpelt klædt, var der dog kommet et vist forynget præg over hende. Hvile havde igen farvet hendes kinder røde, og da hun på Gabriels anmodning denne morgen havde sat sit hår således, som hun for mange år siden havde båret det på Norcombe Hill, syntes hun i hans øjne at have en mærkelig lighed med den unge pige fra denne fortryllende drøm, hvilket, i betragtning af, at hun nu kun var tre eller fireogtyve år gammel, måske ikke var så meget forunderligt.

I kirken var Tall og Liddy og præsten, og i løbet af en forbavsende kort tid var ceremonien fuldbragt.

Samme dags aften satte de to sig meget roligt til tebordet i Bathshebas dagligstue, for det var blevet arrangeret, at farmer Oak skulle tage ophold der, siden han endnu hverken havde penge, hus eller møbler, som det var værd at tale om, skønt han var på gode veje til at få det; men Bathsheba havde forholdsvis rigeligt af alle tre dele.

Ligesom Bathsheba skænkede en kop te op, lød skraldet af en kanon, som blev fyret af, og det efterfulgtes af noget, der lød som en forfærdelig blæsen på trompeter foran huset.

"Nå!" sagde Oak leende, "jeg vidste nok, de fyre havde noget for; det kunne jeg se på deres ansigter."

Oak tog lyset og gik ud i entreen, efterfulgt af Bathsheba med et sjal over hovedet. Lyset kastede sine stråler på en gruppe folk, som, da de så det nygifte par, udbrød i hurraråb, og i samme øjeblik lød kanonen igen i baggrunden, efterfulgt af en afskyelig klang af musik fra en tromme, en tamburin, en klarinet, en obo, en tenorviolin og en bas – de eneste tiloversblevne levninger af det sande og originale Weatherbury-orkester ærværdige, ormædte instrumenter, som i egne personer havde celebreret Marlboroughs sejre under deres forfædres fingre, som nu spillede dem. De spillende kom frem og marcherede op foran huset.

"De flinke fyre Mark Clark og Jan er i spidsen for det hele," sagde Oak. "Kom ind, godtfolk, og få jer noget at spise og drikke med min hustru og mig!"

"Ikke i aften," sagde mr. Clark med åbenbar selvfornægtelse. "Men tak alligevel; vi vil aflægge besøg på en mere passende tid.

Vi kunne imidlertid ikke lade dagen gå hen uden på en eller anden måde at give vor beundring til kende. Men hvis De kunne sende lidt ned til Warren's ville det være velkomment. Et langt og lykkeligt liv for Oak og hans smukke brud!"

"Tak, tak alle sammen!" sagde Oak. "Lidt mad og drikke skal straks blive sendt ned til Warren's. Jeg havde tænkt, at det var rimeligt, at vi ville få en hilsen af en eller anden slags fra vore gamle venner, og jeg sagde det netop nu til min hustru."

"Minsandten," sagde Coggan i en kritisk tone og vendte sig til sine kammerater, "den mand har lært at sige 'min hustru' på en forbavsende naturlig måde, når man betænker, hvor ung han er som ægtemand – ikke sandt, godtfolk?"

"Jeg har aldrig hørt en øvet ægtemand, der har været gift i tyve år, sige 'min hustru' i en mere almindelig tone, end han gjorde," sagde Jakob Smallbury. "Det havde måske været lidt mere i overensstemmelse med naturen, hvis det var blevet udtalt lidt køligere, men det kan man ikke vente allerede nu."

"Den forbedring vil komme med tiden," sagde Jan med et skælmsk blik.

Så lo Oak, og Bathsheba smilede – for hun lo aldrig så beredvilligt mere – og deres venner vendte sig om for at gå.

"Ja, jeg formoder, det må være det rette," sagde Joseph Poorgrass med et livfuldt suk, da de gik bort, "og jeg ønsker ham glæde af hende, skønt jeg én eller to gange i dag har været ved at sige med hellig Hosea på min bibelmanér: 'Ephraim har sluttet sig til afguderne; lad ham alene.' Men siden det er, som det er, må jeg tilstå, at det kunne have været værre, og jeg føler mig følgelig taknemmelig."

Om "Fjernt fra verdens vrimmel"

Forfatter: Thomas Hardy (1840-1928).
Org.udgave: *Far from the Madding Crowd*. Føljeton i *Cornhill Magazine* januar-december 1874, bogudgave Smith, Elder & Co., London 1874
Denne udgave efter: *Fjernt fra Verdens Tummel*. Af Thomas Hardy. – Oversat af Axel Damkier. Føljeton i *Lolland-Falster Stiftstidende* 30.06.1878 – 23.02.1879.
Oversætter: Axel Damkier (1848–1910).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter maleri af William Henry Gore (1880–1927): "*Listed*" (1885).

ISBN 978-87-7628-446-6
2. ebogs udgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-666-9 (Ølstykke 2020).

© 2026 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Note 1:
Citat fra Shakespeares *Hamlet*

Note 2:

Thesmothet: Oldgræsk ~ lovgiver eller dommer. *Red.anm.*

Note 3:

Valentins-brev: Det tør måske forudsættes, at læserne kender den engelske skik, at man på St. Valentins dag anonymt udtrykker sine følelser for venner og bekendte gennem de såkaldte St. Valentins-breve – kort, som er forsynet med symbolske billeder, og på hvilke der findes trykte vers eller afsenderen selv skriver sådanne. *Ovs.anm.*

Note 4:

Vor Frues dag: 25. marts.

Note 5:

Sexagesima søndag: Anden søndag før faste.

Note 6:

Niptiden: Gammel betegnelse for det tidspunkt på måneden, hvor forskellen mellem ebbe og flod er mindst. *Red.anm.*

Note 7:

Spøgelser på flugt fra troldmanden: Citat fra Shelleys "*Ode til Vestenvinden*". I Adolf Hansens gendigtning fra 1844 lyder de tre første linjer:

"O Vestenvind, du Høstens stærke Aande,
du, for hvis Kraft de døde Blade farer,
lig Genfærd, som for Trylleord sig vaande ..."

Red.anm..

Note 8:

Efter koloristernes smag og gårdens sædvaner: Fårene blev mærket med farve, så man kunne kende de forskellige ejeres dyr fra hinanden. *Red.anm.*